27282
22

1871.

Digitized by Google

27282.22

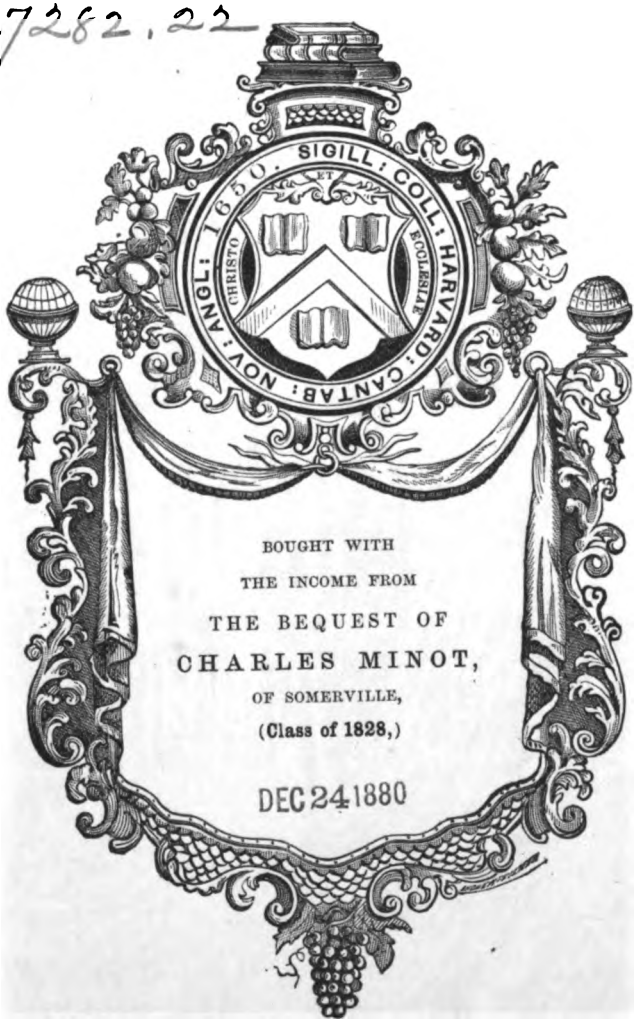

BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE BEQUEST OF
CHARLES MINOT,
OF SOMERVILLE,
(Class of 1828,)

DEC 24 1880

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

OGLEDI

STARE HRVATSKE PROZE

IV.

Digitized by Google

Alexander the Great.

ŽIVOT

ALEKSANDRA VELIKOGA

IZDAO

VATROSLAV JAGIĆ.

Preštampano iz III knjige „Starina“ jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

U ZAGREBU 1871.

ŠTAMPARIJA DRAGUTINA ALBRECHTA.

Digitized by Google

27282.22

DEC 24 1880

Minot fund.

Digitized by Google

UVOD.

Najmilijim predmetom zabavne književnosti srednjega vieka bijaše život Aleksandra Velikoga, kako ga je pripoviedanje potonjih vremena i naroda, baštinika staroga svieta iskitilo prema svojemu mišljenju i svojoj fantaziji. Nijedan narod, koji se već u srednjem vieku latio pera da piše, plodi i izvodi djela književna, ne zaboravi na toga junaka, kojega gorostasna veličina bacaše sjenu ličnosti i djela svojih daleko iza sebe, izvan granica staroga grčko-rimskoga svieta. Potraživati, kako je taj predmet kod raznieh književnosti zastupan, dovoditi ove razne radnje u medjusobnu svezu, razabirati gdje i kada je koji noviji elemenat u cjelokupno pričanje unesen te napokon razgalivši priču svesti je na prve historijske izvore — to je liep zadatak nove, komparativne, nauke literarno-historijske. Riešenju toga zadatka već je znatno prokrčen put posebnimi istraživanji o pojedinih Aleksandridah ili pričah Aleksandra Velikoga. O tome ima veoma bogata bibliografija, iz koje hoću da navedem bar znatnija djela:

Fabricius *Bibliotheca graeca ed. Harless* Hambg. 1790 ss. T. I lib. 2. cap. 10. Tom. III lib. 3. cap. 2. — St. Croix *Examen critique des historiens d' Alexandre le Grand.* Paris 1804. — F. (Favre?) *Vie d' Alexandre le Grand* u Bibliothèque universelle de Genève 1818. — Jules Berger de Xivrey *Notice de la plupart des manuscrits grecs, latins, et en vieux français, contenant l' histoire fabuleuse d' Alexandre le Grand connue sous le nom de Pseudo-Callisthène. Suivie de plusieurs extraits de ces manuscrits (1834) u Notices et Extraits des Manuscrits.* Paris 1838. Tome XIII, 2 partie. — Joh. Ge. Th. Grässe *Die grossen Sagenkreise des Mittelalters.* Dresden 1842. — id. *Trésor des livres rares et precieux etc.* Dresden 1858 s. v. Alexander. — Florian Frocheur *Histoire romanesque d' Alexandre*

Digitized by Google

le Grand, ou Recherches sur les differentes versions du Pseudocallisthène à propos d' un manuscrit de la bibl. roy. de Belgique u Messager des sciences historiques et archives des arts en Belgique Aunèe 1847. — Guillaume Favre *Recherches sur les histoires fabuleuses d' Alexandre le Grand*, u Mèlanges d' histoire littéraire, Tome II Genève 1856. — le comte de Villedeuil *Légende d' Alexandre le Grand au XII siècle, d' après les manuscrits de la bibl. nat.* Paris 1853.

Najstariji grčki izvori dovode do tako zvanoga Pseudo-Kalistena, kojega je tekst kritički izdao K. Müller u Didotovoj zbirci, pod naslovom: *Arriani Anabasis et indica — Reliqua Arriani etc. — Pseudo-Callisthenis Historiam fabulosam ex tribus codicibus nunc primum edidit* Carolus Müller, Parisiis 1845. Na temelju istoga teksta izradjena su najnovija istraživanja o Pseudokalistenu u knjizi: Julius Zacher, *Pseudocallisthenes. Forschungen zur Kritik und Geschichte der ältesten Aufzeichnung der Alexandersage.* Halle 1867. Grčki tekst, kako dokazuju znatne razlikosti onieh triju rukopisa, koje upotrebi K. Müller, bijaše tečajem vremena puno mienjan, množen i raširivan: prema tomu se razlikuju i prievodi raznieh, istočnih i zapadnih jezika. Latinski prievod imamo od nekoga Julija Valerija, koji je izdan po prvi put od Angela Mai: *Julii Valerii res gestae Alex. Mac. Translatae ex Aesopo graeco* 1817 u Milanu, za tim po drugom rukopisu u gori pomenutom izdanju grčkoga teksta od K. Müllera, o drugih rukopisih istoga Julija Valerija raspravlja J. Zacher u pomenutoj knjizi 35—41. Iz prievoda Valerijeva učinjen bi vrlo rano izvod, koji po prvi put izda J. Zacher: *Julii Valerii Epitome, zum erstenmal herausgegeben,* Halle 1867 (sr. W. Wackernagel u Zeitschrift für deut. Philologie I, 119). Oviem izvodom tureno bi do skora cielo djelo Valerijevo u zaborav. Prievod Valerijev poznavaše i upotrebljavaše nepoznati pisac djela: Itinerarium Alexandri (izdan od Angela Mai u Milanu 1817 uz prievod Valerijev, za tim u zbirci Müllerovoj), kojemu je vrieme ustanovio Letronnes (u Journal des savants 1818) izmedju g. 340—345. Ovomu je itinerariju posvetio posebnu raspravu K. Kluge: *De Itinerario Alexandri M.* Vratislaviae 1861, kojega je rezultate Zacher u toliko pomjerio, što dokaza da je pisac itinerarija crpao iz Julija Valerija: tim je odredjeno i vrieme kad je mogao Julijo Valerij prevesti Pseudo-Kalistena (sr. Zacher n. n. m. 48—84).

Vrlo rano bijaše prevodjen grčki tekst Pseudokalistenov na istočne jezike, kao na Armenski u 5. vieku, izdan u Mletcih 1842 kod Mekitarista pod naslovom: *Padmuthiun Acheksandri Maketonazwui,* u isto doba na sirski (gl. Zeitschrift d. deutsch. Morgenl. Gesellschaft VIII, 835; IX, 780); sr. o tome, orientalnom, ogranku Aleksandrove priče Fr. Spiegel *Die Alexandersage bei den Orientalen*, Leipzig 1851; M. E. Stern *zur Alexandersage,* Wien 1861, Heineman Vogelstein *Adnotationes quaedam ex litteris orientalibus petitae ad fabulas quae de Alexandro magno feruntur*, Vratislaviae 1865; *Beiträge zur Alexandersage* u Monatsschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judenthums 1866.

Digitized by Google

U 10. vieku donie iz nova Archipresbyter Leo iz Carigrada (920—944) grčki tekst priče Aleksandrove u Napulj te ga po želji gospodara svoga, kneza Ivana, prevede na latinski, onako kako mišljaše da će ugoditi svojemu vremenu i njegovu mišljenju; ovo djelo, poznato pod naslovom „Historia de proeliis“ (izdano mnogo puta, ali kritičkog novijeg izdanja nema jošte) posluži kao osnov zapadnoj Evropi za sve potonje priče i životopise Alexandra Velikoga. Medju najranije zapadne ljetopisce, koji upotrebiše latinsko djelo arhipresbitera Leona, spada Ekkehardus Uraugiensis (izdan u Pertzovih Monumenta Germaniae Historica T. VIII. Scriptores T. VI).

Istoga arhipresbitera Leona držaše se, bar u glavnom, južno-franceski svećenik Alberik Besançonski, koji se nije podpun sačuvao, sr. Paul Heyse *Romanische Inedita auf italienischen Bibliotheken*, Berlin 1856; K. Bartsch *Chrestomathie de l'ancien français*, Leipzig 1866; gledaj takodjer Pfeiffer's Germania II, 449 (članak od Bartscha). Po Alberikovu djelu bit će izradjen onaj život Aleksandrov francuski, o kojem se do sada samo nešto znade iz bilježaka K. Bartscha: *Beiträge zu den romanischen Literaturen* u Jahrbücher für romanische Literatur XI, 168. Podpuna franceska Aleksandrida iz 12. vieka ima još od nekoga popa Lamberta i njegova nastavljaća Aleksandra Bernayskoga, sr. Henri Michelant *Li Romans d' Alexandre par Lambert li Tors et Alexandre de Bernay*, Stutgart 1846; i *Lambert le Court et Alexandre de Bernay, Alexandriade ed.* Le Court de la Villethassez et Eugène Talbot. Paris 1861.

Po franceskom djelu Alberika Besançonskoga izradjen, da gotovo preveden je život Aleksandra na njemački jezik od popa Lambrechta; najnovije izdanje Heinr. Weismann *Alexander. Gedicht des zwölften Jahrhunderts vom Pfaffen Lanbrecht.* Urtext und Uebersetzung nebst geschichtlichen und sprachlichen Erläuterungen, so wie der vollständigen Uebersetzung des Pseudo-Kallisthenes und umfassenden Auszügen aus den lateinischen, französischen, englischen, persischen und türkischen Alexanderliedern. Frankfurt a. M. 1850. O vriednosti njemačke pjesme gledaj uz druge literarne historike sud G. G. Gervinusa u Geschichte der deutschen Dichtung V. Aufl. I. 333.

U 12 vieku sastavi opeta nov život Alexandra Velikoga latinskim jezikom u stihovih M. Filip Gualther ab Insulis (Lile) prozvan de Castellione (Chatillon), od kojega ima najnovije izdanje: *Ph. Gualtheri Alexandreis ed.* Mueldner Lips. 1863. Ovo djelo steče si u brzo velik ugled, njega držahu se kao uzora mnogi potonji pjesnici raznieh naroda to romanskih to germanskih, kao n. pr. španjolski pjesnik Joan Lorenzo Segura de Astorga sr. Ferd. Wolf, Studien 71. Nego za nas je najvažnije to, što je na osnovu istog Valterova djela spjevana česká Aleksandrida, koje su dielovi najposlije štampani u Výboru knjizi I. i u Jirečkovoj Autologiji. Sr. raspravu Vaclava Nebeskoga *Alexandreis česká* u čas. čes. muz. 1847 II. 1 i 136, Šemberin članak u Sitzungsberichte der könig. böhmisch. Gelehrtengesellschaft 1859, 30 i hist. lit. vyd. 3, 102; Jireček *Anthologie etc.*

*

Digitized by Google

2 izd. sv. I, 31. Bibliografske podatke podaje uz Jungmanovu historiju literature još I. I. Hanus: *Dodavky a doplňky* I. 8 č. 48. Potanko ispitivanje češke Aleksandride, u kojem bi dakako i svi dojakošnji rezultati sabrani bili, jošter ne dostaje češkoj književnosti. Nego ima u češkom jeziku takodjer prozom pisani životopis Aleksandra Velikoga, o kojem gl. Jungman *hist. lit. české* str. 68 č. 121; odlomci štampani su po rukopisih 15. vieka u drugoj knjizi Výbora i Jirečkovoj Antologiji. Ovaj prozaički životopis — zar prievod gori pomenutoga djela liber de proeliis? — izdan je štampom g. 1513 u Plznju.

I poljska književnost dobi preko zapadne Evrope životopis Aleksandra Velikoga, koji je već štampan g. 1550 u Krakovu pod naslovom: *Historia o żywocie i znamienitych sprawah Alexandra Welkiego króla Macedońskiego,* i kasnije više puti, sr. Maciejowski *Dod. do piśm. 359,* Пыпинъ Очеркъ лит. исторіи стар. повѣстей и сказокъ, 37. Iz bližega nije mi poljsko djelo poznato.

Dok su u češku i poljsku literaturu utjecali izvori latinski (i njemački) zapadne Evrope, medju tiem crpaše slovinski jug i istok izvore svoje za život Aleksandra Velikoga iz izvora bizantinskih, dakle iz raznieh, što više što manje izmienjenieh recenzija grčkoga teksta Lažikalistenova. Najranije, kako se danas misli, ukaza se život Aleksandra Velikoga u staroslovensku (starobugarsku, starosrbsku, starorusku) književnost preko onieh zbornika, koji su osobito u starijoj ruskoj književnosti poznati pod imenom Hronografa. Za to je pitanje o dobi i izvoru staroslovinske Aleksandride tiesno skopčano s istraživanjem slovinskih hronografa, o čemu imamo iz novijega vremena vrstno djelo rusko Andrije Popova: Обзоръ хронографовъ русской редакціи Москва 1866, svezke 2. (Sr. obznanu tog djela od dra. Fr. Račkoga u „Radu“ knjizi XIII. str. 213). Važno bi bilo, da se može potvrditi misao kneza Obolenskoga (sr. Временникъ императорскаго московскаго общества исторіи и древностей россійскихъ, Москва 1851) str. XVI, da je obširan život Aleksandra Velikoga, dakle recimo djelo Pseudokalistenovo, prevedeno na starobugarski jezik već istodobno s prievodom ljetopisca bizantinskoga Joana Malale, za koji se uzima da ga je po prvi put preveo s grčkoga pop Grigorije u vrieme cara bugarskoga „knjigoljubca“ Simeuna (sr. u mojoj historiji književnosti str. 70). To izvode odatle, što u rukopisu arkivskom (t. j. u arkivu ministarstva inostranih djela u Moskvi) 15. vieka, koji nije nego priepis iz rukopisa 13. vieka (od g. 1261) ima u samoga Malalu, medju 7. i 8 knjigu po diobi grčkog teksta, umetnut obširan život Aleksandra Velikoga (**книги Олѣксандръ** sr. Временникъ ib. str. XXXV), pak i u „elinskom“ (grčkom) ljetopiscu, kojemu pripominje više rukopisa, podieljenieh u dvie redakcije, A. Popov, dolazi na istom mjestu t. j. iza knjige Malaline 7 a ispred 8, život Aleksandra Velikoga. Po tome i A. Popov misli, da „составитель еллинскаго лѣтописца не самъ внесъ Александрію въ свой трудъ, а нашелъ ее слитою съ хронографомъ Малалы,“ Обзоръ I, 29. Nego kako ni A. Popov ne drži misao svoju posvema utvrdjenom, tako hoću i ja da rečem, gdje mi se čini da je

Digitized by Google

slaba strana ovoga dokazivanja. Kaže se za popa Grigorija, da je preveo hronograf Malalin: koliko i što je preveo, to se po onome jednom zapisu u arkivskom rukopisu jedva tako izvjestno kazati može, kako se obično uzima. Dobro je cielu neizvjestnost onog zapisa istaknuo g. Sreznevski u Древніе памятники письма и языка югозападныхъ Славянъ 1865 str. 25. Ali uzmimo, da i jest sigurno, da je pop Grigorije preveo čitav ljetopis Malalin, niti rukopis arkivski, opisan od kneza Obolenskoga u Vremenniku knj. 9, niti elinski ljetopisac donose hronograf Malalin u običnom redu, kakav je u izvorniku grčkom, nego je slovinski tekst Malalin isprekidan raznimi umetci iz tekstova sv. pisma staroga zavjeta i apokrifskih knjiga (sr. u Vremenniku str. XXIX, XXXI, XXXII, XXXIV itd.). Pita se dakle, kada bješe Malalin slovinski tekst ovako ispremiešan? Jei tada bit će bila umetnuta unj i Pseudokalistenova Aleksandrida. Da li upravo od samoga Grigorija? Sreznevski govori istinabog (n. n. m.): вставки изъ книгъ ветхаго завѣта и другихъ были сдѣланы первымъ переводчикомъ — ali ja ne znam, kakovih ima za to dokaza. Po onome, što Obolenski (Vremen. LX) kazuje, da je u arkivskom rukopisu tekst Malalin podjedno s ostalim sadržajem podieljen na glave i slova, kako nema u grčkom izvorniku, nasuprotiv da se u onih rukopisih (koji su to, ne kaže se iz bliže), gdje je tekst Malalin pokraćen, sačuvala izvorna razdioba teksta Malalina, kako je u grčkom, — po tome, velim, moglo bi se suditi, da je izvorno svakako preveden bio hronograf Malalin upravo bez onieh drugieh unosaka, dakle i bez Aleksandride. Još je i to znatno, što u arkivskom rukopisu nema kraja druge i čitave treće knjige Malalina hronografa (sr. Vremennik, XXVI) a u elinskom ljetopiscu ima odlomaka takodjer iz 3 knjige (A. Поповъ Обзоръ I, 22). Sad bi samo još valjalo saznati, da li elinski ljetopisac predpostavlja, da su njegovi odlomci Malalina hronografa izvadjeni iz slovinskog gotovog prievoda i to upravo onoga koji je u arkivskom rukopisu sačuvan? Popov veli istinabog „списокъ Малалы по еллинскому лѣтописцу отличенъ отъ Архивскаго“ (29) — ali razumije li on tu upravo drugi tekst? Ta na drugom mjestu (II, 17) govori on sam ovako: Такъ называемый Еллинскій и Римскій лѣтописецъ носитъ на себѣ несомнѣнные слѣды славянскаго состава а не перевода съ Греческаго. Въ основѣ его положенъ древній переводъ Іоанна Антіохійскаго Малалы, со вставками изъ другихъ источниковъ.“ Svakako je sastavljač elinskog ljetopisca umio posve dobro razlikovati pojedine sastavine svoga djela te na priliku spominje izriekom, gdje se prašta s Malalom te nastavlja s Hamartolom (sr. A. Popov I, 70); pa ipak već prije toga mjesta unosi iz samoga Hamartola i iz drugieh tekstova odlomke u Malalin ljetopis.

Po mojem dakle mišljenju, koje ovdje izložih onako, kako se može o tome u nas govoriti, — nije ovo pitanje jošte riešeno. Nego za sada treba da se zadovoljimo tiem, što bar znamo, da je arkivski rukopis samo priepis ili kopija starijega, njemu u sadržaju posvema jednaka, spomenika iz XIII. vieka, u kojem već bijaše za cielo i Aleksandrida.

Digitized by Google

Na pitanje, kakav je tekst one Aleksandride, koju već toli rano (t. j. svakako bar u 13 vieku) ujedinjavahu s hronografom Malalinim i drugimi nekimi tekstovi u ljetopisne zbornike — „ellinske ljetopisce“ — ne može se puno odgovoriti. Najpoglavitijega teksta, na ime upravo arkivskoga, nije, što bih ja znao, nakon Obolenskoga nitko kasnije upotrebljavao: njegov dakle odnošaj napram tekstu Aleksandride tako zvanieh elinskih ljetopisaca nije nam jošte objašnjen, niti znamo, da je to jedna te ista Aleksandrida, niti jesu li njihovi tekstovi bar srodni medju sobom. Za Aleksandridu elinskih ljetopisaca crpemo bar nekoliko crtica iz A. Popova. O tekstu života Aleksandrova, koji se nalazi u prvoj (originalnijoj) redakciji elinskog ljetopisca uči on, da se puno podudara s tekstom grčkim Pseudokallistenovim: **описываемая редакція еллинскаго лѣтописца представляетъ древнѣйшій, неиспорченный видъ Александріи, близкій къ греческому тексту** (I, 29). Tekst druge redakcije čini se da će biti istovetan, dakle jednoga izvora, samo što ima nekih izmjena, pokraćenja, premještaja, itd. o kojih potanje govori A. Popov I, 79. Obje redakcije elinskoga ljetopisca razlikuju se dakle u Aleksandridi od prilike onako, jedva što više, kako u grčkom tekstu izdanja pariźkoga rukopisi A, B, C.

Nasuprotiv ima u hronografu stare redakcije, (ova obilježja uzimam u značenju, koje im dade A. Popov) posve drugačija Aleksandrida. Već naslov **„избранне отъ хождення царя Александра Македонска“** pokazuje, da je ovdje napram podpunomu tekstu elinskih ljetopisaca nešto pokraćeno; ali što je u jednu ruku tekst pokraćen, to su u drugu uneseni takovi komadi, takove pripoviedke, kakovih ondje nema. Za to i izvodi A. Popov „**что составитель Хронографа пользовался иными списками Александріи**“ (I, 119).

Znamenito je to, da se pripoviedke, unesene u Aleksandridu hronografsku, povraćaju u srbskih recenzijah Aleksandride. To su po kazivanju A. Popova 3 odlomka: **о добродѣтелехъ Александровыхъ**, dolazi kao uvod ne samo u Aleksandridi derpatskoj (rumjanc. muz. Nro. 175) nego i u našim rukopisima *abcg;* **О пришествіи Александровѣ въ Римъ**, čita se u svih naših tekstovih veoma obširno, isto tako **о пришествіи въ Трои.**

A koja je to srbska redakcija ili recenzija Aleksandride? Ovako navikoše Rusi nazivati ponajprije onaj tekst Aleksandride, koja se čuva u biblioteci derpatskoga sveučilišta a opisa je Vostokov u poznatom djelu „Описаніе русскихъ и словенскихъ рукописей румянцовскаго музеума“ Сп. 1842 Nro. 175. Već Vostokov dokaza iz samoga teksta ondje, da je ono djelo srbskoga pisca; nešto iz bližega govori o tome Pypin u svom „očerku“, str. 39 i slied. Uza sve to osta nam ipak i ova „srbska“ Aleksandrida sve do sele dosta tamna. Ne imajući potanka opisa, kamo li podpuna izdanja ma kojeg teksta Aleksandride, ne mogosmo niti o njemu suditi niti druge prema njemu poredjivati. Ne umjesmo dakle odgovoriti ni na to pitanje, jesu li svi rukopisi bar one Aleksandride, koju par excellence zovu srbskom, jednoga izvora te medju sobom jednaki i istovetni.

Digitized by Google

Riešenju toga pitanja mišljah da će se najbolje doskočiti tako, ako se jedan podpun tekst Aleksandride izda. Posla toga latih se ja tiem voljnije, što mi prijateljstvom g. Adolfa Patere, dodje do ruku znameniti rudnički tekst Aleksandride, koji povrh zanimljivosti samog pitanja literarno-historijskoga ima još i posebnu, veoma znatnu vriednost za hrvatski jezik. Videći dakle, da upravo ovaj tekst za nas puno vriedi, odvažih se staviti ga za temelj mojega izdanja, čemu mi g. Adolfo Patera najprijaznijim načinom dozvolu dade, ali cielo izdanje potrudih se udesiti tako, da povrh koristi koju će odavle dobiti hrvatski jezik, zadovoljim što više i potrebam kritičkim i potrebam literarno-historijskim. Bijaše mi dakle osobita briga, da uz ovaj jedan tekst, koji imadjah pri ruci u neobično liepom i pomnom priepisu izvornika rudničkoga rukom samoga g. A. Patere, dobijem što više rukopisa, gdje ima život Aleksandra Velikoga, po čemu bih mogao ne samo tekst rudnički ispraviti i popuniti, — a da mu trebalo i ispravljanja i popunjenja, o tome će se svatko iz mog izdanja uvjeriti — nego i medjusobne sveze raznieh tekstova ustanoviti. Ta već po onome odlomku, koji je iz rumjancovskog priepisa naštampan u Pypinovu „očerku“ str. 303, uvjerih se, kad mu poredih naš tekst, da je objema bez sumnje jedan te isti izvor, tek što u rudničkom rukopisu nema uvoda o četiriem krepostima.

Staranje moje ne osta sa sviem bez ploda, kao što nadam se da će posvjedočiti najbolje samo izdanje. Povrh rudničkog rukopisa, koji je čitav štampan te na njemu i osnovano ovo izdanje, mogah se zbilja služiti još nekojimi rukopisi, kako ću ovdje redom iskazati.

Rukopis rudnički pod naslovom „Александар велик“ opisuje g. A. Patera ovako:

„Rukopis na papiru, u knjižnici knezova Lobkovica u Roudnici (u sjevernoj Češkoj) pod signaturom VI. Fe. 40 na 116 listova u maloj četvrtini (4°). Rukopis je u starom kožnatom vezu, savršeno sačuvan, 21 centimetar visok a 15½ centimetara širok. Pisan je bosanskom ćirilicom u prvoj polovici 16 stoljeća, jednom rukom od početka do kraja. Nema sumnje, da je to priepis iz starijega rukopisa, što dokazuju česte grieške u prepisivanju kao i manjak teksta medju listom 113 i 114, koji se ima odbiti na nepomnju prepisača, jer je paginacija suvremena i podpuna pak i sudeći po slogovih artije ne manjka ništa.“

„Na listu, koji je pred prviem listom rukopisa, čita se ovo:

Hic liber Seyfrido à Kollonitsch Ferdinandi
ro: vng: Bohemię regis archiducisq Austrię
à consiliis, dono traditus est, per barones
in Guns Juritschitschen Anno M.D.XLVI.

In dieser chronikhen schraibt es
von vnserem geschlecht denen
von Kolonitsch was Sie fier Ridr-
chische datten gedan haben.

Digitized by Google

„Takodjer je pred prviem listom prilieplјen manji listić papira, gdje se na 2 strani čita latinska transkripcija početka srbskoga originala, pisana rukom slavnoga jezikoslovca Josefa Dobrovskoga.

„U muzeju kraljevstva češkoga imaju dva priepisa, jedan od g. 1824 i 1825 (4. C. 26. sig.). izveden latinskim pismom od Jos. Dobrovskoga, drugi iz god. 1852 (signatura: 4. C. 25) izveden ćirilskim pismom od Vaclava Hanke, bivšega bibliotekara češkoga muzeja. U oba ova priepisa podkralo se u prepisivanju mnogo griešaka, a mnogo je mjesta poizostavljano: osobito Hankin priepis vrvi pogrješkami, posao Dobrovskoga znatno je ispravniji.“

K ovomu opisu g. A. Patere nemam što drugo dodati, van da je njegov priepis, koji meni prijateljski izruči za štampanje, izveden posvema vjerno te nakon dovršena posla još jednom poredjen s izvornikom; ima naznačene listove, strane pače i pojedine linije; rieči su onako posastavljane ili rastavljane u priepisu kao u izvornom rukopisu, pridržana je i izvorna interpunkcija. Samo se kaže, da sam ja u štampanju teksta učinio one promjene, koje ište današnji način štampanja, kao: porastavljao rieči, kako treba; razgodio ih pravilnom interpunkcijom, za nomina propria i nakon piknje upotrebio velika slova. Još sam mjesto ѹ upotrebio po današnjoj ćirilici ꙋ, te izostavio ispred vokalnoga *r* samoglas *a*, a ispred *l* samoglas *u*.

Uz ovaj rukopis dobih još blagohotnim posredovanjem g. dopisn. člana naše akademije, bibliotekara i muzealnoga čuvara u Biogradu, Stojana Novakovića, iz Biograda četiri rukopisa života Aleksandrova, od kojih mogoh tri koristno upotrebiti, jer se s rudničkim tekstom u toliko podudaraju, da se njima često tamni smisao ovoga objašnjuje.

Najviše, kako se iz moga izdanja vidi, bijaše upotrebljavan rukopis *a*, jer mu je tekst (staroslovenski, roda srbskoga) najispravniji, pak je i sam rukopis stariji od ostalieh; bit će svakako iz XVI, ako nije već ispod konca XV vijeka. Ovaj rukopis (svojina narodne biblioteke u Biogradu br. 117) pisan je na artiji u malenu formatu, sitniem ali pravilniem pismom, ima po 19 reda na jednoj strani, u svemu 163 lista, ali na samom početku pak na više mjesta u sredini nestaje po koji listić, po čemu je tekst isprekidan. U tom rukopisu ne bijaše ništa drugo do li sama Aleksandrida, kako se vidi po tome, što na posljednjem listu 163 iza posljednjih rieči (**да блюди се да не ѕламѣниши ѕа покон трѹдь** ::) osta čitava strana prazna, samo su bliže prema sredini napisane istom rukom još ove rieči: **сьврьшителю богѹ нашемѹ слава вь вѣкы вѣкомь аминь.** Novijom rukom zapisano je ispred ovieh rieči: **Сию книгѹ кѹпї попь Ѳеѡдора кѹпї ѿ кѹѕана ѕлатара пенна сна ѕа .р. аспрї.** Rukopis je dobavljen iz stare Srbije — radi pravilnosti jezika i sloga bio bi vriedan posebna izdanja.

Drugi rukopis, koji označih slovom *b* (takodjer svojina narodne biblioteke u Biogradu, pod br. 149), slaže se s rukopisom *a* u toliko, što se vidi, da im je u neko starije doba objema jedan izvor bio; inače je ovaj rukopis puno ružnije, dosta nepomno pisan, pak mu je i tekst mjestimice, i to vrlo često, iskvaren do podpuna nesmisla, koji

Digitized by Google

se jedva uz pomoć rukopisa *a* dade kojekako razmrsiti. Ovaj rukopis bit će i dosta mladji od *a*, ali je puno koristan po tome što ima početak, kojega u rkp. *a* nedostaje; pak i dalje u tekstu, što je u *a* s listićima poispadalo, može se gotovo uviek ovdje naći. Ovaj rukopis ima po novom brojenju 291 list, ali Aleksandrida počima istom na drugoj strani 104 lista oviem riečima: **житїе иже вьсех великаго ц(а)ра ц(а)рємь ал(є)ѯ'ндра коко** (sic) **бы(сть) ѡ сємь** — kraja nema, nego je, kako se još iz tragova vidi, na kraju rukopisa puno listova poodkidano ili izrezano. Povrh inieh razlikosti teksta izmedju rukopisa *b* i *a*, spomena je vriedna još i ta, što se ovdje kroza svu Aleksandridu tekst bez prekidanja nastavlja, a u rkp. *a* ima nekoliko crvenimi slovi ispisanieh naslova, koji su se, kako se meni čini, u *a* održali iz starijih izvora. Tako ima i rudnički tekst još nekoliko naslova.

Ispred Aleksandride dolaze u rkpisu. *b* ove stvari: **Ѡ ц(ар)и костѣ при нєм'же вьѕрастє срацнискы вождь иль же нємєнити пророкь моухємєдь** itd. (na 2 strani 1 lista). Početak je ovaj: **По костан'тине же цре цркоква коста с(ы)нь єго .кѕ. лѣть, при нєм'же велнкь вѣтрь и напраснь дьхноувь м'ногла оубо дрѣвеса и ѕѣло велика** (dalje odkinut list) — Na strani 2 lista 16: **ѕде сконуа се б(о)гомрьскїи моухамєд сракнискїи льжепророкь** — Na listu 22 **с(ве)т(а)го Мєфодїа оукаѕаніє истоє ѡ ц(а)рєхь и ѡ послѣднєхь лѣтєхь** (sr. N. Tihonravova Памятники отреченной русской литературы II, 213) — Na strani 2 l. 51: **Скаѕаніє и повѣсть ѡ їѡвѣ иже нарицаше се прѣжде їѡкавь б(о)гатїи** (i to je apokrif) — Na l. 72: **преподобнаго ѡтьца нашего єфрєма сїнрна ѡ прєкраснєм' їѡсїфє слово.**

Treći rukopis biogradski, označen u mojem izdanju slovom *c*, (svojina srbskog učenog društva br. 50, dobavljen iz Prizrena), bit će iz prošloga vieka, ima 167 listova artije u 8mini, ali mu je početak i konac odkinut. Na početku ne dostaje samo jedan list, jer na onome listu, koji je sada prvi, mogu se nekoje rieči pročitati, kao: **Пилипов . . . . . сни нєктєнава цара . . . . велнкє царицє . . ѡлнмбнаде . . . пригоди се тако нєктєвам єгиптански цар вахованн** itd., odakle se vidi da je to upravo sam početak Aleksandride iza uvoda. Tekst ovoga rukopisa još je gore iskvaren, nego li u *b* — prepisač imaše po svoj prilici loš eksemplar pred sobom pak puno toga nije razumio — i tako ima u tom rukopisu gomila nesmisla, koja se može, bar mjestimice, protumačiti pomoću drugieh rukopisa. Za to i ne mogah odavle van po gdjekoje dobro zrnce odabrati te u izdanju upotrebiti. Jezik ovoga rukopisa puno je obnovljen na narodnu.

Iza do kraja svršene Aleksandride ima u istom rukopisu *c* na listu 145 ovo: **Повѣс(ть) прѣдникиа исплнєн(а) страстєн и трєпєта и таинство велнє же ѡткри богь ѵгодникоы сконы ѡ мнмодши и прѣдѵщи иже васвєти ѡ(ть)ца нашего мєфодна єпнскѵпа патрнскаго скаѕаннє истинноє ѡ ц(а)ри и послєдни лєтє** — Tekst u osnovu svom onaj isti, koji u rkp. *b*, prekida bez kraja listom 167, koji je pošljednji u ovom rukopisu.

Rukopis, koji označih slovom *m*, poznat je već iz davna u slovinskoj književnosti, jer je to onaj isti spomenik iz zbirke Mihanovićeve (sada

Digitized by Google

svojina knjižnice jugosl. akademije u Zagrebu), koji bješe prof. Miklošić upotrebio u svojih gramatičkih djelih i u svom rječniku. Uz *a* ovo je najbolji tekst Aleksandride jezika srbsko-slovenskoga te da se nijesam rukopisom *a* toliko posluživao, mogao bi mi bio ovaj onu istu službu činiti. U glavnome podudara se tekst njegov s *a* i *b* te se vidi da mu je jedan te isti s njima izvor — glavne razlikosti pripominju se u samom izdanju.

Najsrodniji rukopisu rudničkom po jeziku jest rukopis Gajev, označen u ovom izdanju znakom *g*. Ovaj je rukopis pisan na artiji, sitnom ćirilicom u maloj 4tini na 94 lista, po 15—16 vrsta na jednoj strani; bit će iz 17. vieka. Jezik ovoga rukopisa skroz je narodan, kao i u rudničkom rukopisu, samo što je ovdje pretežno narječje štokavsko, a u rudničkom čakavsko. Kako se oba ova rukopisa na mnogih mjestih liepo popunjuju, osvjedočit će se svatko iz samoga izdanja te podjedno sa mnom blagodaran biti g. dru. V. Gaju, što je meni svoju dragocjenost, njemu puno milu, ustupio za porabu. Vriedno bi svakako bilo, da i Gajev tekst izadje na sviet, na korist našega jezika.

Ovi izvori poslužiše meni u izdanju života Aleksandrova. Ali tiem nije ni po što iscrpen broj svieh do sada poznatieh Aleksandrida srbske familije. Šafařík pominje (Geschichte der südsl. Literatur III, 236), da ima u manastiru Remeti (na fruškoj gori) jedan rukopis života Aleksandrova, pisan g. 1719. I u Karlovcih ima u biblioteci patriaraškoj rukopis života Aleksandrova, bez početka i kraja, g. 1739 11 julija nadjen na razbojištu na Boleču a biblioteci poklonjen od Aleksandra Rajkovića, obrstarova sina.

Početak karlovačke Aleksandride glasi ovako: — **мїю водомъ и творяше рукама своима вощане корабе и улки вощане и поставляше въ рукомїю: по томъ поставляше на себе пророческу одежду, держа в руки свою жезлъ и млатящимся имъ поюще поучающе яко боги своя.** Lako je naći, gdje te rieči u Aleksandridi dolaze, ali je znatno, što ih nema ovako ni jedan naš rukopis, a ne podudaraju se posvema ni s običnim grčkim tekstom (Lib. I. cap. III. ed. Müll. p. 3). Sudeći po jeziku ovieh nekoliko rieči moglo bi se misliti, da je karlovačka Aleksandrida priepis s kojega ruskog rukopisa.

Iz Biograda dobih takodjer uz *a b c* jošter jedan rukopis novijega vremena, koji je svojina narodne biblioteke (pod br. 150), pisan krupnom rukom na papiru, u srednjoj četvrtini. Na koncu Aleksandride ima ovaj zapis, koji nam odkriva i ime piscu: **Сие саписа Сумеон Ћорћић рекше дацкалъ ва Сарлеве лета** 1782-е **априла** 30. Ali ovaj tekst Aleksandride puno je različit od naših tekstova — očevidno ima i drugi izvor, različit od izvora naših Aleksandrida, ili je bar znatno preradjen. Početak glasi ovako: **Алеѯандра великаго царя сказание како царъ царемъ бистъ уже вся царствия от вастокъ до западъ иже хощетъ кто послушати или князъ или вифезъ или воинъ или гражданинъ или простъ велми est бо удивление слишещимъ.** Ovoga rukopisa nijesam smatrao potrebnim mojemu izdanju.

Digitized by Google

U Ruskoj bit će još mnogo neproučenieh rukopisa Aleksandride familije srbske, kako se možemo uvjeriti iz rasprave Pypinove, gdje se na str. 44—45 o tome govori. Iz djela A. Popova doznajemo takodjer za Aleksandridu srbske redakcije od g. 1497, koju on zove rukopisom „Kirillo-bêlozerskoga“ manastira (sr. Обзоръ I, 120). Ovo bio bi prema drugima upravo vrlo star rukopis srbske Aleksandride, ali žalibog iz bližega ne znamo o njem gotovo ništa. Samo toliko može se reći, da se ona dva mjesta, koja A. Popov (I, 120—121) navodi, s našimi rukopisi ne slažu, nego su u nas puno na obširnije pripoviedana. Ne znam ipak, koliko se smije odatle izvoditi, da je tekst srbske Aleksandride u rukopisu od g. 1492, što je sada u duhovnoj akademiji stpeterburškoj, drugačiji od naših tekstova.

Što se na po se naših tekstova tiče, po kojih je izradjeno ovo izdanje, ne upuštajući se, bar za sada, u dublja istraživanja, smijem ove dvie tri istine izreći:

Prvo da je slovinski tekst ovieh Aleksandrida, imajući na umu rukopise upotrebljene u ovom izdanju: *a, b, c, m,* bez sumnje jedan te isti: ova četiri teksta, o tome nema sumnje, izlaze napokon iz jednoga te istoga rukopisa, koji bješe ako ne upravo njima a ono drugima, iz kojih su ovi prepisani, zajednički izvor.

Drugo da je slovinski tekst ovieh Aleksandrida bez sumnje preveden sa grčkoga izvornika. Tomu su dokazom ne samo ovaki oblici vlastitieh rieči, kao: **Омиръ, Нраклие, Єуга, Сить, Навьходоносоръ, Сивила, Крисъ** (Croesus), **Киликиа, Кавулѡнь, окиамосъ, аникань**; nego takodjer ciele grčke rieči:

вльшьк'ию лекамомать мауеть творити *a*, **вльшьбиоу лѣкамомагїю** *b* — to je grčka rieč: λεκανομαντεία ili λεκανομαγεία, u izdanju Müllerovu dolazi zbilja: τῇ τοιαύτῃ Λεκανομαντείᾳ;

и стихие прѣстоупание *m* (nerazumljivo, *b:* **и стихе пристоупаніе**, *c* čak: **тихие притвпа**), sravni grčki: καὶ συγκλόνησας τὰ κοσμικὰ στοιχεῖα;

фер'ире Алеѯеи'дре *a*, **ѡ фареинде Алеѯендре** *m* — to je grčki izraz: φρενήρης Ἀλέξανδρος, koji se nekoliko puti opetuje, u rudn. tekstu sačuvao se čak pravilno: **френире Александре**;

у'то добро дидаскалъ сьтворишн *a;*

вѣдомо да юсть царьствоу ти, ꙗко вь лакїиїахь конь твонхь конь чоудинь ѡждрекїл'се юсть *b*, **єре се в лаѣнинїахь твѡнехь кѡнь чудань ѡждрнебнѡ** *g*, to je naš rkp. ovako izrekao: y свирепицах твоих кон чудан родил се е. Vostokov ima u rječniku **лакинии**; to će biti za cielo nekakva grčka rieč, valjda u korjenitoj svezi sa Λάκκος, što znači i podrum;

и епистолїе по всѣхь градовѣхь и ѯемлїахь и странахь посла *a*,

на хел'мѣхь же роѯи василїска сь аспидовѣми крилвти *a*,

с мерсиловим листем naš rkp., **сь мїрсїловемь лїствїемь** *b* (to je u grčkom obliku rieč μύρσινος);

финика бо млада не истрьгь ѡ стара не кушан се *a*, **кифариса млада ѡстареевьшомоу не троуди се** *m:* prva rieč dovodi na grčki φοίνιξ, druga na κύπρος, ali naš tekst piše: не истарг бо фарижа када остари не труди се об нему, а *g* **не истрьгивь же парнѯа** itd., nu glagol **истрьгноути** dokazuje jasno, da ovdje nema govora o konju;

Digitized by Google

на парастаси *a* у свитлои парастаси naš rkp. (*g* pogr. в великѡ парастими), *c* в светлои полати, grčka je rieč παράστασις s dvorskim značenjem bizantinskim;

.вı. риторь ѡбладаше имь *a*, .вı. риторь ѡбьдрьжахоу его *m*, *b* pogrješno тїторь, *c* ima rieč пилосонь, tako i naš rkp. филожоф, *g*. двамаесть пилѡзѡпѡвь;

и врата велика арїева леда падоше се *a b m*, naš rkp., što je prievod grčkoga Ἄρειος πάγος;

и принесоше имъ дари многы безѹмсльныи, стѣми царьскые *a*, стеме царьские *m* — grčka rieč στέμμα;

сїи же в'си мошахъ дафиново вѣт'выѥ въ рѹкахь *a*, дафинове мошахоу ветвиѥ *m*, дахиниово цветїе *b*, дафиново ветвиѥ *c*, дапиновѡ хвѡиѥ *g*, — grčka rieč δάφνινος;

подь кѥпаз'момь кор'кодиловемь *a*, пѡдь хакиѕмомь корькодиловемь *m*, подь хакїѕмомь коркодїловемь *b*, под кепаѕмом *c*, пѡдь кепаѕмѡмь кѡрькѡдилѡвнемь *g*, под епазмом горкодиевим naš rkp. — sr. Miklošićev rječnik; da je ova rieč, koja se puno puti opetuje, grčkoga izvora — o tome se jedva i posumnjati može; nu što bi se moglo pomišljati na grčki χαλκισμός, ne umijem sastaviti sa značenjem, koje ovamo smisao ište;

и марекоше ими его ѡснемось *a* елїкарьдїѡсь емосїль *b*, ѡсномос *c*, ѥмькарьднѡсь емосиль *m* емьградиѡсь емѡсись *g*, naš rkp. енкарднос носиса — to će biti za cielo grčki ἐγκάρδιος ἕνωσις;

ѡть камена ам'драѯа *a*, ѡть камеиѥ амьтраска *m*, ѡть камена аматкракѯ *b*, ѡть камена амадраѯа *c*, ѡдь камена андраска *g*, од камика андраза naš. rkp. — to je grčki ἄνθραξ;

мерам'жамому видѣнию *a*, мерам'жамомоу видоу *m*, мераижекоу видоу *b*, чудному наранженому зраку naš. rkp. — u bizant. grčkom νεράντζιον (sr. Weigand wört. II, 312);

терьмаха мѣкоюго надь ними постави *a*, етїарха *b*, етерниахар'ха *m* — i to je grčka rieč ἑταιρειάρχης?

камень лих'митарь *a m*, камень халанитрь *b*, ками хиланитер naš rkp. — grčki λυχνίτης?

ѡть акїн'та гвоздїа *a*, ѡть анита гвоздиа *m*, од акинта гдвоздѣ naš rkp — grčki ὑάκινθος;

.в. тисѹщи кьбль мигдаль *am* — gr. ἀμύγδαλος;

мосе пльнь потирь билїа *a*, поутирь пльнь билна *m b*, пытнер пли билна *c* — grčki ποτήρ;

и типамѣ фариже *a*, и типаие париже *b*, и тифаие фарижи *c*, и типаие париже *g*, и типане фариже n. rkp. — samo *m*. таплие парижи — ja držim da je to takodjer grčka rieč, stojeći u svezi s glagolom τυφόω, možda τυφῶν — a da znači: biesan, pomaman;

и трапезъ ѡть сам'фира *a*, трапезоу ѡть сафира *m*, тарпезу од самфира n. rkp.;

плащь финиуьскыи *a* фїниуьскы плащь *b* — grčki φοινίκεος;

то персомь ты низ'матарь еси *a*, низ'маторь еси *m*, низматор *c*, низматѡрь ти еси *g*, naš rkp. неприател еси;

Digitized by Google

и .вı. пир'говь многоцѣм'на каменїа *a* (πύργος);
иже ѕовут' се сриниам'ли *a* **сриниамели** *m* — jesu li to σύριγγες, kako Miklošić uči, ili možda prije σειρήνεια μέλη?;
помоѕи ми прикїѡмь *a m* — današnja prćija, grčki προὶξ ili prije τὰ προίκεια;
магерь же алеѯандровь *m*, u *a* **агиер' же алеѯем'дровь** to je μάγειρος;
камарв на нюмь ѕиждавв сьтвори *a b m* **и повеле камарв саѕидати** *c g*, naš rkp. upotrebljuje rieči мост: и мост на нем зидати учини — grčki καμάρα; **сего же Алеѯем'дрь вьмѣсто лвуева фамоса прѣдь воиске пошаше на копїи** *a* **вьмѣсто фамоса** *b*, u *c* već novija, današnja rieč: **Алеѯендар реуе ва место фенера носити**; naš rkp. i *g* imadu панос: мисто паноса, **местѡ панѡса** — grčki ἀντὶ φανοῦ.
и бѣше ѡбрѣль дариюва ѕлата вь пер'сидѣ .вı. истерьнь *a b* — ovo je isto tako nerazumljivo, kao u *m*: **.вı. бистерьнь**, ili u *c*: **.вı. бистрем**, ali se razjašnjuje našim tekstom: дванадесте густеран, odakle se vidi da je to po grčkom obliku κιστέρνα; prema tomu valja ispraviti i u Miklošićevu rječniku s. v. **бистерьна**; po Vukovu rječniku živi u Crnoj gori još i danas oblik bistijerna.

Po što Aleksandar svlada Darija, zove se kad što u naših tekstovih ne samo цар над цари nego još ovako: **келикыи хом'киарь и масарь.** Uz **масарь** ima samo jedan put u rkp. *a* **амасарь**, nasuprotiv uz **хом'киарь** piše se u *b* **хвмарь** i **хомарь**, a u našem rkp. хонакар; u *m* dva puta **хокиарь** za koje Miklošić u rječniku veli „sensus ignotus.“ Ja se nadam da sam ovoj rieči ušao u trag, te da je to persijski izraz hunar, koji znači: junak, u zendskom jeziku: hunara (krepost, vrlina) sr. Justi, Hand. der Zendspr. 327), ali kako je ista rieč glasila u grčkom izvorniku odakle za cielo udje u naše slovinske tekstove, nije mi poznato; svakako je uz **хом'киарь** i **хокиарь** uvaženja dostojan oblik rukopisa *b*: **хоуиарь.** Prema tomu nema sumnje, da je i u **масарь** skrivena nekakva orientalna rieč, pak ne znam, ne bi li se smjelo pomišljati na arabski izraz nasr (zaštitnik, pokrovitelj), sravni: Pott, Personennamen 262, 704.

Treće da je prevoditelj ovoga teksta Aleksandride bio srbski književnik — to dokazuju ova izravna svjedočanstva: **и нареуе ине юмъ драмь иже по срьбьскомъ еѯыкоу нариуеть се потеуїще** *b*, **по срьб'скомь юѯыкъ потеуище** *a*, **иже по срьпьскѡмь еѯикоу нариуеть се потеуище** *m*, čak rudnički tekst zadrža to isto: ере по сарбском езику потечиће; samo u Gajevu rukopisu dolazi na ovom mjestu: **по грьуѡмь еѯикъ.** Drugo je mjesto istog značenja ovo: **и нарекоше ине юго ѡсиемось иже глаголют' се срьбьскыи единосрьдьни сьстам'нь** *a*, **по срьбьскомь еѯикоу** *m*, **по срьбьскоу еѯїкоу** *b*, **по српскомъ еѯикъ** *c*, **како по срьбьскѡмъ еѯику нариуе се скесрьди стамань** *g*, naš rkp. na ovom mjestu ima samo: а по нашем езику нарече се. Napokon ima još i treće mjesto ovo: **макароии бо по срьб'скомь еѯыкъ блажены нариуют' се** *a*, **по срьбьскомъ еѯикоу** *b*, **макароии же по србскомъ еѯикъ блажени нариуют се** *c*, **макарѡии пѡ срьбскѡмь еѯикъ блажени иѯикаю се** *g*, naš rkp. макари по сарбском езику блажени наричу се. Ali i povrh ovieh

Digitized by Google

dokaza ima u samom tekstu još nekoliko rieči, koje se mogu pravo srbskimi prozvati.

Napokon četvrto, da su tekstovi Aleksandride rudnički i Gajev prevedeni na narodni jezik istom sa književnoga srbskoga iliti srbsko-slovenskoga jezika — to se može dokazati povrh onieh paralela, koje su upravo spomenute, još i mnogimi drugimi primjeri. Aleksandrida rudnička i Gajeva — mogla bi biti dva samostalna prievoda sa srbsko-slovenskoga na narodni hrvatski i srbski jezik, tako da ne bi visio jedan o drugome; po svoj prilici bijahu prevoditelji i geografski dosta na daleko jedan od drugoga, jer ne vlada u oba teksta isto narječje, prem da se za neke razlikosti može reći, da imadu u tome svoj uzrok, što je prievod rudnički za cielo stariji, pak za to i vjerniji srbsko-slovenskim tekstom, nego li prievod Gajeva rukopisa. Ali svakako i rudnički i Gajev tekst izadjoše iz jednakih izvora srbsko-slovenskih.

U rudničkoj Aleksandridi dolazi još kao od zaborava nekoliko nenarodnieh, srbsko-slovenskih, oblika gramatičkih, kao: ки сиют с радостю (u *g* nema toga mjesta) XLIV^a, ки на светих почиваеши (u *g* nema) LXXXII^a, мучиши се (u *g* nema) XCIII^b, у старости барзо умреши (u *g* nema) CVIII^a, и од шерафима славимаго бога (u *g:* и ѡд серафими славимегѧ прославихь и великѡгѧ господима бѡгѧ) LXXV^b, неугашаеми свитилниче (u *g* nema) CIV^b. Ovamo spadaju i dativi absolutni, kao: сему тако бившу X^b, u *g* samo na pola: семꙋ (tako m. семꙋ) тако бивьши; и едном рукнувшу лаву многи звири умираю XLII^a, u *g* već samo nominativ absolutni: едномꙋ лавь рикнꙋвь многе ѕвери ꙋмераю; и воискам двима ратним ставшим се XLII^b slaže se sa *b:* и двема воискамь ставшимꙋ се, ali u *g:* и вѡиске сташе се.

Isto se tako očituje izvor našega teksta u onieh riečih koje ostaše neprevedene a nijesu narodne nego crkveno-slovinske ili srbsko-slovenske, kao: и од мацедонан попрани буду VIII^b, još i *g:* и пѡпрани бꙋдꙋ; надиѣше ли се гдо таковои подвижи XLIX^a, u *g:* надаше ли се ткѡ ѡд вась ѡд мдѣедѡмне такѡ пѡдиѕи (u *a:* надѣаше ли се кто таковеи подвижи), велике мое подвиге CVII^b (u *g* nema), *a:* великые моѥ подвигы; в ѣдовно истление LVI^b slaže se sa *b* (u *a* iskinut list): егда вь адово сьиндꙋ истлѣніе, ali *g* drugačije: када бꙋдꙋ ꙋ мдѡвитѡмь станꙋ; гди господин бог в почети литом раи насади odgovara sa svim slogu srbsko-slovenskomu: вь поѵетии лѣтомь, i u *c* čita se: ма поѵетак летом, u *a* samo: вь маѵелѣ, *g:* ꙋ пѡѵелѡ; и тако душу свою прелашћуете LXVIII^a, u *a:* и тако лѣта своа сь дꙋшами прѣльщаѥте, *b:* телеса ваша сь доѵшами прѣльщающе оѵмираете, *c* najbliže: и тако дꙋше свое прелащаете, u *g:* а дꙋшꙋ вашꙋ прелаштате; муж мудар скровишће неизчарпено LXIV^b kao u *a:* мꙋжь мꙋдрь скровище неисѵрьпаѥмо, *c* скровище неисѵрпаемѡ, u *g* drugi oblik, bliže na narodnu: мꙋжь мꙋдрь скрѡвница неиѕца(р)плема, ova se rieč vraća na drugom mjestu i u našem rukopisu: гди су велике твое скровнице и ризнице CVII^a, gdje rkp. *a m* pišu: где сꙋть великаа скровница. Takova je rieč nerazumljiva ali jednako pridržana

Digitized by Google

u naših tekstovih **брънинє**, sr. да всаки од барне земле ове вазме, čega pisac rudničkoga teksta kako se vidi nije razumio, ali je znamenito da nijedan od drugieh rukopisa, koji su meni pri ruci, nema ovdje rieči **брънинє** nego svi donose rieč **пръсть**, kao *a:* **ꙗко в'сакь прьсти ѕемлє тєи да изнесєть**, *m:* **ꙗко вьсакь ѡть прьсти ѕемлѣ тоє да вьзметь**, *b:* **ꙗко всакь ѡть прьсти да вьзметь**, ali *c* nije već ni rieči **пръсть** razumio jer piše: **да сваки чловек казмет в прстє ѕемлє тоє**! Gajev rkp. ovdje je vjeran izvorniku: **да сваки чѡвнекь ѡд прсти ѕемлє ѡвези изнесє**. Još se na jednom mjestu vraća rieč **брънинє** u našem rkp. и барном главу посиповаше, u *a:* **и прьстию главѣ своє посипаше**, tako i *b, c:* **и прстию главу посиповаше**. U rieči sastavljenoj: мирадаржителю велики цару Александре (LXXXV^b) nije pisac za cielo razumio prvoga diela, a to je kako se vidi iz *a* **миродрьжьць**, dakle nešto drugo nego li je pisac mislio.

Ima i više takovieh primjera, ali za dokaz dosta je ovo. Samo ću još spomenuti, da nekih mjesta prevodilac sa srbsko-slovenskoga na narodni jezik nije dobro razumio, pak odatle dodje u njegov tekst gotov nesmisao. Takav je primjer, što *a* veli: **келѣоуми мужи не подобаєть прѣжде даміа ѡбѣщавати** ili u *b:* **прѣжде данка**, *m:* **прѣжде данька**; ovdje shvati pisac genitiv **данька** kao deminutiv od rieči **дьнь** te prevede: не трибуе приѣ рока обеѣати. Tako se L^b мнози и мнозиишн поклонише ми се razumije samo onda, kad se porede srbsko-slovenski tekstovi, odakle se vidi da je мнозиишн prievod od **многащи**, kako ima *bm;* pak zbilja *g* piše **мнѡкрать**. Što *a* razumljivo piše: **и четворосьстав'ноє тѣла твоєго єстьство дньсь Алеѯен'дре раствпити се нмать** — to je naš počeo ovako prevoditi: и четарто саставно тила твога, pak došavši na rieč **єстьство** prevede je riečju koja nije srednjega spola: састав i taj nesklad osta u tekstu, *c* ima ovako: **и четворо саставна тела твоего саставна** (mjesto **саставнна**).

Sudeći po jeziku i po nekih talijanskih riečih, koje dolaze u tekstu rudničkom (kao: ки имиху дванадесте вертудов у себи XXIII^b u *g* samo: **.ів. знаменнна нмахѹ**, ili: и бакиту (bacchetta) злату у руку свою вазам, čak jedna njemačka: шафар александров, gdje *g* ima **кѹхать**, a ostali tekstovi grčku rieč **магеръ**) može se slutiti od prilike, gdje mu je domovina: po svoj prilici u zapadnoj Bosni (turskoj Hrvatskoj) ili u sjevernoj Dalmaciji.

Digitized by Google

Житиѥ и послѣдованиѥ достолѣпьмымь чловѣкомь и воимомь оустрьмлающимь се на брани, ѥже оубо чьтити и разоумѣти и слышати, блаженаго моужа царя Алексеньдра, како воѥва и како назва се царь вьсеи земли подьсальньчьнои. Начьнемь оуже о рождении и о сьмрьти ѥго.[1]

Бысть[2] великои божиѥи прѣмоудрости сьздавьшаго себе храмь и седмьми сего оутврьдивьшаго стльпы,[3] вь петитисоущьноѥ лѣто о сего вѣка[4] стоимии, царьствоующоу вь великомь Римоу[5] Таркиниѥ цароу,[6] начельствоующоу же израелитьскимь людемь Іевреискомоу архіерею Єремии пророкоу, господьствоующоу[7] вьстоучьнимь страналь Дарию, сьмоу Куросовоу, обдрьжещоу же Индию тогда Нороу великомоу цароу, Іегуптомь же великимь обладающоу[8] Нехтенавоу вльховномоу цароу соущоу, тогда фрідіскимь (же) страналь и македоминскои земли и елладьскимь островомь обладающоу Филипоу, Грьковоу соущоу Іелиноу, роди се ѥмоу сьмь, тогда нарече ѥме ѥмоу Алеѯеньдрь, по грьчкомоу ѥзікоу зове се изьбранїи моужь. Избрань изь млада навлаше се и добросьставьнь и красьнь, и благообразьнь вь вьсемь зрещимь ѥго беше. Не бе ѥмоу оть телесьнаго[9] рождениѧ ни оть чловѣчьскаго оутвора,[10] нь оть великаго

[1] Ovih rieči nema u *a b c*, ni u našem tekstu, nego ih izvadih iz rum. Rkp. *a* i *c* nemaju početka, u *b* stoji ovaj početak: **житиѥ иже вьсехь великаго царя царемь Алеѯеньдра како бысть о семь**, rkp. M. (Mihanovićev) počima ovako: **сь богомь поуниваѥмь романьць, житиѥ и повесть велемощьнога и вь храбрехь храброга надь цари царя великаго Алексаньдра како и оть коудоу за ... и како вьсоу подьсальньчьноую землоу и великы царе ськроуши и прини, ѥже никогдаже и никтоже оть вѣка не сьтвори такова храбрьства ни могаше се кьто противити оть ... царь Алеѯандрокоу витежьствоу и нарокоу, зане не бысть оть пльтьскаго рождениѧ, ни оть телесьнаго оутвора, нь оть некоѥго вимовьнаго зачетиѧ и рождениѧ.** [2] odavle dalje idu rieči rkp. *b*. [3] rkp. *b* **стльпь**; rum. počima ovako: **бисть великои премоудрости и храбрости и крѣпости оутврьдивьшихь се.** [4] dodatak po rum. [5] rkp. *b* **великаго Рима**, ispravak izvadjen je iz rum. [6] rkp. *b* **таркіана цара**, ispravak po rum. [7] rkp. *b* **госпоствоующїи**. [8] rkp. *b* **овладающомоу**. [9] ovdje počima rukopis *a*, odavle dalje držimo se njegova teksta. [10] po rkp. *b* i rum., *a* piše **оустроѥниѧ**.

Digitized by Google

божиꙗ промысла,[1] иже вьсегда помагаше ѥмоу.[2] Кь сиѩ же имѣꙗше соудь правь вь ѥзыцѣ,[3] такожде и вѣроу непоколѣбимоу[4] и роуцѣ податливѣ. Имѣꙗ ꙗко тлѣꙗмаа и мимо текоущаа вьмѣꙗше. Дльготрьпѣливь кь сьгрѣшающимь безмѣрьно. Сими же четирьми добродѣтельми четиремь вьселеньныѥ коньцемь самодрьжьць ꙗзвѣ се. Сими[5] бо .д. добродѣтельми вьсакы царь своѥ царьство окрылꙗти подобаѥть.[6] Сими Алеѯеньдрь рекноуѥ, толицемь градовомь и страꙗмь царь ꙗзвѣ се, ѥлико[7] невьзможьно писанию прѣдати ни на срьдьце чловѣкоу вьзити, ни же вь оумь[8] не податливоу вьмити. Алеѯеньдрове добродѣтели доушевьныѥ и тѣлесьныѥ прорекоше се.[9]

Ovaj isti uvod po Gajevu rukopisu.

Бивши великѡ(и) премꙋдрости бѡжаньствемѡ(и) саздавши себи .ѯ. домѡвь изь ствьновь ꙋтврьдивьши мега, ꙋ петѡ тисꙋѣмѡ льетѡ сега внека царствоваше ꙋ великомь Римꙋ Паракліе царь, ѡбладаше изравильсунеми лꙋдми и еврисунемь марѡдомь и тада архи Єремиꙗ прѡрѡкь гѡспѡдѡваше ꙋ Єрꙋзалемꙋ и тада Дарие Кирꙋскѡвь сиѩ гѡспѡдѡваше ꙋ страꙗхь истѡчинехь, и тада дрьжаше Никѣю Пѡрь царь никѣниски и Єладомь ѡбладаше Нехтенавь єѣꙋпацки царь кꙋхва, и царь биеше придиньскиемь страꙗмь и Млѣедѡниѡмь ѡбладаше и Єладѡнисунеми страꙗми Филипь царь Грькь, и роди се иемꙋ сиѩ и мареуе мꙋ ние Алексендарь, пѡ грꙋкѡмь єзикꙋ, мꙋдарь мꙋжь, єре изъ млада дѡбарь и лиепь биеше. Ткѡ га виѣаше, тѡмꙋ не биеше ѡдь чѡвьеуега пѡмишленьꙗ ни ѡдь пꙋтенога пѡрѡѣꙗ, ꙋ своемь благь биеше бѡжьѡмь прѡмисалью кѡи пѡмагаше иемꙋ, ималше кѡ ѡвѡмꙋ свиетꙋ єзикь непѡрѡчꙋань и рꙋке пѡдатливе какѡ нитѡ дрꙋги на ѡвѡмь свиетꙋ, и прави сꙋдь ималше. Ѡбиѯуеми четирнеми дѡбрѡдители краемь свиета царь самодрьжаць ꙗзвѣ се. Ѡбиѯуеми четири дѡбрѡтители (!) требуе свакь свѡе царьствѡ ꙋздрьжати. Такѡи чине

---

[1] rkp. *b* мь оть всехь вїновнаго и благимь великаго промїсла. [2] pošljednje 4 rieči izvadjene su iz rum., rkp. *b* nerazumljivo ovako: ималше помагающе кь сиѩ. [3] rkp. *b* истиньнь и добродѣтельнь, непотворьнь вь ѥзикоу. [4] rkp. *b* непоколебимо ималше подателство вь роукахь. [5] odavle dalje po rkp. *b*, jer je u *a* ispalo nekoliko redaka. [6] rum. требоуе држати. [7] ovdje nastavlja *a*. [8] dodano prema *b*, rum.; u rkp. *a* istrta je ova rieč. [9] što je dalje u rkp. *a* crvenom masti pisano, ne može se pročitati. Rkp. *b* ovako (izmiešano): Алеѯеньдрови же добродетели доушевнѣи и телесиїе поуниамь ѡ рождьствѣ Алеѯендровѣ предрекше повести, наунемь ѡ рождении его храбрости.

Digitized by Google

Алексендарь мѡѫнемь езикѡмь и градѡвѡмь и ѫемлямь царь наѫка се, кѡлико ѹ ѡвѡ(и) кинѫи не може се истѹмаѹнть ни ѹ срьѹце ѹѡвьеки ни вѡникиѹ дѡнести Алексендрѡве дѡбрѡте тьелесьне. Наипрьвѡ да пѡѹне се казати ѡ рѡѣению негѡвѹ . . . . .

Александар велик

[I*a*] Наиприа[1] да почнемо казати о роеню негову и храбрости. Говоре, да е син Филипов: лажу, ну еюпатскога цара Нектенаба, великога влхва[2] син е и Олимпиаде жене Филипа крала. Пригода се, да Нектенаб еѣипачки цар влхвеном хитростю и у звизде гледанем и еѣипачким [и] лип бише[3] и ка бою (ни) ратними воисками ни оружем противлаше се, да помоћ имише влхвеном хитростю.[4] (Сею)[5] всим околним господам противлаше се, и к тому вси околни цари не знаше ча учинити.[6] И стужише и увећаше что (ћемо учинити овому лукавому и влховному)[7] цару? все бо благо земле наше и богатаство влхвеном хитростю взе и своиои[8] земли приложи. И то страћмо[9] за лудост нашу. Ну веће не трпимо овога влхва, да вси сабравши се на землю еюпачку (поћимо)[10] и Нектенаба из царства изагнавши благо свое опет к себи вазмемо; и он е брездитан и брез наслидка, влхав и страшлив, и сам та противи се земли.[11] И биху свећали оно на Нектенаба езици Персиди, Вери, Арапи, Ассиани, Виопие, [I*b*] (и ини мнози) источни езици.[12]

---

[1] Naš rukopis ima još ove rieči sprieda: мислити Александрове доброте телесне и душевне, koje pokazuju, da je sprieda ono nadovezano bilo, što imaju rkp. *a b g*. [2] rkp. и велике вулхвице, ali ostali rkpp. bolje prema smislu: келикаго вльхва *a b*; *g* ovako: вѹхьке еѣипацькѡга (od nominativa вѹхьва). [3] сь вльховьмою хытростию и ѫвѣздоѹьтнюмь египтьскымь оѹкрашемь бѣше ѫѣло *b*. [4] ни брамьми ни ратьми ни воисками ни ороѹжиюмь противлаюе се, нь помощь имѣюе вльшьбьмоѹю хытрость *a*, нь брамемь моѹжемь и ратемь ни воискамь противлаше се ни ороѹжиюмь нь помощьницоѹ имѣюе себѣ вльховьмоѹю хытрость *b*, и ка бѡю неки еще и ратьми и ѡрѹжьемь не прѡтивьлаше се ни помѡѣь вѹхьвьиѹ имаше хитрѡстию *g*. [5] dodano po *g* gdje ima тѡмьзи. [6] тиеи сими градовом противлаше се, по тому сви околни цари не ѫнаше нищо вѹнинити *c*. [7] zagradjene rieči dodane su prema rkp. *ba*. [8] po rkp. u *c g*, u nas всои. [9] страдасмо *c*. [10] dodano, što je zagradjeno, po rkp. *g*. [11] и сам и тои противи се иему ѫемла *c*, što se podudara sa *a*: и сама тая противить се иемоу егѹптьская ѫемля, *g* samo: и бѡю неки еще. [12] u rkp. poslije Виопие ima Капине и оточни (?) езици, rkp. *c*: език перси, езици Иверн и Арапи и Єѫавини и мнози

Digitized by Google

И них виде еипачки краишнак именем Верверих [и иних много][1] и веле моћно (у)сплака и рече: о тешко теби у градовиех велики Еипте,[2] до неба взнесе се, (а до ада снизи се.)[3] Руке твое биху над всими, а сада (су руке све на теби);[4] мисто слаткости медвене горкости допал еси. И у том (оустрьмивь се течаше), да каже Нектенабу, ча е дошло на землю негову, не сачтене источне воиске. И приступив к нему рече: да знаш цару, ере смртю [за]заминюеш живот данас, Дарии бо цар персидски, ки се такмен чини богом нашим, в земле твое приде са всими воисками источними[5] и ранами има ранити Еупат тебе цић.[6] Да скупи воиску твою и на бои проту ним изиди; (али) ништор [им] не море наудити силнои воиски и храбреним витезом влхвено чарованѣе, ере цар над цара, муж над мужа, кон над кона, тако и о бои чест помоћницу имиюћи.[7] Царство (бо) мнозими люди стои, како но море мнозими вали страшно [II[a]] ѣвла се оним, ки по нем пливаю. То Нектенабу Верверих рече. И насмиав се цар Верверих рече: ти верно и добро учинил еси (казавши) мани за дошастѣе цара Дариѣ и друзих источних царев на Еюпат, то како немудар ну страшлив рекал еси.[8] Мнозими люди рат не бива, да добрими храбри срци. И то знаш, да едан лав много еленов тира, и еднога влка ско-

---

вастоуни єзици, rkp. *a* **єзыци Нерьсьцни, Иверн, Кимме, Арапи, Єтиопиа, Єлагы, иньми вьстоуьми єзыци многзни**, rkp. *g* **перьси и верн и арапи и мзнимн и всопи и лапи и сви истоуьми єзици.**

[1] suvišan dodatak u našem rkp., *a* ovako: **Сихь оукѣдѣвь множьство не изьуьтемо . . . вьсплакавь се реуе**, *g* **умоознехь инхь видевьши.** [2] po rkp. *g*, naš rukopis o тешко градом Еипта, *c* **тешко тебе велики градоке египте**, *a* **о горе тебѣ великыи граде Єгупте.** [3] dodano, što je zagradjeno, po *g*, rkp. *a* **яко до небесе вьзнесе се, до ада сьнидеши.** [4] po rkp. *c g* dodano, rkp. *a* **ныня же роуки вьсѣхь на тебѣ.** [5] rkp. *a* **сь вьсѣми вьстоуьными цѣсари.** [6] ispravljeno po rkp. *a g*, u tekstu je ovako: и риами има ранити в еипат. [7] naš rkp. ovako: ништор им . . . и храбрени витези и вулхвени цар рече цар над . . . тако и чест . . имиюћи, *a* **инуьто же бо имать оуснѣти сильнои воисцѣ и храбрымь витезомь вльшьбиою уарованиие, нь цѣсарь на цѣсара и моужь на моужа, о бои уесть помощьника имоуще**, *b* **и уто бо имать оуснети кь силнеи воисце, храбрнмь витезомь вльховьно мареуе(ине) . . . c не може нищо одолети силни воисци, єре муж над моужа** itd., *g* **али мь нищо не може одолнеть ономо(и)зи храбро(и) воисци и храбриемь витезомь. виховьни царь реуе.** [8] rkp. ovako: то како не мудро ну страшлив рекал еси, *a* **ти оубо вѣрьноу ти работоу добрѣ сьврьшиль еси о нашьствии Єзрьхема крали на Єгупть и вьстоуьныихь цѣсарь. сиие яко немоудрь и страшливь рекль еси.**

Digitized by Google

чене многа стада овац разрене.[1] Ти сада ча ти е речено походи и них често сходи и мани глас посилаи.

И то рек Верверуху, одправи га, сам листи расписа по всих градих еюпачких и странах, приправити се всакому на бои за башћинску землю бити се и за царство.[2] Да то ча бог неће, чловик не море. Сам у полачу улиз влхвено чаране[3] поче чинити, злату[4] рукомию воде налиав од воѣска[5] дви воиски на воду учини, супротивну воиску свою, и хитростю учини на водах да се бию, и види свою воиску од персидске побѣену,[6] и види боге еюпачке крмеће корабле варварске[7] [II*b*] и увоѣху воиску варварску в Еипат. И (у)сплакав рече: о горе теби Еипте, у много лит прослави се с царем своим Нектенабом, а у едно лито погинете; ни бо на земли радост господина, кои се не примиси жалост, и слава ка не погиба, и тешко[8] оним ки се надию влхвенои помоћи, приликую оним ки се насланаю на воду: када се опре, тада погрезне и в несрићу приведе се. Цар Нектенаб в Еипту не могаше бити ни с воисками бити се; жалостю и прироком (**одрьжимь быкь**)[9] учини браду и главу остругa и о полноће из царских домов изиде и в далне и незнане земле отиде, и к Филипу у македониски град доиде и нигдор нега онди не знаше; сидише у едном мисти скровни у граду и ликар се правлаше и мештар хи-

---

[1] tekst rkp. našega (много еленов тира едиога чловика скочене itd). ispravljen prema *a* **многащи бо львь єдинь множьство чрѣдни єлень теряєть и єдинь влькь напрасьно скочить многє разгонить и стада**, *c* slaže se prilično s ispravljenim tekstom; *b* koje šta bez smisla, *g* ima **вукь** m. **лавь**. [2] *a* **самь же сѣдь книгы расписа по всѣхь градоѣхь и странахь єгуптьскыихь, готовити се на брань за башинноу и за отьчьство и за землю и за цѣсарьство**; tako i *g*. [3] rkp. *a* **вльшьбьноую леканомать начеть творити** (grčka rieč λεκάνη), *b* **вльшьбьноую лѣканомагню начеть творити**. [4] u rkp. и златом, ali *a b* složno: **златоу**. [5] rkp. од воѣск, ali *a b* **оть воска**, *g* **ѡдь вѡска**. [6] **побиваємоу** *a* **попрамоу** *b*. [7] u našem tekstu: кармеће кор ирване; ja sam ispravio po rkp. *a b*, *g* **и видѣ истѡчьмь вѡиску гди ѡдѡлнева и крьмєћи в Єѣипать**. [8] u rkp. *a* (i rum.) podpunije: **горе надѣющимь' се вльшьб'мон хитрости. вьмєгда бо к'то маслоимт' се, подоб'на єсть водѣ. маслоимв' се и погрѣзит се и безьчьстиє вьмѣнить себѣ**. [9] dodatak radi smisla iz *a b*, ali i rieč учини u našem je rukopisu suvišna; *a* ovako: **жалостию и срамотою одрьжимь быкь брадоу си и главоу остроуга** *c* **жалостию и срамотом работа(и) бив браду и главу остругa**, *g* drugačije: **и смисли мехтемавь вихѡвьствѡ ѡбри брадѹ и главѹ и ѹзе на се ѡдь мишарь свите и ѹкраде се ѹ моћи ис царьсцнехь двѡрѡвь и прынеси се ѹ пилипѹсть градь ѹ Мѣкедѡнию.**

Digitized by Google

тар.[1] (Єгуптѣие же о нашьдьшихь иноплеменьницѣхь пострадавше много)[2] и ка двором цара свога Нектенаба притекоше и не наидоше га у царских хижах и (у)сплакаше, и писмо на постели наидоше, говорећи тако: мили мои Еипчане, зла вашега не могох гледати, стар отидох од вас [III*a*] у ину землю. До лит тридесет паки доиду к вам млад. То писмо узеше Еипчане (и) Нектенаба излише[3] в злату и на ступу високу посрид Еипта поставише, и в руку поставише му писмо то и винац на главу негову поставише, и сами к Пасидону богу свому притекоше и за Нектенаба молише се и упрашаху, а он ва сни ѣви се ним и рече: до тридесет лит има прити к вам млад и меч неуломне деснице персидске има затупити и непријателе ваше Персиде под ноге ваше има положити.

У Мацедонии бив Нектенаб велик од Мацедониан мнише се да буде, и велик ликар и влхав нарицаше се од них. Цар мацедониски Филип имише жену Олимпиаду, да прискрбну[4] нахоѣше ю, ере бише неплодна много лит, и гледаше ю Филип цар муж не и растргоше любав, ку к неи имише.[5] И када похоѣше на воиску, [и] дозва Олимпиаду и би ш ню добре воле и рече:[6] о мили мои очи и свите и душо Олимпиадо, ако до враћена мога не примеш дитета, [III*b*] неће очи мои веће видити ни к срцу мому веће пристати. И то рек на воиску отиде. Олимпиада ускрби и в тузи оста, не знаући ча учинити. И една знаше раба, да дитета цић бринише се, и рече ка Олимпиади: царице, е у граду нашем чло-

---

[1] *c* malko drugačije: и сам себе указоваше врачем. [2] po rkp. *a*, s kojim se slaže *b*; *c* ovako: а у Єгипат воиска дошад многе домове притиште; naš tekst nerazumljivo: и тако Еипчане у одшадших воисках избише, u *g* nema svega toga. [3] rkp. *a* сие же писаниие обрѣтьше Єгуптѣие вь златѣ Нехтенаба изъваваше на высоцѣ стьлпѣ. [4] u rkp. прна скарбю. [5] rkp. *m* iza početka, koji je naveden sprieda na 218 strani u noti 1, nastavlja evo ovako: повьнегда же бити цароу именемь Филипь, грькоу соущи вь граде Филипоусте, царь беше вьсемь Єлиномь и вьсеи земли македониском и имеваше царицоу именемь Олимьбїадоу красьноу зѣло, нь не имахоу чеда. Царь же Филипь велико скрьбеше сь царицею своюю Олимьбиадою, за не не имахоу чеда, и рас(трьза)ше се лоубовь междоу ними неплодьствия ради. И прилоучивьшоу цароу Филипоу вь некою страноу воевати, тако прѣбысть сь царицею своюю и глагола еи. аще не боудеть оть сие лоубьве чеда, не нареченеши се вечє(!) ти мене царица ни азь съгледаю очи твоие о царице, itd. [6] u *g* počima istom sada opet ovako: и тв се двизаше царь Филипь на воиска и говораше жени своо(!). о мили свиете оучию моонехь олимбиадо царицо, да знашь itd.

Digitized by Google

вик Еипчанин, муж хитар ричю и дилом. Мни ми се, када те види, учинити хоће цару твому хотине.[1] Она чувши брзо по Нектенаба посла, и дошад Нектенаб, [и] рече му Олимпиада: о чловиче Еипчанине, истина ли е, ча сам чула од тебе, ере мореш хитростю твою раздришити утробу мою[2] и силному цару Филипу срце обеселити и мою[3] велику жалост у радост обратити? Да ако ово истина е, чини и не крсмаи и мито велико од мене примеш и од Мацедонан велик назовеш се. Нектенаб великои липости лица нее почуди се и очима на ню погледаше, и главу приклонив сташе. Она мишлаше, на едино[4] ча неи хоће говорити и рече му: [IV*a*] ча ме трудиш о чловиче? Ако силу имам чиненю овому, чини, не крсмаи. Он види(в) доброту лица не, устрилен би у срце любвом влхвеном и мацедониискои царици рече: вию, да бози хоте бити с тобом: Амон и Пениес и Еркулис;[5] да ако их упустиш к себи,[6] мати великому цару назовеш се. И то чувши Олимпиада, зрадова се веле влхвеним ричем, како да дите буде[7] и дитету мати назове се, и рече му близу полаче комору[8] малу учинити, како да казуе неи дохоене бога Амона.

И ту премами Нектенаб царицу;[9] лахко бо е премамити жену, и сам приде к неи ва образи бога Амона. И таков е образ бога Амона: глава орлова и на нои рози василискови, оћас аспидов, ноге лавове, крила грипсова, злата и чрна. И тако ва образ Амонов улизе к неи с влхавством, и би ш ню и паки излизе. И овим малим[10] прехини се царица Олимпиада. Страх всих у полачи царскои обиде. И Нектенаб приступив к ца[IV*b*]рици рече: блажена ти в женах Олимпиадо, данас бо всему свиту приела еси цара ва утробу твою. И када доиде вриме роенѣ, дозови ме к себи, и ча ти реку то учини.

И сему тако бившу и час роенѣ приспи. (И посла Олимпиада по Нектенаба).[11] И приступив Нектенаб царици рече: подржи себе царице и не роди, да чим благи[12] час доиде. Ако у овом чловика

---

[1] rkp. *m* **ѥгоже въѕможьна бити мноу вьса прошениꙗ срьдьца твоѥго ськрьшити,** *g* **да ѣе вунинити срьтцѹ твоѥмѹ на волѹ хотѣниѥ тѡ.** [2] rkp. *m* **сьоуѹь неплодьствиꙗ моѥго.** [3] dodatak iz *g*. [4] rkp. надиино, ali je ispravak očevidan, jer *a m* piše: **на ѥдинѣ.** [5] u rkp Пениеса и Ерукулиса великога, *b* **Амонь и Фиѥса и Єкроулаꙗ великаго,** *a* **Амона и Фиѥса и Єркоурꙗ великаго**; s *a* slaže se *m*. [6] *m* **да аще семоу вьходь ѥь себе сьтворишн.** [7] po svoj prilici добуде. [8] *m* **клетыцоу,** *a* **хижѹ.** [9] rkp. *a m* **семоу же сице бывьшоу прѣльсти жѥноу водѣ подобьноу.** [10] *m* **сеюже прѣльсти(ю).** [11] dodatak iz *g*. [12] rkp. *m* **благорастворѥньнн.**

Digitized by Google

родиш, раба и лоша чловика родиш; ере коло круга небескога у луни стои. Мало потрпи, докле небеске планите на уставу стану ис тих преступани[1] и родити ћеш царем цара и веле мудра чловика. И потрпивши роди великога Александра, мисеца Марча: на два на десте дан, час девети. Роди се дите и излизе на свит, и проплакав рече: до четрдесет лит паки враћу се к теби, мати (**моѥ**).[2] Олимпиада вазамши дите ка храму Аполонову[3] однесе и од нега дитету благословене искаше, и од книжник Аполонових и влхав [V*a*] искаше узнати, каково дите хоће бити. И влхвену хитростю ва сни се ѣви мудрцем Аполон (и) писмо к ним даваше пророкуюћи о Александру и говорећи тако: ере дите ово всои земли подсуначнои буде цар, благочастив и разумом велик укаже се. Отца свога убив, до четрдесет лит к матери своеи земли врати се.

Филип бише на воински и бое учинил бише многе и паки к Мацедонии враћаше се, и ѣви се ва сни нему бог Амон[4] ва образи лавови и розн злати на нем. Александра у руках носећи говораше: радуи се велики цару Филипе, ере супротивним добив,[5] сина Александра добил[6] еси великога и нарочнога цара. Филип од сна пробуди се и о видиню сна[7] мишлаше, и ка Мен(ан)дру и Аристотилу казоваше, двима мацедониискима **филожофома** (**сами кѡи бнеше видиѡ в тѣ нѡћь.**)[8] И таи час орал велик мимо лете пред шатор[9] Филипа цара и ѣице испусти на крило Филипово. Он жасну се и с престола скочи и ѣице на [V*b*] землю паде и разби се и из ѣица излизе змиѣ. И обшад[10] ѣице около [и] ва утлину хотише улисти, ис ке излизе, и па вратих ѣица умри. Ту се пригоди велики четири ста литих[11] Аристотил **филожоф** и рече: по истини

---

[1] rkp. *b* **на оуставоу станоуть и стихе пристоупаниѥ**, *c* **потрпи, докле се прелети небески на уставу стану тихне приступа**, *m* **сьги пожьдавьши мало, доньдеже небесьниѥ планите на оустави станоуть и стихне прѣстоупаниѥ** *g* samo **на уставу стану**. [2] dodatak iz *g*. [3] rkp. bez smisla: кад прие ону Аполонову однесе, u rkp. *b* **къ дафнеону къ црькви однесе**; može biti bi valjalo čitati: ка дапнеону Аполону однесе, jer se u *m* ovako nalazi: **къ дафнеоноу Аполоноу къ црькви приносе**, *g* isto tako nerazumno: **ѡднесе кѡ оньпиждѡкъ**. [4] *g* **еремиꙗ прѡрѡкь!** [5] *a m* **ꙗко соупостати своѥ побѣдикь**. [6] *g* **рѡдиѡ**. [7] *m* **ѡ видеми сьна разоуме размишлаѥ**. [8] dodatak iz *g*. [9] *m* **мимо летекь напрасьно прѣзь шаторь**, *a* **прѣлетекь**, *g* **излетне ѡраѡ придь шатѡрь**. [10] **ѡбишаѵи** (t. j. **обишадши**) *g*. [11] mjesto ovih nejasnih rieči piše *m* **прѣмоудри и велики къ Елинехь Аристотель**, tako i *b*; *g* je svaki dodatak izostavio.

Digitized by Google

Филипе сан твои истинан е, ки в ноћ ову[1] видил еси. И та час гласници од Мацедоние доидоше и поклон нему од Олимпиаде царице донесоше, о роеню дитета нему казаше. Филип скоро у Мацедонию доиде,[2] радости велике напуни се о роени дитета.

Дошад у свои град Филипус[3] [и] дите нега сусрите, и тому цар зрадова се и слатко приам целиваше и радуући се к нему говораше: радуи се други[4] [и] прекрасни Иосипе, и (д)руги храбри Ацилишу. Ти ми еси (длнаске) дарован,[5] всаки бо дар свршен исходи од бога; ако ми е сада умрити, не хаю, ере гдо роди дитцу, не умира, (ꙁаѩо ꙁа сѡбѡмь маслнедье ѡста(в)ла).[6] И то рек цар Филип дозва великога Ариштотила мужа мудра и хитра всакои филожофскои хитрости [VI[a]] ричю и дилом. И рече му цар: (хитри Аристѡтелѹ)[7] овога дитића мани богом данога вазми к науку филожофие книжне и мудрости.[8] (И) Александар хоће на книжно учене; илиаду и одисию всу за годишће научи,[9] и за то га ненавићху врсници негови; всакому бо мудрому бива велика завист. И рише му юнаци: ако би ка Нектенабу влхву пошал, Александре, научил би те он небескога круга хоене и часов лунних и них преступаню.[10] То чув Александар к матери своеи рече: ако хоћ научити ме мати, еипачкому мудрцу Нектенабу предаи ме; ере чух нега небеских звизд хоене умиући. И брзо она по мештра посла и Александра му преда и рече му: научи га мештре своим[11] хитростем, и скровно му рече: предаи свому свое о Нектенабе; богатаство славно е всако, ако убозим подилюе се, тако и мудрост похвалена е, ако трибуућим се подилюе. То чув отац негов Филип рече: в истину дитић ов од небескога би промисла, [VI[b]] ере небеска ишће ученѣ.

Нектенаб научи га всои небескои хитрости и варзилискои.[12] Едан дан велик в мудрих Ариштотил четира ста дитић врсников

---

[1] ноћась *g*. [2] *g* пѡће и дѡће. [3] *g* пилипѹсть. [4] rkp. драги, ali *a* вторыи прѣкрасьны, tako i *m*. [5] *m* дьмьсь бо ми оть бога даровамь юеси, ogradjena rieč iz *g*. [6] dodatak iz *g*. [7] iz *g*. [8] rkp. *a* малоѹчи юго омирьскыихь писменехь и проѹнмь словесемь и своюи прѣмоѹдрости, *b* i *m* малоѹчи га словесьмоиꙁи моѹдрости, *c* пилософскои книꙁи и мѹдрости, *g* ѹꙁми тере га ѹчи пилоꙁѡпии и хитрѡсти. [9] rkp. *a* dodaje: и органь великыи ꙁа годимоѹ малоѹчи. [10] rkp. *a:* омь те би малоѹчиль небесьнаго кроѹга хожденню и ѹасовьныє хытрости и прѣстоѹпаниє, *b* и ѹасовьныхь и стихиє прѣстоѹпаниє, *c* небесмога кругa хотемие (sic!) и ѹасове лѹме, najrazumljivije *m:* небесьмаго кроѹга хожденню и ѹасовь лоѹньминхь и стихие прѣстоѹпаниє. [11] rkp. овим, ispravljeno po *a* малоѹчи юго своюи хытрости, *b* своимь хытростемь, *m* своимьси хитростемь. [12] mjesto вар-

Digitized by Google

Александру (сабрав) хотише испитати[1] нарок Александров, и пред дви сти Александра воиводу постави, а пред друзими дви сти Птоломеѣ,[2] млада сина[3] Арпазада воиводе Филипова; и них у двору[4] Филипову нареди бити се. И сташе се дви сти[5] дитце (и) бише видити липо веле; вси такмо[6] шћапе држаху, кими бои биаху.[7] Када кога окрвавлаху, та како мртав из боѣ исхоѣше. Александар веће од всих приспиваше и супротивним добив од всих дитце како цар прославлен[8] би. Гледаше то учител негов чудни Ариштотил (и) чуѣше се говорећи: честиту мужу и бози и врази помагаю, (а) злочестому мужу и ближни негови и друзи не помагаю [му].[9] И к нему рече Ариштотил: френире Александре, ако цар земли будеш, ко [VII*a*] добро мани мештру твому учиниш? Он му рече: велеумну[10] мужу не трибуе приѣ рока обећати; да ако ѣа цар буду, ти са мном велик назвати се хоћеш. Лоза се не приима далних дрив, (ако и велика есу, ну ближних)[11] ако и мала есу: тако и цар велике власти почита како е триби, ближне веруе и веле ѣко люби.[12]

Обичаи беше Александра, (да) до обеда к Ариштотилу хоѣше на наук, а к Нектенабу до вечере на влхавну хитрост. Од нега изучи хоѣени(а) четрнадесте (sic!) живин (небесних,)[13] и седам планит, сунце и луну узна . . . кронос,[14] арис, афродит, ермис, ира. И вса

зилинскои čita se u *b*: **вергильскои** (rkp. *a* pokvareno to isto: **вергинскои**); mjesto небескои čita se u *a b c*: **егуптьскои**, tako i *m*, gdje takodjer stoji: **и верьгилинскои.**

[1] rkp. их питати, ispravih po *a* **хотѣе испитати нарокь него.** [2] rkp. потоломеѣ, tako i *a b*. [3] prije rieči млада u rkp. негова, što nema smisla; možda некога, jer je u *a*: **нѣкоюго юношоу**, *b* **некоега юношоу.** Ime vodje piše *a b*: **Арфлѣзда**, *m* **арьфакьсада.** [4] rkp. *m* **вь сьньгрите филиповс.** [5] u *g* **биехѡта два стнета диетце.** [6] **единаке** *g*. [7] *g* **се бихѹ и ѹтаѹ скѹлѹ ѡдь бѡма.** [8] rukop. проѣвлен, ali *a b m*: **прославлиень**, i *g* **прѡслави се.** [9] *g* **а ѕлѡуестѡмѹ и бѡѕи ѡдмагаю.** [10] rkp. мани, bez smisla; svi ostali rukopisi велеумну, po tom je ispravljeno. [11] rkp. je ogradjene rieči izostavio, ali se razumiju po smislu, kao i po *a b c m*. [12] u rkp. samo ближни веруе, ja sam ispunio po rkp. *b* gdje se ovako čita: **такои и царь великые власти по достоиниию ѣтеть, присьные же своие вѣроуѣть и веле ако любить,** *a* **присьние же своие любить всеие,** *c* **велике власти поуита, (к)ако не трнеба, ближнега вере велике люби:** *m* **вероуѣть и вельми любить.** [13] dodano po *a b c*; rukopis *a* ovako: **оть иегоже иѕлоуѹи хождениа небесьиаа .ві. животьмьихь**, *b* **оть иегоже иѕоуѹивь хождениа .ві. животнивь небесьмихь.** [14] izmedju луну узна i кронос dolaze nekakve nerazumljive rieči, i to: u našem rukopisu накинтаст, u rkp. *a* **и лоуиоу иѕ-**

Digitized by Google

ова на таблици [ношаше],[1] уписано бише по свом реду. Видив то Александар к мештру свому рече Нектенабу: кажи ми учителю, како великога бога промисла знан еси тварем[2] и како ѣвише се ова людем земалским. Он му рече: божи[3] велики и недознани и непосрамливи[4] промисал ова недомисално некако чловичаским умом кими судбами зна он [и] чловиком ѣви, како да и мештар [VII*b*] од дила свога познава се.[5] Александар му[6] рече: вса ова знаш Нектенабе, смрт свою знаш ли, како хоћ умрити? Нектенаб му рече: како ме звизд учи течене,[7] од дитића мога хоћу убѣен бити. Тому Александар не верова и рину га с висока регетонскога[8] камика [и] близу судишћа царскога говорећи: ва овом погришил си мештре Нектенабе. И доли пад едва глас испустив рече:[9] ни ово сину мои не утаи ми се; [и] ово нигдор ни знал, такмо мати твоѣ Олимпиада и ти си знал данас. Ѣа сину мои Александре у велики одхою ѣад, у нижне (земле),[10] гди предани есу вси елински бози од великога сабаота бога. И то рек Нектенаб умри, еипачки цар. То чув Александар, жал му би много и на рамена вазам [и] несе га ка Олимпиади матери своеи. Олимпиада то види и препаде се

вѣсто акимось снкроносъ, *b* и ꙁавесть и акїмфисть, *c* и луну неꙁна накинство. Cielo mjesto glasi u našem rkp. ovako: накинтаст, кронус, арис, арпс вит еремио, *a* акимось, снкроносъ, афродити єрь идольноумь ира, сиꙗ же на ѯедесь оуписаньиа бѣхоу по подобию, *b* и акїмфисть, кронось, дрись (sic! m. арись), афрокись, єрмись, ира, сиꙗ на скедосе оуписана бехоу вьса по скоюмоу подобию, *c* накинство кроносу, арис, иреповид, иремис, и ска окан уписами на ꙗрци ношаше скупа по свому реду.

[1] Ova riеč nije ovdje na svojem mjestu. [2] rkp. *a:* како великаго божиаго промисла тварень ꙁнахорь иеси; tako ima i *m*. [3] rkp. боже, ali *a b* божии. [4] rkp. *a:* не постижимыи, *b* нестижими. [5] Cielo mjesto glasi u *a* божии великыи недовѣдомыи и не постижимыи промысль сы недовѣдомо како мнѣ бысть, имиже соудьбами вѣсть уловѣуьскомоу обьꙗви роду, ꙗко да сьдѣтель оть твари поꙁнають се, *b* божїи великї и недоведоми и неисследими и нестижими промисль сїа недомисльно некако уловѣуьскыимь оумомь имиже соудьбами все (sic! m. вѣсть) оиь, кь уловѣуьскомоу обьꙗви родоу; tako i *m*. [6] *a* dodaje сь гнѣвомь. [7] rkp. звизде науче течене, *a* ꙗвѣ се ꙁнаю, оучениꙗ оучеть ме, *b* ꙗко ꙁвеꙁда наоучениꙗ оучительма. [8] rkp. *b* реготоского камена, *c* то не ꙁнаш и рину (rkp. иуру!) га с високога брега с некога камена говорећи: ово ми си сагришно маисторе, ꙁаѱо стоиш близу судишта царскога, *m* регетоньскаго, *g* samo иꙁ висѡка. [9] obširnije *c* о сине мои еси, ꙁа що уби оца свога? Око мне митко ꙁнао, *g* уемъ тѡ вуими, синъ мои, єре тѡга митко мне ꙁнаѡ. [10] dodana riеč po rkp. *b* вь дольноую ꙁемлю.

Digitized by Google

и Александру рече: ча би то сину? А он указа неи все, како би, (и упрашаше [VIII*a*] матер свою, ели истина, да е отац нему);[1] она указа му всу истину[2] и плака много и с частю укопати га рече. Филип то не знаше.

И нигдо тудие донде к Филипу цару говорећи: да знаш цару, у свирепицах[3] твоих кон чудан родил се е, чуднии од всих кон и инаки е: (у нега е)[4] волуѣ глава, и на деснои бедри рози за ушима ѣвили се бише.[5] Филип рече нега довести [и рози ки му биху изресли мею ушима колико лакат],[6] почуди се и рече гвоздену град[7] учинити; и ке на смрт осуеваху, пред нега метаху. И нигдор не смиаше ка коню приступити (ни из далека ма-нь глемити.)[8] Александар често прихоѣше к нему, (и) кон всаку одметаше срдитост, тих ка Александру рзаше и кротост всаку цару свому указоваше. (Александар га)[9] едном руком прозором за ухо ухиташе,[10] он му се прикланаше како юнац ѣрму.[11] И то видив Александар обломи ключ[12] и к нему улизе и оседла га и уседе на-н и на конски тек[13] поѣха. И витези мацедонски на конском теку течаху [VIII*b*] и *с* високе полаче цар Филип гледаше и смишлаше[14] всакога юнака потечене и липо на коню сидине. Александар брзо из града царскога на волуи глави[15] изѣха, и видивши вси мацедониски витези седоше с кони и поклонише му се како цару и чуѣху се гледаюћи мештриво[16] витеза сидине на волуи глави. И к потечи(ш)ћу на нем приѣха и од всих витези брже потече и всакога[17] кон бише назад остал, а нега с великом силом едва устави с честими извори.[18] И ту град сазида и нарече

---

[1] ogradjene rieči iz rkp. *c*; naš tekst drugim redom: ако в истину отац нему е, матер свою упрашаше. [2] *g* dodaje какѡ є ѡтлць негѡвь. [3] rkp. *b* вь лакимнахь конь твоихь, tako i *g*. [4] dodano po *c g*. [5] rkp. рози и са ушима ѣвила се бише, *b* на деснои бедри сь розїи и сь оушнма якиль се бє, *g* и нма рѡгь лакать висѡкь. [6] rieči ogradjene bit će očevidno premetnute, *c* и рог кон му ѹзрастал беше мećу ушима. Ili se mora misliti da sve visi o glagolu почуди се, kao u *g*: нѡчѹди се кеѡми ѡнѡмх рѡгв кѡн бнеше изме вшню лакать израстло. [7] *b* гвозденоу граноу ili možda гранoу. [8] dodatak iz *g*. [9] iz *g*. [10] razumljivije *a* Єдиною же Алеѯандрь за оухо его похвати прозоромь. [11] *a* яко юньць ѩрьньникь, *g* ѩрьмєникь. [12] *a* ключє оть класти вьзьмь, *b g c* kao u nas, glagol обломити upotrebljuju. [13] rkp. *a m* upotrebljuju rieč оуристованиє, *c g* пѡтєчище. [14] прѡцнєниикаше *g*. [15] rkp. *a* на вологлавомь коню, tako i *m*; *g* slaže se s našim tekstom. [16] rkp. *b m* мансторскы, *a* чьстьно. [17] всакога, rukop. всаки га, valjda grieškom. [18] *a* и твьрьдооуста конса оустави ѩдка на четирехь зверовидьнихь, *b*

Digitized by Google

му име драм, ере по србском езику потечи(ш)ће.[1] И тому цар Филип почуди се, брзо дитића потечене на неучном кони видив рече: тешко приближаюћим се мацедонинскои земли, ере од оштра меча Александрова паду се и од Мацедонан попрани буду. И к Мацедонинам[2] насмиѣв се рече: ере у прилику Ирааклиа [IX^a] витеза талинскога видих Александра данас текући на вологлаву коню.[3]

Од тога дне сабра Филип цар дитцу, врснике Александру тисућ, и них сину свому пода и рече: ш ним да ловите[4] и стрилати се учите заедно. У олимбинских странах дви коли учинени биху близу дапнеона Аполона и на том колу доходећи витези од земал хитростю еленском [учинено] коб себи[5] и нарок питаху; четири заедно и осам заедно турнаху се, и тако коб свою и нарок питаху. То чув Александар хотише тамо поити. Филипу то казаше и не пушћаше га говорећи: не трибуе теби сину мои Александре на олимбинском колу венчати се толико младу од пет на десте лит; да ну да хотине твое теби спуню,[6] с радостю походи, великим богом укриплен буди. И тада Александар взе, ча му трибоваше од царства Филипова, отца свога, добре [IX^b] витезе и добре и брзе[7] коне и всаку част царску и ва олимбински оток отиде. Ту бо четири[8] игре елинске биху, кими млади витези турнаху се; зовиху се тако: олимпиа, истмиа,[9] ениѣ,[10] посидониѣ. Ту Александар дошад [и] з двима витезома поручи бити се, Лаомендушу и Калистенушу.[11] И та час дви коли завртише се и четири сташе се витези и удрише се. Александар Калистенуша уби, Птоломеи Лао-

---

твръдоуѕтаго коня и оустави єго сь оусилостию на ѹьстьнихь изкорихь, *m* **твръдокьноу же соущоу оустави на ѹестьнихь изкорєхь.**

[1] *a* **и нарєѹє име ѥмоу Драмь по срьбьскомь єзыкоу потєѹнще.** [2]? valjda Мацедонам ili Мацедонаном, *g* **мацєдонинаномь.** [3] rkp. на волуи глави коню. [4] rkp. лове, tako i *b g*. [5] rieč učinено čini se suvišna ili je premetnuta; mjesto себи ima rukopis кеби samo grieškom. Cielo mjesto glasi u *c:* **.в. коли ѹчинєни бєхѹ близѹ даниєонта Аполона и на том колу дохоѣахѹ витєзи от свнєх ѕємлаа хитрост(ю) єлинском себнє питахѹ коби и нарок,** rkp. *m* **а на тєхь же колєхь вьсходєще витєзи оть ѕємлє хитростию єлиньскою нєкоюєго оухиштрєнниє кобь себє и нарокь питахоу,** *g* **и ѹ ѡлимбиасцнєхь ѡтѡщнєхь бнєхѡта ѹчинєна два кѡла хитрѡстию єлиньскѡмь близѹ дѧѡтина аполѡна и на тѡ кѡлѡ дѡхѡѣахѹ витєзи ѡдь нинєхь ѕємлаь** — drugo je izostavljeno. [6] **да ти се хѡтьєнє нє пѡтвѡри** *g*. [7] **и добротєѹнє конє** *m*. [8] rkp. piše dvi, ali *b c* imaju .д., t. j. 4, a *g* piše upravo четири; игре ispravljeno, u rukopisu nesmisleno игле kao i *g*. [9] tako u *b*, naš rukopis истамиса. [10] *m* **ємєи.** [11] rkp. *m* podpunije: **тоу же Алєѯандрь пришьдь сь нєгли-**

Digitized by Google

мендуша преморе.[1] Люди града тога Александра гледаюћи чуђху се липоти негови, колико бише лип, и двое веће бише лип ва оружю. И ту стое ники филожоф именем Урании рече: мудрост и храброст [ова][2] не велику липостю ни узрастом почтена би, да добрими срци. И упроси ники: од куда е Александар?[3] Они рише: Мацедонинскога цара син е Филип(а). Филожоф рече: како чух од мештра мога да изиде цар од Мацедоние, од [X^a] Филипа и пойме меча и убие все кнезе западне и все царе источне. Да ако ти хотил еси прити,[4] милостив буди градом нашим,[5] Филипов сину. И тому насмиав се Александар рече: не мном учинено е ово, филожофе, на вишни промисал о мни.[6] И то рек Александар у Мацедонию врати се. Филипа наиде, и Олимпиаду матер свою, и бише ю Филип пустил, а другу жену вазел. И на пиру се веселаху. И Александар дошад срдит[7] у полачу доиде. Отац нега Филип с радостю и с любвом прие га и са собом на трпези посади. (**И вь раскаиании бывь Филипь цѣсарь поимь сѣдѣше**)[8] и ки га биху наставили, да Олимпиаду пусти, вино вазамши к Филипу приступише, говореће: пии цару и весели се, болю жену од прве вазел еси; прва блудница бише, а ова мудра[9] е. То чув Александар [и] расрди се и рече: неће то бити цару Филипе, докле ћа жив есам. Сам како лав рукну и скочи с престола свога. Стол мал вазам, четире[10] ки биху то учинили уби; [X^b] друзи не хотећи низ полачу скочише. И то Филип виде (и) препаде се и врати Олимпиаду на царство, а другу жену домом одправи.

Сему тако бившу в немоћ велику упаде Филип цар.[11] Чу(в)ше то сиверне стране [и] Кумане,[12] петсат тисући скупише воиске на Мацедонию. И Филипу повидаше и в скрб велику упаде, Але-

---

торьскыма витєзома борити се вьроучи, Ламедоушемь же и Калистеноушемь; оиь же сь воєводою своимь Потоломеемь.

[1] rkp. *a g c* **врьва.** [2] suvišna rieč, ako nije s predjašnjim zajedno храбарство, kako se čita u *b*; u *g* drugi smisao: **мѹдрость овла не многолнетинемь разѹмомь поучена бива него добрнеми и храбрнеми срьци.** [3] *g* **ѡдь кѹда єсть ѡни младнѣь, *c* тан чловек.** [4] rkp. *m* **да аще ти єси хотеи прити.** [5] *a g c* **градоу нашемоу.** [6] **из вишнѡмь промисалью** *g*. [7] rkp. *m a* **побѣдоносьць, *c* срчамо.** [8] ogradjene rieči dodah iz rukopisa *a*, s kojim se podudara *c* i *m*; u *g c* nema toga. [9] *a* **цѣломѹдрьна**, *g* **добра.** [10] rukop. *a b g* imaju broj **три**, *c* brojnik **.г.**, *m* **трехь сихь сьткорьшинихь оубивь.** [11] dodatak, koji se čita u našem rukopisu (o kuman̂ih) izostavih, jer je suvišan pače na ovom mjestu bez smisla. [12] *c* **са сєверне стране кумани**, *g* samo **сивери.**

Digitized by Google

ксандра к себи дозва и рече му: драги мои сину Александре, сада вриме дошло е за башћинску землю бити се; вазми воиску и на бои походи. Александар са тридесет тисућ воиске мацедониске срести[1] их отиде. Сам пошад куманску воиску сходи и види их неуредно стоећи; в ноћи с воиску свою дошад [и] огнев много около них наложи, трубе гласне и накарате и праскавице рече около них [XI^{a}] бити. То види(в)ше Кумане много убоћше се и начеше бижати од полу ноћи до сунча схода; и смишаше се Кумане и Мацедонане сикућп се. И када би дан, убено би од Куманов дванадесте тисућ, (**и оть Мѧкедонїѧнь .к. тисоуще. Теравь же ихь Алеѯаньдрь .г. дни и .г. нощи, и оть нихь оуби .ри. тисоущь**)[2] кони и оружѣ много од них узеше. Александар ка отцу свому врати се и са собом петнадесте тисућ Куманов живих доведе, и рече их пред Филипа довести, и постави их пред всими Мацедонани и рече им: видисте ли о дружино, како промисал божи преда вас в мацедониске руке и меч ваш наоштрен[3] на мацедониско госпоцтво данас затупи се од мацедониских рук. Цара вашега убих Атламиша и вас живих ухватих; да ако хоћете живот свои купити, землю вашу к земли моеи приложите, заедно с Мацедонами мои будете. А они ка Александру рекоше: цару Александре, [IX^{b}] покле бог помага теби, по готову (и) веди[4] помагаю ти; да одколе цара нашега Атламиша убил еси, по готову ми есмо твои; (**цара намь постави**)[5] и нас в землю нашу пусти. И них Александар увери и постави им цара братучеда свога првога, именем Ванцатура, мужа мала зрестом а велика храбростю, и них с частю велику в землю них одправи.

И сему тако бившу, А(на)сархоз[6] пелагонитски цар дошасте куманиско на Мацедонию чув, учини хитрост, тако:[7] нигда минуући мимо Мацедонию погости нега цар Филип и (с) частю полюби

---

[1] rkp. bez smisla сестиих; glagol срести doslutio sam po rukop. *b* gdje se čita **на срекоу пондє**, *m* **на срѣтениѥ**, *g* **и вѫе . . . и срете ихь**. [2] dodatak umetnut iz *m b a;* nema ga u *g c*. [3] tako u *c*, rkp. *a* **наостривы се**, naš rukopis valjda grieškom не очарни; rkp. *m* **наострив се**, *b* **наѡстри се**, *g* samo **ѡштри**. [4] *a* piše ovako: **отколѣ богь помага ти, по готоноу и вѣды**, *b* **отколѣ богь ѥсть помага(ѥ) теби, по готокоу и веди помагаю тїи**; tako i *m; g* **пѡ гѡтѡвѣ видеѣи пѡмагаю ти**. [5] ogradjene rieči dodah prema rkp. *a b g*. [6] naš rkp. piše jedan put асархоз, drugi put анархоз, a to je grčko ime Αναξαρχος; rkp. *a* **анасархось**, *m* **Анаѯарьхь**, *g* čak **ѧнахѡдѡсѡрь**. [7] rkp. *b* **сице**, prema tomu stavih u tekst тако, dočim je u tekstu: и такое.

Digitized by Google

и одправи. Ана(са)рхоз устрилен би липостю жене Филипове в срце и отаи любав к неи ношаше у срци свом, а она не знаше (о тому мирл.)[1] Соломун премудри рече: сину не буди рад премамити тую жену, да свою жену не видиш премамлену. (Анасархос)[2] дошасте куманско на Мацедонию чув, дванадесте [XII*a*] тисућ воиске сабрав, к Филипу цару доиде у Филипус-град (и)[3] дошад говораше, ере на помоћ Филипу цару дошал есам. И то говорећи кривиню свою покриваше, Олимпиаду искаше ухватити. И видив дошастће негово цар Филип рад би веле; и чу(в) Александрово враћене од боћа, на сритене нему са Олимпиадом изиде. Видив ню ван из града Ана(са)рхоз [и] умча ю (и) отиде. Филип с малу воиску за ним тираше.[4] Александар ту приспив, Ана(са)рхозову воиску стиже, Филипа у рвани[5] наиде и по глави ранен(а) и по деснои нози; и нега мало поминув, Олимпиаду матер свою оте, са осам тисућ воиске Ана(са)рхоза стиже, и нега разби на мисти, ко се зове Змизи,[6] и разбив га жива доведе ка отцу свому Филипу, и нега едва дихаући наиде и рече: устани цару Филипе и врагу свому стани на главу, освети се над ним руками твоими. Филип едва уста и взе меч руками [XII*b*] своими и закла га и рече: жалост дома мога умори ме, походи и ти[7] душе моћа в ћд. И то рек Александра благослови, говоре: сину мои Александре, руке все[8] на теби и руке твое на всих. И то рек умри Филип цар мацедониски. Мацедонане ту стое рекоше: тако да буде всим, ки се противе Александру. Олимпиада ту стое плакаше Филипа (и) на злату одру положивши в град однесоше га (с плачем великим и са частю царском укопаше га):[9] цар Филип, од земле тило створено, паки к земли врати се.

Александар син негов самодржител цар назва се, (и) книге всим градом и земли всои посла, всакому к Филипусу граду сабрати се рече; и рече оним ки се биху сабрали, Мацедонам и Пелаго-[ни]нам и Еладином и Куманом и всим малим и великим, и рече

[1] dodatak iz *g*. [2] ovu ogradjenu rieč dodah po rkp. *a*. [3] rkp. не дошад, kao i *g*, što ne znači ništa. [4] po *a g*, u našem rukop. тирае. [5] *a g* врьвами. [6] rkp. *a* на мѣстѣ нарицаемомь Ꙁмиꙁи, *b* на месте нарицаемемь Измїскїи, *m* иꙁьмьки, *g* кѡ се ꙁѡве ꙁминиьскѡ. [7] rkp. походити, *a* ovako: жалость дома моюго сьмѣсть ме, походи и ты доуше сь неуьстивными вь адь, *m* походити сь неуьстивными доуше моя, *g* и ти душе моюа похѡди ѹ адь. [8] rkp. *c* руке мое на тебе, *m* роуки всех бѣхоу на тебе, *a* рѹкы всѣхь на тебе. [9] ogradjene rieči dodah po rukopisu *a c g*.

Digitized by Google

ним Александар: о друзи мои и братѣа и мили мои [и] веће всих Мацедонане, ово цар ваш а отац мои умри Филип; у животу свом [XIII*a*] царство свое удржаше по начину. Сада како мание трибуе господовати? И тада приступи муж мудар, именем Филон, и рече: кралю Александре, всак[1] узраст чловичаски у свом уминю добар е,[2] и старост частна а не многолитна.[3] И ту стое Селевкуш рече: кралю Александре, Соломун велики у мудрости цар у книгах своих пише, говорећи: царство мнозими люди стои, цар несвитан и неверан сам у себи и себи сумнен е;[4] свитовав старе люди, добро о земли своеи учини. И ту стое Антиох[5] рече: кралю Александре, старим царем течене покоино е, младим царем трибуе воевати, ере у младости своеи помуче се, да у старости покои имию. И ту стое Антигон[6] рече: кралю Александре, трибуе нам . . . с царем да придемо на них и ним забавивши ослободимо се все забаве.[7] И овим четирим свитом Александар рад би. Ближни негов и мили [XIII*b*] воивода Птоломеи рече: цару Александре право е нам воиску проминити у свитла оружѣа и билиг твои на шћитих них поставити, како да знаю кому воюю цару и да не реку суседи наши, да и ми с Филипом умрисмо. То Александру драго би и по земли своеи посла все коваче и шћитаре скупити у Филипус град, и ту оклопе и шћлиме ковати (рече); на шћите билиг свои лавову главу уписати [рече,] на хеимих[8] василискове роге са аспидовими крелюти носити рече. Всаки дан мештри Александрови оружаваху у цило оружѣе четира ста люди, и всих витези оклопи на ла-

---

[1] ovu sam rieč dodao prema *a b c m g*. [2] rkp. *a m* **вьсакыи вьзрасть чловѣчь вь (своюмь) чиноу потрѣбьнь юсть.** [3] rkp. *a* **Алеѯендрь рече: старость юсть чьстьнла нь не многолѣтьнла**, *b* **старость же на славѣть почьтена юсть**, *m* **старость же на свете почьтена юсть. Алеѯандрь рече: старость юсть почьтена (нь) не многолѣтьна.** Ovo je najpodpunije i najjasnije. [4] rkp. *a* **цѣсарь несьвѣтьнь самь себе ратьникь юсть**, *b m* isto tako kao *a*, *c* **ере цар несветам себи неверам и пиѯматор, световам многе луде добром чини**, *g* **царь несвнетань и невнерань самь себи пиѯматорь есть, свнетовавь добре люди и старе властеле.** [5] tako *a b g*, naš rukopis Амбиокс, m. **Аньфиохь.** [6] rkp. *a* piše ga: **Антиногюнь**, *b* **Антигорь**, naš rukopis Анитирон; bit će grčko ime Ἀντίγονος, kao u *g*: **антигонь.** [7] rukop. *a*: **подобають намь еще спешнимь около нась ближьнимь царемь оустрьмити се на нихь и симь ѯабавивьше сами свое ѯабави избакнмь се.** Po tome se vidi, da u našem tekstu nešto nedostaje; *g* **на ближьне царе пошѣн, инимь ѯабавь учинивьше свое ослободимо.** [8] tako naš rkp., *a* **на хельмѣхь же**, *b* **на хельмовехь же**, *g* **на хелмнехь.**

Digitized by Google

лавових кожах преставлаху, (и) хаћизма фарижем у коркодилових кожах чинаху.[1] И то чинећи Александар на бои готоваше се.

Дарии[2] цар персидски велики слиша(в), да умри цар мацедониски Филип, поклисара посла у Мацедонию [XIV^a] с книгом говорећи тако: Дарии цар над цари, такмен богом земалним, заедно по свиту са сунцем сѣае, и всим земалним царем и господам господин, находећим се у Мацедонии пишу на знане. Царству мому глас дошал е, ере Филип ваш умри и дите младо на царству свом оставил е, не утврген(о) липотом[3] и умом. Смртю Филипову ћа оскрбих и дите негово нећко ћа пожалих, и нега хоћу у двору царства мога да буде, и да схраню га (и) царским обичаем научу га. И книгу мою приамше брзо га к мани доведите и паки[4] на оно[5] царство враћу га. Кандаркуса вам послах, вернога мога, у земли вашои господовати и воиску вашу к мани посилати.[6] И данак[7] мани по закону принесите (и) Филипово дите к мание доведите са всими царевими билизи отца негова, [и] у двору царства мога да удвори:[8] веће бо четрдесет [XIV^b] царских синов у двору мом дворе, и кога вию достоина царству, онога царствовати вам пошалю.[9]

У ту книгу Кандаркус у Мацедониу донесе, и Мацедониане нега приамше [и] к воиводи Птоломею доведоше, и Птоломеи нега приам у Филипус ка Александру доведе га. И Антиох них срите, хеам[10] Александров на копю супроћ ним изнесе и нему поклонити се рече. И одговори Кандаркус: ако ћа поклоню се копю Алексан-

---

[1] rkp. *a* и на вьсакь дьнь ороужахоу ковачи четири ста витезь вь цѣло ороужие, оклопи же на львовехь кожахь преставленьми бѣхоу и хакизма парижемь оть коркодиловехь кожьь чинюма бѣхоу. [2] u rkp. *a* pred tim crvenimi slovi napisano: повѣсти начнемь ѡ дарїи. [3] ova rieč bit će pogrješna, bolje rkp. *a b:* не оукрѣплюма лѣти и оумомь, *g* льетѡмь имѡмь. [4] rkp. *a* boljim redom: ꙗко да вьспитавь него паки цѣсарьскою чьстию поучьть вь отьчьство посьлю. Посланиие же мое проучьтьше вь скорѣ на снѣхь отрока вь мнѣ приведите. Ovaj red ima i *b*. [5] može biti отчино, kako je u *g:* на ѡчинѡ мьестѡ. [6] rkp. *a b* podpunije: и конскоу вашоу вь врѣме потрѣби вь цѣсарьстковоу ми приводити. [7] rkp. данас, što ne valja; к мание po ispravku, rkp. и мани е. Cielo mjesto *a* ovako: и дани соугоубьные, прьвимь подобьные вь мнѣ приносити; slično glasi i *b*. [8] slaže se sa *b:* вь дворе царьства моего вьдварати се. [9] *b* podpunije: да аще сего дѡстоина царьства виждоу, сего по малехь лѣтехь вьзвращоу вь вамь; аще ли сего недостоина царьствїю виждоу, иного вь место сего, да достоина царьствовати, вь вамь пошалю. [10] *a* хельмь, *b g* хеламь.

За

Digitized by Google

дрову, то ви нисте под руку Дарию цару ни ћа смим очи Дариеви гледати. Антиох му рече: ако то не учиниш, то живота свога улишил се еси. И тако приступивши ка копю Александрову поклонише се, и поћм них Антиох ка Александру на поклонене доведе. И пришадши у царски двор, Александра на престолу сидећи на високу видише; престол негов бише украшен веле [XV*a*] чистим златом и зеленим каминем и слоновими кости. Поклисар приступив поклони се и стоећи чућше се липоти образа Александрова. Винац бише на глави негови од шафира[1] камика и од великога бисера с мерсиловим листем сплетен. О десну негову и ливу много витези у винцих стаху. Селевкуш устав,[2] книгу Дариеву приѣм[3] [и] прочти. (**Да вамь є ѹ ѕиламье, ѡтѡ пѡслахь к вамь Кандарѹса внерьнѡга мѡга, да ѹ вашѡ(и) ѕемли царѹє и мени данакь и конскѹ пѡсилате са сьвнеми бильеѕи царьсѹнеми ѡца негова, єрє єсть веће ѹетрьдесети царьсѹнехь синѡвь ѹ дворѹ мѡмѹ. Ако га виѣѹ дѡстѡина, брьѕѡ га враѣѹ на ѡѹнинѡ мьесто; акѡ га не виѣѹ ѕа царстѡ, хѡѣѹ вамь дрѹгѡга пѡслати; дѡкле ѡи присипе, нека царѹє над вами Кандарѹсь.**)[4] Александар то чув, гнива и срдитости напунив се, [и] книгу приам раздри ю и рече к ним срдећи се: Не трибоваше цару вашему Дарию, главу видећи, с ногами бесидити. Ни тако Мацедониа безглавна, како се теби Дарию мни. И то рек, брзо них одправи и книгу к Дарию писа, говорећи тако: Александар, витез мацедониски, цар, син Филипа цара и Олимпиаде царице, Дарию цару персидскому. Твою книгу, ку к людем моим пишеш, прнѣх и прочтих; да захвалам[5] ти, да се [XV*b*] о земли нашои печалиш и мене млада у полачи твоеи хранити хоћеш. Ну дитца, ка млико сасну, не трибуе им се у царских домих хранити, ни тустих ни трпких ѣисти мес. Почекаи ме мало, докле од сасца мацедониискога одкину[6] се и тако к персидскои храни прити ћу; у царству твом дворити хоћу са всими моими витези мацедониискими. Кандаркуша кога к нам послал еси, Мацедонам цар да буде, не мои га веће посилати, нећ га веће видити. Ние тако Мацедониа безглавна, како се теби мни. Оружѣе мацедониско Кандаркушу Александар дарова и рече: од царства мога[7] бижи,

---

[1] *g* **ѡдь сапнмира.** [2] u rkp. *m*. cielo pripoviedanje o Dariju skraćeno je ovako: **И семоѹ же сице бивьшоѹ, епистолию оть Дариа царя кь Алеѯандроѹ приносоше, Селевькоѹшь же вьставь и епистолию Дариєвоѹ приємь** itd. [3] rkp. приѣт и. [4] dodatak iz *g*, osim pošljednje rieči, koje ovdje nema. [5] rkp. *g* **не ѕахваламь ти.** [6] *g* **ѡтиским.** [7] rkp.

Digitized by Google

(и) када бои учине Мацедонане с Персиди, (носи то на глави)[1] да те познавше не убию.

Посли к Дарию вратише се и книгу Александрову даше му, и прочтив ю Дарии насмиа се,[2] а Кандаркуш рече му: не трибуе ти Дарию такову книгу приѣм смиѣти [XVI[a]] се, ере у малолитни младости многолитну видих мудрост.[3] Да болеѣи зуб трибуе скоро изврићи; не истрг бо (много страдати имаш од нега.)[4] Фарижа млада, када остари, не труди се об нему.[5] Дарии об том не хаѣ, Клитоуша никога од наивирниих[6] посла у Мацедонию ка Александру и рече му испитати мудрост Александрову.[7] Александру посла круглу[8] малу и коло дривено и два ковчега велика праздна и дви врићи велици мака и книгу писану тако говорећи: Дарии цар над цари, персидски бог, дитету мому Александру радовати се пишу. Не помислих тебе толико мудра бити, познах те у првои книзи моеи; нека знаш да младих мудрости нагле есу.[9] И послах теби дитиню игру, да се ню забавлае играш, и коло[м], ким млада дитца играю, и два ковчега (да) тролитним данком наплнуеш, (и) мак преброив узнаш число воиске мое. Харач [XVI[b]] мани не послав, свезан к мани доведен будеш, (**и милость цѣсарьства ми не обрѣщешь**).[10]

Ту книгу Клитоуш (узам) и ка Александру у Мацедонию доиде и Александру у свитлои парастаси поклони се и ковчеге и мак и

свога као і *g*, ali *a* **оть цѣсарьства моѥго отиди скоро и ѥгда** itd.

[1] ogradjene rieči dodah po rkp. *a b*, nema ih ni u *g*. [2] *g* dodaje: **и рече: видьесте ли толикꙋ подигꙋ ѿдь Млѣдѡнинаин.** [3] ispravak po *m*, naš rkp. kao i *a g* ima старост. [4] što je ogradjeno, dodah po rkp. *a*, u *g* nema. [5] rkp. *a* drugačije: **финика бо млада не истрьгь о стара не коушан се**, *m* **кифариса**, *g* **ѣепариза**. [6] rkp. невирних. [7] drugačije *a* **о сихь Дариѥ не брѣгь пакы Клиѳоу нѣкоѥго оть вѣрьныихь своихь посла вь Македонию сь повелѣниѥмь разорити вьса**, *m* kao i *a*, samo što piše **клетовоуша**, i dolje: **повелевь ѥмоу разоумь искоусити Алеѯандровь.** [8] *a* **строуглоу и коло и велицѣ двѣ врѣке мака**; *m* slaže se s našim tekstom, *g* **стрꙋглꙋ.** [9] rkp. *a* ovako: **не тако подобаше тебе моудрь бити и прѣзрѣти моѥ прьвоѥ писаниѥ, нь да вѣси ꙗко младыхь моудрованиꙗ нагла соуть** (rkp. **наглꙋмꙋ**), **сию послахь тебѣ строуглоу, ꙗко да си ѥю заврьтае играеши, и коло ньѥже младеньци играють, и два ковьчега праздьна и велицѣ двѣ врѣкѥ мака, ꙗко да два ковьчега напльнити тріилѣт(ьи)а данька, макь же прѣброивь да оувѣси число воиске моѥѥ**, *m* početak drugačije: **не такова помишлае тебе оумьна бити прѣобидехь тебѣ вь прьвои моеи єпистолиѥ**, *g* **не минехь тебе толикѡ мꙋдра бити, ѩо ми писаше ꙋ прьвои книзи, ꙋ да знаешь.**

[10] ogradjene rieči dodah iz rkp. *a*.

Digitized by Google

коло и струглу пред Александра поставише. Александар книгу прочтив и главом покимав рече: о не изречене грдине и охолости твое Дарию, богом такмиши се а ни чловиком не мореш бити и до неба узнесе се и до ада снидеш. Мак вазам наче жвати; ковчеге разбити рече и книгу к Дарию писати рече, говоре тако: Александар цар Дарию цару персидскому всаку част чинећи, (а сада)[1] еси дитинему безумию достоћн; [и] дитине игре послал ми еси, самодржителa земли овими билизи прообразуеш ме. (И да знаш,)[2] круг кола овога всои земли круг(у) приличан[3] е. Ми на те доити имамо (и) како стругла ова ти пред нами вртити се имаши. Число мака [XVII*a*] твога все сажвах, (**и тако силн твоѥ побѣдивь сьтроу**;)[4] ковчеге твое мисто дара приѣх. И буди ти доста ва источних странах мею достоиними теби Персиди пребивати, страшливим будући и неволници;[5] запада остави се, ере да в нем не (за)падеш. И довол буди теби оброк своих.[6] И дарова Клитовуша и да му кабал папра говорећи:[7] мисто макове воиске твое кабал папра теби послах и нега сажвав храброст воиске мое познаш.

И[8] тому тако бившу Александар воиски сабрати се рече, и сабраше се на пилипуском полю, и наиде е шест сат[9] тисући, и три ста остави Мацедонию стрићи, а три ста тисући са собом вазам [и] поиде на солунскога цара Кархидона. И то чув Кархидон Александрово пришасте на нега много убоѣ се, ере не могаше проту нему стати. Поклисара посла проти нему и кони сто изибраних и колесницу злату и сина свога Поликратуша и нему посла книгу [XVII*b*] говорећи тако: Кархидон цар солунски, Александру мацедониискому цару, радост к теби приносим, [и] нарок и част теби дани од бога. Ми то чувши боге велике прослависмо, к држаню царства твоега хотисмо приложити (се), супротивити се

---

[1] dodatak iz *c*, rkp. *a* ovako: **вьсака чьсть творещомоу ю сьбивлѥть се. Ты дѣтьскомоу безоумию подобьнь ѥси, мнѣ оудавь нньже дѣти играють, и самодрьжьца земли сими оукрашаѥши ме. И да вѣси, ꙗко кроуть кола сего вьсеѥ землѥ кроуть приѥти ми подобаѥть и на те оустрьмити се, и крьтѣти се имаши прѣдь мною ꙗко строугла.** [2] dodatak prema *a*. [3] rukop. круг прилично. [4] dodatak iz *a*. [5] **страшивнемь и невьерьнемь и некоѡнници** *g*. [6] rkp. всих, ispravljeno po *b*. [7] razumljivije *g*: **и пѡсла ка Дарию кабаѡ папра, гѡкѡреѣи к немꙋ: ꙋ мьестѡ маѡьие воске.** [8] ovoga odsjeka nema u rukopisu *a*, nego ide umah pripoviedanje o gradu Atini. Ali s našim tekstom podudara se *b* i *c*, *m* i *ḡ*. [9] *g*: **пецать** t. j. **петьсать.**

Digitized by Google

теби не могући, и по сили нашои теби част учинисмо, сина мога Поликратуша теби служити посласмо на част и с многоцинними дарми, ки у царстви нашем находе се. Ми, ако угодно теби е, у царстви нашем да находимо се и теби колико по сили харач и воиску да даемо. Милостив нам буди, Филипов сину, всака су под руку теби, промисал вишни учини теби; и ако ти е хотине, [и] мало наше послане доброволно прими, и на урочни дан када речеш, на поклонене царству твому прити хоћемо.

Александар книгу приѣм [и] прочти и весел би, и дари весело приѣм [XVIII^a] (и Поликратуша с усрдем приѣм)[1] к себи, писаню них умили се и листи к нему рече уписати: Взлюбленому нам брату Кархидону цару солунскому Алексаидар мацедониискп цар, радовати се теби пишу. Книгу твою приѣх (и прочтих),[2] и не толико даром рад бих, колико приклоненим и умиленим ричем твоим. Говоре притчу, ере приклонну главу ни оштар[3] меч не сиче. Син твои Поликратуш са мном да е, а ти у царстви твом сиди, мани на помоћ дванадесте тисућ воиске посилаи на годишње а (по) триста таланат злата. И солунско царство приѣм, отиде (и) ка граду Афини приде.

Афина[4] град бише велик (и славан)[5] и всаком земалском славом украшен,[6] и два на десте филожофоф удржаху га (и) все елинске земле држаху госпоцтво судом правим и разумом. Слиша(в)ше Александрово дошасте на них, виће учинише или Александру дати се или га ка граду не припустити. Сопокли[7] филожоф них [XVIII^b] ту стое рече: не трибуе нам са Александром бити се, Александар кумане убив приѣ, и Анаксарха пелагониискога (цара) уби(в) землю негову приѣ, (а) Кархидон солунски цар мирно к нему доиде, (и) на царстви и у закони нега остави. Антистен[8] други филожоф рече: одколи Афина почета е, ниедан цар ню не приѣ. Дионижии цар велики никада на Афину доиде и рва ю много (времена)[9] и ништор не доби, и праздан[10] отиде.

---

[1] ogradjene rieči dodah iz rkp. *b g*. [2] dodatak iz *g*. [3] iz *g*. [4] ovdje nastavlja rukopis *a*, pod naslovom, kojemu su crvena slova: **сказаніе ѡ градоу афинен(скомь)**. [5] iz *g*. [6] rkp. *a m* dodaje: **и мьутаминиемь**, za tim ovako: **.ки. риторь обладаше имь и всоу землю елиньскоу окрьмлаше господьстковь и соудомь правимь**. [7] rkp. *a* zove ga **философь Софоклїи**, *b* **Софоклинь же философь**, tako i *m*, *g* **Сѡпѡклие**. [8] rkp. *a* nema imena, *b* **Андистень**, *c* **Антистен**, naš rukopis Аниктен, m. **андистень**. [9] dodatak iz *g*. [10] *g* **разбиень**.

Digitized by Google

Езарксен[1] персидски цар доиде на ню никада силом великом, да и та ништор не доби, да и разбиен од нас отиде и бижећи у еднои рици мацедониискои утону. Да не трибуе нам толико силним будући Филипову сину предати се. Диоген ники вишни филожоф рече: како при[д]е на четира лита ходих ва олимбиски оток и ту Александра видих, дошал бише на олимбиском коли венчати се[2] и витештво питати. Урание [XIX*a*] ники филожоф тоту видив Александра рече: да ов дитић силан славом земалном буде, да ово очито е видити об нем. Да ово се види мани, мужи афински, Александру не противити се, цила ума е ако и млад е, земалском славом силан е и воиску ћку има. Да овако се мани види, нега са частю и дарми сусристи га изван држанѣ афинскога. Александар благ е и все наше погоде учини и к нам неће ни доити и в Рим помине. И то Афином не би драго, филожофа Диогина укараше и рише: у всаком мудром много лудости е. И нему жал би, од града них побиже и ка Александру доиде и у всем вишћа нега учини.[3] И Александар гнива напуни се, и воиску свою напунив у реди [и] у госпоцтво афинско доиде, и под градом ста и посла свога у град посла, Арпастада[4] мужа Куманина, и нему ѣзика Афинане не разумиху, и у всем граду иска(в)ше,[5] едва еднога наидоше [XIX*b*] кумански умиюћа, и нега упрашаху ричи Александрове казати. А он им рече: тако вам заповида велики цар Александар: даите ми[6] харач и воиску, царству моему поклоните се; ако ли то не учините, меч мацедониски все благо земле ваше убие и по великои чкоди поклонити ми се хоћете. То слишавши Афини Александрову посланю поругаше се, Куманину оштрим и лудим ричем насмиѣвше се и нега ка Александру одправише, поручивши тако: не трибуе теби Александре Афини назвати се цару; мнози бо цари како си ти и боли од тебе филожофи ва Афинах дворе, да дости буди теби у Мацедонии царствовати. [И] како хотеħ дошал еси овди, а како мислиш не изидеш од суда. И то рекше посла одправише, свому драгоману главу одсикоше прид ним, говорећи: ере

---

[1] rkp. *a* фока, *b* кеѯерѯень, m. неѯеесѯень, *g* и Скендекерь. [2] rkp. *a* пришьль бѣ на олимьбьско коло оуристовати, tako i *b*, *m* ꙗко прѣжде сего на три лѣта ходивьшоу ми вь олимбиски отокь и тамо Алеѯандра видехь, пришль бо бѣ на олимбискомь коле оуристовати. [3] *g* dodaje: од града антиньскоѡга. [4] rkp. *a* piše Арьфаѯа, *b* Арфаѯада, tako i *m*, *g* Апраѯата. [5] odavle dalje izostavljeno je u *a* sve do prievare koju učini Aleksandar. [6] ми, u rkp. му, ali *g* ми.

Digitized by Google

ни драгоман веће не триби Александровим ричем. [XX*a*] Алексáндар то слишав гнива и срдитости напуни се и рече: о горе земли или граду, ким обладаю мнози. И то рек, воиски на бои направити се рече и с четирих стран града рвати заповида. Бои велик учинише, ту Кумане Александрови са едне стране града тврдо налегоше. Бише видити стриле летеће у град како облак. Граѣне об том стужи(в)ше, брзо[1] граду врата отворише и ванка[2] скочише, Александрових Кумани убише десет тисућ, од Александрових Мацедонан на другу страну града четира ста коников балиштри[3] убише и хитростю оган з града вргоше у заставу Александрову и мало нега не опалише. И тому тако бившу би вечер. Александар на стане доиде, страже около воиске поставив. Властеле старе сабрав већаше, ча да учинимо лукавим овим граѣном? Землю не стрв на град доидосмо и себе осрамотисмо, и ча ћемо учинити? [XX*b*] Диоген афински филожоф, ки приѣ од Афине ка Александру прибижа, рече: цару Александре, града афинскога по сили не можеш приѣти, веле бо много рвачи у нем е, веће дви сти тисући. Да учинимо хитрост, измамимо их ван, да с нами стану се, побити их хоћемо, ере су невишћи бою; и них побивше[4] град по готову приѣти хоћемо. И сему тако бившу хитрост учини Александар, како никада под Трою Грци учинише витези. Воиски рече од града двигнути се и сам ш ними отиде, тисућ волов на около остави и овац четира тисућа, и книгу уписа говоре тако: о мужи афински, не знах силу богов ваших толика да е, к вам доидох, приѣти вас хотих. Бози ваши ва сни ми се ѣвише ноћас и страшно ми запритише, и них обоѣв се в землю свою вратих се. Овце ове и волове на околи оставих, [XXI*a*] богом вашим слижбу вазамше учините и за ме им се помолите. И то рек Александар движе се[5] с воиску свою, дванадесте мил отиде од града и у едном лугу скри се са всу воиску (и) наредив ста. (Ꙁа оутра же видѣше воиско оутьшьдьшоу,)[6] граѣне вси на окол потекоше и книгу уписану наидоше и рекоше: од страха Филипов син бига, и из града изаидоше, Александра тирати начеше. (Алеѯаньдрове воиске бѣше)[7] веће дви сти тисући, сто тисућ коников, сто тисућ пишац. Походећим из града Промах ники витез афински рече: видих сан ноћас, ере велика цриква бога Аполона паде се и вси тргове афински обро-

[1] срьчано *g*. [2] на дворь *g*. [3] rkp. *m* баместрами, *g* чаграми. [4] rkp. побивши е. [5] iz *g*., u našem rukopisu отиде. [6] dodatak iz rukopisa *a*, kojega drugi rkp. nemaju. [7] dodatak iz rkp. *a*.

Digitized by Google

нише се[1] и врата велика Ариева леда падоше се. Александра видих на волуи глави ва Афину уѣиздећи, по ширинах града нашега класѣе пшеничпо изресло видих, и дошадше Мацедонане [и] српи жанаху и зрило и зелено. И то рек Промах Александра не даваше тирати, и ти нега слишати не (х)тише, Александра [XXI*b*] начеше тирати. Александар них чекаше, наредив се с воиском при каталиском поли[2] на виталиском полю. (**И приспѣше граждане на виталїнско поле и оуслышавьше**)[3] трубе гласовне и воиску видише из луга изходеће и убоѣше се и сами к себи рекоше: колицим влхавством прехини нас Филипов син! И не могуће утећи, не хотеће на бои удоше. И бише видити жалостно видине, ту Мацедонане сикуће, мнозих прескачуће, [и] биѣху по всем виталиском полю, и притираше е до[4] афинскога града, помишавше се доидоше вси купно и у врата граду Мацедонане са Афини улизоше.[5] И бише видити жалостно видине. И ту жене и дитца к своим на сритене гредиху у бои, и бише вапаи до неба, и крв по улицах града тецише, заедно Афинане и Мацедонане по улицах ходеће грацких. Александар посрид них на волуи глави (вологлавом) коню ѣиздећи сич хотише уставити и не могаше уставити, усилно бо бише,[6] и уста му од срца препа[XXII*a*]ла биху. Жене афинске одрвше лица своѣ стаху и ка Александру вапѣху: милостив нам буди, Филипов сину, цару Александре. Александар не могући сича уставити, рече град важгати. Мужи и жене и дитца у турне утекоше и осташе, а та град изгори и криква богов афинских са всими боги своими. И видив то Александар рече: ако бисте бози били, сами од огна схранили се бисте. И жалостю и радостю рече:

---

[1] rkp. *a* drugačije: **и прагове вьси Аѳинее оборише се**, *b* **и пирговѣ вьси аѳиненскаго града оборише се**; *m* slaže se sa *b*; dakle i u našem tekstu valja ispraviti тргове u пиргове, tim prije što i *g* ima: **сви пирьгове**. [2] rkp. *a* **при костоломѣнскомь лоуже**, *b* **при каталиньсцемь лоуже**, *c* **на витанскому полу**, *m* **при кастилисцемь лоуже**, *g* **при каталѡнскѡмь лугѹ на витальскѡмь пѡлѹ**. [3] što je u ogradi, dodah iz rukopisa *a*. [4] **Мѣедѡнинин мнѡге прискакахѹ снекѹѣи и ѹбиахѹ и прекѡ витальскѡга пѡла дери до** *g*. [5] rukop. *a* ovako: **бѣше же видѣти овехь оубиваемыхь, овѣхь прѣсѣцаемыхь и прѣзь вьсе виталїнско поле терающихь. доидоше до града терающе се и сѣкоуще се обои и оу ѕамесь вьидоше вь градь Макѣдонїане и Аѳїмеане. Бѣше же видѣти жалостьно видѣние. дѣти же и жены кь сконьь текоуще на срѣтение и обои оубиваахоу се, жени и дѣти, и вьплю до небесе досежоущоу обои ѕамѣсише се по срѣдь града и крьви пролѣваахоу се.** [6] *a b* **ноуждьно бо есть моуже оуставити ярости напальнивьша се.**

Digitized by Google

данас чрна мацедонска оружѣа крвю афинском оскврнише се,[1] не моим хотинем, да них неуминем. Ту стое Диогин филожоф рече: тешко оним, ки не приимлю од мудрих свита. Научи луда и взненави ди те; даи мудру забаву, мудрии буде.[2] И силака се тада Афина вса и Тива вса ш ном и сметоше се отоци вси, и чуше цари вси сиѣелиски,[3] жалуюћи афинскога паденѣа великога. Слишав Александар рече: главу не разбив, мозга досећи се не море.

И од туда [XXII*b*] устав Александар к Риму идише, одредив са собом четира ста тисући воиске. И тада сритоше га вси кнези и цари трациски[4] и мацедонски и сиѣелиски и мурински и пулински и гонитански и тривалински, и дари нему многе брез числа донесоше многоцинне, и воиску нему са страхом даше, и рече ним пода се звати се. И Александар к Риму приближи се и слиша(в)ше Римлане гредући нега к ним, сметоше се, ере Рим опћином уздржаше се како и Афина; и да згибе, (слишаше).[5] Виће учинише, ча да учине, и добри увећаше, Александра в Рим пушћати[6] и с частними дарми мнозими и великими сристи и на отачаских[7] уставех и законих града молити га, да их не поколе.[8] И к богу свому Амону у крикав притекоше и молаху се, да им каже од Александра. А он ва сни ѣви се ним и рече: мужи великога Рима, не боите се Александра, син бо мои е Александар. У Мацедонию никада отидох, [XXIII*a*] матери негови Олимпиѣди примисих се

[1] *g* даласка оружие цара • мѣедоминскога антикинесциенкомь крьвию оцкврьмише се. [2] *a* добрѣ рсуеньно юсть: моудра наклжи моужа, вьзлюбить те; безоумьна же и вьзненавидить те; дани прѣмоудроу вниоу и прѣмоудреи боудеть. [3] *a* вьси отоци вьселюньсции, *b* цѣсарие сїкелисцы, tomu slično *m* царие сикилисци, *g* samo и сметоше се отоци сви. [4] *a* ovako: цѣсарь тракїнскыи и поульскыи, и дамальскыи и готьскыи и тривальскыи и принесоше юмоу дари многы бесуисльны и стѣыи цѣсарьскые многоцѣньныие и дани .вı.-мь тѣтомь и нынѣ цѣсарьскыихь лишише се, сатрапомь повелѣ звати се нимь. Tako i *b*; *m* вьси царие и кнезн тракисци, и лакемедоньсци, и моуренсци и дальмацисци и трилисисци и поульсци, inače kao *a b*, *g* ovako: кнезн тарьсницьки и мѣедорисци и мурениьски и дальматиньски и гонитансци. [5] dodano po smislu, u *m* слишавь же велика Афина пострада, *g* чуше како Антина изгуби. [6] rkp. пушћаше, сритоше; *m* оупоустити. [7] rkp. bez smisla: на дотских уставех. [8] rkp. *a* ovako: сь поуьстьми многъими и сь дарьми отложьше се на отьчьскыхь оуставѣхь милостию непоколѣбимою на законѣхь быти, *m* и сь чьстию великою и дари многыми обложивьше о отьчьскихь законехь и оуставехь градь молити се непоколебимоу бити, *b* и сь дарьми великцеми срести его о отьчьскыхь оуставехь и законехь молити се градоу непоколебимоу бити.

Digitized by Google

и он би[1] и роди се Александар. И тако нега са частю сритше поклоните се нему, како цара самодржитела прославите. И када к Риму приближи се Александар, Римлане с славом и с частю нега приѣше. Бише чудно славно сритене негово: дванадесте тисућ венчаних витези на фарижих сритоше (га и дви тисући дивиц на билих фарижих)[2] у винцих и на них крзна чр(ве)на наткана златом, и иних люди четрнадесте тисући, вси ва оружѣих данинових,[3] хвое носеће злате. Попове идолски и римски в руках носеће свиће велике на сритене Александру изидоше и проту нему изнесоше крзно велико и многоцинно цара евр(е)искога Соломуна, ко бише плинил Набуходоносор цар персидски, када приѣ Ерусолим; и дванадесте здил самотворних[4] (од) дванадесте камиков многоцинних, ке постави Соломун у света светих, (и) винац Соломунов, на нем [XXIII*b*] биху три камици, ки имиху дванадесте вертудов[5] у себи, исцелени(а) камици биху. Изнесоше нему стему[6] царице южаске[7] Сивиле и ствари влховне имаше многе, и фарижа била изведоше нему под епазмом[8] коркодиловим,[9] оседлан(а) седлом од камена адаманта; (и) изнесоше му оружѣе, ко Адаменуш[10] крал в Трои узел бише (од) Александра Парижа, сина крала троискога Приѣмуша, (и) изнесоше нему копѣе елефантово[11] з бисером и каминем многоцинним Аѣакша[12] Телемонића и друзих копаи десет, и стим друзих[13] седам; (и) изнесоше му шѣит Таркин(и)а цара римскога, кожом аспидовом попет. И ово славно сритене цар Александар видив, много весел би, и много свое воиске почтено нареди, Мацедонане близу себе взе, сам на чудногa кона буцифала[14] уседе, винац на главу свою постави Клео-

---

[1] bolje *m* **и семоу бивьшоу**, *g* **тако бивь ш мѡмь.** [2] što je ogradjeno, ispunio sam prema riečima rkp. *a b*. [3] razboritije *a* i ostali rukopisi: **сии же вьси ношахоу дафиново вѣтьвию вь роукахь сь златомь**, *g* **.д. тисвѣе вьсньуаминехь витези в виенцнехь нега ихъ парижнехь срѣтѡше и двие тисвѣе дьевиць в крьзив царьив са златѡмь и друзнехь люди .м. тисвѣь, сви в рвкахь нѡсеѣи данинѡвѡ хвѡне.** [4] *g* **двадесет блюда самѡткѡрнехь ѡдь двадесеть камени.** [5] rkp. *a* **.ві. дѣнствїи исцѣлѣнии**, *m* **.ві. дѣнстви нмоуще исцелени, каменити соуши и .ві. имень сыновь исраилевь бехоу**; tako i *b*; *g* **.ів. зиаменниа имахв.** [6] rukop. grieškom stiemu. [7] *g* **вжарьске.** [8] **подь кѣпазьмомь** *a*, **подь хакїзьмомь** *b* i *m*. [9] rkp. горкодиевим, ali *a b* **корьходиловемь.** [10] rukopis *a* **Аѣамїеоуша крала**, *b* **Аѣаменоуша крала**, *m* **Аѣамеконь краль.** [11] rkp. *a* **лифандиново**, *b* **алефандиново**, tako i *m*. [12] naš rkp. ima Урикшиша, ali *a* **аѣакьша**, *b* **Іакша**, *m* **накьша тельмоника.** [13] rukop. друзим, ali *b* **и стемь проучихь .з.** [14] *g* **двуипала.**

Digitized by Google

патре еѣипатске царице, [XXIV^a] дванадесте камика имиюће многоцинних. Коне поводне и трубе гласовне по начину нареди и на сритене Римланом идише. И када близу бише, витези римски и дивонке на фарижих поклонише се Александру, с кони саседше (и) рише Александру: многа лита великому Александру цару, сину Филипа цара, всега свита господину живити е. И то рекше на страну одступише и друзи по них приступише, и такое рекоше и они[1] вси с кони саседоше и Александра прославише. И попове приступи(в)ше са свићами и кадилницами, Александра покадише вонами разликими (и) славише. И тако веселеће се заедно у град Рим улизоше и доведоше га у прикав Аполонову поклонити се, и срите га поп Аполонов и покади га и приказа му злато и ливан и мурро, ере ово царске части есу. Изнесоше му писмо, говореће тако: (у) три [шест] тисућно (лито)[2] устати има еднороги [XXIV^b] козал и порене все пардусе западне, грде и поносне.[3] И паки ка истоку врати се (и убие[4]) великога овна дворогога, кому рози од юга на сивер досежу, и нега едним рогом в срце удрив [и] ум(о)ри онди. И потресу се Миди и Пиници источни и страшни велици ѣзици,[5] и оштрии[6] меча персидскога притупи. И в Рим дошад цар свршен прослави се, и то буде билиг дошастѣа негова, ере поклони му се вас мир без ниедне рати.

И то писмо Александар прочтав, ки ш ним биху елински[7] филожофи, упрашаше стумаченѣ од них, писма узнати хотише. Филожофи нему одговорише: велики цару Александре, о видиню еврейскога пророка Даниела чусмо, како у писму своем рече: западни цари пардуси називают се; ован двороги персидско називает се царство; Миди и Пиници велика источна наричу се царства; козла еднорога [XXV^a] мацедониско назива се царство, како нам мни се биги, оштро будућ и крипко, ере очито се чини чудно твое у Рим пришастѣе. И то чув Александар весел би и рече: како промислу божю вола е, тако да буде: силним силнии падоше а не-

---

[1] rkp. ини, tako ima i *m*, što ima dobro značenje, ako se napried mjesto с кони саседоше uzčita sa rukop. *m* **сь конь же не сьседьше**, kako je i u *g*: **с кона не сасьедоше**. [2] rukop. *a* **въ петотисоущьное лѣто въстати имать**; isto tako *b* i *m*. [3] rkp. и греде и поносне; ja sam ispravio prema *g* i *b*, gdje se čita: **грьделивїе, превьзносеще се**; tako i u *m*. [4] dodatak iz *g*. [5] bolje bi bilo: Пиници и источни стр. вел. ѣзици, tako je u *b*. [6] rkp. *a* **и острые мьча перьскаго притоупить**; tako i *b* i *m*, samo što piše **острна**, *g* **и оштри мачь перьсидьски притупи**. [7] rkp. силенски, ali *b* **елїнскыхь философь**, tako i *m*.

Digitized by Google

моћни двигоше се силом. И ту он будући в Рими, веселећи се заедно с Римлани [и] доидоше к нему вса царства западна и дари нему безцинне донесоше и молаху се нему, да не буде ратан ш ними. И Александар о том смили се, данак од дванадесте лит и воиску оружну рече дати им; Лаумедона[1] никога ближнега свога и взлюбленога и вернога друга в Рими (цара) постави, и всим западним странам и царем рече слишати. Злата много и воиске велике од туда вазам на южне отиде стране.

И тамо идући царства многа и велика подби, (и) вас свит прошад до окиана[2] рике доиде, ки всу землю обтиче, и в пустинних странах земле те звири чловико[XXV*b*]образни(х) много наиде и двоеглави[3] змие, и многе бое ш ними чинаше, и них уби[в] звири бо оружѣ не имиху, брзо падоше се.

Од туда[4] пошад у гвоздю ником од гора тих[5] много жен дивѣих на Александра усташе и бои учинише велик с воиском неговом. Едан час петдесет од воиников убише. Все жене те крелюти имиху и нохте велике колико српи, оштре много. Тило них все власи одивено бише; над воиском литаху; воиски негови нохти своими лица и очи них раздираху. И то видив Александар ту ко бише трстѣе рече важгати огнем. Жене оне не знаху огнене вруѣине и у плами улитаху, крелюти им изгараху и на землю падаху, и них Мацедонане прискачуће убиаху и них веће десет тисуће убише. И до окиана[6] рике доидоше и ту море[7] пониражући види(в)ше у свит опет вратише се, и у Инглитеру[8] улизоше, и (ту Александар) воиски рече починути. [XXVI*a*] Сам околнои господи заповида голне[9] многе учинити нему, тисуће и дви сти, всака голиѣ велика бише, шест сат люди влисти ва ню са всу потрибом

[1] rkp. *a* **Алоиедоуша**, *b* **Алшмедона**, tako i *m*. [2] rkp. до кионае, *g* **дѡ ѡкиана**. [3] rkp. и о дви глави змие, ali *a* **двоеглавы**. Cielo mjesto u *a* ovako glasi: **и вьсоу вьселиньиоу прѣшьдь даже до ѡкіана рѣкы дошьдь и трехь рѣкь, иже вьсоу ѕемлю обьтичуюць, ѕвѣри обрѣте тамо чловѣкообраѕные и двоеглавы, ѕмиевы ногы имоуще.** [4] pred oviem riečima dolaze u istom našem tekstu, kao naslov, ali u redku pisane ove rieči: o женах видиних (čitaj: дивиих). [5] rkp. од рогатих, *g* **и ѡд тѹдѹ ставьше в ньекоѡю гвѡѕдеиѹ гѡрѹ дѡѣѡше, гѡра та ѹзна дивиехь жень биеше.** [6] до киѣне рике. [7] rkp. многе, ispravak (море) uzajmljen je iz rukop. *b* gdje se ćita: **и тоу вь море пониражюще видевьше**; tako i u *m*; *g* **тѹи мѡре пѡниражше.** [8] rkp. *a* **вь иеглиторьки**, *b* **вь иньгритероу**, *m* **вь гинтероу.** [9] rkp. *a* **.ві. тисоуць голїи сьтворити повелѣ**; *m* slaže s našim tekstom; *g* piše **тисѹѣѹ и двие сти гѡлима, ѹ сваку гѡлиѡ мѡгаше ѹльести пецать лѹди.**

Digitized by Google

и наредбу могаше. И воиску всу по великои Барбарии ка истоку одправи[1] и пред ними Птоломеѣ и Филона посла, в Ѣеюпат срочи[2] се ш ними стати се, и рече ним землю и граде минуюћи принимати и од них харач и воиску узимати. Сам у голию улизе, дух юга и буре дахну(в), ка истоку отиде. Над три ста голиами Антиоха капитана постави, сам[3] над три ста голиами бише. И много голии бише и люди на четире чести раздилише се, и тако ка истоку отидоше, и тридесет дни и тридесет ноћи по мору пливаше.

Александар в Еюпту приста са своими[4] голиами, гди златотечни Нил[5] у море пристае. Ту град сазида у име свое и нарече име нему Александриѣ. Селевкуш са своими голиами приста у Киликию и ту град у име свое сазида и нарече [XXVI*b*] име нему Селевкиа. Антиох велики приста са своими голиами (**в ньеко лепо место**)[6] и ту град сазида у име свое и нарече име нему велика Антиохиѣ. Визант[7] са своими голиами у тескоту[8] трацинскога мора приста и ту град у име свое сазида и нарече име нему Византиѣ. И ними Александар скрбан бише, не знаюћи гди ки пристал е. По тридесет дни узна[9] о Селевкушу и о Селевкии, о Антиоху и о Антиохии и заедно три ставше (се) о Висанту и Византии узнаше.[10] И (сви се четири саставше и) на том мисти вси четири град сазидаше[11] и нарише му име енгардиос носиса,[12] а по нашем[13] езику нарече се все единни станак.[14] И у том граду седам мисеци сташе, с маћедониском[15] воиском сташе се. Птоломеи и Филон ка Але-

---

[1] rkp. *a* **и къ въстокоу по великои поуунии морьскои понти и по варьварьсцѣхъ ѥзыцѣхъ, и прѣдь ними Потоломеи коеводоу и Филимонъ посла, въ Єгуптъ съ ними сьроуи се сьстати**; *m* isto ovako, samo što piše: **по великои Варьварьи**. [2] rukop. grieškom срочними. [3] ovdje su izostavljene u tekstu još dvie vodje, jer *a* piše: **надь дроугыми трьми тисоущами Визана капетана и коеводоу постави**; ali *b* ima i **Визанфоу** i još prije **Селевкоуша**, isto tako i *m g*: **Селевька** i **Визаньта**. [4] rkp. всими, ispravlj. po *g*. [5] rkp. grieškom Гнил. [6] dodatak iz *g*. [7] rkp. визаит. [8] rkp. bez smisla у тексоту; mjesto трацинскога ima rkp. францинниискога, *g* **в тьескѡтъ тарьсиськѡга мѡра**. [9] rukopis позна. [10] mjesto je ovo ispravljeno uz pomoć rkp. *a b m g*; u našem tekstu ovako glasi: позна о селевкушу и о селевки антиох и антиохию заедно три сташе о визи и о византу узнаше. [11] iskvareno, u rkp. glasi: вси гради сазидаше се; ispravak po *m g* učinjen. [12] rkp. *a* **ѡсиеносъ**, *b* **еликардїѡсь еносїль**, *m* **ѥньварьдносъ еносиль**, *g* **еньградиѡсь енѡсись**. [13] *a b m* **срьбьскыи**, *g* **по срьбьскѡмь ѥзикъ**. [14] *a* **единосрьдьии сьстанькь**, *b* **вьсесрьдьии станакь**, tako i *m, g* **скесрьди станакь**. [15] iz *g*, naš rkp. коничком.

Digitized by Google

ксандру говораху, ка се ним на пути пригодаше, бои велици и мнози, ки ним пригодише се од царев барбарских и етиопских, и них всих [XXVII^{a}] разбивши ка Александру доведоше свезаних, и них Александар уверив у свою землю пусти, и заповида ним, да од три лита харач донесу и воиске петдесет тисућ да даду.

И од туда устав Александар с воиску свою отиде на Асию и ту град сазида и нарече име нему Трипол. (И ту) хотиху баруни[1] негови град сазидати, и за то Александар расрди се и рече: о велемоћни и мили мои Мацедонане, не трибуе воиничство оставити и зидати учити се, ни бо у градих ћкост, на у воиски храбренои, ми бо многе тврде и велике и ћке (граде) разбивши приасмо, и ту всу Асию до мала примемо.

И паки к придиискои земли врати се, доиде у Трою, ку велика[2] времена Елини приамше [и] разврговше [град] нике жене цић, именем Елене, крала лацедемонскога[3] жене именем Менелауша. Ову бо крала придии[XXVII^{b}]скога именем Приашуша син Александар Париж на вери узам у Трою донесе и неверан ћви се господину свому Менелаушу кралю. И Менелауш крал все либиске и нилиске и теталиске[4] царе и витезе на помоћ себи дозва жене цић свое и на Трою отиде. И всу придиску землю затрше (и) плинише и все живо земле те мечу предаше. Десет лит и седам мисеци град троиски рваше и приђше хитростю Урикшешову, како Омир у книгах своих пише. И све муже те мечу предаше. И тада мнози витези троиски од оштра меча падоше. И од Елен такое не изреченни[5] витези падоше. Од почела женам од злога обичаћ узакони се злим обичаем и чиненем кривим бити.[6] Први[7] у чловицих Адам женом паде, и велик и храбар Самсон (**женом погибе**)[8] премудри мею люди Соломун ада[9] женом наслиди. [XXVIII^{a}] (И) тада мнози в Трои витези именити за едну жену[10] падоше. И ту тада Александар дошад, [и] ки биху в Трои Александра сритоше с частю великом и дари нему изнесоше многе и чудне: оружие

---

[1] *g* **властели.** [2] valjda ва ника, jer je u *m* **вь нека,** *g* **ньегда.** [3] rkp. лавдемоскога. [4] rukop. *a:* **селевькинскые и пелагоньскые и феталїнскые цѣсаре и витези,** *b* **вьсе ливиске и нїликиске їелиске и прилагонитьтаске и теталиске,** *g* **све ливиське и силиське царе и витезе.** [5] čini se bolje *g:* **изроуити.** [6] *m* ovako: **оть искони женами оть грьдаго обичаиа оугрьди се имь великимь и лоукавимь злоимь повинимь бити,** *g* slaže s našim tekstom. [7] rkp. **приѣ,** *g* **прьви бѡ.** [8] dodano iz rkp. *a.* [9] rukop. да, ispravljeno po *a,* **адь наслѣди,** *m* **ада наследи.** [10] rkp. за **едно женом,** ispr. po *g.*

Digitized by Google

Ацилиша, сина крала Перлиша, на лавови кожи приставлено, положивше на шћиту Аћкеша Телемонића, ка Александру донесоше; и донесоше му прстен Ћкупе кралице троиске од камика андраза, имиюћи силу такову, гдо би од мисеца немоћан,[1] на-н погледавши оздравлаше. Изнесоше му образ на[2] кони госпое Минерве, на-н погледаюћи троискога крала кћи, госпоћ Кашандра (**кьса ѥлика о Трои сьтворише се, прорєче.**)[3] Изнесоше му крзно Поликшене госпое, кћере Приамуша крала, ку прстеновал бише Ацилиш, када од Грков одврже се и к Трои приступи, и ту га убише братћ не Париж и Дивуш с влхавством у цркви Аполона Пебуша, на вери Приамуша крала. Александар крзно то видив [XXVIII*b*] (почуди се ере)[4] тако зламене имише; када облачаше га госпоћ Поликшена, тада четире разлике образе указоваше на себи, ки гледаху на ню, од разликога камина, ко на крзну том бише. Када на зелено камине погледаше, призираше[5] се к билому лицу не зеленога камина сићне (и) приличаше образ нее небескои луни и паунову позлатному перю. Када на чрлено пригледаше камине, призираше[6] се чрлен камен к белости лица не (и) противлаше се образ чудному наранженому зраку. Када на плавитно пригледаше камине, приликоваше[7] к белости лица не (и) небескои[8] плавитности образ не противлаше се. Када на жуто камине призираше, к белости лица нее приликоваше (и) образ нее даници сютра истекшои (противлаше се.)[9] Када у нем поступаше, разлика сѣнћ од каменнога вида крзна тога исхоћше. И то крзно Александар видив, почуди се и жену ту веће иних похвали, ну не толико [XXIX*a*] за чудну ону свиту, колико за верну нее любав, ку ка Ацилишу имише, и по смрти негови показа. Када Ацилиш умри, иному мужу не хти назвати се жена; говораше (бо) в себи: кому вас мир недостоћн витештву (и храбрости)[10] ни липои доброти, како ћа нега забивши иному нареку се жена? или в пороблених[11] хоћу дати се, Трою разбивши грчки цари? И веће люби[12] смрт (на) Ацилишеву гробу него ли жива поробити се у пелагонииску землю. И овои мудрои

[1] *g* **ткѡ в лвив нелѡћь впадавь нань пѡгледаше.** [2] naš rkp. нанкони, *g* **на кѡне.** [3] ogradjene rieči dodah iz *b*, u našem rukopisu dolazi bez jasna smisla: свиђу се учини горећи, u *g* **скє що се вчини прѡрѡкѡваше.** [4] dodatak iz *g*. [5] rkp. *m* **привикаше.** [6] rkp. *m* **прѣльщаваше се чрькень каменьмаа кь белоте образа єє.** [7] rkp. *m* **привикаше плавєть каменьмаа белости лица єє.** [8] u rukopisu небеске. [9] dodano po analogiji. [10] dodano iz *a*. [11] *g* **в порѡблєниє.** [12] *g* **волв** (t. j. **волю**) **приѩти.**

Digitized by Google

жени и доброи Александар почуди се и рече: хвала[1] женам, ке любав мужем своим, любав чисту схранише; двоѣ бо им е (**мьзда оть бога мьзда а оть чловѣкь похвала; болѣ имь есть**)[2] с мужи своими смрт почтена, него ли срамотан живот. Изнесоше му те госпое кѣере[3] винац. Ако када гдо на главу поставлаше га, туде га не виѣше нигдор ва дне, а у ноћи како оган свиѣаше. (И) изнесоше нему хеѣм[4] моћнога Ектора, бисером и каминем украшен (и) скорпининими зуби и аспидовими нохти, [XXIX*b*] и хаизмо[5] негово ко бише учинено од рибе коже. И поднесоше му книгу филожофа никога Омира,[6] ку бише списал о троиском расипаню од почела до свршенѣ. И ню Александар прочтив и ту подвиг великих витези видив, жалости и радости напунив се рече: о колици силни падоше се с притче[7] влхвенства [и] мрске жене. И тако у град троиски улиз [и] Троѣн упрашаше гробови тих витези гди су? Они ведоше га к ним. И ту Александар улиз [и] узлиѣ ливан и муро и покади гробе них и плакав рече к ним: о чудни в людех и храбри витези и лавове, Ацилишу и Екторе и Аѣкешу и Несторе! Ако бих вас живих видил, част по достоѣнству вам учинил бих и господин (свита) с вами назвал бих се; да одколи од овуда изидосте и отидосте, мртву службу вам даю, ливан и тамѣн. Ну блажени есте и по смрти своеи, ере у велику и чудну и неисписану припо[XXX*a*]вист пригодисте се в свиту.[8] То слишавши филожофи негови, Менандар и Аристотил, рекоше нему: велики цару Александре, Ацилиш Перлеуша крала син, по отцу брат е теби; од Амона бога и Тетиде[9] жене родил се е. И ти Александре цару од Амона бога и Олимпиаде царице родил се еси. И тако[10] по прилици од единога[11] отца родила се есте.[12] Да ако смрт пригоди ти се цару, болшими похвалами подвигнутие царства твога ми исписати хоѣмо, него Омир придних царев, иеленских витези.

---

[1] rukop. хвалю; *a* **и се моужеоумьные жены**, *b* **хвалю оубо моужеоумьноу женоу**, tako i *m*; *g* **хвалу богъ радь тнехь жень.** [2] dodatak po rukopisima *a b*. [3] rkp. *a* ima **Єтриве госпоге**, *m* **тежде госпожде**, *g* **теѣере госпоже.** [4] *a b m* **бележьць**, *g* **бнлежаць оружьии.** [5] rukop. *a* **кіеназмо**, *b* **хакїзмо.** [6] rkp. grieškom мира, ispravak po *m g*, rkp. *a* **оть рима.** [7] *a* **жены ради мрьзькые и лоукавые**, *b* **зарадн лоукавьстки мрьские и лоукавые жены**, tako i *m*, *g* **зарадн вихоькие и марьске жене.** [8] rkp. *m* **понеже великоу и дивьноу списателю вь повестехь прилоучисте се Омироу.** [9] rukop. Петиде, *b m* **Федиде.** [10] rukop. како. [11] rkp. дидиога, *b m* **оть единого.** [12] rkp. родил се е, *b* **родила (се) есте**, *m* **родила се еста.**

Digitized by Google

Александар им рече: боле би ми[1] било од Омирових писам царев назвати се конюх, него од ваших списани данас назвати се всои земли цар.

И тому тако бившу, Александар врати се у Мацедонию са всими Мацедо[ни]нами и з друзими цари и воисками, них в западних странах мечем приѣл бише. И ш ними (**ꙗко побѣдоносыць**)[2] цар у Мацедонию дойде. Четрнадесте лит имише, како од Мацедоние одашал бише. [XXX^b] Мати негова Олимпиада царица и мудри негов учител, велики Аристотил, са всими мацедонскими люди и женами и дитцу на рици Скамидруши[3] с частю и дарми сритоше великога цара Александра. И од туда устав вси у Пилипус град придоше. И ту Александар Мацедонам рече три мисеци у домих своих починути и коне хранити и оружѣ направлати. И тако паки на воиску поити хотише, паки у Мацедонии Аристотила мештра свога с матерю свою остави и взе са собом пет десет тисуѣ воиске, все Мацедонан. Едним оружем еднако оружни вси, еднаци хеими и пера[4] на всих, и еднаке лавове главе на шѣитих всим и еднака хаизма коркодилове коже на фарижих всим. И тако рече всим шаторе около царева шатора поставити и нигдор, рече, да не примиша се у мацедониски пук ни, и жене лише рече од Мацедоние изибрати дви тисуѣи, и тим [XXXI^a] шаторе и кола и все ча е на потрибу одреди, и рече ним с воиском ходити, Никнарха никога над ними постави, все о них разумно управлати.[5] Када ки воиник жену хотише, ка Арху[6] дошад, златицу дав, жену вазмише, и колико ноѣи држаше ю, толико златиц даваше. Всака воиска од воююѣих са Александром, по уставу[7] и начину нареѣше ю. Пет десет тисуѣ Мацедонан тако бише наредил: ако када Александар на кона усидаше, тада они вси на коних обр(е)таху се. Када Александар на обид сести хотише, тада они вси при столу нахоѣху се. И вси ш ним заедно биху,[8] ни бише хуѣи од Александра ни боли, вси еднаци оружѣем и конми и свитами биху. Воивода всим Птоломеи бише, муж любвен и прав ка всему, добро мил и веран

[1] rkp. вам, ispravak po *m g*. [2] dodah iz *b m* mjesto nerazumljive rieči našega rukopisa: катник. [3] rukop. *a* **из рѣцѣ скаманьдроуши.** [4] rukop. *m* **хльмоке с рогови.** [5] ovu rieč izvadih iz *a, b m* ima **направлати**, naš tekst nerazumljivo од плаѣе. Mjesto Никнарха ima *a* **Терьыхл**, *b* **Єтїарьхл**, *m* **єтерниахарьхл.** [6] *a* opet **кь терьыхоу**, *b* **кь Єтєрїароу**, odatle se vidi, da je pravo ime bilo Етернарх, tako i piše ovdje *m*. [7] prema *a b m;* u rkp. оставленю. [8] u rkp. прид царем заедно шест ш ним биху; *a b* onako, kako sam ja u tekstu uzpostavio.

Digitized by Google

Александру много. Када на ком бою кога од Мацедонан убиѣху, толикои Александар од ние воиске добрих мужи избираше и них [XXXI*b*] на мисто поставлаше, тако да на пуни число пет десет тисуѣи здржи се.

И[1] од туда Александар устав ка истоку отиде, и вси колици, (ки)[2] свою волю прилагаху (се) к нему, ти част и прошѣене[3] примаху од нега, и ки годи се и мало противлаху нему, тим градове разбиѣше и них мечу предаваше. О том страх и трепет все асиске царе приѣ и палистинске и еврейско госпоцтво и [царство] еюпатску землю; вси бо ти Дарию персидскому цару под руку биху. И мнози од них к Дарию притекоше, о напрасном[4] на них мацедониском нашастю казаху. Дарии то чув поклисара ка Александру посла с листом говореѣи тако:

Дарии цар над цари, велики и силни грдостю и земалском славом, такмен небеским кругом и еднако са сунцем сѣа(е) од истока до запада. Ники глас ва уши мои доиде, Филипов сину, да всу Еладию обтек [и] до великога Рима дошал еси; все западне царе и земле помел еси, [XXXII*a*] и них затрв до окиѣна рике дошал еси. И в том не би ти задоволе, да южне стране и Барбарию и Етиопию и все стране[5] западске, ке биху под непоколебимою руку[6] царства моега, смел еси. И много од них богатаство вазам, и у том не би ти задоволе, да на Асию и на Придию, навлашѣе земле мое, наступил еси з достоиними себи гусари, мацедониском дитцом, и (в) забвение положив подручну работу, ере к персидскому царству вси земалски цари прилагаю. Да доволе буди теби у башѣини твоеи находити се и Еладом едним обладати; и оставлам ти закони данак,[7] ки отац твои царству мому доношаше. И то помилование над тобом чиню за неизречену твою лудост и за безмерну твою наглост, ку с Мацедониѣми разбоиници достоиними теби указал еси. Ако ли тому не снизиш се, силом персидску[8]

---

[1] rkp. *a* donosi tomu crvenimi slovi naslov: **Ськазаніє ѡ вьстокоу.** [2] ogradjene rieči dodah, da bude dobar smisao. [3] mjesto rieči ти част и прошѣене ima rukopis nerazumljivo: и то слишавше и прошѣене; ali *a* **елици колісю къ нѣмоу пріидоше, сіи чьсть и прошеніє оть него пріимише,** *b* **ти чьсть и поутеніє примахоу.** [4] rukopis nerazumljivo образом, ali *b* razumljivo **о напрасьномь.** [5] rkp. граде. [6] rkp. nerazumljivo: под не поколе живом мою руку, izjašnjeno u *b* gdje se čita: **и вьсе страны западьные соуще подь непоколебимою роукою.** [7] dodana rieč po smislu, koji ište *a b*, u našem rukopisu grieškom ispade. [8] *g* piše **силѡмь милѡмь.**

Digitized by Google

двигнути се имам и не буде ти миста на свити, гди сакрити се имаш.[1] Мечем моим наказати те имам.

И приѣ Алексан[XXXII^b]дар книгу Дариеву и прочти ю и та час раздри ю и поклисаре з гнивом на дриви рече распети и главе ним одсиѣи. Мацедо[ни]нане приступивши [и] рише: цару Александре, не трибуе цару поклисара убити. Он им одговори: не к цару послани есу, на ка гусару[2] и разбоиннику. И то рек рече них пустити и ним рече: не замиранте ми, да цару свому руганте се. Ѣ[3] нега цара имам, а он мене разбоиника назва. Да када вас к разбоиннику послал е, тада вам главе одсикал е; цар бо поклисара нигдар не убиѣ ни одира; да ви к разбоиннику дошадше погинули есте. Ѣа не како разбоинник, да како цар живот вам оставих. Они нему рекоше: ако нас убиеш, цару Александре, сам себе дилом разбоиник назовеш се, Дарию малу чкоду в нас учиниш, закон царски убеннем нашим одвржеш. Да смилуи се на нас, ѣци бо есмо и ми у Персиди име твое прославити хоѣемо. И них ричем Александар [XXXIII^a] смили се, к Дарию них одправи с книгом говореѣи тако:

Александар над цари цар к Дарию персидскому (цару),[4] книгу твою приѣх и прочтих и не захвалих, ере не бише в неи царскога имена.[5] И [да] притиш нам, како западна царства приѣмши разбисмо. На да позна царство твое, ере всаки чловик од нижних на више ишѣе узити. Ми то разумивши запад приасмо прво (и) ка истоку идемо. Притиш нам говоре, ере вас свит пред образом твоим умистити ме не море. Да знаш цару Дарию, ере пун е вас свит имена мога и всих Мацедо[ни]нан, ких гусаре нарекал еси. Рекал нас еси тирати и ухитити, а ми к царству твому идемо. Ако и неѣцих нас мниш, да веѣе камене диаманта оштри ѣвимо се теби, и веѣе папрених зри люѣи теби ѣвимо е. И на великога бога промисал уфамо се, кому ти такмиш се. Да не уфаи у Персиде, да проту нам изидеш, жене бо су липе на к бою [XXXIII^b] невишѣе.[6] Мацедонинане (су) лавове, ки нису утолени; волю свою смрт за живот купую.

---

[1] *g* dodaje **придѧ мнѡмь.** [2] *g* **к хвсарꙋ.** [3] rkp. и, ali *a* **азъ бо.** [4] dodatak iz *g*. [5] rukopis *a b* **цѣсарьска оустава и подобиꙗ**, *g* **царьскѡга вставꙗ.** [6] rukop. бо и су липе к бою не веѣе, *g* **не вѣещи бѡ бѡю есꙋ, ере сꙋ лиени какѡ и жене, Млѣдѡнинане есꙋ какѡ лави тѡли пѡѣе вѡлѡмь скѡнѡмь смрть ꙁа живѡть кꙋпити хѡѣешь**, *c* **Млкедонци лавови нарицꙋт се неꙋкротими, волею скоею самрт ꙁа живот коупет.**

Digitized by Google

Дарии книгу Александрову приам гнива и срдитости напуни се и рече к поклисаром, ки биху ходили ка Александру: кога узреста е Александар, каков ли ум негов е, кога лита роен е? Кажите ми, колико воске ш ним ходи. Они рише нему: лит тридесет е, ума многолитна, веле лип и храбар, руке податливе и езика непотворна. Мудрост негову по книгах разумиш. Премудри Соломун в книгах своих пише и говори: посмнѣне уст и погледане очию и поступ негов каже,[1] ча е у мужу. Дарии то видив и (в) ум приам рече: право ово су великих царев зламина, да не мню истинному бити. И заповида по землах своих и странах расписа(ти), на поле Сенар воискам збирати се, гди никада ѣзици зидали биху туран, боећи се другога потопа. И тада ту ѣзиком раздилене би. [XXXIV*a*] И ту Дарии воиски сабрати се заповида, сам в Ерусолим и в Еюпат книгу писа (тако говорећи):[2] не придаваите се тату Александру. Ѣ бо силом великом вас изручити хоћу.

Александар вазам воиску свою ва иудеиску землю к Ерусолиму па евреиско господство и царство отиде. И в то вриме обладаше ерусалимским народом, изравилским племеном и ерусолимским господством и царством пророк Еремиа бога Сабаота[3] и бише старишина лита тога. Александар к ним поклисаре посла с книгом говорећи тако: Александар цар над цари, син Филипа цара, находећим се старишинам евреискога царства. Да знате; учини ме бог вишнега цара од всих царов (земалинех)[4] в роду мом. Всу западну страну и Рим приах, и вса приам до вас доидох. Да ако вам драго е, мани поклонити се и сами на башћини и у закони[5] почивати, (и) башћину землю без забаве држати, гласника к мани срчено [XXXIV*b*] пошлите, харач и воиску к мани доведите. То чув евреиски збор, скрбю[6] велику држани бише; книгу Александрову прочтивше, гласника ка Александру послаше говорећи тако: евреиски збор бога Сабаота, люди живући в Ерусолиму, Александру цару радовати се. Ча си нам писал, с радостю узнасмо. Да зна царство твое, ере одколе проидосмо чр(ле)но море,[7] ни едному не

---

[1] *g* пѡ смнѧнїю ѹсть и пѡ гледѹ ѡчїю и пѡ стѹпѹ нѡгѧ кѧже цѡ є ѹ дѡбрѹ мѹжѹ. [2] po *g* dodano. [3] *g* сѧ дрьжѧнїє(нь) и ѹфлинємь господинѧ бога сѧбѧѡтѧ. [4] iz *g*. [5] rkp. *a b* ѩ отьчьскыхь ѕаконѣхь, *m* ѩ отьчїхь з., *g* ѩ блѧгїи и ѩ ѕакѡнѹ. [6] *g* сѧнєхѡмь велїцнємь! [7] rkp. *m* чрьмьноє морє, nijesu valjda razumjeli te oba teksta, naš i Gajev, pišu чрьно!

Digitized by Google

предасмо се цару, ере здржани есмо ми руком крипком и мишицом високом и великом бога Сабаота. Сада на послидак вримена разгнива се на нас велики бог и преда нас в руке Набукодоносору цару персидскому (**и много лѣть вь рассѣлѣнїи быхомь и пакы къзвративьше се вь свою ѕемлю и есмо подроучьни персидьскои десьници, еже и много множьство подроучьно есть**).[1] Да ако теби предамо се данас, заутра дошад Дарии цар все благо земле наше затаре. Да ако Дариѣ убиеш и оштри меч персидски притупиш, [и] в Ерусолим с миром дошад цар свиту назовеш се од селе; ако ли Дариѣ не убиеш, и в Ерусолим не право да влизеш. И Евриѣ[XXXV^a] нина еднога с книгом ка Александру послаше. Александар прочтив одписати рече: Александар над цари цар, всим живуѣим в Ерусолиму. Ча писасте к мани, разумих. Не трибуе вам людем бога живога подручним[2] бити чловику, ки са идолом живе.[3] Да (не) кремавше к мани харач донесете; ѣ бо не поклонив се богу в Ерусолими, к Дарию на бои не грем. И да знате ви, да Дариеве напастие десници брзо вас слободити хоћу. Книжника еврейскога одирави, сам за ним в Ерусолим донде.

Пророк Еремиа дошасте Александрово чу(в), виће с мужи ерусолимскими учини. Бог бо наш рече[4] Александра в Ерусолим пустити, видих бо ва сни Даниела пророка к мани говорећи: ово греде к вам, о ком ѣа пророковах. Ча од Персидие изгубисте до селе, все Александар платити има. То людем драго би. Александар в ту ноћ сан види, и тако ѣви се к нему Еремиа пророк ва свитах [XXXV^b] архиереѣ Ѣруна и рече му: Александре иди в Ерусолим и поклони се богу Сабаоту, и поклонив се нему на Дариѣ походи, и нега убив господин Ерусолиму назовеш се. Александар од сна устав [и] паче властелом казовати и к Ерусолиму гредише и приближи се граду. И чув Еремиа пророк [и] всакому диханю рече на сритене царево изайти, сам ва свите обуче се архиереске (и) ш ним тисућ поповскога реда са свећами и кадилницами. И сритоше га и покадише га. Александар видив пророка, к властелем рече, ере в ноћ ову ва сни чловика овога видих, ва свитах ових, в ких га сада вию. И тако с кона саседе и поклони му се до земле и целова ризи[5] нега. (**Пророкь покадивь сго и благословивь ѕл**

---

[1] dodatak umetnut iz *a*, s kojim se podudara i *m*; tomu su slične rieči i u *g*. [2] rkop. подружни, ali *g* **подьрѫчьнисмь**. [3] rkp. *a m* **чловѣкоу идолослоужителю**. [4] rkp. *a b m g* **добро есть намь Алексьндра вь градь поустити**. [5] tako po *b*, u našem tekstu нози, valjda grieškom: *m* **ризоу**.

Digitized by Google

роукоу посиль вь Їероусолимь вьведе, и вьведе юго вь црькоу господьню поклонити се кь скетаа светихь, юже сьзида Соломонь царь. Алеѯендрь вьпрашаше пророка: кьзвести ми, кого бога вы вероуете? Пророкь кь нюмоу рече: бога единого мїи вероуемо, иже небо и землю сьзда и вьса видимаа и невидимаа, егоже ѡко не киде ни оухо слиша ни на срьдьце чловѣкь не вьзиде. Ѡ семь Алеѯендрь оудивн(вь) се рече: по истинѣ великоу богоу раби юсте ви, да вероую и азь вь нь и спокѣдоую его. дѣла бо юго ѩве твореть. И дароую емоу данькє, юже оть вась вьзьль бихь, ѩкоже и оть проуихь єзикь, и богь вашь да боудеть ѩнѣ богь, и мирь его сь мною да боудеть. Кьзьмь же пророкь злата много сь людми града того и принесоше кь Алеѯендроу, ѡнь же не вьсхоте вьзети инуесоже, нь рече: вь место дара сїе господоу богоу славѡфоу. И се рекь изиде ѡть еврєнске земле (и) идеше вь Югуить, и проходи юго.)[1] И доиде в Ерусолим и проведе га пророк Еремиѣ до полдне и вса му пророчаства Даниелова указа, ка пророк Даниел прво прорекал бише од Александра. И рече нему: поиди с миром сину Александре, бога Сабаота [XXXVI*a*] на помоћ к себи призиван, и силу персидску убиеш и (в) Еюпат греде примеш[2] и Пора великога индиискога цара убиеш, и в немоћ велику и у дви напасти упадеш, ну од всих ових бог Сабаот изнети те има, и всему свиту од истока до запада цар назовеш се. И када все ово свршиш, [и] тада близу раѣ доидеш. И ту люди наидеш, ки нису осуѣени адамовим сагришенем ни живу дебелостю путеном, обрименени гриси, (ѩкоже мы)[3] да мирно близу[4] анѣелскога житка живу, и они од бога ближни[5] називаю се. И них видив, Александре, все ча пригоди ти се, пророковати ти имаю. Да не остави нас в тузи,[6] Александре цару, да то ча годи е вазми од нас любве цић. Нему Александар рече: како велиш, оче свети, учиню. И рече пророк донести ками хиланитер[7] и на нем бише написано име господина бога Сабаота, кога на хему ношаше Исус Навѣин, када на бои хоѣше на иноплеменика. (И покеле принести мьчь Голїата иноплеменьника)[8] кога уби цар [XXXVI*b*] еврейски Давид, (и) рече

---

[1] Ovaj umetak dodah iz rkp. *b m*. — On bijaše i u rkp. *a*, ali je onaj list istrgnut. U našem rukopisu bit će isto tako samo slučajno ispao; čita se i u *c*; u *g* istrgnut je takodjer onaj list, gdje bi to imalo doći. [2] dodah po rkp. *a*. [3] dodatak po *a b m*. [4] rkp. *m* мирьно некако и близоу. [5] rkp. *a m* блаженни. [6] rkp. в узи, ali *a* вь жалости. [7] rkp. *a* камень лихьнитарь, tako i *m*. [8] ogradjene rieči dodah iz rkp. *a m*, jer tako ište smisao.

Digitized by Google

нему донести хеѣм моћнога Самсона (сь ѕлѣкви покьти, и копие Самѫхоново)[1] адамандинов(о), кому ни едно гвоздие не остоћаше. И донесоше нему шћит од акинта гвоздѣ, кога разжећи ништор не море, ки бише бил Ионата сина Саулова. Граћне ерусолимски дароваше нему (дви) тисуће кабал симидар[2] и кони сто. И такое благослови нега пророк и одправи, сам ка Александру рече: не ћеш Александре веће земле ове[3] видити.

О Еюпту великом. Александар в Еюпат отиде, и Еюпчане проту нему на бои готоваху се, Александру предати се не хотиући. Он са всими воисками Еюпат[4] огради и круто рече рвати. И у то вриме знои бише велик у воиски од сунца, и езеро бише близу Еюпта, бистро и студено веле. Александар од велика зноћ в езеро похладити се хотише, окупа се и ту превзе водена студен негову теплоту (и) в немоћ велику [XXXVII*a*] упаде много, колико воиска сва в жалост велику и в страх упаде. Еюпчане чу(в)ше немоћ Александрову, влхавство учинише тако: (и) книгу отап[5] к Филипу ликару Александрову писаше говореће: велики ликару Филипе, ако Александра ликарнѣми и ѣдовитими зели умориш, всему Еюпту цар будеш и од Дариѣ почтован будеш. Филип книгу приѣм веле насмиѣ се и раздри ю и ними поруга се и к ним книгу послати учини говорећи: о безумни и несмисални осли Еюпчане, ако ѣ царство ваше желил бих, брзо господин мои Александар дал би ми га; болша и силниѣ госпоцтва и царства од вашега мечем своим приѣл е. Вса ова, колико их, призрих; Александра хотих имити веће од всих цар земалских и богатастви.[6] И да знате, ере Александар здрав е, на да за извидине то чини,[7] како да неверство ваше изви. [XXXVII*b*] Ютри хоћете видити га на великом

[1] ogradjene rieči ispunih po rukopisu *a m*. [2] rukop. *a m* мигдал, *b* сїмидала, *c* мигдала. [3] rkp. *a* отьчьство скою, *b* ме, tako i *m*, *g* сина саѹлова граѣнь ѹ ерѹзалимѹ и дарѡваше немѹ тисѹѣ кабаль ѕлата и сто коѡбила симидарь и ѡдправише га. [4] rukop. еюпатско. [5] u *g* od početka dovle malo drugačije: Алексендарь на еѣѹпать ѡтиѣе и дѡшадь ста иѡдь градѡмь и пѡсла ѹ градь пѡклисаре тако говорећи: Алексендарь царь над цари, синь Пилипа цара и ѡлимбиаде царице еѣѹптанѡмь. да вамь е ѹ ѹѹкенне, ере приимихь миогѡ царьскнехь градѡвь и ви хоѣѹ да ми се поклѡните и давакь и коискѹ мои дате. То ли ми се не ћете пѡклѡнити, мачь македѡнски све благо ѕемле ваше ѕатре, и пѡ великѡ(н) цети пѡклѡнити ми се хоћете. И тои ѹѹвьши пѡклѡнити се не ктнеше, винеѣе меѣѹ сѡбѡмь ѹѹнинше, ѹписаше скровьнѹ книгѹ. [6] rukop. богатаство, *b* братьствїи, *g* бѡгацтва. [7] *g* dodaje нахвалице.

Digitized by Google

кони здрава и весела ѣхаући. И ту книгу Еюпчане прочтивши (и) вире тврде Филипове убоѣше се, ка Александру книгу скровно писаше говореће: да знаш велики цару Александре, Филип ликар твои ѣдовитим зелем[1] отровати те хоће, да не увери свога живота нему, не виран бо ти е. И ню ка Антиоху донесоше, Александру дати рекоше. Антиох ту книгу Александру донесе. Александар ту книгу прочтив в руках држаше, и та час Филип ликар улизе, чашу пуну зели носећи[2] разчинених ка Александру говорећи: устани Александре цару и ово зеле попии и здрав будеш од немоћи ку имаш. Устав Александар чашу у руке приѣ и проплакав Филипу рече: мили мои Филипе, велиш ли [ми] ово пите мани[3] попити? Филип рече нему: пии цару, не бои се, здраво ти [XXXVIII^{a}] хоће бити и од немоћи исцилиш. Александар паки рече нему: е ли на здраве мани ово пите Филипе? И види Филип боѣзан цареву и разуми и нехар вазам половицу попи. Цар то видив, Филипу рече: од руке твое и смрт мани слатка е, Филипе. И то рек зеле попи, и вазам книгу еюпатску Филипу пода у руке. Филип прочтив[4] ю и главу покимав [рече] и веле проплакав рече: о велики цару Александре, на глави твоеи всих цар земаљских главе висе; да ако ѣ ово хотил бих учинити, твое главе падене вас свит смело би; и вас свит ни вридан главе твое. Тебе убив кому другому таковому[5] цару раб буду? Да боле би ми живу у землю улисти, него ли твоим животом вас свит смести. Александар рече нему: ликар цара не убиѣ, всакому ликару трибуе тврда вира. И то рек леже спати и вас дан спа до вечера, и разбуди се и на вичери седе с Мацедо[XXXVIII^{b}]нами много веселећи се, и всу ноћ покоино спа. Заутра воисци заповида оружати се и са всих страи граду рваню заповида[6] и праћ сто около постави града и са всими у град меташе. И много люди у граду изби. Бише видити стриле летеће у град како облак. Еюпчане прико града не могући гледати, да из нутра велицими гласи начеше вапити:[7] помилуи нас цару Александре, цара нашега Нектенаба сину. Стар бо од нас одашал еси и паки к нам млад доиде. Александар рвани престати рече и Еюпчане упрашаше: како стар од вас

---

[1] *g* бѣльемь отрути те хоће. [2] носећи пуни жиуо билима разчинена *g*. [3] *g* dodaje на здравье ali je nastavak pokraćen. [4] прочать *g*. [5] rkp. grieškom такаему, *g* такому. [6] и са свихъ страна градь городьствити рече *g*. [7] не могахъ гракани на дворь погледати, ни веће трьпити не могоше изъ града вопиахъ великимь гласомь говорећи.

Digitized by Google

отидох и млад к вам доидох, реците ми. Они нему одговорише: Нектенаба цара имисмо, кому син еси ти. Када од нас одхоѣше, писмо остави нам говорећи тако: стар одхою од вас и доиду к вам млад. И ово буде билиг дошастѣ мога: када ка образу мому доиду поклонити се ки на ступу сриде Еюпта стои, тада винац [XXXIX^a] од руке негове спаде и на главу мою падне. Александар то чув к ступу Нектенабову приступи на видине ка образу негову: урва се винац на глави негови[1] и на Александра паде. И Еюпчане то видивши [и] чудише се. И ту Александар заповида четире ступе учинити велике, и на едном ступу заповида од злата учинити себе, на другом ступу Потоломеѣ воиводу учинити рече, на третом ступу Антиоха учинити рече, на четртом Филона храбра учинити рече. И всих учинити рече на исток да гледаю. И на свои ступ Александар у(з)лизе, висок бише веле, и по Еюпту погледа. И вас град рече разбити, Филипа ликара рече господина Еюпту поставити, сам в Еюпти наиде многим царем скровишћа.

И сему тако бившу уходе[2] ка Александру доидоше, говореће: да знаш Александре цару, ере велики Дарии персидски цар са всими источними странами на рику [XXXIX^b] Епрат доиде. Александар то чув свою воиску сабра и к Епрату рици гредише; и Епрате не дошад[3] воиску пописати рече и наиде три ста тисући воиске коников и пишац четира ста тисући. Дарии воиску свою пописати заповида (**и обре**)[4] петдесет тисућ тисући воиников коничких, и десет тисућ тисући пишац. И та дан Александар сходу Дариеву ухити и них обисити рече, како да кажу нему число воиске персидске.[5] Они нему всу истину сказаше. Александар них рече држати, докле вечер буде и воиски своеи рече: всаки чловик свои оган да наложи.[6] И те уходе на високо брдо спела у вечер, и указа ним воиску. Они видише брез числа много оган и ту видивше отидоше. Пустив них Александар [и] на одправленю ним рече: закон е Мацедонаном, кога годи на бою ухите, всакому главу одсику, никогар жива не оставлаю. Да ако з Дарием станемо се, ви на бои не ходи[XL^a]те, ере боли е чловику свои живот, него ли всега свита богатаство. Цару вашему реците,

---

[1] u *a* **сь главы него**, još bolje *m* **с роуки его на Алеѯандра паде**, *g* **и урьва се винаць ѯ главе негове и паде.** [2] *g* **сходьници.** [3] rukop. *a* **Ефрѧть же рѣкоу не дошьдь**, *m* **Ефрата же реке не дошьдьше.** [4] rkp. *m*, jer u našem tekstu nedostaje toga. [5] *g* ovako: **како да не кажѹ числѡ коиске** (razumievajuć Aleksandrovu). [6] po *m g*, naš rukop. положи.

Digitized by Google

(цару)[1] с царем (пе)[2] трибуе се бити; да када бити се начнемо, ишћи ме на златои колесници мею лавовими главами, гди видиш позлаћене хепме и типане[3] фариже: ту е мацедониски пук. И то рек пусти их, и уходе к Дарию цару доидоше и все сказаше му, ча видише; Александра хвалаху много и воиску негову казаху силну. И Дарии рече ним езике уризати, тога Персидом да не указую, сам на бои воиски направити се рече. И виће учини Дарии с воиску свою, да ни право самому Дарию на бои поити; Александар гусар е од малих и од нижних[4] царев, Дарии велик на земли е и силнии од всих царев. И то драго Дарию би. И Дарии велики цар дозва великога воиводу свога Минанта[5] и рече му шест сат тисућ Персидов изабрати, н них вазми и дви сти тисућ Етиопа[6] и дви сти тисућ Миди и четира [XL*b*] ста тисућ пишац са стрилами. (Сих) всих вазам Тигар рику преиди, Александра сина Филипова к царству мому доведи.[7] Ако ли пред тобом побигне, не остави га се, прико свита всега тираи га. И у мои[8] нарок походи, бози персидскими укриплен буди. Минант воиску вазам, Епрат[9] прико прешад, (и) воиску Александрову видив, к бою направлати се рече. Александар персидску (воиску) видив, воиски оружати се рече. Када оружавше се на коне уседоше вси, тада Александар сабрав воиску свою [и] к ним рече: О всесилни и мили мои и веле моћни мацедониски боиници и пелагонитасци (и лакедемонсци)[10] витези, (**покровь**)[11] великога промисла и помоћ велика[12] бога Сабаота (**кєсть сь нами,**)[13] кога на нас[14] видисте [и] како Рим велики приѣсмо и западу всему господа назвасмо се, и отоке морске все вазамше [и] Ерусолим приѣсмо и ту богу небескому поклонисмо се, и помоћ негову вазамше Еюпат приѣсмо и до великога Дариѣ [XLI*a*] цара

---

[1] dodano prema smislu po rukopisu *a b m g*. [2] rukópis bez не, ali je ta riečca jamačno grieškom izostavljena: to potvrdjuju *a b*. [3] *a* **типанѣ фариже**, *m* **и таплане парижи**, *g* **типане парниже**. [4] rkp. *a m* **порединхь**. [5] rkp. *m g* **миманта**. [6] rukop. сиона, grieškom, jer su to, kako se iz *b* vidi, **Етиопи**, *m* piše zbilja **етиопь**. [7] *g* dodaje: **єре ми га кажу тога дѣстиѣл дѡбра и смислѡма**. [8] rukop. у бои, ali *b* **оу мои нарокь**, tako i *m g*. [9] rukpp. *a b m*. **Тиргь**, *g* nema ništa, nego samo **рнєку пришадавь!** [10] dodatak iz *b m*, *g* **и пелагѡдниьсци витєзѡви и гѡтниьсци витєзи**. [11] dodano iz *b m*, da bude podpun smisao. [12] rkp. велику, u *a b* **келика**, *m* **великаго**. [13] dodatak iz *a*. [14] tako u *b*; naš rukopis данас, *m* **юже на нлавьи вьси видесте**, *g* drugačije: **с прѡмисалью и нѡмѡћѣнию великѡга бѡга сабаѡта какѡ вась свнеть видьесьте и велики рнмь приимсьмо.**

Digitized by Google

персидскога доидосмо. Да ако нега убиемо, господа (всему)[1] негову будемо; ако ли он нас разбие, вас свит пред образом неговим нас не море сакрити. Боле е нам данас всим умрити на бою овом, него пред Перси бигати: всакому мудру чловику смрт почтена бола е, него срамотан живот. И да знате, ере разбити их хоћемо, ере (су безглавни и)[2] цар них ни ш ними; всака воиска брез цара свога безглавна е. Гледанте их невредно[3] на бои гредуће, и они брзо бижати почну, брезглавни бо есу. И знаите, да Персиди овце есу, Мацедонане вуци називаю се: пред едним вуком много овац бига. Персиди силом греду, ви свою волю с царем своим на бои гресте. Молю вас веће иних боев на ов бои храбрено доити; када бо на воиску воиска брзо иде, тада срдитост воиске оне ова храбростю свою убиће.

И то рек Александар на великога кона уседе и хеѣм на главу свою постави и (воиску)[4] всу [XLI*b*] на три чести раздилив, сам с мацедониским пуком по уставу ездише,[5] Антиоха и Птоломеѣ з двима пукома посла на бои. И тако брзо доѣхаше на бои и узрише се и удрише се и копиѣ сломише[6] и мече тргоше и сузуб мечи удрише се. И Перси не могући оштрости мечи мацедониских трпити, бигати почеше. Александар замишав се ш ними гредише. И тако до Дариева окола доидоше. Дарии види(в) воиску разабену на брза кона уседе и побиже. Александар них (разбив,)[7] рече мртвих укопати, живих рече с частю пустити, и рече ним тако: реците цару свому Дарию: доволан буди оброком своим.[8] Минанта воиводу Дариева убив и тако двиг се са околом своим Епрат рику преиде и мосте рече оборити.

И тому тако бившу, Дарии персидски цар книгу по землах своих посла, опет воиски в Завилон[9] купити се рече. И дви сти тисуће тисући коничке (воиске) сабра на (сен)арско поле и на Александра [XLII*a*] поиде. Александар видив них много веле [и] страх на срце свое приѣ, и то Мацедо[ни]нам не казаше, сам посрид свое воиске на високу мисту став говораше: (о веле)[10]

---

[1] dodatak prema *a*. [2] dodatak iz *g*. [3] rkp. *m* **неоуредьно**, *g* **нередьно**. [4] dodatak iz *a b g*, mjesto раздилив ima rkp. разбив. [5] naš rukop. устав редише, *a* **по оуставоу ѥздеше**, *b* **оу ꙁаставѣ ѩхаше**, *c* **по уставу ѥздаше**, *m* **оу ꙁаставе ѩдеше**, *g* nema ništa. [6] *g* ovako: **копьꙗ ѡблѡмивьше и рогате кие пѡимише и ними се пѡ десеть крать ударише и сꙋꙋбь маує ударише се.** [7] dodatak prema *b*, *g* **тьерае раꙁьбивь.** [8] *g* dodaje: **Миманта вѡевѡде веће не ꙗшь ꙗ слати, ере га убихь.** [9] *a* **вавїлонь.** [10] dodatak iz *g*.

Digitized by Google

моћни и мили Мацедонане, да знате ере всаки бигае бржи е тираућега, и многе кучке медвида тираю, да мало их е, ке га ућидаю; и едном рикнувшу лаву, многи звири умираю. Да нам дан би[1] закон брзо убићти и тирати, (а) Персидом узакони се пред нами бижати и умирати. Дарии велике воиске на нас веде и нам част не(ку) ће учинити; а тко мнозих убиће, многе части достоћн е. Да ми Минанта воиводу убисмо, и ако[2] и Дариће убиемо, без печали будемо; и вси ки су с првога боће утекли, не (х)те доити на нас. И то рек Александар на бои поиде, имиући са собом тридесет тисући воиске оружне и у воиски рече клицати:[3] гдо прво боће дерати саседе (с конће),[4] та како ратник да умира брез осућнће.

И в ту ноћ [XLII*b*] Александру ћви се пророк Еремиће ва сни говорећи нему: Александре брез сумне на Дариће походи, са собом (призови)[5] име бога Сабаота, носи на глави своеи камен на бои имиући бога Сабаота, кога ти дах в Ерусолиму, и усти своими говори када на бои идеш: един свет, един бог господин небо и землю саздав и на херофими почива, адонаи Сабаот бог.[6] И то рек убиеш,[7] ако и вас свит супротивит ти се. Александар видив сан много весел би, на бои идише срчено и с оби страни трубам ратним рече удрити. И воискам ратним двима ставшим се [и] бише видити (жалостно видине:)[8] вишћане кони и вапаи од люди и звек од оружће и клопот шћитов, колико земли тои дотужити се, (и) то носећи,[9] рвана од ютра до полдне бивши.[10] И тако Персиди начеше бижати, Мацедонане зад тираху е, дви сти тисући од них (убише и дви сти тисућ живих)[11] ће́ше и Александру доведоше. Александар ним рече: [XLIII*a*] веће на бои не ходите. И них живих рече пустити. Дарии са сто кони(ков) утече у Персипол, у столни град свои.

---

[1] rkp. ни, ali *a b* ovako: **да намь оуѕакони се** *a*, **да намь оубо оу ѕаконѣ пишеть** *b*, **да намь оуѕакони се вьсегда терати и оубивати** *m*, *g* **по ѕаконѣ бо е перьсомь бнежати а мађедонианомь тиерати и умарати.** [2] rkp. како, valjda samo grieškom, *m* **и ако**, *g* samo **ако**. [3] *g* **лиуити.** [4] dodatak po *b*, gdje se ovako čita: **иже аще станеть кто прежде боиа дерати сьсѣдиеть сь коиа**, *a* **аще кьто маühеть прѣгіе раѕбиениїа драти**, *c* **тко поуиет прие раѕбиениа драти.** [5] dodatak iz *g*. [6] rukop. адонаи сасаот, *a* **адонаи саваѡѳь богь**, *b* **адаиь и саваѡѳь**, *g* **адѡнаи сабаѡть.** [7] valjda побидиш, jer *a b m* **побѣдиши**, *g* **пѡхѡди на-нь, убити га хѡћешь.** [8] dodatak iz *g*. [9] ovu rieč ima i *c*; u *b* čita se: **на кои обе стахоу**, *a* je izostavio taj stavak. [10] *a* **сѣуоу бивьшоу оть оутра до пладьие.** *b* **и сѣуоу оть ѕаоутра до пладие творише.** [11] prema *g* umetnuto.

Digitized by Google

Од Бабилона. Александар у Бабилон поиде.[1] Граѣне бабилонски на петнадесте мил не даваху[2] Александру близу прити: толико бише Бабилон велик, колико рика Епрат посрид нега течаше, (**непрѣходьна соущи**)[3] и гди из града истикаше, [и] ту на коних ю гажаху. Александар више града с воисками ста, водоваю по сриди воиски копати заповида проту рици широку. И в едну ноћ благ дан велик у Бабилони би, (и жртву)[4] богом своим чинаху и вси у крикав Аполонову сабрани биху. Александар (в ту ноћ)[5] с воисками дошад [и] рику Епрат у поле обрати и водоваю ричном у град улизе. И не могаше приѣти га и огнем рече важгати га. Бабилонане то види(в)ше ка Александру молеће се вапѣху: помилуи нас мацедониски Александре, всега свита [XLIII^b] царе, персидски господине. Тада Александар оган рече угасити. И тада поклонише се нему у Бабилони и прославише Александра цара и дари нему чудне донесоше и многоцинне, даше нему злато Дариево, ко бише ту, дви тисући таланат и пет сат кони зобних Дариевих и сто лавов у златих веругах, и тисуће пардусов ловних и сто фарижев арапских, ки биху боли од всих кони земалских. Изнесоше нему дви тисући здил златих на столих[6] Дариѣвих, изнесоше нему дви тисући рогов слонових златом окованих и великим бисером и многоцинним каминем (**и тисоущоу потирь изклинѣхь оть разлиуьныихь камень многоцѣньныихь.**)[7] Изнесоше нему десет тисућ оружѣ, каминем и златом украшено; изнесоше нему десет тисућ хаизам конских, ке биху од рибе,[8] по ких гвозде спћи не море; изнесоше нему крзно Стерстена[9] цара персидскога, ко бише од змиевих очию с многоцинним каминем; изнесоше нему винац Санхоза цара, ки бише [XLIV^a] бил всему свиту цар; изнесоше нему трпезу од самфира камена Дариѣ цара персидскога: када на неи ѣидише, никадар зловолан не бише. И ту Александар ста у Бабилони петдесет дан. Дарии цар чу, ере приѣше Бабилон, жалости велике напуни се и рече: о неволни ѣа Дарию, како всега свога улиших се у животи мом и како силни бог небески чинах се а сада ни чловику земалному достоѣн бих; едан од малих царов силу мою разби и царство мое затрше.[10] Ѣа неволни Дарию,

---

[1] rkp. доиде, *g* takodjer **дωѣе**. [2] *g* **не даднехъ**. [3] dodatak iz *b*, *a* ima **не прѣходнмла**. [4] dodatak prema *a b*, *g* ima **слвжьбъ**. [5] dodano po analogiji *a b*. [6] valjda настолних, jer tako i *m* piše. [7] dodatak po *a m*. [8] rkp. *a* **рибїе коже**. [9] rkp. *m* **еѣерьѣема**, *a* **сеѣена**, *c* **сикиена цара**. [10] drugi rukopisi **разори**.

Digitized by Google

чест моѣ прво к мани насмпѣ се, а на покон горко к мани озри се. Да по истини добро е рекал ки [в рику][1] сиют с радостю, а то неправадно, с плачем и жалостю пожаню. Велики в мудрости цар евреиски Соломун у писми свом рече: ки с радостю вазимаю туѣ, ти са жалостю своѣ даю. И ѣ многа туѣ вазех с радостю, а сада своих[2] улишних се са жалостю. Да боле ми бише на бою од Мацедонан убиену [XLIV^b] бити, него ли зло живуѣи Персидом царствовати. Персиди много лит харач од Мацедонан вазимаху, а сада главами своими Мацедонам плаѣаю. И то Персиди чувше цара свога тишаху говореѣе: о велики цару Дарию, великим корабом велика паденѣ есу и велици витри дрива велика поламаю, мала слаба находеѣи поминую. Тако царство мнозими люди здржи се, како и море уздржи[3] се мнозими слапи, и тако усилно ѣвла се оним ки пливаю в мори. Да не тужи за то цару. Вчера нас Александар разбил е, а ми ютри нега убиемо; не мало бо се имаю подвизати силни персидски витези о своеи башѣинскои земли.

Амивиз ники милостни ближни Дариев господичиѣ ту стое Дарию рече: велики цару Дарию, всаки ближни у неволи потрибан е, ти мене хранил еси много лит и велико добро учинил еси мани. И вию те жалостна данас, живот (мои)[4] за жалост твою оддаю, [XLV^a] Александра животом моим да убию. Дарии нему рече: о мили мои Амивизе,[5] ако то учиниш (и) Александра убиеш, Персидию всу од напасти ослободиш. Смрт твоѣ мисто живота заминюе се, и царство од руке твое да (ми) се (**и ты великь оть Перьсь мареуеши се.**)[6] И то рек Амивиз мацедониски билиг на оружю вазам, [и] у воиску Александрову умиша се. Александар ѣхаше оружан и воиску свою преписоваше, Амивиз близу к нему доѣха в мацедониском билигу и ка Александру приближи се. Александар оружан бише. И меч свои подрв, Александра по очию удрити хотише; гриши (га, по врху хеима удари)[7] и врх хеима одсиче, и

---

[1] čini se, da je u toj rieči sakriven participij **рекъ**, jer i *a* kaže: **по истинѣ рекль юсть рекыи**; i *c* ima **реки**, isto tako *m*. [2] rkp. всих. [3] rkp. многе воде уздрже се, ispravak izvadjen iz *g*. [4] dodatak iz *g*. [5] rkp. *a b* **Аньвисе**, *m* **аньвисе**. [6] dodatak iz *a b m*, u *g* ovako: **акѡ Перьсидꙋ ѡдь напасти ѡслѡбѡдиши, смрть твоꙗ иьестѡ живѡта мѡга ꙁамисии се и мени царьствѡ ѡдь рꙋке твое врати се.** [7] ove rieči dodah prema rukop. *b g*, u *g* ovako: **и мачь свои иꙁамь хотиеше Александра по очиюхь ꙋдарити и грнеши и пѡкрьхь главе ꙋдари и вась врхь хельма ѡдсиеуе и кѡсе ꙁ главе иегѡве какѡ бритва ѡстрꙋга.**

Digitized by Google

косе[1] врха негова како бритвом остружа.[2] Александар мнаше, да од своих нему би та невера и рече: не удри ме рука персидска, да удри ме рука мацедонииска. Амивизу другоч не даше удрити и меч негов вазеше и хеѣм негов снеше и ка Александру нега доведоше. Александар нему рече: гдо и од куда еси о чловиче и како ти име е. Он Александру [XLV*b*] рече: Амивиз име ми е и Персиѣнин есам, Дариев ближика, господичиѣ, в любви великои господина мога држан есам. Тебе сада животом моим убити хотих, а господина мога смртю твою обеселити хотих. Да ѣ колико могох, толико учиних; а бог како хоти учини.[3] Александар нему рече: о луди Амивизе, волю господина твога учинил еси и по твом хитиню ѣ данас мртав есам (**ꙗкоже же богоу сьблюдьшоу и ты дьньсь по твоемоу изволению оумьрьль ѥси.**)[4] Да ча господина свога пожалил еси, (**и главоу своюю положиль ѥси и**)[5] како едан од Мацедонан учинил (се)[6] еси, [да] теби од руке мое живот твои дарую, ере дило учинил еси, ко нигдор нигдир ни учинил. Здрав к цару твому походи и тако нему реци: Дарию персидски, кога бог храни, тога (**чловѣкь не погоублѥть; ѥгоже богь не хранить, того вьсе**)[7] руке чловичаске не могу обранити; да преломи твое неуломно срце и одложи срдитости твое и царству мому поклони се и харач мани даваи и з друзими цари почии. Амивиз к Дарию [XLVI*a*] дошад сказа нему все како би и како учини и како нему Александар живот в руке свое да. Тада Дарии покимав главом свою [и] рече му: колико можемо да чинимо; бог како хоће, тако да буде. И Амивиз к нему рече: ово теби работу мою данас платих, живот мои од руке Александрове приѣх, и вса добра, колико учинил ми е(си,)[8] данас животом моим платих; (**азь тобою мрьтвь бихь дьньсь, Алеѯеньдромь живь ѥсмь**)[9] и колико могох учиних. Бог кога люблаше, схрани га. Да кланам се теби Дарию цару, служити хоћу тому, ки мани живот дарова данас. И Дарию поклонив се, ка Александру иде. И тому Дарии жалостан би и рече: кому бози противе се и кому срића на несрићу проминюе се, тога ближни и дрази негови и друзи оставлаю. Добро бо рече: узношене ври-

---

[1] rukop. косем. [2] rukop. остарга. [3] *g* **а богь що неѣе, не може миткорь, кога богь чувл.** [4] dodatak iz rukop. *m b*. [5] umetak iz rkp. *b m*. [6] umetnuto prema smislu, kao u *b m* **и оть македоніань єдинь сьтворилъ се єси.** [7] dodatak potrebit, iz *b m*. [8] rkp. е; *a* **вьса добра, єлико сьтвори ми**, *b* **єлико сьтворилъ ми єси**, tako i *m*. [9] dodatak iz *b m*, kojega nema u *g*.

Digitized by Google

меннога кола има снижене много велико. Да всаки ки много повисуе се,[1] веле понижуе се; а ки понижуе се веле, [и] взноси се много. И то рек Амивиза одправи [XLVI*b*] ка Александру и нему тако поручи: Александре цару, не усилуи се много, всаки бо ки веле усилюе се, много та и снижуе се. Санхоз[2] цар велики поусили се и од дивѣих люди смери се. Асексен[3] цар персидски веле посили се и од Антиѣна[4] смери се. А ѣ веле подвигох се, паки од всих[5] понизих се. И ти ако узвисиш се, веле брзо снизиш се, и ако море бити, доволе ти буди оброчити оброком своим владати; ако ли ти ни драго, боле нам е са царством нашим и богатаством[6] нашим смрт приѣти. Како но ни драго теби поклонити се мани, тако и мани ни прилично теби поклонити се; цар бо цару никадар не клана се, да едан када умре, други господуе. И готов буди на бои; до петдесет дни иду[7] на бои са всими осталими Персидиѣни и з добрими Индиѣни. И тако бивши се с тобом или твоих и тебе убити имамо, или са своими с частю на башѣиннои [XLVII*a*] земли умремо. Бог у том мирила право[8] в руках држи. И то рек Дарии Амивиза одправи.

Амивиз ка Александру дошад все, ча му бише рекал Дарии, сказа му. Александар покимав главом рече: о царству мира ни с ким не, цесараство бо гора велика е и висока много, водами и воѣами[9] разликими учинена липо, како к верним слатка и липа ѣвла се, к неверним страшна[10] е. И на ню чловик узлисши[11] и липоту нее погледаюћи, не мни му се злисти ш не, ако разумно уми ю здржати.

Александру в ту ноћ Еремиѣ пророк ѣви се с Пиникием[12] архиереем ерусолимским, и нему тако рекоше: бржаи сину Александре и сам себе посла учини и Дариѣ цара сходи, (и) индиску воиску велику вии, ку на те Дарии веде, и сумню ку Македонане имаю, сходом своим од срца ним одвадиш. И ако Дарии

---

[1] rukop. повсилюе, što može dobro biti, srav. u *g* **кѡн се пѡсили.** [2] *g* **Самарьхѡсь царь нинѣнски.** [3] rukop. *a* **Єхєрьсєнь**, *b* **Ѥхєрьксєнь**, *g* **Скєндесєрь.** [4] rukop. *a* **оть Дафьнєа**, *b* **ѡдь Антиѧнь**, *g* **ѡд Антиѧнин.** [5] *a b* **сконхь.** [6] rkp. братством, ali *a b* **богатьствомь.** [7] rkp. и ту, ali *a b* **идоу на тє.** [8] **права мьєрила** *g*. [9] rkp. nesmisleno: бо бога великога е и воиска многа водами и воѣми, ali *a* **цѣсарьство бо великa гора ѥсть и висока ѕѣло, водами и воѡтами раѕлиѹьными оукрашєньна**; isto tako *b*. [10] rukop. *a* **непристоуньна и притраньна** (sic!) [11] rkp. узлиши. [12] *a* **с философомь ѥроусалимьскымь**, *b* **сь Финеєнь**, *c* **са философомь**, *g* **са асьпи арьхиєрьми єрѹѕалємьсцнеми.**

Digitized by Google

позна те, ми помоћю бога Сабаота од туда извести те [XLVII^b] хоћемо. И устав Александар од сна Потоломею и Филипу и Антиоху сан свои сказа, и на походи рече ним: ако смрт згоди се мани тамо, вса земалска царства себи раздилите, мацедониски пук добро схраните. Они с плачем држаху га говорећи: ако то мислиш учинити, прво всим нам главе посици мечем своим. Он рече ним: ако вишнега промислу годи буде мене убити, вси ви обранити ме не морете; ако ли нему годи буде схранити ме, все персидске руке не могу ме убити. И с плачем великим ш ними раста се (и) у Персиду отиде. Како посал к Дарию приде и книгу отворену[1] к Дарию принесе, свите персидске на себи ношаше, на глави своеи мацедониски клобук и врху свит плашћ пиничаски ношаше,[2] и на клобуци аспидове роге са златими печатми. Дарии влхавство велико учини и дѣвалске хитрости много, како [XLVIII^a] да чудан послу Александрову укаже се. Александар влиз и книгу узам, ку ношаше, Дарию пода и ове ричи нему рече: господин мои велики Александар, царем цар, теби персидскому цару маном поруча радовати се. Книгу ову прочтив брзо мани другу одписи. Дарие сидише на ником високу пристолу и около нега кипи анѣелски многи учинени и нему како богу са свићами предстоѣху. Вса полача од злата чиста учинена бише, ступи злати полаче те каменем многоцинним учинени биху, четири камени у четирих нуглих полаче оне биху, ки в ноћи место свиће свићаху.[3] И книгу Александрову Дарии приѣ и чуѣше се Александрову крзну и клобуку, и книгу очито рече прочтити.[4] И Персиѣнин ники наче чтити ю, ки умиѣше мацедониску книгу, и книга говораше тако: Александар цар над цари, син Филипа цара и Олимпиаде [XLVIII^b] царице, всему свиту господин вишнега промисла хотинем. Паметиш ли Дарию, персидски цару, када доходак отцу од Мацедоние вазимаше. И када он умри и мене на престолу царства негова остави, понуди се ти[5] своим неразумним и лакомим обичаем мене од царства

---

[1] rukop. *g* **ѹтврьѣенѹ.** [2] boljim redom *a* **облѣкло же персьско на се вьзьмь и сь врьхоу плащь финиѹьскыи, на главѣ же клобоукь макѣдоньскыи.** Slično tomu *b* i *g*. [3] rkp. *g*: **ствѡпѡки теži пѡлаѹе ѡд žлата ѡд žлата с многоцьеннемь каменнемь врешени и .д. камени ѹ ѹетири ѹгле теži пѡлаѹе мьестѡ лѹѹа свнѣлахѹ ѹ нѡћи.** [4] rukop. *g* **још прѡчисти,** i malo niže **ѹисти.** [5] rkp. ме бити, *a* **ты же поноѹждень быси,** *b* **поноудивь се ти,** *m* **поноудимь би ти,** može biti bi zbilja valjalo čitati: понудим би ти.

Digitized by Google

мога одагнати, (и) инога место мене Мацедонам господина учинити и мене од башћинне земле одигнати. И ову неправду види божје око, ко все види, (ним види все)[1] ча е било и всих срдац помишленѣ зна, и мирами правими мери[2] теби[3] данас, а мене судба господина башћини моеи учини и цара свиту свему постави ме.[4] [И] ти мене млада заповидаше к себи довести, ѣ у ѣкости к теби дошал есам; како ти господин всему моему[5] назвати се хотише, тако ѣ данас всему твому господин назвах се. Да ни ѣа тако немилостив есам, ѣко се теби мни,[6] да приклоню главу свою и поклоню се [XLIX*a*] теби; да ништор мане ти ми се поклони[7] и доходак ми даваи и господуи персидском землю. Ако ли ти ни драго, да Персом неприател еси, да меч мацедониски них заколе. Буди готов на бои, ѣ к теби срчено грем и шестнадесте дан на арсиноискои рици с воиску мою стати имам.[8]

И ту книгу Дарие прочтив [и] к властелем озри се и рече: надиѣше ли се гдо таковои подвижи и толико(и ѣрости)[9] од Мацедоние изити? Александар ту стоеѣи пред ним рече: ни едно чидо ни, ако Мацедонане свитом обладаю. Дарии нему рече: за-ч? Александар рече: за-ч вси едино-срчени есу и мудри и дрази и храбри велици[10] есу, и воиска не сметена е. Персиѣнин ники ту стое Александру рече: за-ч тако оштро великому Дарию одговараш? А он му рече: силна цара волю[11] поклисар есам. И то рек одступи. Дарии к нему рече: буди на вичери у нас, докле Александру книгу однишу. И тако Дарии на [XLIX*b*] вичери седе са своими баруни и Александар на посалском мисти проту нему. И поставише му исти. И када нему начеше служити вином, тада

---

[1] u tekstu, ali suvišno. [2] dodana riеč po *a b*. [3] rkp. тебе. [4] rkp. а мене сютра башћини моеи учини и цара свиту всему постави ме, *a* **мене же нинже вѣсть соудьбами господина отьчьстковоу моемоу и вьсѣмоу свѣтоу сьтвори**, *b m* od prilike isto tako. [5] dodatak po smislu, iz *a b g*. [6] rkp. и теби се тако мни. Cielo mjesto glasi u *a m*: **нь не тако азь немилостивь есмь, яко же тебе мнить се быти. нь прѣклони непрѣклоньноу скою грьдыню. и падь мнѣ поклони се и дани мнѣ дани.** [7] rkp. *g* ovako: **приклони скою грьдиню неприлоньню и падь поклони се мене.** [8] rkp. имих; rkp. *a* **на арьсиноръскои рѣцѣ**, *b* **на арсинарскои рѣце сь своими силами стати се нимно**, *c* **на арсиноросцеи рецн**, *g* **на синарьскоу рнецн.** [9] dodano iz *a b*. [10] adverbij: велицѣ, *a b* mjesto toga **безь коньца**; единосрчени u *a b* **единосрьди**, naš rukopis: едини срчени. [11] rkp. *a b m* **кольнь**, *g* **коллань** te dodaje: **и вьерань слуга сьмне не нма.**

Digitized by Google

Александар чашу злату испив и в надра ю схрани. И то слуга указа Дарию. Дарии рече другу чашу нему налити. Александар и ту в надра схрани. Едан од барунов Дариевих рече Александру: не трибуе на царском столу сидећи тога чинити. Он му рече: у господина мога Александра закон таков е: всаки (посал)[1] прву чашу и другу себи да взима, када попе. То Персиди чувше [и] почудише се и рекоше: та закон добар е и почтен. Кандаркус ники, кога Дарии никада у Мацедонию послал бише господовати, с вечере уста (и) к Дарию приступив рече: да знаш цару Дарию, ере данас бози всу истинну волю твою свршише. Он рече: како? Кандаркус рече: ов мацедониис[L^a]ки поклисар сам Александар е, син Филипов. Дарии радости напуни се и рече: како то море бити? И ако то истина е, то ѣ всему свиту цар есам и ту срића тихо обрати се к мани лицем; да то не верую, все бо главе не обретаю се на конци.[2] Кандаркус Дарию рече: ако то истина не буде, части од тебе все да улишу се, главу мою мечем да одсичеш. То Кандаркус Дарию говораше. Александар домисли се в том, и тако прво ухићенѣ в мошни[3] своеи прстен искаше, ки бише в Трои граду взел, влховни Клеопатре еюпатские царице. Када на руку та прстен поставлаше, тада нигдор нега не виѣше (ни у дне ни у ноћи.)[4] И на прст не постави, хотиюћи испитати Дариево малодушство. Дарии од радости велике рече: прилична ми те Александру праве, о чловиче. Александар нему рече: в истину велики цару право рекал еси. Александар цар прилике [L^b] цић люби ме веле и приличан му есам. Мнози[5] поклонише ми се Александра мнюће. И тако Дарии в мишлене влизе, нега хоте свезати ухитивши;[6] трпезу ногом рину, сам у ложницу свою доиде, већати хотише, како га хоће ухитити. Свићу з Дарием однесоше, он з баруни неговими у великои хижи оста ва тми. И стоећи свуче са себе многоцинно крзно[7] и мацедониски клобук, прстен влховни на прст постави и на врата града отиде, и чашу злату знам из надар, вратару да и рече: вазми чашу ову и држи ю, Дарии цар

---

[1] Ovu rieč dodah prema smislu i prema *a b m*; gdje se čita **поклисарь**. [2] bolji ima smisao *a* **вьсѣхь главь глава не обѣшають се на коньци**; tako i *b m*, *c* **власем главам глава не обретает се на конци**, *g* **све бѡ главе не ѡбьешаю се ѡ едномь конци**. [3] *g* **в тобоцъ**. [4] dodatak iz *g*. [5] rukop. dodaje и мнозиниши, *m* **и многаци**, *g* **мнѡкрать**. [6] rkp. *a* **не рече оухватити него**, tako i *m*, slično i u *g*: **и такѡ Дарие в размисаѡ вльезе и не рече нега ухватити**. [7] *g* **мнѡгоцьеми крьзнаѣь**.

Digitized by Google

у воиску посла ме страже наредити добре. И тако отвори нему вратар. И на друга врата дошад, другу чашу изнам вратару пода и рече му: вазми чашу ову и држи ю. Дарии цар посла ме у воиску воиводу дозвати к нему, да страже утврди моћно. И тако му отвори вратар и брзо из града [LI*a*] изашад на великога кона уседе и на арсиноиску[1] рику еднако са свитом доиде и ню помрзши се наиде[2] и на ону страну преиде цил и здрав. И ту га чекаху Антиох и Филон и драги негов Антигон. И ним сказоваше все, ча му се в Персиди пригоди.

Дарии в ложницу влиз и[3] дванадесте барунов своих дозвав, к ним рече: да знате ере поклисар мацедонински сам Александар е. Они рише нему: ако то истина е, то бози персидски омилосрдоваше се на нас. Дарии рече Кандаркусу и Клису[4] лидонскому цару: Александра ухитите. А они свиће велике вазамше [и] у великои полачи нега искаху и веле за нега упрашаху, и не нашадше га к вратом потекоше града и вратаре упросише за н. И вратари им рише, да ова два злата пехара у нас остави са час и у воиску отиде говорећи: да цар ме посла страже наредити и воиводу к себи дозвати. [LI*b*] Кандаркус и Крис влхавство Александрово познавше [и] три ста доброкоников са собом вазеше и сами на брзе коне усед[о]ше, Александра начеше тирати и на рику арсиноиску в сунач исток доидоше и ню наидоше размрзнувши се,[5] Александра з оне стране видише и веле их срам би. Александар им рече: за-ч витар тирате, кога не морете сагнати.[6] Не знате ли, ере мацедонинских витези и кони ни арсиноиска рика не може држати? Да вратите се и цару свому реците: на ч(ас)ти твоеи захвалам, а (да ти е на знание)[7] у ове дни ишћи ме, са всу воиску мою арсиноискои рици на бригу (стати се имамо.)[8] И то рек Александар у воиску свою отиде и они к Дарию вратише се и все од Александра Дарию сказаше. Рика арсиноиска бише такова: всаку ноћ помрзнише[9] се а об дан размрзнувши се течаше, и течение нее бише: камине и дриве смишано с водом течаше.[10]

---

[1] rkp. *a* на синорьскоу рѣкоу, *b* на арсиненскоу рѣкоу, *g* на сирасків рнекъ. [2] rkp. grieškom доиде, *g* и плѣе а она се ѕамрьѕла. [3] rkp. са. [4] rkp. *a* Клидоуѯоу, *b* Крисоу, tako i *m g*. [5] *g* и ни плѣоше а она се одмрьѕла. [6] razboritije *g* стигнити. [7] dodatak iz *g*. [8] dodatak iz *g*. [9] *g* примрьѕоваше се i одмрьѕоваше се. [10] *g*: не течение бнеше в ѕамьесъ с клакомь и с водомь.

Digitized by Google

Дарии цар хи[LII*a*]трост Александрову видив, горко плакав се рече: видисте ли коликом хитростю прехини нас Филипов син, землю нашу и царство наше вазам! О неверна и (не)уставна несриће! како слатка людем ѣвлаш се прво а послиѣ ли́ћа змие. И то рек, веле жалостно плакав, к Пору великому индиискому цару книгу писа, силан бо бише цар и приѣтел Дарию; тридесет и шест езиком цар бише. И книга негова говораше тако: в бозих богу и всим царем цару индиискому Пору Дарии персидски неволни и злосрићни и тужни, теби радовати се пишу. Мню ере дошал е глас царству твому од мнозих (даи мало,)[1] колико нам мацедониски дитић учини. Поручане,[2] ко к нам имише, [и] нега не знаю како избиг, на нас госпоцки наѣха и все стране земле мое до Бабилона града своиои[3] западнои приложи земли. И нега Персиди не знаући како убоѣше се, противити се нему не мо[LII*b*]гући. Два крат ш ним бише се и два крат нас разби. Да молю се великому госпоцтву твому, рачи нам помоћи дати, да (**и трєтицєю**)[4] идемо к ним на бои, или да их побиемо или да од них убиен буду почтено. Знаю бо вси, да ни сметена индиска сила и ти такмен богом еси. Да милостив буди и умоли се моленю мому и пошли помоћ и изручи ме од рук лютих Мацедонан, ере не трибуе мене страдати, теби толико силну будући. Пор книгу Дариеву приѣ и ту книгу прочтив, главом покимав рече: ни на земли радост, гди не прими(си) се жалост. Дарии никада богом славлаше се, сада од Мацедонан потрен е. И дозва барупе свое и рече ним: четире тисуће тисуѣ вазмите воиске и поите на помоћ к Дарию и настоите, да Александра жива ка мни доведете: жела бо ми е видити дитића тога. Мудра ми га кажу и смисална.[5] И тако уставше к Дарию [LIII*a*] поидоше и дошасте них Дарии чу, мало никако од велике скрби у велику радост доиде,[6] Персидом сабрати се рече, и наиде их тисуће тисуѣи. На Александра поиде, и са всими воиводами индиискими сходу на Александра посла; и стража Александрова них ухити и ка Александру доведоше. Александар их

---

[1] ove rieči dodah iz *m b*, jer ih ište smisao. [2] rukop. *a b m* **подроучьство.** [3] rkp. всои, *g* ovako: **кои се ньекада ѕ богомь такмлахь а сада єдань хусарь силѹ ѡбѡіи и скє странє ѡє** itd. [4] umetnuto iz *m*; tako i *a b*, *g* **да се ш ниѥ трєтиѡмь бию.** [5] *g* dodaje: **акѡ ли пѡбьєгнє, тьєрате га, нє ѡте га се ѡстати прикѡ свєга свєта.** [6] *g* dodaje: **и рєчє: или є Дарию ил ѡкѡмь бѡю царьстко ѡслѡбѡдити или ѕагинѹти.**

Digitized by Google

на висок врх спелати рече и воисци рече оружати се, и на реди[1] ю наредив на бои на Дариѣ поиде,[2] и сходам рече гледати. Када близу Дариеве воиске приближи се, тада те сходе дарова и одправи. Сходе воиводам индиискимъ рише: воиску силну и оштру видисмо, срдито и брзо греду на бои, не сумнеѣи се ништор. Вси оружни есу добро и кони им фарижи есу вси. Колико ми разумисмо очима нашима, до тридесет тисуѣ их е. Индиѣне страхом великим обдржани бише. На покон како силом воени биху, ставши се двима воискама, сунце помрче од [LIII^b] праха. Страх Индиѣне и Мацедониѣне приѣмше, за едно смишавше се вси, едни од друзих не разазнаваху се; витир бо буран едан дахну и прах од них однесе и тако сиѣи с начеше. Вас дан сич бив, Александар трпити не море, да са заставу свою и са изибраними витези своими посрид них улизе на златои колесници. Персиди начеше валати се, да прико них не могаху кони преходити. Индиѣне и Персиди нега узривше, страхом великим обдржани бише, и бижати обратише се. Дарии[3] видив ча би [и] неволан би и все оставив побиже срамотно, говоре: о ве неволни ѣ, како небеским такмелах се а сада ни земалским достоѣн бих! како всему свиту цар бих а у своеи башѣини не згоди ми се умрити! И то говореѣи к Персиполу граду свому наче бижати, и састигоше га два од властеличиѣ негових, Кандракус и Аризван,[4] ближни [LIV^a] негови и милостни, едан од едне стране, други од друге стране мечем нега прободоше и с кона га свргоше и одрише га из оружѣ и мало жива оставише. Александар од воевод своих дозва именем Филона и нему рече ка индискои и персидскои воиски поити и тако да им рече: цар ваш убен е Дарии и не (х)тиите бижати, да ста-

[1] rkp. *a* **на сьбоюке снхь оурединь**, tako i *m*. [2] rkp. доиде. [3] cielo pripoviedanje ovoga boja glasi u *g* ovako: **И када се воиське сегледаше и би Алексендарь у келикѡ(и) сьмьин и рече Мацедонанѡмь: братьѡ мѡка и дружинѡ, ѡнѡ видите Дариа цара гдие на нась нидиние веде; да не мѡте се посьмьинть, убити нхь хѡѣемѡ, ере ш иним цара нихь ние, ткѡ мнѡге убиха, мнѡге участи достѡшань есть. Поѣите безь сьмиеним на Дариа цара, узамьши и призьвавьши на помѡѣь име великѡга бѡга Сабаѡта. И када се саставше .к. воиске, ту би видьсть жалосно видьение, би та сиеуа ѡд сютра дѡ нѡѣи, крьвь биеше дѡ коньсунехь власаць. Тога веѣе Индиани и Перьси не могуѣи трьпьсть бьежати начеше.** Ali nastavak skroz je pokraćen u *g*, tako da umah dolazi pripoviedanje o smrti Darijevoj, i poslije istom nešto malko i Porovoj vojsci. [4] rkp. *a* **Аризварьнь**, *b c* **Аризвань**, *m* **Каньдарьвоусь и Арьзиварнь.**

Digitized by Google

ните. Ако ли почнете бижати, вси данас овди умрете. И ка Индиѣном посла га говорећи: стоите, не бигаите; ере хоћу вас са частю ка цару вашему одправити. Ако ли не станете и побигнете, вси данас од меча умрете. Селевкуша посла ка Индиѣном всим коне и оружѣ узети и рече них живих ка цару свому одправити. Филон к ним рече заповид Александрову. Они на землю падше поклонише се; стиге все Порове и трубе велике и накарате многе и коне все и оружѣ Филону предаше и од нега прошѣене узеше и у свою землю отидоше. [LIV^b] И на одходи к ним рече Филон: цару свому реците, буди ти доволе царством индиским владати и у своеи земли храбруи и помоћи друзим на Мацедонане не даи. И да знаш Поре, индиски цару, да Филон по милости Александрови господин Персидом назвах се и сусед теби имам бити. Персиди то чуше и од Индиѣнов оддили(в)ше се, к Филону приступише [и рекоше му][1] и мисто Александра поклонише се. Колико Мацедонане биху ради, толико Персиди радоваху се, да Александру предаше се. И тако Александар тирае са всим мацедониским пуком и до великога Персипола доиде. И дошадши до града, види Дариѣ на пути лежећи; мало жив бише, едва дихаше и хотише заминити живот свои смртю, и ка Александру вапѣше лежећи: Александре саседи брзо с кона и глас мои чуи. Александар озри се к нему [LV^a] и рече: гдо си ти, ки ме зовеш? Дарии рече: ѣ сам Дарии, кога коло небеско до неба взнесе, (**и ѵесть неоѵстакьная до ада сьнизи**;)[2] ѣ сам Дарии, ки нигда бих всему свиту господин, а сада писам ни башћини моеи господин; ѣ сам Дарии, ки од много тисућ люди ночитан бих а сада сам на земли повржен; и ти си сам видил[3] Александре, од колике славе падох и сада ком смртю умирам. Да ти такое смрти убоѣв се, не остави ме у праху овом под ногами конскими умрити; ниси бо ти како Персиѣнин немилостив, да у всем благ еси своим злотвором. И тако свим мудрим трибуе; добро бо рече: не учини зло за зло, да бог избави те од зла. И то Александар чув, ричем Дариевим смили се, брзо с кона саседе, плашѣ (с) себе знам и Дариѣ цара покри и Мацедонам рече на злата кола положити га и ка граду понести. И сам Александар дриво носилно вазам на раме постави и поступи под ним три крат и Дарию рече: [LV^b] теби како трибуе царски част учиних; да ако жив будеш, и боле од овога

[1] na nepravu mjestu, s toga suvišno. [2] dodatak iz *a m*. [3] rukop. *a* **самовѣдьць биль ѥси мнѣ**, *m* **самокидьць**.

Digitized by Google

видиш; (ако ли умреш,)[1] тило твое, како е триби, хоћу схранити са частню царски. И тако оидоше га внутри у цркви,[2] и у град га паки унесоше и на злату постелю га положише. Александар (у) многоцинне свите обуче се и винац на главу свою цара Соломуна постави и бакиту[3] злату у руку свою вазам, на престоли великога цара Дариѣ седе. И Персиди заедно (с Мацедониѣни) пред Александра дошадше приступише и поклонише се нему говореће: многа лита Александре цару, персидски господине и всему свиту господине. И тада доведоше преда-н персидску царицу са кћерю нее Роксандом.

И[4] них видив Дарии [и] пренеможе се срцем и поболи душу, и проплакав Роксандру за руку вазам и желно притишће к срцу и рече: [и] душе и срце [LVI^a] и мили свите очню моею, да драга кћи Роксандо! ово теби мужа кога се не надиѣх од Мацедоние доведох, не моим хотинем, да божим свршенем, нега бог Персидом цара постави и всему госпоцтву нашему и иминю. Не(х)тих бо толико брзо пира твога учинити, како данас пригоди се, да все подсуначне царе и кнезе сабрати мишлах на веселост брака твоега[5] и радост твою с великим веселием учинити хотих.[6] [И] мисто госпои и господичан великих[7] многе данас на пиру твом пролише се крви мацедониске и персидске. Ми колико могосмо чинисмо, бог нашои сили супротиви се и свою сврши волю, (и) неуставне звири Персиде и много силне Индиѣне и Мацедонане од ових свих заедно учини. И теби сада заповидам кћи моѣ, част (на Александра)[8] држати, како е триби, и нега како господина и цара срчено люби(ти). И ню за руку вазам Алек[LVI^b]сандру доведе и рече: прими Александре срчени и драги кус срца мога, прими Александре прелипи и мили свит очню моею, прими Александре единороену кћер мою Роксанду, ку в радости велици родих, сада са жалостю оставив в ѣд одхою, гди брзо имам бити ѣ и вси ки су се родили люди на земли. Не буде ман(и) в моеи крви помоћи, када сниду в ѣдовно истление. Да (ову)[9] како рабу себи вазми ю;

[1] dodatak po smislu i po rukop. *a b m*. [2] ove izreke nema u *a b*, nego: **и тако въздвигоше ѥго, вьноутрь града въ цѣсарьскыи дворь ѥго вьнѣше**, što daje bolji smisao, nego li naš tekst. [3] *a b m* **жьзьль**, *c* **цап**. [4] rkp. *a* pred tim stavlja velikim slovima naslov: **како поѥть Алеѯендрь Роѯандоу царицоу**. [5] rukopis na великост твою, ispravak uzajmljen je iz *a* [6] i ta je rieč dod. iz *a b*. [7] rkp. *a b* **въ мѣсто брак твоихъ красьнихъ**, *g* **ни у мнестѡ гѡзьби великнехъ даиаске на свадьби мнѡгѡ прѡлише се крьви**. [8] dodatak iz *b*. [9] dodatak potrebit, prema *b*.

Digitized by Google

ако ти угодно е, жену себи вазми ю; липа бо е и мудра и веле од добра рода е. И то рек Дарии, Роксанду довед, три крат ю целова и ню ка Александру доведе. Александар с престола уста и Роксанду за руку вазам и срчено полюбив и липо целовав, на престоли са собом посади и винац з главе свое знам [и] на главу нее постави и прстен з руке нее взам на свою руку постави и Дарию рече: вии господине цару [LVII^a] Дарию, да увери се са мном срце,[1] Роксанда са мном живот има царствовати. Дарии весел би веле и Роксанди рече кћери своеи: буди царствујући заедно са Александром кћи, кога вас свит ни вридан власа, ки одпаде од главе негове. И то рек царицу свою вазам ка Александру рече: ово мати теби на мисто Олимпиђе да е, и к Персидом озрив се рече: драги Александре, Персиде ере верни есу господину свому люби, и рече: жалост моѣ на радост мою право обрати се. Кандаркуса и Аризвана, рече, ки су ме убили, како е триби почтите. И то рек умри велики цар Дарии. Тада Александар са всими силами и воисками своими спроводи га са частю до гроба. Кандаркуса и Аризвана, ки биху убили Дариѣ, дозвати их рече; и када придоше, рече им: за-ч господина свога убисте? Они му рише: смрт негова господина Персидом тебе учини. [LVII^b] Александар ним рече: када сте убили господина свога, ки вам е добро учинил, да ли мене туина нећете убити? И то рек заповида их обисити и рече: проклет буди ки храни господцкога убоицу и гдо храни грацкога[2] издаицу? И то рек, у град дошад, с Роксандом венча се. Роксанда од всих жен липла бише, не листо липотом живота и образа, да и душевними дили липа бише.

И тому тако бившу, Александар книгу писа у Мацедонию к матери своеи Олимпиади и мештру свому Ариштотилу говорећи тако: Александар цар над цари промислом[3] вишнега бога господина госпи матери моеи Олимпиади царици и Ариштотилу учителю мому пишу радовати се. Ово седмо лито е, одколи изидох од туда и за все седам лит не писасмо вам ни поручисмо ча е од нас. (То)[4] сагришис[LVIII^a]мо, не толико од нас ни од нелюбве, колико да противу великому цару Дарию стоећи и нега разбиѣући [и] об том мишленю писати вам не могосмо. Сада да знате, ере

[1] rkp. *m* razumljivije: **и оувери си срьдьце.** [2] *g* dodaje: **и господцькє кнѣє блудника.** [3] po *a* i *c*, koji izrikom piše: **промислом великаго бога**; naš tekst bez smisla: приѣсмо. [4] dodatak po *a b*.

Digitized by Google

ш ним бисмо се три крат и нега разбисмо.[1] И то Персиди видивше царству мому вси поклонише се. Дарии са животом раста се и кћер свою Роксанду мисто дара мани доведе. И безмирну липост лица нее видих, жену ю себи вазех. И да знате ви, да доколи[2] женска любав срце мое не бише приѣла, никако[3] ми мисал на ум (не) дохоѣше од вас (и од домашних;)[4] да од коли женском любвом устрилен бих в срце, од толе о миру начех мислити. Не марах до толе, гди ли убити хоћу, гди ли убити ме хоте. Сада есмо у Персиполу, великом граду, од Персидов славлени, с Роксандом царицом и всои Персидии господин. И ви од вас к нам одпишите и ви у Мацедонии здрави пребиваите.

И тому тако [LVIII*b*] бившу, Александар (све Мацедонане)[5] у свите персидске обуче[се] и все Персиде у свите мацедониске обуче. И тако много злата Дариева в Персиди наиде и то все воиски разда, и коне им рече хранити, и ступ висок посрид Персидие сазидати рече, и на та ступ узлизе (и) великим гласом звапи: да знате ви Персиѣне и ви Индиѣне и вси[6] Мацедонане, ере ѣ все боге идолске проклинам и оному покланам се богу, ки на шеравими(х) почива, ки е небо и землю створил и од херофимов прославленому, недознаному и невидимому и неизреченому и безконачному. И ошће рече: боже богом и всим видимим и невидимим тварем творче, помоћник мои буди на все идолске боге. И то рек са ступа злизе, и иминне Дариево разлагаше, и бише в Персидии Дариева злата дванадесте густеран[7] пуних и четрнадесте кућ пуних и дванадесте пиргов пуних чиста злата; и каминѣ [LIX*a*] и бисера кому числа не бише, и тисућ тисући кони зобних, лавов и пардусов ловних, (соколѣ)[8] и грипосов изводних, ким числа не могу писати. И тим воиску направи и ню на персидском полю преписа и наиде коников тисућ тисући. И у Персидии с Роксандом царицом годишће преби, и Селевкуша у Персидии остави и на Криса лидонскога цара доиде.

Крис поклонити му се не хоти и люди негови ухитише га и свезана ка Александру доведоше. И толико богатство наиде Александар, колико ни око види ни ухо слиша. И то все Александар воиски разда. И тако на десну страну истока поиде, и все ѣзике

---

[1] rkp. убисмо, ispravljeno po *g*. [2] rkp. доселе, što ne valja; *a b* pravo **доньдеже**, *g* **дȍкле**. [3] rkp. инако, ali *a b g* imaju pravo **никако**. [4] ogradjene rieči dodah iz *a*. [5] dodatak iz *g*. [6] rkp. вси и. [7] rkp. *a b* **истерьнь**, *m* **бистерьнь**. [8] po rkp. *a b m* dodano.

Digitized by Google

приѣ(в) до краѣ земле доиде. Не би веће тамо питомих люди, да скоти дивѣи и звир(и) чловичаскога образа. И тако десет дни ходивше [и] у пустиню доидоше, жене дивѣе наидоше, дуге биху, три сежане всака, все космате [LIX^b] како свина; очи им свиħаху како звизде, и на воиску Александрову нападоше и много од воинников убише, докле воиска приспи и много од них уби брез числа. И од туда устав шесдесет дни ходише наприда и землю пишħену наидоше, и мрави в земли тои такови биху, (да) едан од них кона[1] подхитив ва утлину утечаше. И тако Александар сламу донести рече и на утлинах поставити и запалити. И ту их много изгори. И од туда устав на рику едну доидоше, кои ширина дан хода бише, и ту не знаше ча учинити. И мост на рици рече учинити, и учинише за шесдесет и шест дан мост и вса воиска по мосту преиде. И у земли тои люди наидоше, вси колико лакат висином; Александру дошадше поклонише се и много нему меда и пиника донесоше. И ти люди Питици[2] називаху се. Александар град в земли них сази[LX^a]да и цара ним од них постави и научи их чловичаски живити. Землю них (едва)[3] за четире дни прошад, толико воћа и меда воиски негови принесоше, колико воиски свои за годишħе доволе бити. И Питиково царство прешад, на поле дуго и широко дошадше, [и] езеро бише на полю том бистро и слатко веле; и образ чловичаски од злата излиħен на краи езера онога сташе. И то поле бише пуно чловичаских кости мртвих. Александар на кони ка образу оному потече, слова грчка на ступу том наиде говорећи: чловиче ако гдо на исток хоħе поити, до овди дошад опет се врати, ере не мореш дале поити. Ѣ есам Санхоз,[4] ки всему свиту цар бих и краи земле хотих видити и с воиском великом на ово поле доидох, и усташе на ме дивѣи люди и воиску мою разбише и мене на овом поли убише. И та слова Александар прочтив [и] убоѣ се, како да Мацедонане тога не прочту: [LX^b] поставу злату взам [и] тило Санхозово (загрну) и ту станом ста.[5] Мацедонане упрашаху га, ча писмо

---

[1] rkp. *g* dodaje **и юнака**. [2] po *a*; *b* **типици**, *c* **питиźи**; naš rukopis grieškom птице, *m* **типиźци**, *g* **питици**. [3] dodatak po rukopisu *m*. [4] *g* **Самарьхось**. [5] rkp. *a* **поставьць вьźьмь и тѣло Сьнхосово źагрьноу и тоу станомь сташе**, *b* **платьно вьźьмь źлатьно, тело Сьньхосово огрьноу**. Naš tekst: поставу злату и тило Санхозово взам, gdje su rieči poremećene i nešto očevidno izostavljeno, *m* **поставьць źлать вьźьмь и образь Сьньхосовь огрьноуѣь и тоу станомь своимь ставь**.

Digitized by Google

златога образа каже? Он рече: слатку землю и пићну каже нам наприда. И то говорећи мамлаше их. И тако два дни од миста тога прошадше и ка гори никои дошадше падоше и люди дивећи в гори тои видише, грде никако и страшне гледанем, три сежани всаки дуг, космати вси. Воиску гледаюћи не бигаху. И то Александру казаше. Александар поиде их видити; и види их од миста на місто преходећи, страшно воиску гледаюће. И убоћв се Александар рече: ово су люди, ки никада Санхоза убише. И то рек воиски рече всои оружати се, и табор[1] велик пред воиском рече учинити. И едну жену вазам к людем дивим поиде и к едному од них жену посла. Жена близу нега пошадши [и] седе. Он притиснув ю наче ћисти. Жена гласом великим [LXI*a*] (звапи;)[2] воиници Александрови потекоше и изручише ю и чловика дивега копем удрише. Он великим гласом вриснув жену пусти. Глас негов чуше диви люди, толико их много наскочи на Александрову воиску, колико им числа не бише; дривем и каминем они воиску убиећу. Александров пук внутар у табор вагнаше, докле Антиох са своим пуком приспи и тако их прико широка пола опет прегна. Александар на кони мею не упаде и еднога од них за тил попаде и в табор умча. Бише дите од десет лит и виши бише од всих люди питомих. И ту уби Александар од них тисућ тисући, и они убише од Александрових дви тисући воиников. И таков закон бише дивих люди: када кога од них окрвавлаху, изидиху га.[3]

Сютра дан вси баруни и воиводе Александру доидоше и рекоше: Александре цару, дости е нам смрти, ке приећемо [LXI*b*] од царев земалских, а ти повел еси нас погинути од дивих люди; и довол е нам всу землю приећми мало починути, него ли у туих землах брез памети погинути. Александар умилено к ним рече: о дрази и мили мои властеле и конници воиводе, (**ие кь томоу ви мало помощии боудете**;)[4] вас свит приећемо и на конац приспиемо и опет брзо в землю нашу вратимо се.

И од[5] туда устав и дивих люди землю прешад, в землю нику чудну и липу доидоше, ка пуна бише воћа разликога. И ту два ступа висока наидоше, од злата чиста учинена, Ираклиће цара и Семирамиде царице образи. И ка оним ступом Александар дошад

---

[1] rukop. *g* **стобоурь**. [2] dodatak prema *a b*. [3] rkp. *a m* **тогда дроужина его изедахоу**, *g* **тада дружина нихь поухвативь него изнедаху**. [4] dodatak prema *a m*, samo što *a* piše **маломощьми**. [5] rkp. *a* stavlja crvenilom naslov: **о ираклию цароу**.

Digitized by Google

и плакав много рече: о чудни в чловицих Ираклию царе и Семирамидо царице, како добро в мистих ових царствовасте, и добро умрвше памет ваша по смрти стои. И в царство них влизе с воиском свою и ста тоту шест дни и дворе пусте [LXII*a*] Ираклиеве наиде, златом и каминем и бисером украшене. И ту шест дни преста.

Од люди шестоногих и шесторуких. И тако внутар у пустиню идише, и десет дни прешад, [и] наиде люди чудне, имиху по шест рук и по шест ног всаки од них, и проту Александру на бои направише се; бити се ш ним не могоше. Александар много их уби и много их ухити и хотише их в свит извести за чудо; да обичаѣ ним не знаху ча ѣиду, и вси од неуредбе помрише. И землю них за шест дни прешад, (в) Псоглаве дошадше, [и] ту люди (биху)[1] все тило них чловичаско бише, а главе пасѣе; глас них едном како глас чловичаски, говораху, а другог како пси лаѣху. И них Александар много уби, землю них за десет дни прешад. И на море нико доидоше и ту рече воиски починути. Кон[2] едан умри у воиски, господар негов одвуче га [LXII*b*] и врже га в море. Рак морски нашад га, ине друге раке помами[3] ш ним, и тако раци из мора исходеѣи коне и люди умицаху в море и утицаху. И то Александар чув [и] трсте запалити рече. И ту раком ноге изгорише.[4]

И од[5] туда Александар устав на ино мисто наприд иде, и ту воѣа разлика многа биху и ту воиски починути рече. Оток внутри мора угледаше и тамо поити хотише. Дрива учинити рече и ка отоку поити хотише. Филон к нему рече: Александре цару не ходи ти нагло у оток, не знаш бо ча те тамо наиде, да нека ѣ приѣ тебе иду и ти ѣеш за мном поити. Александар нему рече, да ако ти тамо погинеш, мили мои и ближни мои и верни друже Филоне, гдо од тебе мене утиши? вридниѣ е мени твоѣ глава веѣе од всих глав земалских. Филон рече нему: цару Александре, ако Филон умре, ти другога [LXIII*a*] на мисто негово наидеш; ако ли ти умреш, другога Александра Филон не наиде. И то рек Филон в голию влизе и ка отоку наче ходити. И од ютра до ноѣи ходив,

---

[1] dodatak po rkp. *a b*, ovdje dodaje *a* naslov: **о ѫоглавыхь.** [2] rkp. *a* s naslovom: **о рацѣхь.** [3] rkp. *g* **и ту друзи раци тако ѡблазивьши се на алексендрову воиску налегоше.** [4] rkp. *a* **ѿ и тоу ихь множьство изгоре.** [5] rkp. *a* ima pred tim naslov: **здѣ хощемь повѣсти о магомоудрихь.**

Digitized by Google

люди наиде тамо грчким езиком говорећи: мудри вси и липи веле, нази вси. И них Филон види(в) ка Александру врати се и все му сказа ча тамо види. И тако Александар у голию влизе, и са собом взе у голию тридесет люди, до отока доиде. Люди отока тога поклонише се нему и рекоше: ча к нам Александре дошал еси и ча од нас взети хоћеш, ере ми нази есмо, како нас ти видиш; вођем отока овога хранимо се. Александар рече им: нећу од вас взети ништор, за чудо доидох вас видити. Да кажите ми,[1] како имена мога не знаући и ово мани рекосте, и паки грчким езиком говорећи овди в туеи земли наидосте се. Они му рише: име твое [LXIII^b] приђ много лит каза нам Ираклии цар, на наше дошасте овди. Да ти кажемо, Ираклии витез са[2] Семирамидом царицом Еленом цар бише, триђиискои[3] земли царствоваше, ча од вас назива се Мацедониђ. Неправде многе и убиство и клетвопреступление (и крвопролиство)[4] и криво свидочаство (наставши,)[5] и то видив (Ираклии)[6] езике ки биху дошли на ту землю, и (рече: мужу велеумну)[7] дворе царске оставивши ђ у пустинах, веле, живити; мудри в людех Соломун говори: боле е мужу од велике немоћи болити, него ли чловичаска беззакониђ трпити. И то рек Ираклии тисуђ голии учини и праве мужи избра земле те, са женами и дитцом них в голию постави и сам с царицу свою неправде цић и безакониђ од туда побиже. И цило годишће плавав до земле доиде, кади ти Александре ступе них и образе од злата излите видил еси. И ту много лит царствоваше слатко и много добро. Ираклии [LXIV^a] цар и (с) Семирамидом царицом у букши[8] умрише и нас в земли безглавних оставише, (дрива вса запаливши,)[9] да опет у неправдену землю не отидемо. Ми првому злому обичаю наслидовасмо, и тако бог земле ове на нас рассрди се за беза(ко)ниђ наша и диве люди ке ти видил еси на нас напусти и царство наше затрше, и мнозих од нас убише. И ми не умиюћи на свит

---

[1] *g* najprije ovo: **и҆ кажите ми ѡ҆дкꙋда се ѡ҆вьди вселисте.** [2] rkp. и. [3] rukop. *a* **Тракїи**, *b m*: **вь тракїиском ѕемли**, *g* **трансквиемь ѕемламь.** [4] dodatak iz *b*. [5] ovu rieč dodah na ispunu smisla prema *a* gdje je dativ absolutni: **наставьшоу.** [6] dodatak prema *a b*. [7] dodatak iz *a b*; cielo mjesto glasi u *m* ovako: **моужоу велеоумьноу царьсци дворокє или вь поустинахь жити избра се**, *g* **и тои видьевь еѕици ки бнехꙋ дошли на ѕемлꙋ тꙋи и двѡрѡвє царьскє ѡстави, ꙋ пꙋстини вѡльє живьеть.** [8] rkp. *a b* **оба легьше**, *m* **оба легьша**, *c* **оболивши**; prema tomu valja da je iskvaren tekst našega rukop., ali i *g* piše: **ѡблекьше.** [9] dodatak potrebit prema rkp. *a b c m g*.

Digitized by Google

излисти и у царству свом од дивих люди не могући живити вселисмо се ва оток ов и пребивамо овде и плодимо се и воћем отока овога хранимо се [и] разумом филожофским и книжним гатаући се. Да не мореш од нас ништоре узети, такмо од мудрцев наших ако ти колико трибуе вазми; потрибни ти хоте бити ва силостех, ке наприд хоћете видити. И них житю Александар почуди се и рече: в истину ништор ни на земли почтение од книжнога разума; вриднии е чловик [LXIV^b] книжан од много бисера и камина многоцинногa. Соломун мудри у книгах своих говори: муж мудар скровишће неисчрпено, и муж мудар нераздилан е од истине; едан муж мудар мнозими люди облада.[1]

И то рек Александар, шест филожофов од них вазам, и тако из отока изиде. И исходећи од них рече: ча од суда наприд е? Они рише: ништор ино ни наприда, такмо макаронски отоци у кнѣнскои[2] рици, гди люди блажени живу, ки чистомудрци[3] називаю се и ки нази есу. Александар ним рече: од куда ва оток ов вселили се есу? Они рише: Адам прадид наш заповид божю преступил е и из раѣ изагнан би и ва оток ов всели се и би ва отоци сто лит, и на раи погледаући горко плакаше, [и] доброту раиску помишлаући. И ту два сина роди, Каина и Абела. И них любви дѣвал позавиди и брат на брата подвиже се [LXV^a] и Каин Абела уби. И скрбю великом оскрби прадид наш Адам и баба[4] наша Еуга; и раиско изигнане номишлаући и на раи са сузами поминаући и погледаући, сина свога Абела мртва пред собом гледаући вазда плакаху. Створител небу и земли, господин бог, неизречену жалост и безмирну скрб дида нашега види(в) Адама, анѣела к нему посла говорећи: од земле роени и од гнила[5] учинени, први в чловицих Адаме и Еуго,[6] чему за смрт Абелову скрбите? ѣ бо нега од земле взел бих и к матери негови земли вратих, гди влисти хоте вси, ки од тебе родити се хоте, и у друго пришастѣе мое паки од земле устати се имаю; ки преслишанем од раѣ одступише, нега паки послушанем наслидити имаю. И Абела в землю укопати рече, и на место ним другога сина да, мужа права и богочастива, (к)и вазда ум чисто к богу имише, именем Сита. Адаму

---

[1] rkp. *a* dodaje: **и єдинь безоумьнь множьство погоублаєть люди,** tako od prilike i *g*. [2] rkp. *a* **въ окіаньсцѣи рѣцѣ,** *g* **у єкиньскоѡ рицци.** [3] *g* **магѡмудрьци називаю се, кѡи преце нази єсу.** [4] **и пребаба наша** *g*. [5] rkp. *a b c g* **оть прьсти**; u našem tekstu: ѣила. [6] *g* koji inače redovito piše **Єва** ima ovdje: **євугѡ.**

Digitized by Google

[LXV*b*] из отока тога излисти рече. Када на раи погледаше, тада изагнане негово поминаше, вазда жалостан пребиваше;[1] да од суда изиди и в свит походи; пет тисућ лит пришад паки раи видиш. Адама[2] с Еугом из отока тога изведе, Сита сина них и з дитцу негову ва отоци овом остави, и нагомудрци од Сита родише се, Адаму внуци есу. Жите них разумити хоћеш Александре, када к ним доидеш. Александар к ним рече: кажите ми пут, ки к макаронским отоком греде. Они му указаше; и шест дни ходише с воиском, и до отока никога доидоше висока, велика.[3] И на-н узлиз образ свои на ступу високу постави. В руци деснои држаше меч и ним казаше к макаронским отоком. И од туда двиг се с воиском свою и шест дни прешад ка гори никои доидоше. И за ту гору чловик привезан бише веругами железними, тисуће [LXVI*a*] сежани висок и дви сти сежани широк. И нега Александар видив с Мацедонами почуди се и к нему не смиюћи приступити, поминуше чловика, и та плакаше, и четире дни (хода)[4] глас негов слишаху. И ка гори великои доидоше, жену наидоше привезану ка гори, тисуће сежани високу и дви сти дебелу; змаи велик од ног нее (до главе)[5] свив се за уста ню држаше, говорити неи не дадише. Ечане нее чућху и (до) езера велика доидоше и змии пуно бише. И ту мукам мню бити, в них люди гришни мучити се имаю.

Од Еванта нагомудрскога цара. И до окиćна рике доидоше и макаронске отоке видише, двадесет мил од земле стаху. И ту Александар с воиском свою станом ста, голию учинити рече, ва оток макаронски улизе. И ту улисши Филона са собом поведе. И биху ва отоци том дрива висока веле и липа, воћами разликими украшена, една зриćху [LXVI*b*] а друга цватиху, трета презриваху.[6] Плода них много по земли лежаше, и птице литаху разлике по дривю том и сидаху, и разликими липими писнами поćху. И под листем дрив тих люди лежаху; густи источници слатке воде од коренć дрив тих истикаху. И внутар влиз Александар и еднога од них срите и рече му: мир теби брате. Он ка Александру рече: о всем да радост буде Александре, неволнога свита цару, веће

---

[1] ovdje se očekuje druga osoba, kao u *a m*: **кгда на раи поꙁираюши и тогда изъгнанию поминаюши и вьсегда ꙁлосрьдь имаши быти**; s našim rukopisom slaže se *g*. [2] rkp. адам, ali smisao kao i *a b* ištu адама. [3] *g* **и дωćωше к инекωмъ висωки ригантъ.** [4] iz *g* dodano. [5] iz *g* umetnuto. [6] *g* **третьюа преспиеваахъ.**

Digitized by Google

всих радост да буде.[1] Александар ш ним хотиѣше говорити. Он не (х)ти и Александру рече: ка старшим моим внутар ходи. Они вазамши тебе, ка старишини нашему доведу тебе, к Еванту, и он теби скаже все ча е тамо, о смрти твоеи и о житю нашем и о другом ча хоћеш узнати. Александар внутар идише и много люди тих нега сритаху и в лице целиваху га, и вси о нем гатане прорицаху. То Алек[LXVII*a*]сандар видив почуди се и мнаше да су бози а не чловици. И тако му говорећи к Еванту цару своему доведоше га.

Евант бише под никим дривом високим и липим, лежаше; вода липа близу нега истикаше; подстрте нему и покров од листѣ тога бише. Евант Александра видив, главом покимав рече: за-ч к нам дошал еси неуставнога и неволнога свита цару? И нега за руку вазам рече: близу мене седи. Александар близу нега седе. Евант главу негову руками к себи обратив и ню слатко целивав рече: радуи се всих глав главо. Када вас свит примеш, тада веће башћине свое не видиш. Када все земалско примеш, тада ада наслидиш. То слишав Александар душом оскрби и к Еванту рече: за-ч ово рече мани? Евант рече нему: веле разумни мужу, не трибуе ти ричи тумачити. И рече му Александар: ако заповидаш, да донесу нам ча у земли находи се [LXVII*b*] нашои. Он рече: донеси. Александар Филону рече хлиб чист и вино донести. Евант то видив ништор не приѣ и рече: печене то вам храна угодна е и мани храна од дрива овога е и пите од ових источников. Од земле роено мое тило е и од матере земле хранимо се; свите мое есу од листѣа овога, ум наш вазда е на неби, не печалимо се ничимре земалским, жите наше без бриге (е). И на многа лита, када од житѣ овога преходимо, друго нико безконачно жите находимо гди нам ум брзо е.[2] И ним Александар почуди се и проплакав рече: право ови люди боже жите живу, и к Еванту рече: од куда ви овди вселили сте се? Он му рече: Адамови внуци есмо, и како Адам од овди изагнан би, ми остасмо овди синове Ситови, сина Адамова, кога мисто Абела бог нему дарова. Евант ка Александру рече: ви за-ч

---

[1] rkp. *b* ovako: о семь радостьнь боуди Алеѯендре соуетьнаго свѣта цароу, паче всехь мѵрь да боудеть, *c* ovako: о касем радост да будет Алеѯендре неволнога света цару. [2] rkp. *g:* гдне намь преце есть живьеть, *b:* и на многа продивлаѥмо (!) лѣта, егда же ли житїа сего ѡтходимо тлѣнаго, вь дроугоѥ некоѥ вьходимо нетлѣнно и бесконьчьно, идеже намь оумь при висцѣ (!) есть.

Digitized by Google

царске свите носите[1] и разлике [LXVIII^a] хране ѣисте, сваѣюћи се и биюћи се и закалате се,[2] царство и силу ишћући? Како убози люди умирате и мислите о плиних и о ратих и о крви пролићню. И да када вам се не наиде рат, тада на дивѣе люди исходите и них убићете, и тако душу свою прелашћуете и нагло умирате. Колицих од вас светих мнисте, у макаронских отоцих них мнисте. Да одколе ти макаронских отоков дошал еси, ако од правадников ваших познаваш кога, ишћи да га наидеш овде. Александар рече нему: все ча си ми говорил, липа и слатка бише мани; да кажи ми како раѣте се? ере жене у вас не вию. Евант рече нему: есу у нас жене, да нису овде, да ва овом отоци проту нам, и на годишће едном приходимо к ним и ш ними пребивамо тридесет дни и паки ва ов оток враћамо се. Када кому роди се дите, [LXVIII^b] веће отац к жени своеи неће прилећи; и дите када сврши три лита, ако е мушко, то е ми к себи вазмемо; ако ли е женско, то онди са женами е. Александар нему рече: рад бих оток та видити, ако вам угодно е. Евант рече нему: до отока тога доити хоћеш, и до зида дошад внутар не погледаи; не море бо чловик жив бити, ако внутар позри. Александар них ричем верова и ка отоку оному поиде и зид миден висок како и град ва отоци том наиде. Около нега обшад внутар не сми погледати; богу море се а чловику ниедному. И тако ступ висок у том отоци постави и себе од злата на нем учини. Слова грчка на ступу том написа говорећи: Александар цар, ки всу землю приѣ, до овога отока доиде и макаронске отоке видив, ту богов елинских не наидох и ту их Елени кажу; да не тако како Елином [LXIX^a] мни се, да Евант нагомудри цар мани истинно каза, да елински бози в долних ада, в тартаре и в Ѣеони муче се з дѣвлом, заповидю великога бога Сабаота. Да ако гдо други по мни доиде ва оток ов, вас гледаи а внутар в зид мидени не гледаи; богу бо единому море се а чловику ниедному. И то написав ва оток макаронски врати се: макари по србском езику блажени наричу се. К Еванту Александар приступив рече: укажи ми о нагомудри блажени Еванте, ча од овди наприда е? Он му рече: рика ова и в неи отоци есу наши, окиѣн[3] назива се и всу она обтиче землю и все земле воде ва ню стичу се. По онои страни гору ку[4] видиш, воћи различими насаена (е): ту е мисто, од вас [и] зове се Едем, гди господин

[1] *g* ки ꙁаꙗꙗ носите трьне свите и трьвене. [2] *g* piše: и ꙁакилаюћи се (dva puta.) [3] rkp. окиѣна i *g* ѡкиана. [4] rkp. griešk om горућу.

Digitized by Google

бог в почети литом раи насади на истоку; и ту Адама прадида нашега вселил бише. Он завистю дѣвлю [LXIX^b] заповид божю преступил бише, и з раѣ изагнан би. Александар рече: могу ли раѣ тога дошад видити? Евант рече: нима душа у пути раѣ видити, гором бо великом ограен е миденом и на вратих нега шестокрилати [и] шерафими в пламенном оружю стое; да походи[1] Александре, од куда дошал еси, послидуи и четиримн риками, ке од раѣ теку, на свит походи, ере инако не мореш изити. Рикам тим имена есу: Ѣисон, Писон, Тиграт, Епратес.[2] Александар хотише из отока тога излисти и вси нега слатко целиваху. Александар ним рече: ако ми не би жалост за Мацедонане била, да в туих землах не погину, овде с вами остал бих, анѣелско жите с вами живил бих, и в друго боже пришасте на земли близу раѣ нашал се бих. Евант рече нему: походи с миром, Александре; всу бо примеш землю и сам [LXX^a] в землю придеш. И у воиску свою дошад Александар, все им казаше, ча види и чу. Они о крмсаню негову жалостни биху много.

Од моста великога. И од туда подвиже се с воиску свою и у свит гредише (**и на десьмоую страноу сь вьстока оустрьми се.**)[3] И десет дни прешад (до) пола никога широка доидоше. Ѣрак велик на том поли наиде и преити га не море. И мост[4] на нем зидан учини, и ту воиску свою преведе всу, и на мосту том слова написа грчка и еюпатска и персидска говорећи: Александар цар на краи земле доиде, и по овом мосту високом с воиску свою преиде.

Од бисера великога[5] И ту четире дни ходив [и] до шкуре земле доиде, и ту са изабраними Мацедонами на кобиле ке ждрибце имиху уседоше; и ждрибце на станих оставише и тако в шкуру землю улизоше, и ноћ ходише (едну). И Антиоху рече да да на знане, да всаки од брне земле ове вазме, ка[LXX^b]ми ли дриво ли, всаки да изнесе. И то вси заповид сврши(в)ше, злата много изнесоше. И ки годи му се поругаше, ти много каѣше се. Ис те шкуре земле излизоше и злата много изнесоше и великога бисера и драгога каминѣ.

Од птиц образа чловичаскога. И тако устав четире дни од миста тога преидоше, и ту Александра дви тисући птиц чло-

---

[1] *g* piše **погоди.** [2] rkp. *a* **фисонь, гихонь, тигрь, ефрать,** tako i *m*, samo što je **геонь, фисонь.** [3] umetnuto iz *a m g.* [4] rkp. *g* **камарь.** [5] rkp. *a* **ѣти ѕдѣ, како Алеѯендрь бисерь изнесе.**

Digitized by Google

викообразних[1] сритоше и рекоше нему: О Александре цару, за-ч гнива божѣ коснути се хоћеш, в пустих землах крмсаюћи? Да походи, не крмсаи; чека те Индиѣ и Порово царство; все дошад разбити имаш. На десну страну походи и чудниѣ од првих видиш.

Од Пора индиискога. И шест дни прешад, до езера никога доидоше и ту станом своим сташе, и ѣисти искати начеше. Шафар[2] Александров рибе сухе в езери том понесе опрати, и када е у воду омочи, тада оне оживише и в езеро утекоше. Александар то чув по[LXXI^a]чуди се и воиски рече[3] окупати се в езери том и коне. И вси окупаше се и здрави и ѣки бише.

Од рибе велике. И два дни прешад и другога езера дошадше, кога вода слатка бише како захара, а краи езера Александар хоѣше, купати се хотиюћи. Риба из езера тога на-н измаши се. Александар видив из езера побиже, риба тираюћи га усуну се на сухо. Александар врати се и притишће ю и распори ю и камен в срци не наиде, колико гушче ѣе, и свићаше како сунце и веће. И нега Александар мисто паноса[4] на коню ношаше посрид воиске. И в ту ноћ жене од езера изидоше и около воиске ходећи чудними никими гласи липими и жалостними писни поѣху. Них Мацедонане слишећи чуѣху се.

Од исполинов. И шест дни прешад на мисто нико лужно доидоше, и ту люди на них [LXXI^b] усташе, од паса гори чловик а ниже паса доли кон, исполини називаху се, и них много на Александра наѣха, стриле носећи и луке. Стриле них железа не имиху, да вретено од камене диаманта.[5] И них видив Александар рече Мацедонаном: учинимо хитрост, да много од них одведемо в Мацедонию ухитивши. Около воиске ѣрке дубоке[6] рече ископати и них травом и трстем рече покрити. Они на бои доидоше и хитрости разумних люди не знаху, и мнози од них у ѣрак упадоше. Александар с воиску свою на них поиде, много од них уби и десет тисућ од них живих ухити, и них у питоми свит изведе; и толико они брзи биху, колико ништор на земли не утицаше ним. И тако стрилаху, да ништор руками своими не гришаху. И ним

---

[1] rkp. *a m g* samo: **два птица человѣкообразьма**, pak i naš tekst poslije u listu Aleksandrovu na mater svoju zbilja ima broj dva. [2] rkp. *a* **агиѣрь** (valjda: **магиѣрь**: μάγειρος), *b* zbilja piše **магерь**, isto tako *c* i *m, g* **кухари**. [3] rukop. рекоше. [4] rukop. *a:* **мѣсто лоучеса фаноса**. [5] *g* ovako: **из биеху гвоздица утврьѣникаи одь камена диаманта**. [6] **прерове дубоке** *g*.

Digitized by Google

Александар оруже учини и стриле и мече них научи носити, [LXXII*a*] и много нему на рвани поработаше. Када их у свит изведе, витар студен на них дахну[1] и вси помрише.

О куки суначнои. Александар сто дни прешад, краем сега свита приближи се и ту в суначни град доиде, суначному куку[2] поклони се, писмо ту наиде, ко о смрти негови казаше.

Од люди еднонозих. И од туда устав с воиску свою и десет дни прешад люди едноноге наиде, а опаши у них биху овчеи; и много од них ухитише и ка Александру доведоше. Александар их упроси: ча ви ѣисте? Они рише нему: цару Александре смилуи се на нас и пусти нас, немоћи бо цић наше у пустине ове уселисмо се. Александар пустити их рече. Они од Александра [пустив][3] прошћене узевше, на висину гор у(з)лизоше, по каминю скачуће. Александру смиѣти се начеше говорећи: о луди Александре, ка[LXXII*b*]кових приѣ премудрил еси,[4] а ми премудрисмо тебе. Како нас пустил еси! Месо наше слае од всих мес е, коже наше толико тврде есу, да ниедно желизо пробити их не море. Богатство у нас толико е, бисера великога и каминѣ, кому ни числа. То Александар чув много весел би, насмиѣ се и рече: по истини всака соика[5] од ѣзика свога погиба. И то рек воиски направити се рече брез оружѣ и собом хрте и пардусе рече попелати. И тако гору ону с воиском обстри и дви сти тисуѣ од них ухити, и на стане их доведоше и рече дерати их с кож а месо них Персом и Еюптином[6] ѣисти рече. И толико их (месо) слатко казаху, колико ни едно месо на свиту. И в пећеринах[7] них толико много зеленога каминѣ наидоше, кому числа не бише. И тако шест дни прешад, на инди[LXXIII*a*]иску државу доидоше. И ту Александар много смиѣ[в] се, ере шест мисеци смиѣл се не бише; од коле му смрт проповидаше, од толе вазда жалостѣше се; всаки бо чловик смрт свою узнав жалостю радост заминюе.

Од Пора индиискога цара. На државу земле индиске доиде и Филона у Персидию посла к Роксанди царици. И[8] то Пор

---

[1] rukop. *g* дѹнѹ. [2] *c* ovako: **и ка слнчанне рамине** (sc. **храмине**), *g* **и сѹнчанѡ(и) кѹѣн пѡклѡнн се.** [3] suvišan umetak. [4] *g* **какѡ скнехь премѹдрнѡ еси.** [5] rkp. *m:* **вьсака соуеть**, *a* **бьслка соиа**, *b* **вьсака соика**, *c* **свака птица**; to je dakle ptica „sojka," naš rkp. ludo воиска, *g* pravilno: **свака сѡика.** [6] po *a b g;* naš rukopis bez smisla: псом еюптином. [7] rkp. *a* **вь ложицієхь**, *b* **вь ложицн нхь**, tako i *m* **вь ложи нхь.** [8] rkp. *a* stavlja ovdje naslov: **утн здѣ и разоумѣн о Фороу како бысть.**

Digitized by Google

велики индиски (цар) чу (и) гласника ка Александру с книгом посла говорећи тако: Пор велики индиски цар, такмен всим индиским богом, Александру мацедониискому цару пишемо. Ва уши наши доиде, ере Дариħ цара персидскога убене подвиже те, и то за лудост изгубил еси;[1] не знаш ли, да пред силом мою вса земла умистити те не море, и ħ рассрдив се вас свит пред маном изнеморе. Да буди ти доволе лудости твое и проштене[2] од [LXXIII*b*] мене вазми и царству мому (данак) донеси, а сам у Мацедонию бижавши животом твоим промишлаи. Ако ли тому не веруеш, да и у Мацедонии сакрити ми се не можеш. Ту книгу[3] Александар приħм и прочти(в), к Пору другу одписати рече говорећи тако: Александар цар над цари и всим кнезем и царем цар, не свою храбростю да божим хотинем, великому Пору цару индиискому. Ти к мани пишеш, ере Дариево убене подвиже ме; да знаш, ере Дарии богом такмелаше се, како и ти; да одколе боге ваше убих, ва-ч уфате се? Ти мани противиш се: ако си од бога силнии, за-ч Дарию не поморе? Да за исто хотише али не море; ако ли и могаше, да ли не сми. Ħа на те грем с помоħу бога Сабаота, не како на бога, да како на наимледниега чловика, ере чловик недостоħн еси, како богом та[LXXIV*a*]кмиш се. Бога нигдор никадаре види.[4] И са всом силом на бои иди, да болю частю Мацедонам дужан будеш. Колико с веħу воиску на нас доидеш, толико с веħу храбростю разбити те имамо. Ако жива ухитимо те, (не) у макаронски оток послати те имамо, гди боге твое мниш да есу, да в ħду долне земле мучити се ш ними, ере тамо они есу в ħеони, како мани макаронски цар Евант сказа. И буди задовол теби оброков твоих. И ту книгу Александар послом да Поровим, сам книгу к матери своеи Олимпиади и учителю свому Ариштотилу (писа)[5] говорећи: (Александар цар над цари Олимпиади царици

---

[1] rkp. *m* proteže na Darija **и си оть безоумна пострадаль ѥсть**; ali *a* jednako s našim tekstom: **и сїе ѡть безумїа пострадаль ѥси.** [2] rkp. почтене, očevidno pogrješno; rieč данак dodana po smislu i prema *a* gdje cielo mjesto ovako glasi: **да боуди доволь сиѥи хоудости своѥи и прощениѥ оть мене помоли се и оть вьсе земле ѥже ѥси дали вьзель, къ царьствоу моѥмоу принеси.** [3] Porova pisma nema u *g* nego je pokraćeno ovako: **гласника с книгомь пѡсла к Алексендру мнѡге ѡхоле рнеуи пѡ немь пѡрвуае.** — I Aleksandrov odgovor počima umah ovako: **в цѡ се уздашь.** [4] *g* **бездѣи чоѭвьекь не дѡстѡиь на бѡгъ такмишь се, бѡга бѡ гѡспѡдина никтѡ ине дѡстѡиь видьеть, а камѡ ли се немъ такмить.** [5] dodatak potrebit: tako je i u *a b c g*.

Digitized by Google

госпоги матери моеи и Ариштотилу учителю моему пишу)[1] радовати се вам. Четира лита преминуше мати моѣ, од коле од нас вам не указасмо ни писасмо, и за то мню ере много жалиш [и] мишлени мнозими оборена[2] (и душу болите много);[3] како и корабал ники вали мнозими уруѣен, тако и срца ваша потоплена [LXXIV*b*] есу жалостю за нас. Мно-крат вас ва сни видих,[4] мисал бо ва сни обходи и многа види и даона[5] миста. И тако од сна устав и лажно видине упустив жалостан бих, како в ѣви растах се с вами.[6] И за то страдати те[7] мню мати моѣ, много бо крат ва сни ме гледаш и са мном веселеѣи се радостна еси, и од сна устав премамлена будеш и не мало жалиш; тако бо вси страдати имаю, ки срчену любав имаю. Знам бо те мати неизречену любав имиюѣи ка единороеному сину в далечнои страни земле. И тако трибуе всим матерам за сини своими. Твою любав к мани[8] ми срце мое сказуе: срце бо к срцу жалост и радост указуе. Да за ово нашему сагришеню прости; не бо од нелюбве, да пропушѣати книг не могох. Од истока доидох и в Индии есмо, Индиѣ нас умисти. Да ча се нам пригода, [LXXV*a*] ова книга вам каже все, ча е од нас. Ви знате, како прво вам писасмо, како персидско госпоцтво приѣсмо и цара них Дариѣ убисмо и кѣер негову жену себи взесмо и заедно Мацедонане с Персиди сединисмо, и пих всих вазам в Ерусолим доидосмо. Люди града тога бога никога имиюѣи наидох и нега силниишега богов наших и векшега видих, и поклоних му се и веровах ва-н и нему име е: свет господин бог Сабаот, не видими чловичаскима очима, да разумом едва дозван е. И од туда устав еюпатскога цара ступ наидох, ки царство свое оставив, в тую землю одбигал бише. Гдо има разум, да разуми. И ту все елинске

[1] što je ogradjeno, umetnuh iz *c g*, jer je u našem tekstu grieškom izostavljeno. [2] rkp. обореню. [3] ogradjene rieči dodah prema *a b*, gdje se ovako čita: и ки доушею болите много мною и мыслыми многыми обоуревлеми есте *a*, ѡ семь вась жалити много мню и многыми одрьжими скрьбьми доушею болити много за мною, мыслыми бо многыми обоуревлеми есте *b*, какѡ и кѡрабь инеки сланѡви мнѡзнеми ѡбѡрень *g*. [4] *a* dodaje: и вь вамь срьдьчнныа очима (rkp. *m* срьдьчьнныь обнчаемь) влѣкомь бѣхь и жалостьнѣхь вась и радостьнѣхь видѣхь. [5] to odgovara adjektivu дальна, koji stoji u *b*. [6] *g* nešto drugačije: и мнѡкрать в сни видьехь вась и вамь срчне рнечи гѡвѡрахь и радѡсьне видьехь вась, умь бѡ в сне многѡ ѡбьхѡди и гледа. Да знате да ѡдкѡле ѡд вась встахь, многа видьеньа жалосьна видьехь и жалѡстань бихь, какѡ на растахь се с вами. [7] rkp. стати се, ali pravo imaju *a b*. [8] rukop. pogrješno сминие.

Digitized by Google

боге посрамих и од шерафима славимаго великога бога прославих Сабаота и нега помоћу оружах се (и) на источну страну поидох, и миста многа прошад в силне горе не[LXXV^b]преходне и пола непрезрима и до дивѣих люди доидох, ки никада великога цара Санхоза биху разбили. И ту образ цара наидох на ступу високу, од злата чиста злиан бише; и на том ступу разбои негов уписан бише, како нега дивѣи люди разбише и убише. И од туда устав в луге тамне многе придох и до блата великога придох и рику велику проидох, кои ширина дан хода бише. И тако до царства Ираклиева и Семирамиде царице доидох, образе них на ступих високих од злата учинене видих. И од туда устав [и] ка истоку идох и люди разлике наидох шесторуке и шестоноге, и звири и жене, ких писати к вам не могох. И тако к макаронским отоком доидох и влизох ва не, боге наше тамо исках видити, и много исках их и ни еднога од них не наидох, да истинно ма[LXXVI^a]каронски цар сказа ми с клетвом говорећи, да елински бози в преисподних ада свезани есу од великога бога Сабаота. И отоке них прешад [и] мисто узрих, гди прадид наш Адам живил бише, гди Едем[1] назива се и в нем раи бог насади на истоку. И ту ме два птића сритоста чловичаскога образа и мани како чловици рише: Александре царе, не ходи ближе раю, не мореш бо нега видити, пламенно бо оруже нега стрже, опалити те хоће. И то чувши ћа опет у свит вратих се; не умиюћи куде опет изити, рикам послидовах четирим, ке од раѣ теку. И на десну страну пути гредих за годишће и у свит изидох, и до индиискога Пора цара доидосмо. И бои учинити мислимо ш ним, како да брже боже учинене и заповид.[2] И здрава буди мати моѣ и са учителем моим Ариштотилом, и од вас к нам однишите.[3]

И тому[4] тако бившу [LXXVI^b] Пор велики индииски цар всу силну воиску свою сабра и преписа ю и наиде е осам тисуѣ тисући и десет тисуѣ лавов, ки биху научени ходити. И ову неизречену Порову силу Мацедонане и друзи ѣзици видише и убоѣше се веле и мисал злу нику помислише, Александра Пору издати рекоше, сами живот свои од нега испроси(в)ше, в Мацедонию бижати хотиху. Птоломеи[5] воивода то чув, Александру повида. Александар

---

[1] rukop. едом. [2] *g:* **какѡ да брзѡ ѕапѡвнедь бѡжиаѧ саврьши се.** [3] rkp. одпустите, ali *a* **оуписоуите.** [4] rukop. *a* s naslovom: **како форь трьпи бои и како Перси невѣрьство Алеѯендроу сьтворити хотѣхоу.** [5] rkp. Потоломеи, kao gotovo uviek.

Digitized by Google

то чув [и] всу воиску к себи дозва свою и к ним[1] рече: о дрази мои и мили и веле моћни Мацедонане, од всих ѣзиков силнии и почтени витези. Како приѣсмо вас свит и все силне побисмо деснице, данас од нехрабрених и од непотрибних убоѣсте се Индиѣан. Да не тако они нас изисти хоте, како се вам мни. Да ако вам омрзал есам, а ви данас сами мене убиите. [LXXVII*a*] Ако ли ча боле Пор вам учинити хоће, сам ѣа добра цић вашега к Пору да иду. Да нека знате Мацедонане, ако Александра изгубите, веће Мацедонию не видите, да избиени будете од езика овога и зло в тих землах умрити хоћете. Не бисте ли боли од ових[2] езиков у отца мога Филипа и са мном сада царствуете. Да знате, ере мани дости е три лакти земле а вам всу землю одумрити хоћу. Да брез мене царствовати не морете. И да знате, одколе неверу ову приказасте к мани данас, на конац литом поработати[3] се хоће госпоцтво ваше персидскому ѣзику, и вас всих поробивше [и] башћину землю вашу Мацедонию приму, а ѣ сам к Пору на бои иду. Ако га убию, то ѣа приѣл есам всу землю а не ви; ако ли он мене убие, то вси ви зло умрете. Мацедонане то чувше и много плакавше се ка Александру рекоше приступивши: велики [LXXVII*b*] царе Александре, буди нам всим за едно умрити с тобом, боле е него ли без тебе живити. Неверство ово ми к теби не приказасмо, да неверни и нехрабрени Персиди, суседи бо Индиѣном есу, и тако устрашити нас хотиху. Да добро нас Индиѣне познаваю, какови ѣвисмо се ним, када на помоћ Дарию цару персидскому дошли биху. И то Александар чув рассрди се на Персиде и в женске свите обуче их и покриваче женске на глави носити им рече. И тако воиски на бои направити се рече. И воиску свою преписа и наиде е шест тисући тисућ. И книгу в Персидию к Филону писа, кога бише оставил Роксанду царицу стрићи и Персидом господовати, говорећи: Александар цар царем драгому приѣтелу мому Филону. Да знаш, ере всу землю приѣсмо и здрави до Индие доидосмо ꙗ на близу с Пором[4] [LXXVIII*a*] индиским царем стоимо. Да ки час книгу ову примеш, та час са всом воиском западном од туда на Индию поиди, а нам глас пошали, да и ми на-н од суда да поидемо.

---

[1] *g* dodaje: **с плачемь.** [2] valjda всих, jer tako *a m c g*, *a* ovako: **не тако ли ви болѣшїи ѡть всѣхь ѥзыкь бѣсте в Филипа ѡца моѥго, ꙗкоже нынꙗ сь мною цѣсарьствоуѥте.** [3] naš rkp. i *g* поробити, ali *a b* imaju **поработати**, a *m* **поработити се.** [4] *g* **и сѫвьь с Пѡромь.**

Digitized by Google

Александар на бои к Пору поиде. И тако сташе се дви воиски, и тако Пор десет тисућ лавов наприд пусти. Александар проту ним тисућ биволов неуких посла; лави ш ними ста(в)ше се, опет на свою воиску вратише се. Александар воиску свою на три чести разбив, на бои гредише; (**Поръ же такожде коискоу свою на .г. чести разбивь и на бои идеше**).[1] Трубе гласне многе удрише, и тако саидоше се и ударише се, и од ютра до ноћи на едном мисти бише се. И Пор на окол свои отиде. И на том бою од Порове воиске убише дви сти тисућ люди, од Александрових тридесет и пет тисућ люди убено би, и од Мацедонан пет сат. То Пор видив, у воиску свою дошад и всих к себи дозвав рече: о веле[LXXVIII*b*]моћни властеле индииски, то с Мацедонани бисмо се, да ча учинити хоћемо? Они тако увећавши се рекоше: велики цару Поре, не пошили веће на бои люди, да велике елефанте и диве лаве пушћаи на них. Пор сто тисућ елефантов доведе и турне[2] на них дривене учини и на ком годи турну двадесет люди оружних на бои одправи и на Александра пусти. Александар проту ним на бои доиде и людем всим прапорце на коне рече поставити. И тако к ним брзо на бои поиде и люди дви сти тисућ оружних пиших доведе, и ноге елефантом подсикати рече. И елефанти звек прапорац видише и сплашише се и побигоше. И ту од Порових уби Александар четира ста тисућ люди, од Александрових паде шест тисућ. Пор свою воиску вазам [и] рику преиде, ка се зове Елфион;[3] с корабли ту[4] рику прехоћху. [LXXIX*a*] И тако Пор с воиску свою на бригу рике те сташе, на другои страни Александар са всими силами сташе, и тако супроћ оба стаху. И[5] в та час Филон од Персидие ка Александру доиде с велику воиску, с тисућ тисући оружних люди, и сто тисућ кони зобних ка Александру доведе, и тисућ камилев натоварених потрибе и донесе му диадему многоцинну и стему велику од Роксанде царице и тисућ товаров злата страћеню.[6] И ту стое Филон ка Александру рече: мили мои и драги господине, царем цару. (Не) трибуе теби супротив индиискому Пору стоећи крмсати, да на нега скоро наћхавши како на нећкога и нехрабренога и невишћа бою, убити га хоћеш. Але-

---

[1] umetak iz rkp. *a b m*, nema ga u našem rkp. ni u *g*. [2] *g* upotrebljuje rieč **пиргоке**. [3] rkp. *a* **Альфионь**, *b* **алифионь**, *m* **алифонь**, *g* **елифонь**. [4] rkp. *g* **и многю сирбии ю**. [5] rkp. *a* naslov: **како филонь оть Персиде пріиде кь Алеѯендроу**. [6] rkp. *a* **ек'содоу снен'ѯе**, *m* **ездоу и спеньѯоу**, *b* **екѯодоу и спенѯы**.

Digitized by Google

ксандар о Филонову дошастю весел би веле, и Филоново дошастѣе ка Александру видивше Мацедонане охрабрише се веле. Индиѣне то чувше страх велик приѣше. [LXXIX^b] Филон Александру рече: велики цару Александре, колико (веће) проту нам Пор стои, толико воиска негова храбрена бива. Да пусти ме на-н с покоином воиском моном. Александар нему рече: Порова воиска силна е и брез числа, и рика ова не преходи се конскими ногами. Филон нему рече: мацедониске деснице непреможне есу, мацедонским нароком ни конем ниедна рика не стои. И нароком своим обуци ме и молитвами твоими оружаи ме и на Пора пусти ме; много бо море нарок силна господина и честита, нароком твоим Александре ни горе не стое ни рике ни лузи. Не трибуе теби с Пором бити се, много царев под руку теби су, каков е Пор; трибуе мани ш ним бити се а не теби. Ѣ сам такам нему: он Индиѣном цар е, а ѣа по твоеи милости персидски господин есам; персидско господство такам[1] индиискому бише. Алек[LXXX^a]сандар нему рече: како ћеш рику преити? Филон рече: како ћеш видити. Тако Александар тисућ тисући оружних люди да нему, и негових тисуће тисућ бише. И Филон заповида всакому воинику[2] пишца с мечем и шћитом за се взети.[3] Када воиска Порова наче обидвати вса, тада Филон са всом воиском, челом приѣхавши в рику, удрише и ню с миста изагнаше на поле. И придни намочише се а мнози задни како по суху преидоше. Када преидоше рику, пишци с кони саседоше и на окол Поров нападоше, и ту сич велик учинише коници и пишци. Александар то видив Филонове храбрости и брзости почуди се, воиски своеи оружати се рече, и такои учини како и Филон, рику преиде. Индиѣне много рваше се, бигати начеше; Александар них достигуе много их уби, иних живих ухити. И ту од Порове воиске тисући тисућ убено би; од [LXXX^b] Александрових четира тисућа и осам сат убено би. Пор з боѣ бижећи тако говораше: тешко мани неволному, како силни падоше а неволни подвигоше се. Мацедониски сат Дариеву силу разби и по том и силу мою разби, и них ни Елфион рика држати не море.[4] Александар на окол Поров паде (и) плиновати землю индиску

---

[1] rkp. *m b* **тькмо.** [2] smisao zahtieva конику, prem da i *a m* pišu onako; *c g* ima zbilja **коникоу.** [3] Ovdje prekida tekst Gajeve Aleksandride oviem riečma: **И тутакѡ ѕдравѡ рнекѹ приѣѡше и инеколици се скласише а мьекѡлици какѡ пѡ сухѹ приѣѡше, пнешци тада с кѡна сьедѡше.** [4] ostali rkp. obilatije: *a* **како македоніскыи сьть дариекоу**

Digitized by Google

посла. Пор (в) столни град свои Индию[1] дошад [и] ка околним ѣзиком писати всим рече: да знате друзи и братѣ моѣ, како вас свит Александар приѣ и Дариѣ цара уби и до нас доиде и три крат ме разби, силу мою разби и землю мою плинуе. Да молю се вам, на помоћ мани доидите. Ако ме разбие, ви пред ним остати не морете. То ѣзици вси чуше и на сиверну страну[2] к Пору на помоћ доидоше, шест тисуѣ тисуѣи, и Порове четире тисуѣе тисуѣи. И Александрове десет тисуѣ тисуѣи. И оби на бои направише се и на бои доидоше. И ста[LXXXI^a]ше се дви воисци. Александар Филону рече: (**походи и воискоу Форовоу сходи. Филонь же къ нѥмоу рече: како сходити ю повелѣваѥши? онь же рече:**)[3] у посаластво к Пору пои с книгом мою и реци му тако: Александар насар и велики хонакар[4] Пору индинскому цару радовати се пишу. Нека знаш, да приклонну главу ни оштар меч не сиче. Ако би се Дарии мани поклонил, всему свиту господин бил би данас и живот свои имил би данас. Да и ти не (х)тии супротивити се, ере ки веле узноси се, веле и понижуе се.[5] Непријетел велик Индиѣном еси и них безумно на заклане доводиш. И ако Индиѣне нису теби дрази, мани Мацедонане мили есу. Да дости е воискам бити се од нас, ѣа и ти да биемо се. Ни право за Александра и за Пора всему свиту опустити. Ако ти мене убиеш, тако всему мому господин да еси; ако ли ѣа тебе убию, по правди господин Индии да буду. Ако ли животу свому рад еси, господуи землю свою, а мани воиску и доходак даваи. Едно ко годи [LXXXI^b] обрав мани одпиши. И ту книгу Филон вазам к Пору отиде, и Пор книгу пред Индиѣни прочти, и весел об том бив рече: ѣа с тобом бити се хоћу, а воиске наше на страну да стое. И к Филону рече: ти ли еси Филон? И рече му: ѣа есам Филон, Александру приѣтел, Персидом господин и Сирином и Пиником[6] и лидонскои земли. Пор к нему рече: од данас не имате господовати. Од руке мое

силоу побѣди и оу косме моѥ ѩко чиучькь оуви се и силоу мою раздроуши; сихь бо ни Альфионь рѣка оудрьжати не къзможе; tako i *m*, samo što piše **чикьк** *c* **оу косме мое оуви се како чичак.**

[1] bolje drugi rkp. **къ иньдиноль.** [2] razgovetnije *a b m*: **иже на сѥверьнои стране.** [3] ovaj je umetak iz *a*, s kojim se podudaraju *b c m*. [4] rukopis *a* **насарь и великыи хоньки̑арь**, *m* **насарь и велики хокнарь.** [5] rukop. *m* **да тїи грьдини сего подоке се прѣвьзносити се много, не веси бо ѩко вьсакь прѣвьзносеи се смераеть се; низматорь великь иньдиномь оуказаль се ѥси**, tako i *a*. [6] rkp. *a m* **Перьсомь же господинь и Сиромь и Финикомь.**

Digitized by Google

има Александар умрити. Ти животом своим промислив [и] мои
буди и Персидом господуи и од Индие четрти дил да ти дам.
Филон рече нему: ѣа данас Персидом господин есам, а ти ми
четрти дил Индие обећаваш. Александар всу Индию дал ми е;
5 када ю приме, тада мене господина учини всои Индии. И ту Ин-
диѣне стоећи Филону рекоше: чему тако силну господину одго-
вараш? Филон к ним рече: силна господина волни поклисар есам,
и веран слуга сум[LXXXII*a*]не нима. Пор к Филону рече: буди
мои и кћер мою да ти дам и по смрти моеи всои Индии учиню
10 те господина. Филон рече: веруи ми Поре, да мои господин Але-
ксандар синоћ за вечером напил ми е твою кћер и всу Индию и
од любве Александрове не море ме раздилити вас свит под небом;
вас бо свит ни вридан еднога власа ки одпада од главе негове.
И то рек Филон ка Александру отиде и Пору рече: ѣхаи брже
15 на бои, чека бо те Александар на бою ва всем оружю на великом
кони сидећи. И тако Александар оружан изѣха и Филона упра-
шаше говорећи: каков юнак е Пор? Он рече: тила велика е,
висок шест лакат, и дебела ника[1] да гнила. Да походи Александре,
убити га хоћ; нароку бо твом все види помагаю.[2] Александар име
20 бога Сабаота призвав рече: боже велики, ки на светих почиваеши,
помоћник ми буди данас, помози ми на индиискога [LXXXII*b*]
Пора, един и свет господин бог Сабаот. То рек сулицу вазам
проту Пору поѣха. И Пор из воиске проту нему поѣха. Сритоше
се и копи удрише се и копѣ сломише, рогате кие тргоше и ними
25 по десет крат удрише се. И мече тргоше и приступив Александар
к Пору рече: такова ли ми е вера твоѣ Поре? воиска твоѣ по-
моћи ти греде. Пор к ним озри(в) се, хотише вратити их. Але-
ксандар нега превари и буцифала острогами моћно удри. К Пору
брзо скочив, мечем[3] га под десну пазуху удрив прободе. И бу-
30 цифал кона Порова за врат ухвати и к земли притишће. Пор
с кона упаде се, зло душу свою испусти. Индиѣне то види(в)ше,
бигати начеше. Александар за ними тирае, десет тисућ тисући од
них уби и мнозих живих ухити. Тило Порово вазам у столни град
негов Индию[4] донесоше. Царица негова Клитемиштра власе до
35 земле распус[LXXXIII*a*]тивши [и] крзно многоцинно раздри, и

---

[1] valjda и ѣка, jer rukop. *c* piše: **и дебела и ики**, *m* **и дебела ико оубо ѕѣло.** [2] rkp. *m* **вьсе помаглють вѣди**, *b* isto tako: *c* **помаглють боѕи и краѕи.** [3] rkp. *m* **брьдоуномь**, tako i *b*; *c* **ануѕром.** [4] rukop. *a* **вь индиноль.**

Digitized by Google

з десет тисућ индиских госпои с плачем великим тило негово сритоше и горко оплакаше. Александар рече поставити га на полю, на злату одру. И царску диѣдему рече поставити на-н и стему велику на главу негову поставише. И тако са всом воиском оплака га и с частю рече укопати га. И ту дан два на десте преста Александар и в Индию влизе и впелаше га в царство Порово. И толико чуда тоту внутри види, ча (ни око види)[1] ни ухо слиша, ча у двори Порови види. Полача негова велика на четире стрилае дуга и широка бише и злате биху стине нее, и покров злат вас, и ступи вси злати бисером и каминем многоцинним украшени биху, и всих великих царов бои в тои полачи исписани биху. Дванадесте мисеци в чловичаских образих, всаки на свом реду, од злата учинени биху. И дванадесте добродители [LXXXIII*b*] чловичаских женскими образи од злата излити биху, всаки по свом реду, и течене времена мисечнога и мина луне на врху полаче те учинени биху. И доведоше му тисућ тисући кони зобних Порових и сто тисућ фарижев индиских под хаизмами сирменими.[2] И доведоше му десет тисућ лавов ловних Порових и двадесет тисућ пардусов и тисућ тисућ(и) оружѣ, и стему Порову од акиѣта[3] камика, и прстен Поров од аметиста камика; и тарулев[4] столних златих (сто тисућ),[5] и сто (тисући)[6] рогов слонових, (и) потир столних златих сто тисућ, од каминѣ многоциннога, бисером и златом украшених, (и) тридесет тисућ (ких)[7] не море се сповидати друзих ствари.[8] Александар годишће ту с воиском свою преби и вси околни цари к нему доидоше и дари нему донесоше многе и поклонише се. Александар драгога свога Антиоха воиводу учини господина Индиѣном. [LXXXIV*a*]

Од амазонских жен. По том Александар уздвиже се с воиску свою од Индие и поиде на амазонске[9] жене. И дошад близу града них, ту ста станом своим. И ту стое к ним писа книгу говореѣи: Александар цар над цари Талиштриди амазонскои царици и всим амазонианом посилам радост. [и] Учиних бое многе з Дарием царем персидским и премогох и царство негово приѣх. И с Пором

---

[1] dodatak prema *a b m*. [2] rukop. сирмениме, griešk om; u *a* подь кѥпазми сирмеми, *b* подь хакїзмами сїрмемими, *m* samo подь хакнзмомь. [3] rkp. од дакиѣта, *a* оть акїиьта, *b* ѡдь аикїѳа, *m* оть книнта камена. [4] и блюдь настольнынхь *a m*. [5] taj je broj u *a m* [6] dodatak prema *a*. [7] rukopis иних. [8] cielo mjesto u *a* .л. тисѫщь прочихь, ихьже нѣсть мощьно испокѣдати. [9] на амастроньскыѥ жены *a*.

Digitized by Google

индиским царем многе бое учиних и премогох и негове земле и царство приѣх. И ини ѣзици мнози не могоше проту мани стати, и вам заповидам, да к мани доидете и доходак мани дасте. Ако ли то не учините, ѣа к вам грем и биду од мене примете. И туде Талистрида одписа книгу, говорећи: Талистрида амазонска царица Александру цару над цари посилам радовати се. Од всих амазонских жен пишемо ти, да мислиш [и] прво него доидеш к нам на бои тер примеш од нас [LXXXIV^b] тугу и срамоту, какову ниси од нико(га)ре приел. И ако хоћ познати, како пребивамо, да ти укажемо у книзи овои. Наше пребиване е в рици, ва отоци едном, и ов оток рика една обходи, и та рика ни краѣ ни конца нима; и е жен, ке пребивамо брез мужи, четрдесет тисуѣ тисућни, и петнадесте тисуѣ. И наши мужи пребиваю на ону страну те рике у другом отоци. И на всако лито сходимо се и служимо праздник в любви за тридесет дан. И када жена породи мушки пол, то држи до седам лит у себе, и по том пошле га ка отцу негову; ако ли породи женско, држи е у себе до вика. И када исходимо проту непријетелем нашим на бои, исходимо дви сти тисуѣни жен на коних са стрилами, а друго дви сти тисуѣ жен на коних са оружем, а четрнадесте тисуѣни жен стргу отока нашега, гди га преходимо. И ми сритамо вражденике [LXXXV^a] наше наприд, и за нами мужи наши греду са оружем. И када ми враћамо се с преможенем, тада срит[о]ше нас мужи наши [и] покланаю се нам. И тако види се нам бити се с вами и силу нашу ѣвити се проту вам. Ако побиете нас ниедне хвале не наидете, ере жене убиете. И ако идете на бои, пошлите к нам брзо, ми ћемо вас под гором сристи. И тада прочти книгу Александар пред всими коници своими и насмиѣ се и заповида одписати тако: Александар цар над цари Талистриди царици амазонскои и всим амазонам посилам радовати се. Ѣа вас свит приах бое чинећи. Ако с вами бои не учиню, то ће нам срамота бити. Ако хоћете, да згинете и оток ваш пуст остати, небози мои, то изидете под гору проту нам, гди сте рекли. Ако ли хоћете не изгинути, доходак даите нам и од конников ваших пошлите к нам да их видимо, [LXXXV^b] и с радостю примемо и добро почтуемо; и ча хоћете, одписавши к нам пошлите. Тада Талистрида царица посла Александру дивоѣк сто липих, и посла му винац свои украшен многоцинними камици, и десет кони белих и десет ждрибац липих велих, ки биху брзи како витар, з дарми многоцинними и с книгами говорећи:

Digitized by Google

глас[1] ники ва уши наши приде, мира држителю,[2] велики цару Александре, ере вас свит обуѣ и са женским пуком бити се хоћеш. Ми то не веруемо, тебе толико мудра знамо; не трибуе ти бити се с нами, не знаш бо ча ти се пригоди. Ако нас разбиеш, малу част разбив нас наидеш; ако ли ми тебе разбиемо, велик прирок теби буде. Да молимо[3] те, молбе наше не преслиши, да образ свои упиши и к нам пошли, да мисто тебе царствуе нам. И царству твому посласмо дари много[LXXXVI*a*]цинне, и злата и бисера, и камина многоцинногa и винац царице наше Талистриде[4] и дивоѣк сто на потрибу теби и властелем твоим. Омилосрдуи се на нас и мало наше приношене, како верних своих раб[5] прими и к нам брзо одпиши. И ту книгу Александар приѣм [и] липости них почуди се, и книгу писа к ним говорећи: Александар цар царем сестри моеи Талистриди,[6] амазонскои царици пишу радовати се. Книгу вашу приѣх и писаню вашему разумих и на дарих ваших захвалам. Да не трибоваше вам жен липих послати к нам; ми бо[7] все мужи земалске побисмо, како жене убити[8] нас хоте! Копе мое вам послах, да мею вами мисто мене парствуе. Тридесет тисућ жен к мани на помоћ пошлите, ере имам поити на мерсилонскога цара Евримитра,[9] ере власти моеи поклонити се не хоти. Птоломеи воивода ту [LXXXVI*b*] стое, глуме се рече: цару Александре, даи ми мею женами овими царствовати. Ако ли ми царствовати их не даш, а ти ми даи ових

---

[1] rkp. *a* ima pred tim sve što se Amazonaka tiče skraćeno u ove rieči: **Самь же на Амастроньскыѥ жены понде и къ градоу ихъ близъ пришьдь (и) рьвати ихъ повеле. И толико они искоусьно рьвахоу, ꙗко никомоуже побороти сихъ могоуштоу. Алеѯендра же слышавьше сиѥ благообразниѥ жени .р. жень къ нѥмоу послаше съ дарьми многоцѣньными и съ епистолиѥю имѣющоу сице: Єпистолїа къ Алеѯеньдроу. Весть нѣкаа** itd. U rukopisu *b* iskinut je list; a rkp. *c* slaže s našim tekstom; rukopis *m* podudara se s *a*. [2] rkp. *a m* **миродрьжьче.** [3] rkp. моле те, ali *a* **молимо се тебѣ**, tako i *m*. [4] rukop. *a* **плиньтерьве**, *b* **клитевре**; rukop. *c* ima svagdje, kao i naš tekst, pisano ovo ime; *m* **плитьрєке.** [5] rukop. рад, ali *a b c* **рабь**; *a* dodaje za tiem: **и къ нимь скоро надеждѣ одпиши.** [6] rkp. *m a b* **клитерьве.** [7] rkp. же ali ostali rkp. **бо.** [8] oba rukop. *a b* zgodnije ovdje rabe glagol: **побѣдити**; ali *c* slaže se s našim tekstom, *m* opet s *a b*; cielo mjesto u *a* ovako: **мы бо вьсе мужє ѯеньльскыѥ побѣдихомь како оть жень побѣдити се хотѣхомь.** [9] rkp. *a* **на мерсильскаго цѣсара Євромитра**, *b* **на мѣрсилоньскаго цѣсара Єремитра**, *c* **на мерсилонскаго цара Свремитра**, *m* **на мерьсилоньскога цара Єуримитра.**

Digitized by Google

сто у царство да спровою. Александар об том насмиѣв се рече: ако и воивода силе мое еси, една од них одолити теби хоће. Птоломеи рече Александру: ти веће од них убоѣл се еси, него ѣа; ере цилих них пустил еси домом.

Од Евримитра мерсилоѩскога цара. И од туда двиг се Александар на Евримитра мерсилонскога цара поиде. И Евримитар воиску свою сабрав [и] на Александра поиде и шпие посла, стража Александрова ухити их.[1] Александар то чу(в), Селевкуша воиводу с тисућ тисући воиске посла, в ником мисти сакрити се рече. Евримитар с воиску свою на Александрову воиску напасти хотише. Селевкуш нега брзо срите и разби га и жива га ухити [LXXXVII*a*] и ка Александру доведе; Александар нему главу одсићи рече.

О зазидани езиков. И ѣзици сиверне стране то чуше и убоѣше се и к сиверноі страни побигоше. Александар тираући их до великих и високих гор, ки хлми[2] сиверни зову се, [и] ту мисто види (подобьно)[3] зазидати их, како да веће на свит не изиду. И ту став богу помоли се и рече: боже богом и господине, всим видимим и невидимим стварем творче, сада в си час услиши ме; ти бо рече и бише; ти заповида, саздаше се; ти бо еси едини превечни безначелни и невидими бог, и твоим именем и твою заповидю учиних все ча учиних. Да молю име твое преславно и вазда хвалено, и ово мое прошене учини и овима двима горама реци[4] стати се. И в та час дви гори они сташе се на дванадесте лакат близу. Александар то видив, прослави бога, и врата мидена и велика учини ту и замаза их [LXXXVII*b*] исикитом;[5] а исикита е така да ни оган не похитити не море, ни желизо дилати не море. И в нутри врат тих на триста мил купину насади и ту погане ѣзике заклопи, и врата та [и] каспи(с)ка[6] врата нарече. Езици тамо есу, ке заклопи Александар: Гоги и Магоги,[7] Анѣеси,[8] Ариси,[9] Екстанихе(и),[10] Дивареси,[11] Потинеи,[12] Нивни,[13] Пазарни,[14]

---

[1] rkp. *a* ovako, i to je čini se bolje: сходе же посла, страже алеѯеньдрове хватати хоте, *m* сь конскою своюю на Алеѯандра нашхати хоте. [2] rukopis po običaju piše i ovdje хулми. [3] dodatak iz *a b m*. [4] rkp. рече. [5] rkp. *a* асиникить, *c* slaže se s našim rukopisom, te piše: асикит, *m* асакитомь, асакить же ѥсть такова ѥстьства. [6] rkp. *a* каска, *c* Алеѯендрна; naš rkp. и каспика, *m* касписка. [7] rkp. *a* гофи и магофи, *c* готи и макоти, *m* гофи и маготи. [8] rukop. *a* аноугесь, *c* и анагес, *m* анагись. [9] rkp. *a* аноусьсь, *c* nema, *m* агись. [10] rkp. *a* етренихьси, *c* еѯлинхеи, tako i *m*. [11] rkp. *a c* диваресь, tako i *m*. [12] rkp. *a* фотинеи, *c* isto tako. [13] rkp. *a c* неини. [14] rkp. *a m c* фарѯаии, *c* фраѯаии.

Digitized by Google

Климади,[1] Ксатарти,[2] Теани,[3] Марматани,[4] Хахони, Агримарти,[5] Инуфаги,[6] Псоглави, Пардеи,[7] Аленеси,[8] Писоникеи,[9] Ансинеи, Калосари.[10] (Ти) езици погани биху много и них Александар тамо заклопи цића велика них поганства.[11]

Од града Клеопиле. И од туда уздвиже воиску свою Александар и в Амастриду поиде. И в странах тих бише ники град на гори висоци поставлен и учинен, како не веровати е людем, вас од драгога каминѣ, брез ѣпна. И градом тим обладаше ника жена удовица, именем Клеопила [LXXXVIII*a*] Кандакиѣ. И та жена имише два сина, едному бише име Кандавлус[12] а другому Каратор.[13] И чувши[14] Клеопила Александрово дошасте посла мештра[15] хитра, исписати образ Александров. (**И изоуграфь пошьдь вьсоу приникоу образа юго прѣписавь**)[16] и принесе га Клеопили Кандакии. (**Царица же красотѣ образа юго подивн се и вь ложьвнци юго храмаше, Алеѯендрово бо оухнщремнюе разоумѣла бѣше, како самь в(ьсаки)е градове сьходивнь творе се обьхождаше и како царьствия вьса каже прнель бѣше, поклисара себе уние сходнаь бѣше. И се слышавьши Клеофила оухватити юго надѣяше се. Семоу же сице бывьшоу, Алеѯендрь до цѣсарьствна Кандакиюе цѣсарице приспѣ, Кандакия же цѣсарица Пороу индинскомоу цароу сватия беше; сынь бо юю Караторь Порокоу дьщерь себе женоу имаше.**)[17] Александар поиде с воиском свою у мастридонску землю Клеопиле Кандакие. Чув то Кандавлус, агримиски цар, син Клеопиле царице, [и] побиже од царства свога са женом и са иминем своим Клеопили. Бише нигдо суларски[18] цар именем Евагрид. Изиде видити Кандавлуса и види велику красоту жене негове, и врати се и скупи воиску и састиже Кандавлуса и разби га и взе му жену негову и кћер и имине и поиде у свои град.

---

[1] rukop. *a* на'мади, *c m* климади. [2] rukop. *a* ѯамароть, *c m* ѯамартн. [3] *a* ѳелии, *c m* теаии. [4] *a* мармаѳїаии. [5] *a* агрнматрн. [6] *a* амоуфаги. [7] *a m* фарден, *c* фрден. [8] *a m c* аламесь. [9] *a m* фосоникеи, *c* фисоникеи. [10] naš rkp. калосаритеи, *a* татари, *c* калосарн. [11] rkp. *c* dodaje: **и на конац векоы изидут паки.** [12] rkp. *c* кандакалус. [13] rkp. *c* дориф. [14] u rkp. *a m* počima istom ovdje pripoviest o Kleofili i to ovako: **и оть тоу(дь) вь вьселиньиоу възврати се, вьсе грады и страны прѣють. О клеофиле амастронской царици како ю сходи Алеѯендрь. Слышавьши же пришьствие его Клеофила** itd. [15] rkp. *a* (и)зоуграфа; isto tako *c m*. [16] dodatak potrebit, umetnut iz *a m*. [17] ovaj umetnuti komad pripoviedke izvadjen je iz *a b m*, jer ga nema u našem tekstu; ni u *c* nema ga, već se ondje čita ova izreka: **и сакри Клеофила ва полате его.** [18] rkp. *b* соулоурьскыи, *c* сулуиски.

Digitized by Google

Кандавлус разбиен утек са своими бигаше у Мастриду к матери своеи и намири се на стражу Александрову, и они га ухитише и у Александрову воиску [LXXXVIII^b] доведоше. Александар то чув, ере Кандавлус син Клеопиле ухићен е, рад би и свуче свите свое и обуче Антиоха, и круну свою вазам и на главу негову постави; сам вазам свите Антиохове и себе обуче и Антиоху рече на царском престоли сести и Александру како рабу заповидати и Антиоха звати нега. По том Александар Кандавлуса пред Антиоха приведе. И Антиох на царском столу сиде, упроси Кандавлуса: од куда бижећи в руке мое упаде? Кандавлус рече: велики цару Александре, од страха твога бигае к матери моеи, Клеопили царици, Евагрид солунски[1] цар мећш мои, видив ме бижећи, и свою воиску скупив [и] стиже ме и разби ме, и жену мою взе и кћер и все имине мое. И од боѣ утекох и на твою стражу намирих се, и они ме ухитише и преда те доведоше; и на мни врши се данас [LXXXIX^a] злочестога никога чловика притча. Ники чловик пред лавом бигае и на високо дриво узлиз, (ко) на краи езера сташе, и на расохах дрива умистив се и од страха лавова убоѣв се, [и] погледа више себе и види змаѣ велика на врх дрива к нему пузећи; препаде се, в езеро скочити хотише, и види дракуна велика из езера на-н зѣући и хотише га погубити; а на землю не смићше од лава. И сплакав се рече: злочестим всим вса неволна пригаѣю се. И то рек в езеро скочи говорећи: боле ми е од дракуна едан час погинути, него од лютога лава изидену бити. И тако о мни пригоди се Александре. Од страха твога бижећи [и] в руке твое удрих. Антиох на царском столу сидећи, Кандавлусу рече: злочестим всим много зла наноси се срићом них, и на покон умара (них). Ти злочест ниси, одколе в руке мое упал еси. Ѣа жену твою вазам [и] теби вратити хоћу и кћер [LXXXIX^b] твою и все твое имине. И все твое вазам госта мене и приѣтела имии. И рече Антиох: дозовите ми Александра, и дозваше га. И Антиох рече нему: Антиоше всу свою воиску вазам, с Кандавлусом на Евагрида цара поиди, и тако му реци: жену Кандавлусову и кћер и все имине нега поврати му, и доведи га к мани на вери. Ако ли то не врати, всу землю негову прими и плини, и град негов разврзи и свезана к мани доведи. Када то свршиш, тада ш ним к матери негови Клеопили Кандакии амастродинскои царици у посаластво послати те хоћу. Кандавлус то

[1] гкр. ѫ солоѵрьски царь.

Digitized by Google

чув и клобук снам Антиоху на ноге паде и поклони се, ере га Александра мниаше; и рече му: о велики Александре царе, неволних милуеш, и тако ни о стуне господина и цара бог всему свиту учинил те е. Да одколе образ твои видих, все скрби ке ми се пригодише, радостю заминих. [XC^a] И то рек Кандавлус и Александар Антиоху поклонише се; и Кандавлуса за руку ѣам и воиску вазам, на Евагрида поидоше, на солунскога цара. И собом изибране воиске, вазамше четира ста тисућ, и гредући путем, Александар Кандавлусу рече: ако жену твою теби враћу, ко добро ми од тебе буде? Кандавлус нему рече: не море език изрећи, толику част примеш; все имине мое теби дам и главу мою теби в руке предам; колико мореш, учини. Када од суда вратимо се, тада Александра молимо, да те пусти у посаластво са мном к матери моеи Кандакии, и она теби велике дари и части учинити хоће, и третога сина себи учинити те хоће.

Од Евагрида солунскога цара. И доидоше у Евагридову землю. На три диле воиску разбив, сто тисућ на плин пустише, сто тисућ на град Евагридов пустише и сто тисућ близу града в луг сакрише, [XC^b] и люди од те земле ухитише, и книгу им даше и ричи к Евагриду поручише тако: да знаш Евагриде солунски цару, ере Александар царем цар и всои земли господин вас свит приѣ и до овде доиде и непреломство твое види и лудо поношене, Антиоха воиводу свога послал е овди и тако теби заповида: да[1] жену Кандавлусову и кћер и все имине нему врати; ако ли то не учиниш, смртю злом умрити имаш. Евагрид то чув, шпие[2] на Александра посла и шпие нему рекоше: воиске Антиохове мало е. То чув Евагрид на Александра на бои поиде. Александар воиску скривену з луга изведе, Евагрида до конца разби; и Евагрид страха Александрова убоѣ(в) се, сам на меч налег убоде се. Александар на град негов дошад, до подумента[3] нега разби, и имине негово все вазам и жену Кандавлусову и кћер врати. Плине все вазам у свою воиску отиде. Кандавлус к Антиоху [XCI^a] дошад [**ꙗко[4] Алеѯеньдроу поклони се. Антиохъ же рече немоу: вьса своꙗ вьѯьмь (и) и матери своеи иди. Каньдавлие же къ нѥмоу рече: великыи Алеѯеньдре цѣсароу, вса моꙗ погодиꙗ съврьшиль еси, и сие мое**

[1] rkp. *a b* počimaju ovako: **дани мнѣ принеси.** [2] rkp. *a b* **съходнике,** *m* **сходника.** [3] rkp. *a* **до темеліе,** *m* **до темела.** [4] ovdje je umetnuto, što donosi rkp. *a m* i *b*, samo što je u *b* jedan list istrgnut: u našem tekstu nema toga odlomka, valjda grieškom pisara.

Digitized by Google

погодние[1] сьврьши; сего воеводоу твоего Аньтноха оу поклисарьство кь матери моеи посли, вьса бо твоа хотенна онь сьврьшити имать, зѣло бо видѣхь его искоусьна на свои консцѣ, моудра и хрьла и вѣрьна тебѣ. Аньтнохь же кь нѣмоу рече: вьса елика хощеши сьврьшити имамь. Алеѯеньдра призвавь рече ѥмоу: походи воеводо Аньтноше[2] кь Клеофиле цѣсарице амастроньскои сь сыномь ѥе Каньдавлиемь и рьци ѥи тако: Алеѯендрь на мегю землѥ твоеѥ дошьдь (и) даани одь тебе нщеть; да аще сиѥ не сьтвориши, сь вьсеми моими силами на цесарьство твое гредоу. Алеѯеньдрь же кь Аньтнохоу рече: повели (и)ѡи книгоу писати. Каньдавлии же тоу стое рече: не подобаеть книгы писати таковоу моудроу поклисароу, ѩкоже еси ты. И тако поклонивьше се оба Антнохоу (и) поидоста. Антнохь же Каньдавлиа даровати повеле крьзмомь[3] македоньскымь многоцѣньнымь и коуѵьмомь перьсиньскомь и фарнжемь иньдїнскынмь.[4] Алеѯеньдрь его на свои стань поведе и гости его и ѵьстьно дарова его на станоу.

Како Алеѯеньдрь амастроньскоу цѣсарицоу сьходи. Тако ѩко поклисарь сь Каньдавлиемь поиде. Каньдавли же на поути Алеѯеньдра облобизѧ и кь нѣмоу глаголаше: ѩко вь истиноу оу свои подьнебесьнои земли подобьна тебе не видѣхь. Аще дроугаго ѵловѣка подобьна тебе Алеѯеньдрь имать, по правьдѣ есть,] како[5] да над всим свитом царствуе,[6] такова два чловика ако има каков еси ти. Об том Александар Кандавлусу одговори: веруи ми, мои Кандавлусе брате, ере много люди у Александра болших од мене и старинших е,[7] Филип, Селевкуш и по нем Филон, и по нем Птоломеи, и по нем Антигон, и по них всих мани есам Антиох.[8] Кандавлус нему рече: ђа них всих видих, да тебе болега имам. Достоѣн еси данас да всим свитом господуеш. Александар нега испитаваше, хотиюћи познати, какову любав к нему држи. Он му се обећаваше говорећи, да смрт с тобом мисто живота приѣл бих. Ако мани с тобом умрити е, раздилити се од любве твое нећу. И тако идући до пећине нике доидоше. Кандавлус Александру рече: мили мои Антиоше брате, ва овои великои пећини говоре да ту живу бози елински вси. Да ако познати хоћеш все ча до смрти твое теби

---

[1] rkp. *m* приношение, valjda прошение. [2] odavle dalje ima i rkp. *b* gotovo iste rieči kao *a*. [3] rkp. *b m* крьзмомь. [4] rkp. *b m* dodaju: подь хаиїзмомь коркодиловымь. [5] pred ovom riečju stoji još glagol reče, koji sam izostavio jer je ovdje suvišan. [6] rkp. царствуета, ali *m a b* pišu pravo. [7] zgodnije *m* старешии бо мене есть. [8] и по вьсехь мьньшии есмь азь Антнохь *b*.

Digitized by Google

пригодити се хоће, мало с пута уклони се [XCI*b*] и в пећину улизи, чуда ника видиш. И[1] нека знаш, да мнози тоту улизоше[2] и омахнитиваю, и памет тамо свою оставивше луди[3] од туда изидоше. Александар Кандавлусу рече: такова ли е любав твоѣ к мани, да нудиш ме улисти, кади памет свою изгубити хоћу? Кандавлус нему рече: не твога зла циѣ рекох ово, да то ча (и)ним би, указах теби. Ти ако улизеш внутар, не буде ти зла ништор; ум твои силан е веле и по всои прилици мню, да си видовит,[4] и нарок господина твога силан е, и нароку нега бози и врази помагаю. Ако ли бих (знал)[5] ча ће ти зла бити, волил бих приѣ тебе сам умрити, него да влас од главе твое одпаде. Александар слатко нега целовав Кандавлусу рече: друг веран ни раздилен од истине ништор.[6] И до пећине доидоше. Александар Кандавлусу рече: кажи ми пут, куда у пећину ову входе. Кандавлус нему указа, и за грло га [XCII*a*] ухитив рече: мили мои брате Антиоше, у пећину ову не ходи; не знаш бо ча ти се тамо згоди, мученичѣ[7] бо тамо многа есу. Да ако ча згоди се тамо теби, ѣа умрити овде имам, и веће Александрови очи видити не имам; много бо видих нега любећи те. Александар нему рече: почекаи ме мало овди, ѣа в пећину ову поити хоћу, Александровим нароком оружав се, и ништор тамо мани неће бити. И у пећину ову улизе, и ника муцанѣ[8] звирообразна сритоше га, и он им бога Сабаота призва и без страха би, и чудна у пећини види. И ту Ариклиѣ и Полона позна и люди много свезаних опако руками бише, и Крона Еретиѣ, ки(х) Елини боге имиху.[9] И них Александар видив позна, свезани биху веругами. Александар к едному од них [рече][10] приступив, о чудних оних видених нега упрашаше. Свезани он цар нему рече: Александре цару, ови цари биху свиту, како и ти данас, и за грдиню велику и за охолост ку чинаху [XCII*b*] супроћ богу небескому [и]

---

[1] bolje rukop. *c b* **нь вѣдомо до юсть тебѣ.** [2] ostali rkp. **вьшьдьше.** [3] rkp. grieškom люди, rkp. *m* **безь оума.** [4] rkp. naš ima видина, ali *a* **вѣдовита те мню быти**, *b m* isto tako. [5] dodatak prema *a b*. [6] rkp. *a b* **дроугоу вѣрьноу нѣсть нзмѣни оть соущихь инуьто**, tako i *m*. [7] *a b m* **мьутаниа**, *c* **мутаниа.** [8] rukop. *b* **мьутаніа нека зверообразна сретоше юго**, tako i *m*. [9] cielo mjesto glasi u *b m*. ovako: **уюдьна же нека и дивьна вь пещерїи тои виде, зверїи человѣкообразиїе видѣ и человѣкїе мьногїе свѣзанїи опако роуками. Виде тоу Аракліа и Аполона позна и Крона Їермїа, ихьже Єлїномь богїи називахоу се** (*m*. **ихьже Єлини боге имахоу.**) [10] suvišan umetak, kojega u *b* nema; nasuprotiv dodao sam rieč приступив prema smislu i analogiji rkp. *b m*.

Digitized by Google

на них бог рассрди се; свезаних у пећину ову рече довести, и овде душе них мучити се хоте до скончанѣ вика амен. Када се сврши седам виков, тада в преисподню ѣеону имаю поити и тамо безконачни век мучити се имаю. Александар нему рече: да[1] звирообразни чловици ови гдо су? Он му рече: ови зли немилостиви на сем свиту царствовали есу. И рече му: ако на дивѣе люди доходил еси, и ту на ступу образ мои видил еси. Александар рече: како ти е име? Он му рече; име ми е Санхоз индиски цар, и никада вас свит обуѣх и грдостю неправде посилих се, и краи свита хотих видити. Усташе на ме дивѣи люди и воиску мою разбише, и мене самога на том поли убише, кади ти Александре образ мои на ступу видил еси. И анѣли дошадше душу мою свезаше и овде доведоше (**и ꙁдѣ моучити се нѧмь ꙗко ꙁа моє безоумьноє прѣвьꙁнесеніє**)[2] Да чуваи [ХСШ*a*] Александре, ако и ти неправдом посилиш се, и ти овди доведен будеш. И всаки неправадни и силни земалски владавац не покаѣв се и задовол с правдом не учинив, овде доведен мучити се брез конца има. И тако Александар посрид них ходе, ту Дариѣ персидскога цара позна. Дарии нега видив, жалостю проплакав [и] рече: о премудри Александре, и ти ли осуен (бише)[3] симо доити и с нами стати. Александар нему рече: не доидох с вами да буду, да вас доидох видити, и паки од вас отити хоћу. Дарии к нему рече: о премудри в людех Александре, одколе богом угодно би, да вса незнана познаш, почекаи мало и укажу ти чудна ника, ча ће ти се пригодати на пути. (Нека знаш)[4] ере Клеопила Кандакиѣ амастридонска царица образ твои уписан има, и да знаш, хоће те познати. Да ходи, не бои се; бог бо у кога веруеш, од рук не изнети те хоће. Ту не крмсаи. И паки проплакав рече Дарии [ХСШ*b*]: мили мои сину Александре, како персидско госпоцтво стои и какову любав кћери моеи Роксанди држиш? Александар нему рече: Персида са мном благодетствуе[5] како и с тобом, Роксанда кћи твоѣ над всим свитом царствуе са мном. Дарии нему рече: пои внутар у пећину и ту Пора индиискога цара видиш. И ту Александар Пора види индиискога цара и рече му: о велики индиски Поре, како никада богом такмелаше се а сада како едан од люди худих, мучиш се и мучити се хоћеш! Пор к нему рече: тако страдати имаю вси они, ки зе-

[1] odavle dalje *m:* **мнѡу ꙗко негдѣ видехь те; онь же къ немоу рече: аще на дивие** itd. [2] umetnuto iz *b m.* [3] dodatak, prema *b m.* [4] dodatak prema *m:* **вѣдомо да єсть тебе.** [5] rkp. *a* **благодьньствоуєть** *b m*, kao i *a*.

Digitized by Google

малном славом и силом посилюю се. Да стрзи се[1] Александре, ако посилиш се, и ти овди свезан доведен будеш. И то поминаи,[2] част жене мое Клитемиштре сахрани. Александар нему рече: печали се мртвими а не печали се живими. И то рек Александар ис пећи изиде и ка Кандавлусу [XCIV^a] доиде, и наиде га плачући се и биући се; мнише бо, ере Александар у пећини тои погибе. И Александра за грло ухитив рече: за-ч Антиоше у пећини толико дуго штента? твое бо штентане много ме устраши. Да в истину видих, нарок господина твога Александра велик е, ки тебе данас цила схрани. Да пови ми Антиоше, ча у пећини види. И[3] ту види Александар лозу, и толик плод имише, да едва двима чловикома понести едан грозд; и орих роћше орихе векше од млуна; и по том дривю биху змие и моимуче брез числа. И туда ходеће доидоше Клеопили царици.

Од Клеопиле амастридонске царице. И када[4] слиша царица пришасте сина свога и жене негове и кћере негове и ш ним посла Александрова, туде обуче одићу царску и постави круну царску од разликих камени многоцинних (и) изиде с властели и с владиками у свитах [XCIV^b] царских и в круни сристи их. И та царица бише много липа. И када види Александар Кле-

---

[1] rkp. старзише, *a b* нь блюди. [2] *a* и сїе поменоуи. [3] rkp. *b*, koji je ovdje bliži našemu tekstu: piše ovako: на братехь пещери те видехь лозоу, два чловѣка едва гроздь понести, и орашаць колико поупольць, люте зміе подь инмь, ере не може нитко же тамо пристоупити. И тако оба дивеще се до Каньдакїе цѣсарице дондоста, *a* u kraće: Алеѯеньдрь же сказа ѥмоу вса иже видѣ. и тако оба дивише се и до Каньдакїе цѣсарице дондоше, *m* ima samo posljednju izreku iz *a*; *c* piše ovako: Алеѯандар виде лозоу и толико плода имаше, ере едва два чловека мошахоу едни грозд, и ѡраше беше оу едином ѡрахоу, товар беше и по том доубню бехоу зміе и мнмоучи многи тоуде ходише. [4] u rukop. *a b m* dolazi ovaj odsjek drugačije: Клеофила же царица о сыноу (*b m* пришьствїе сына своего) слышавьши, радостьна бысть зѣло, слышала бо бѣше яко Алеѯеньдрь оубиль ѥго ѥсть и радостию великою испльни се и сь прѣстола вьста и далеуе ѥго срете, (и) сына своѥго оупрашаше оувѣдѣти вьса (хотеши *b*), иже слоучише се ѥмоу. Каньдавль же науе споведати ѥмѥи, Алеѯеньдра же за роукоу поѥмь (и) кь матери своѥи реуе: се Аньтиохь Алеѯеньдровь воѥвода, животь мнѣ дадѥ, мати моя, женоу мою и дьщерь одь Єкрїинтра (*b* одь Єкагрїда) изроучи онь, и вьса мнѣ велика добраа слоучише се онь сьтвориль ми ѥсть. Да прїими сего кь мѣсто сына, мати моя, ѥре много онь оу Алеѯеньдра милостьнь ѥсть. Царица же (сїе слышавьши и) Алеѯеньдра за грьло оухвативьши любьзно облобиза и реуе: добрѣ пришьль ѥси кь мнѣ, сильна господина воѥ-

Digitized by Google

опилу царицу, би му ю видити како матер свою; и целиваше ю. И она вазамши Александра за руку [и] уведе га у полачу свою и чуѣше се од разума негова. (*с* образу негову). И та полача бише много липа: кров не сѣше од злата како сунце. И уведе га у ложницу свою, и види одар царски злат, и бише ложница украшена од чиста злата и з драгим каминем. Биху столи и трпезе од бурнеѣ (*с* от бурдна) и суди биху од разлицих камени, од смарагда и самфира, од ампраста (*с* литраѯа), од аметиста, и ступи биху од камика пропетика (*с* порфитика) и од крисолита и од кристалда. И под ту ложницу течаше рика мала слатка како захара и лашѣаше се како злато. И та дан весели се царица с Александром и с Кандавлусом веле. И с ютра дан вазамши Клеопила Александра за руку [XCV*a*] [и] уведе га у ину полачу, и бише вса побена златом, на стинах украшена драгим каминем и бисером, и свитлостю сѣше како сунце. И од туда улизоше у ину полачу, и бише дилана од дрива еваниса и од дрива аспитиса (*с* аспитаса); и то дриво огнем не гори. И од туда улизоше у ину полачу, ка бише од дрива буикса (*с* буликса) и од дрива еваниса и од купариса. И бише поставлена чудно на коли од хитрости механииске. И под том полачом обраѣаху около и вожаху четрдесет елефантов.

водо, Анѣтноше. Добротоу же лица его зрещи дивлаше се и къ нему реуе: трети сынъ оть дъньсь мнѣ быти имаши, Антноше. Алеѯеньдръ же въставъ рѣуи пеклисарьскые глаголати къ нему науеть. Она же говороу его подививьши се, белеге образа его съматраюши помысли, еда се есть Алеѯеньдръ македоньскыи цѣсарь. И любьзно его похвативьши реуе: хотела бихъ о Анѣтноше како да никако оть нас не отидеши, нъ съ сыновьми моими и съ мною да царьствоуеши, къ Алеѯеньдроу же да не възвратиши се; нъ отьколѣ сіе не възможно есть, въставъ съ мною къ цѣсарьскіе полати вьниди (уоудьно бо бѣ съткорена оть еклиниса дрѣва и оть асіпатса: тои дрѣво ни огнь могаше горети ни железо делати, трапези и съсоуди оть разлицуинихъ камень, оть лифіса, оть хритолика, оть адрапуа, от проперсника. Та полата окрауаше се и вожахоу ю .м. елепантъ. И тьи дьнь піе и възвеселише се, ютре дьнь въкеде его къ ризницоу *b*) и цѣсарьскаа моа имѣніа видѣвъ еже аще хощеши възьми. И сіе съткоривъ и епістолію къ Алеѯеньдроу пишоу ти и дани емоу дати имамъ и поклисара моего съ уьстию съ тобою послати хощоу. И се рекьши, за роукоу его поемь (Како поѯа царица Клеофила Алеѯеньдра), въ цѣсарьскые полати въкеде его и тоу емоу съказа уоудьнаа мѣкаа цѣсарьскаа имѣніа, бисера и камениа множьство безъ уисла. И скоуде обьведьши къ ложьницоу его въкеде. На образъ же его погледавьши реуе емоу: що ты одь всега одражало есть, еже еси видѣль въ домоу мосмь, Алеѯеньдре, възми. Онь же оужасноуъ се реуе: Анѣ-

7b

Digitized by Google

И када влизе ва ту полачу, (umetak iz *c*, koji se dovle podudarao: тогда нлуе сама ходит. Єгда же виде Алеѯендар и препаде се и реуе царици: сие вуниеиие уѯдно єст и лепо. доста би било Гркоиа, да би ныали. Клеофила приближи се, реуе: Алеѯендре добре ѯа себе говориш, да би сие Грци ныали, него ми. Кад уѭ [и] Алеѯендар ниие свое, ѡскрби се и преѡбразѝ се и реуе: госпоге Антиох ми (ниие) ес. Она же реуе: право тебе рекох, ти еси Алеѯендар. И то рек похвати ѯа рѹкѹ ваведе его ва дрѹгѹ полатѹ и показа сыѹ ѡбраѯ его и реуе мѹ: поѯнаи се. Єгда же Алеѯендар ѡбраѯ свои виде и поѯна и тогда преѡбразѝ се и вастрепета и реуе: но истине приаиуаи есам Алеѯендрѹ и ѯа то много любит ме. И Клеофила реуе: ни едни уловек не требуе вазвиситн срдца своего на величуаство; ако ныат ме рци, на ва срдци своем држи. На како си хотел, валеѯ(а) си ѡвден; ако же хошеши. не изидеши ѡт сѹд. Алеѯендар же нлуе ѯѹби скржитати и главом кретати, ѡчиила поѯирлен мишлаше Клеѡфилѹ ѹ ложници ѹбити, сам до коиа доити; беше на срекю вргал или ѹмрети или ѡживити. Єгда же виде Клеѡфила) образ негов промиинююћи се често препаде се и убоѣв се к вратом поступи хотиюћи излисти. Александар царицу ухити за руку и рече: нимаш ван излисти, да овде умреш в си час. Ѣа тебе убив ван изиду и оба твоѣ сина убию, и сам ш ними почтено умру. Клеопила то

тиохь ми ниие ѥсть, Алеѯеньдроу же азь рабь ѥсиь. Цѣсарица же к ниемоу реуе: Алеѯеньдра тебе вѣмь быти, тебе же Аньтиохоу царицати се подобаѥть. Аще ли вѣдѣиию моѥмоу не вѣроуѥши и разоумѣиие моѥ не вѣрьно мниить ти се быти, да на образь же си оуписаньныи погледаѥ (и) разоуѥши, комоу ѥсть подобьнь. Онь же на иконоу погледавь и белегь на образоу своѥмоу видѣвь реуе: но истинѣ приаиуѣнь ѥсмь Алеѯеньдроу; за то ибо ме и любить. Она же ки ниемоу реуе: ки истиноу ты самь ѥси Алеѯеньдрь и дьнесь азь назвахь се сквемоу свѣтоу цѣсарица, господиня бо свѣтоу дьнесь вь роукоу моѥю дрьжоу. Ни вѣдомо да ѥсть тебе Алеѯеньдре, ѩкоже вьсхоте, вьшьль ѥси ѯдѣ; ѩкоже хошеши не изидеши оть ѯдѣ. Алеѯеньдрь же сіе слышавь (и) образь свои измѣнити нлуеть, и ѯоубы скрьжитлѥ, оуиила погледоуѥ ссмо и онамо, [реуе и] помысли тоу оиоу цѣсарицоу оу ложнице оубити; самь же до коиа оутекь и на срѣкю себе крьгь, или оумрѣти или оживети. Помишлѥ реуе: больше бо ѥсть господиноу великоу сь ѹстиию оумрети, нег ли срамотьно много лѣть жикоу быти. Каньдакїа же царица образь его прѣмѣиѥюще се видѣ и оубоѩши се ки вратоиь постоупи, изити хотещи. Алеѯеньдрь же ѯа роукоу похватив ю реуе: стани, не нилшь на дворь изити, ни ѯдѣ ѯле оумрети нилшь; азь бо тебе оубию и самь на дворь изидоу и сына твоиа оба оубию и самь сь ними поуьтено оумроу. Каньдакїа же се слышавьши и радостьно ки Алеѯеньдроу пристоупивьши и ки ниемоу приилетьши се и ѯа грьло его роукама похвативьши (и

Digitized by Google

чувши и ка Александру приближивши се [и] к нему притисну се [XCV*b*] и за грло ухитивши [и] целиваше га и рече: о велики цару Александре, не озлоби свога срца, ни од мене смрти се не бои ни те синовом моим наѣвлю, да частними дарми почтуући тебе одпушћу, не потрибуе такова чловика од земле погубити, (на) мудростю и храбростю почтовати и полюбити те. Ако ли гдо убие тебе, всему свиту крвник буде, главе твое животом вас свит здржи се и мирно страхом твоим стои. Да не трибуе мани данас всим главам одсећи главу. Хотила бих имити те (сина) Александре данас и тобом свиту назвала се бих царица. Да за то брез печали буди, нис ѣа толико луда како се теби мни, ере да животом твоим вас свит смету; вас бо свит ни достоѣн еднога власа, ки одпада од главе твое, да како драга мати покарати те хоћу: не чини тако веће Александре, [XCVI*a*] не знаш бо неверне несриће твое и неуставна наношенѣ и не трибуе теби всих глав главу на едном концу обишати; твое бо главе смрт вас свит смете. Александар неи поклонив се рече: од данас мати мани буди на мисто Олимпиаде царице. Клеопила Кандакиѣ нега целивавши за руку га ѣа и ван изведе. И та час син не Дорип доиде, од Александрове страже разабен едва сам утекал бише, воиску всу тамо изгубил

любѣзно его целовавьши *m.*) рече: о великыи Алеѯеньдре и мнѣ сыне и господине не оскрьби своего (моюго *a b*) срьдьца ни злое о себе помысли, мы сьмрьти одь мене оубои се. Азь бо обьмавити тебе не мишлю ни же сыновомь моиь казати те хощоу, нь многими дарми поуьтьши те (и) вь воиско̆у твою отпоущоу те сь уьстию; не бо есть приличьно такова чловѣка оть земле оубивати моудростию и храбростию оукрашена, нь паче сьблюсти и поучити. Тебе бо оубивь кьто, ть вьсемоу свѣтоу крьвьникь боудеть, главѣ бо твое животомь вьсь сьдрьжить се свѣть и мирьно страхомь твоимь стоить. Да не подобаеть мнѣ вьсѣхь главь главоу отьсѣщи. Хощоу (и хотела бихь *m.*) сына имати те себѣ и токою назвати се всемоу свѣтоу цѣсарица, Алеѯеньдре. Да о семь бесмеулльнь боуди; не тако бо азь безоумьна есмь, яко да животомь твоимь вьсь свѣть поколѣблю. Вьсь мирь бо мѣсть достоинь единого власа оть главы твоеѥ падающа, нь яко присьнила мати карати те имамь: не кь томоу сикон Алеѯеньдре твори, не вѣси бо невѣрьниѥ уести и неоуставьна наношениа и не подобаеть тебѣ, всѣхь главь глава, главоу ка коньци обѣшати, твое бо главе сьмрьть вьсь мирь смететь. Алеѯеньдрь же сіе слышавь поклони се и рече: оть дьньсь мнѣ мати боуди вь мѣсто Олимпиадѣ цѣсарице. Каньдакіа же его целовавьши и за роукоу его поемьши на двор изведе, и вь ть чась приде сынь ѥе Дорифорь, оть Алеѯеи'дрове страже разбиен и едва оутекль бѣше. Воиску же свою тамо изгубиль бѣше. Слышавь же яко Антиохь воевода itd.

Digitized by Google

бише, и чул бише, да е Антиох Александров воивода к матери негови у посаластво пошал. И брзо доиде и Антиоха убити хотише. Кандакиѣ то чу (и) к Дорипу сину своему рече: не трибуе теби сину то учинити, Александар брата твога од многога зла изручи, и жену нему и кѣер и все имине поврати и нега к мани с частю посла, од пороблена нега оте, и Евагрида солунскога[1] цара уби, и поклисара к нам посла, ми[XCVI^b]лостна свога чловика Антиоха, и любав и приателство од нас хоће имити. И мисто дара и части, ча е триби учинити ти, главу нему одсиѣи хоћеш? Нека сину, нека; боле ти е данас умрити, него посла Александрова у дому мом убити. Дорип матере свое не послушаше говореѣи: еднога Александрова чловика не даш ми убити, а он наших много тисуѣ люди убил е; таста мога индиискога цара Пора уби. Веруи ми, мати моѣ, Антиох (данас) живота нима. То чув Кандавлусова жена брзо Кандавлусу поручи: да знаш, ере брат твои Дорип хоће драгога приатела твога Антиоха убити мечем. Кандавлус то чув брзо у полачу материну доиде и Дорипа нанде наг меч држеѣи, и матер негову за половицу[2] држеѣи и ш ним говореѣи,[3] да Александра не убие. Припаде и меч из руку негових[4] вазам [и] хотише га [XCVII^a] ним удрити, и нега много опсовав рече: неподобниче и стачливче,[5] ако се храбар мниш, сам ти коби на нем поишѣи.[6] Истину бо говору теби, ако похити меч, сто такових каков си ти и ѣ, постати пред ним не могу. Ако ли се храбар мниш, пои и уби га у александрови воиски. Ако ли га овди убиеш, то всих нас убил еси; тебе свит пред Александром сакрити не море; Александар господин негов едном мечном руком[7] лудога таста твога Пора индиискога цара уби. Кандакиѣ внутар[8] улизе и Александра ван изведе. И видив га Дорип к нему скочи, хоти га убити. Александар меч свои в руку вазам к Дорипу рече: види(м), убити ме хоћеш, да знаи да смрт моѣ тебе уморити хоће; мене убити хоте, сам умрити хоће(ш) данас, ни бо Мацедонан од смрти страх како вас. Да ако мене посла Александрова убиеш, Алек[XCVII^b]сандру малу чкоду учиниш; господин мои ако на по-

---

[1] rkp. *a* соулоурьскаго, ime mu piše *m* pravilno: Єурнмитра солоурьскаго цара. [2] rukop. *m* прѣс половицоу. [3] bolje *m* рьвоуща се. [4] rkp. griešk om негову. [5] rkp. *b* непотребинуе и страшливице. tako i *m*, *c* непотребинуе, страшливуе. [6] tako i *c*, *b* самь ти єдинь на нѣмь єдинѣмь коби поищи, *m* самь тїи єдинь надь иные єдинемь копи поищи. [7] *a b c m* раномь. [8] *m* вьноутрь ѕакеса, tako i *a*, *c* в ѕакес.

Digitized by Google

искане доиде, гди сакрити се хоћеш? Веруи ми, ако ва утробу улизал би, ис ке излизал еси, ни ту сакрити се не мореш. Ако би господин мои знал, да Кандакиѣ царица после бие, не би ме послал к вам; да сам са всими силами брез посаластва овде дошал би. Да[1] обећаи ми се Дорине да ми даш ча те прошу, а ѣ да ти се обећам да приведу Александра ва ову полачу. Кандакиѣ насмиѣвши се рече ка Александру: мудри и премудри всаки страх срчени езичном покрива мудростю. Дорин Каратор то чув убоѣ се. Кандакиѣ царица и Кандавлус син не Александра ухитише за грло и с Каратором умирише и ту га гостише много и частними дарми дароваше. И дарова му царица винац свои с великим бисером и с каминем многоцинним говорећи не[XCVIII*a*]му: вазми ово Александре и понеси га кѣери моеи, жени твоеи госпои Роксанди. И дарова му прстен од четире камике хрлостю магнитскою саставлен. И дарова му оруже од акинта гвоздѣ приставлено на аспидови кожи. И дарова му фарижа бела арапскога бестерманиским седлом оседлана у праначкои френи.[2] И дарова му хеѣм (**оть салъхата гвоздина, и на нюнь**)[3] орла и орлу на прсох слова, ка говораху тако: Александар насар и велики конкахар[4] бие се брзо за госпоцтво и царство. И ту га много гостише и с частю га одправише. Много га целивавши Клеопила Кандакиѣ и проплакавши рече му: не (х)тин веће сину Александре сходу себе чинити, не знаш бо неверне несриће [и] неуставно згоение. И то рекши одправи га с частю велику и доходак му од десет лит да. Он не хотише узети говорећи: одиросити их хоћу [XCVIII*b*] од господина Александра. Она му рече: ако доходак оставиш, познати те хоте; да понеси и к нам любав твою држи. И то рекши за грло га приѣ и к нему с плачем рече: рада бих сину[5] Александре имити те и с тобом всему свиту назвала бих се царица. И то рекши нега одправи и спроводише га оба сина Кандавлус и Каратор до Александрова окола. Страже Александрове нега сритоше и поклонише се Александру, саседше[6] с кони. И Каратору и Кандавлусу рече: да знате, ере ѣа есам сам Александар

---

[1] ovoga odlomka nema u *a b* sve do rieći Дорин; u *m* izostavljena je samo jedna izreka, do rieći Кандакиѣ насмиѣвши; *c* ima podpuno sve. [2] rkp. *a* **фарижа бѣла арапскога оседлана седлоиь бес-тримень оу франьуьском френе**, *m* **бестрьыньскиньь седлоиь оседлана и франьуьском фране**. [3] dodatak po rkp. *a*, *m* **оть салъфатара гвоздина**. [4] *m* **хокинарь**. *a* **хоньке̑арь**. [5] rkp. ostali bolje **сина**. [6] rukopis: **саседоше**.

Digitized by Google

цар. То они чуше и рекоше: ако ти еси Александар, то ми есмо данас умрли. Александар них за грло ухити и рече: нимате ви од мене умрити, ѣ бо любвом и частю матере ваше Клеопиле Кандакие обдржан есам и братски од данас к вам имам любав. И ту дарова них Александар и одправи. И ту сритоше Александра Птоломеи воивода [XCIX^a] и веляки Антиох индиски господин и мили негов храбар Филон персидски господин. И много Александра целиваући нему говораху: за-ч Александре животом своим вас свит смести хоћеш? за-ч главу свою на здар[1] мећеш? и сам на шпию ходећ брезчастно умрити хоћеш, нас в туих землах оставити и всих погубити хоћеш. Да не тако Александре, не буди нам неприѣтел, како дилом чиниш. Да вас свит приѣсмо и у Персидию поидимо. И ту домом дошадше господства раздилимо по реду. И ту Александар у воиску дошад, дари многе воисци учини, и тако движе се с воиску свою, у Персиду к царици своеи Роксанди доиде и много ту радости учини. Ту господства земалска вса раздили.

О раздиленю господствы.[2] Антиоху Индию пода, Филону пода персидско господство, Антигону всу мерсилонску и сиверню [XCIX^b] землю пода, Филипу всу Асию и Киликию пода, Птоломею слатку и липу землю Еюпат и Ерусолим и Палестину всу и меюриче сирийско и слатке апридинске[3] отоке; Селевкушу да римско господство, Лаомендушу енглитерско[4] господство, Пинику да нимшку землю и пажадско господство.[5] Все то по реду раздили и са Роксандом царицом годишће преби с великим веселем и с радостю. И од туда двиг се з двором своим [и] у Бабилон доиде. И в ту ноћ ѣви се нему Еремиѣ ва сни и рече: иди сину Александре на уречено себи мисто; ово число четрдесет лит свршило се е и четворосаставни[6] тила твога састав данас Александре растати се хоће. Од земле взето тило[7] [и] паки в землю врати се. Да знаш, ере всу землю обидеш[8] и од руке ки служи теби, од кога слатко окушаш, отровнога ѣда окусити хоћеш. И в Бабилон

---

[1] rkp. назад, ali *a* **наздарь мекюшь**, *b* **пазарь**, *m* **назарь** s nadpisanim д iznad prvoga з, valjda **наздарь**, *c* **назарь**. [2] rkp. *a* **како цѣсарь Алеѯеньдарь вьса цѣсарьствїа раздѣли ѯемльскаа**. [3] rukopis *a* **африкїнске**. [4] rkp. *a* **меглиторьско**. [5] rkp. *c* **и франиуеско господство**, u *a m* nema toga. [6] rkp. четртосаставно, rkp. *a* **и уетворосьставьное тѣла твоюго юстьство дьньсь Алеѯеньдре растоуинти се ныать**. [7] rieč dodana iz rkp. *a*. [8] rkp. *a* dodaje: **и отьуьства своюго оуѯрѣти не ныашь**; *c m* je to izostavio.

Digitized by Google

походи и воиску свою [C^a] всу разредив и земалска царства укротив, земла од ке изиде [и] паки ва ню поити хоћеш и в неи бити хоћеш, а душа жива взаме се и у незнано мисто божим промислом одведе се. Тило мртво в земли мртвои остане и ту рассипле се како да би и не било и паки на скончане виком од земле устати хоће и мртво тило в живот обуче се и ту з душом ставши се заедно сединити се хоте. И ту познавши се како ника два друга, станак радостан и весел буде им веле: такои душе са телеси своими буде станак и устануте мртвим, о Александре. И за то мани веруи, устати има всака пут и всака душа познати се хоће на страшном мисти и на великом тргу, гди престоли поставе се и невидими отац, судац страшни и нелицемерни (**сѣдеть соудити**),[1] и тисућ тисући анђелов около нега и мир мирид много около нега, (и) много очитих [C^b] шерафим и шестокрилатих херофим. И тада всака душа обуче се в свое тило и по делих приме заедно с тилом, с ким сагришише с тилом суд приму.[2] Тада ки добра учинише, живот вечни приму ки нима конца ни числа литом. Не буде тада ни мужа (ни жене), ни буде тада липости ни грубости телесне, ни зреста мала ни велика, ни разлика лица, ни чрности ни белости, ни русости ни смаглости, да тила вса в едну миру буду и еднаке все душе буду, причестно такмо з богом имиући ча е разумно и гнивно и милосно[3], друга вса помишленѣ од телес обубожаю,[4] душа брзо брез помишленѣ пребива. И тада Александре всаки чловик свога приѣтела позна и не листо приатела, (на и неприатела,[5]) или киx види,[6] да киx слиша а не види, и тих познати хоће на судишћу оном страшном и на трговишћу оном великом. И ти Александре познати [CI^a] хоћеш тада, ким или с ким зло учинил еси овде, и они ким зло учинил еси познати те хоте. И да знаш, ере жива истином видити ме хоћеш тамо,[7] гди вси

---

[1] dodatak iz *a;* cielo mjesto glasi u *b* ovako: **идеже престоли поставеть се, оу последьнии дьнь сѣдеть соудиа страшии, нелицемерны и тисоуща тисоуць аггель окрьсть него** (**и тьма тьмь около него** *a*.). [2] ispravnije *a* **и тогда всякаа доуша вь своюе облѣчеть се тѣло и соудомь възьмьздиа пріимоуть сь тѣломь вь коупѣ, сь иньже сьгрѣшише, сь тѣмь тѣломь и моукоу пріимоуть.** [3] razumljivije u *a:* **ив тѣлеса всяа вь единомь естьствѣ боудоуть, приуьстьное тьуню сь собою имоуще еже** (ovdje počima istom *m*) **есть желателное и простьное и помысльное, проуа же пристрастиа оть тѣла тогда оскоудѣють.** [4] ispravljeno prema *a b;* u rkp. оба убожю. [5] dodatak prema *a b*. [6] rkp. виде. [7] bolje *m* **како не к томоу вѣрети ме имашь жива, ив тамо оуѣрети ме имашь.**

Digitized by Google

стати хоте [и] ки умрише овде, на судишћу оном страшном бога Сабаота. И то рек Еремнѣ пророк [и] невидим би. Александар од сна устав [и] не знаше ча би и с мисалю биюћи се на постели своеи снѣше, и страшно видине смишлаюћи сиде плакаше се, срце негово бише како и корабал на пучини морскои, витри и вали отешчан многими. И в мисал улизе и страшно помишлене споминаше (и) на перници сиде плакаше се. Филон и Птоломеи воивода к нему доидоше в ютро и плачући га найдоше и стему злату з главе вргал бише и брном главу посиповаше. И ка Александру приступише и плачући к нему рекоше: за-ч Александре жалостю радост заминюеш и за-ч толико скрби предаеш се? [Cl*b*] Александар ним казаше ча види. Они чудну рич чуше и препадоше се веле и тишити га хотиху и к нему слатке бесиде говораху: не трибуе теби, Александре, ноћним виденем срца убићти свога и устрашити.[1] Тако бо нам мни се: од многога спанѣ, од залиха питѣ главе наше отешчаю: мозг у ком живе цар свистем, (ум, смочи се); мудрим людем веле прико мире спати не трибуе, од санне (бо) влаге смаче се мозг, ум танча (и) много разумним своим оком гледае види[2] **иногда она ижс вь ихъ видѣль ѥсть или слышаль когда. И тѣхь вь сьнѣ зрить и тѣми дѣиствоуѥть.**[3] Ова видинѣ о Александре душевно гледане ми мнимо (бити), тило (бо) мртво ѣви гледа мртва ова видина; душа жива, будући незнана[4]

---

[1] rkp. *a* **не тако Алеѯеньдре подобьнь ѥсть ьѩутаньии сьньиими оутроуити срьдьце и сьхѣсть**, *m* **оумьниие оутроуити скести.** [2] ovo mjesto glasi u *a m* ovako: **оть многа силиих и оть залихаго питиа главьныи ѡьокраклѥть се мозгь, вь нисьже жикеть царь сьхѣстемь оумь; чловѣкоу же зѣло прѣзь ѩкроу сиещоу и оть сьньные влагы зѣло ѡьокраѥмоу мозгоу, оумь (бо) зрить многа, оумнимь своимь и невещественимь окомь, прозирѥть и видить**; *c* podudara se s našim tekstom. [3] umetak iz *a m*. [4] ovdje prekida rukopis *b*, u *a* glasi ovo mjesto ovako: **тѣло бо тлѣньно вь ихъ зрить тлѣньиаа сиа и видиаа, доуша же нетлѣньиа соуши и невещественьиаа и оумьиаа, ѩса ѥлика хощеть помыслити, сихь зрить, аще и далиаа и ближьиаа соуть мѣста. Свое бо ѥсть, ѥже быти идеже хощеть, тако по подобию божиа образа съзьдати се.** Ovaj tekst dokazuje, da prevodilac staroslovenske Aleksandride nije umio dobro prevesti na hrvatski rieči **тлѣньиии** i **невещественьии**. Rukopis *m* poremetio je više listova u priepisu. Tako sad nijesu rieči **свое бо ѥи ѥсть** svezane s predjašnjima, nego ih rastavlja odlomak: **грѣшиихь же доуше вь тартари геене** do **дихания прѣменише**, koji se u ostalih rukopisih istom dolje niže čita. Vidi se dakle, da je izvornik Mihanovićeva rukopisa premetnuo bio listove pak toga nije prepisač opazio.

Digitized by Google

и разумна, все ча хоће помислити, них гледа, ако ближна и дална есу миста; свое бо нои е, ча хоће гди бити. Тако по прилици божиѣ образа приплете и сазда бог смртному тилу, како да да ними чинене собом оживла[СII*a*]ући како огнено горине витарним диханем (или) како златар ники злати хрлостю гвозденом растапла тегом,[1] или како корабал ники вуне морске прескаче, не ходећи сам да витрним диханем. Тако бо тило з душом окрмлюе се и том учинено[2] и носи се и води се: како ника два юнца рало окрмлаю, доколе ово састави (**вьсѣмь промысльнькь**)[3] бог (и паки)[4] растави. И душа вазме се и тило остави се[5] мртво а душа к небу како невиста[6] и жива[7] и неистлиюћи и тило мртво к земли мртвои како незнано.[8] Ариштотил мудри у книгах своих пише и говори, да стати имаю душе паки с ними сагришиише телеси; тада пороене друго чловиком буде и тада мртви од гробов устану. Соломун мудри (праведних душе)[9] в руци божии говори (бити), **грѣшьныихь же доуше вь тартарѣ и геенѣ вь долнѥнишихь ѕемлѧхь глаголѥть быти.**[10] Ариштотил мудри и Платон велики свита сега кончину говори [и], када сврши се число одпадших првога анѣелскога чина правад[СII*b*]них люди душами. Када ово Александре ерусолимски велики Еремиѣ пророк указуе, то исто е, да веруи.[11] И то чув Александар почуди се говорећи: слава теби, слава теби, слава теби чудни и дивни и недостижни и неписани и недознани и неислидителни, вса од смрти на живот доведши,[12] благорастварае (вса),[13] божии промисле.[14] Како небеса твоими створи[15] ричи, (и) не проминише се; како земла толика и такова, ку на ничемре утврдил еси, [и] плоди своих не измини ни обетша; како морске

---

[1] Cielo mjesto glasi po *a m* ovako: **свое бо ѥи есть еже быти идеже хощеть, тамо по подобию божїа ѡкраѕа сьѕдати се (доуша,) приплете бо сию богь вь ѥрьтьвномоу телоу, ѩко да инѣмь дѣиствоуеть, сь собою ѡживлающи, и то ѩкоже и ѡгньно горение ветрьнымь распалѧеть се диханиѥмь или ѩкоже коуѕнѣць нѣкыи ѕлатиѥ хрьлости жлеѕними растварѧеть роукодѣльми, или ѩкоже корабь нѣкыи кльни морьскыѥ прѣскауе не собою носимь ѩ вѣтрьнымь дыханиѥмь вь инѣмь нѣкымь: тако и тѣло** itd. [2] *m* **и тою сьстоить се.** [3] iz rkp. *a*, u našem tekstu bez smisla: все промишлане. [4] dodatak prema *a*. [5] rkp. grieškom вазме се, ali *a* **оставить се тлѣньно соуще.** [6] rkp. *a* pravo: **ѩко невещественьна.** [7] ovoga nema *a*. [8] rkp. *a m* pravo: **вещественьно.** [9] dodatak po *a m*. [10] iz rukopisa *a* popunjeno. [11] rkp. неверуи, *m* **тако бо ѥсть ѡ семь не ме кероуи.** [12] rkp. доведе, ali *a* **вьсѧ оть небытиѧ вь бытиѥ доведы.** [13] dodatak po *a*; *m* **твоимь створена словомь видениѧ не прѣменише и ни ѡбетьшаше.** [14] rkp. божие промисли. [15] dodatak po *a*.

Digitized by Google

воде велике на едном мисти стое и всаки дан умножуюћи конца не преидоше ни (воню)[1] проминише, истину садржане силом[2] и разликими [вѣтри][3] валаюћи се; како четири витри велици и вздушни уставлени богом уставе свое не изминише ни богом растворенога духа не примише;[4] и како суначно сѣне толиким будећи литом теплоте и свитлос[CIII^a]ти не измини; како луне круг наплнуе се и скончава се на новину и на старост, устава свога не измини; и како лита чловичаска четирими утврди стухиѣми и душу обложену в них всади како никога всадника, на четирих равно текући колих: и докле равно стое стихе и тобом учинена чловичаска телеса цила и неповалаюћи се равно теку;[5] када ли од четирих састав раздили се едно или веће или мане, тада растегне се и од душе раздили се мртво чловичаско тило. Ако ли промислом твоим и ликарие хитростю стакме се како кола ка су (састави),[6] тада паки з душом пребива.[7] Оган тепли и обе земле сусе вздух храхотинна чрна, жуч жута, жучи оби и оган вздух противни. А ово четирим саставом, кими чловичаско тило састави се. Имие ум да разумие.

И од тога вазда в размислу бише Александар цар, смишлаю[CIII^b]ћи в себи говораше: када постигне ме смрт, гдо буде памет мою чинити по смрти моеи. Ако ли знане и познане буде тада, када душе с телеси стати се хоте, на трговишћу оном великом? И мисалми великими обдржан бише, помишлае в себи, буде ли устане мртвим или не? и ва-т ли ум паки доити или не? И чуѣше се говорећи, ере все моги велики божи промисал учинив их, како сагнивши се и распадши се кости [и] ва то исто бите имаю доити и од смрти на живот люди мртве в ту свист довести в прво бите.[8] И многа такои помишлае рече: ѣко узвеличише се

---

[1] dodatak iz *a*. [2] rkp. *m* **естьствьномь сьдрьжимиѥ силою.** [3] iz *a*, u nas: на мести тими. [4] po *a m*, rkp. не принесоше. [5] rkp. тече. [6] dodatak iz *a*. [7] cielo ovo mjesto glasi u *a* ovako: **ѥгда же ли оть четирехь сьставь ѥдино или оумножить се или оскоудѣѥть, тогда растлить се и оть доуше распрежеть се тлѣньно чловѣче тѣло. Аще ли промыслоѥь твоиѥь и кравевьскою хытростию плѣы четириныа истьканеть се кола ѥже соуть сьстави, тогда плѣы тѣло сь доушею здравьствоуѥть.** U rkp. *c* ima više toga, što ovdje dodajem: **ѩко же всадника некоего и сна равно текѹт и егда раздѣлит се, тогда дѹша отидет а тѣло мртво ѡстанет: ѡгаи топле ѡбе земле сѹхе вздѹ(х) хракотина чрна, жлч жлта, жлчи ѡбе, ѡги, вздѹ(х), противлениѥ сиѥ четириѥ саставоѥ коиѥ человек саставь се, имеен ѹѥ да разѹмеет.** [8] rkp. *a* ovako: **дивлаше**

дила твоѣ господи, все бо премудростю створи. И то рек[1] к Бабилону идише, (како) ники чловик на уречено мисто на смрт свою идише. И тада Александар македонски цар и всега свита господин смрт свою помишлае не утишаше се [CIV^a]. Када се приближа на поле, ко се зове Сенар, в земли ка се зове Аситида, гди правадни и богати Иоб живил бише, [и] ту станом ста и силне воиске негове по том полю падоше. Баруни Александрови Александра брижна и жалостна веле види(в)ше, изминити хотиху, на гору нега високу изведоше, срце негово обеселити хотиху, и воиски негови всои оружати се рекоше и на едном мисти на поли том сабрати се рекоше. Александру рекоше: за-ч скрбю потаплаш срце свое? видиш колицим людем данас учини те бог цара! Трибуе тебп веселити се много и радовати се веле. Александар плакав много, главом покимав, рече: видите ли всих ових, до педесет лит вси под землю поиду. Бише бо ту видити веће мирида тисуѣ люди, кони брез числа много. И биху ту вси ѣзици сабрани: Персиди, Индиѣне, Сири и Евреи, Миди и Пиници, [CIV^b] Гелами и Еламите, Халдеи и Лиди, и Нимци и Грци и ини вси источни и западни езици.[2] И ту Александар велике и многе гозбе учинити рече. И ту од истока и запада, сивера и юга, сабрали се биху вси ѣзици и баруни и кнези с великими дарми и поклони.

О дошастю Ариштотила.[3] И в то вриме доиде од Македоние од Олимпиѣде царице велики Ариштотил учител Александров. Александар рад би и целова Ариштотила говорећи: добро си дошал брезцинна главо, неугашаеми свитилниче, ки в Грцих данас сѣш како сунце, научителю и казателю всему разуму и всои философии, велики Ариштотиле, кога мудрости почудише се Грци, кога разуму почудише се Евреи, кога хитрости почудише се еюпатски мудрци. Кажи ми, о чудни в людех учителю мои, како западна живе страна

бо се глаголюе: како сьгниивьшеюе се кости и расипавьше вь тожде бытие пакы приити имоуть, нь сьмышлаюе вь себѣ пакы глаголюше, ако вьсамогыи божии промысль, създавыи ихь оть небытия вь бытие, можеть и кости мрьтвыие пакы вь тожде привести бытие.

[1] u rkp. *m* zametnuto je, što odavle dalje ide, nekamo s traga, to je znak da su u izvorniku Mihanovićeva rukopisa zbilja bili listovi ispremiešani. [2] rkp. *a*: **Перси, Иньдиане, Сири, Євреи, Миди, Финици, Гельфи и Єльдами, Халдѣи, Лиди, Нѣмьци, Грьци.** U našem rkp. grieškom Сиринери mjesto Сири и Евреи ili Сири, Ивери kako je u *c*, *m* kao *a*, samo: **гельфи и еламите**, a izostavio je **лиди**. [3] rkp. *a* **когда приде цѣсарица Олимьпиада вь Алеѯеньдроу**, kao naslov.

Digitized by Google

и [CV^a] како Мацедониѣ пребива? и жива ли е любима и слатка царица мати моѣ? и како од нас по свиту чуе се? верую ли люди, ере приѣсмо всу землю и до раѣ доидосмо, кога ти у книгах твоих указуеш на краи земле бити, в едоми на истоку; тога ѣа близу доидох, до макаронских отоков ва окиѣнскои рици, гди [су] елински мудрци душам чловичаским бити говоре; да ту ѣа дошад ниедне не видих, како истином каза ми нагомудрски старишина Евант, не бити ним ту, да в долних земле муках тамо муче се а заповидию великога бога Сабаота. То Ариштотил чув почуди се говореѣи: хвалю бога ере видих свитло и прелипо лице твое, силни в людех и всега свита цару. Вас свит чивши ча е од тебе, почуди се веле и взрадова се о слави, колико тебе бог дарова не, како никому другому чловику на всем свиту. Мацедониѣ весели се и цвате како [CV^b] и крин мею земалским царством[1] радуюѣи се ере другога по теби не наиде ни цара ни господина [дозиваюѣи.] Мати твоѣ госпоѣ моѣ всега свита царица весели се и здравуе, желно тебе погледаюѣи или видити или слишати и не зна хоѣе ли видити твое свитло и красно лице. Мене к теби послала е видити те и госпою мою Рокзанду, и да вас од нее помолю, да скоро к неи придете. Молимо[2] те много о сем говореѣи, како да ме не преслишиш. Ако ли ти неузможно е в Мацедонию доити к нам, а ми к царству твому доидемо, када ти велиш. Ако ли то не учиниш,[3] то живот мои скоро смртю заминити имам. Тада рече Александар: блажен е всаки чловик, ки родителску заповид послуша. И Ариштотилу рече: пиши да доиде к нам Олимпнада, по том да доидемо у Мацедонию. Да мани е речено Мацедонию веѣе не видити. И тому тако бивши [CVI^a] на обед седоше, и вси баруни и кнези и владавци по достоѣню нареди сести. Птоломеѣ и Филона и Антиоха и Селевкуша, близу свое трпезе, [и] всакога на своеи трпези посади. Ариштотила учитела свога[4] више всих

---

[1] rkp. *a* dodaje: **бога непрѣстаньно ѯа тебе вьсесрьдьно молеще, по твоеи бо сьмрьти не имать дроугаго добити ни цѣсара ни господина, ꙗкоже тебе Алеѯеньдре**; tako i *m*. [2] rkp. *a* skladnije: **молить бо те мною глаголющи: не прѣслоушан мене о семь вьселюбьѯны мои сьноу и оуню мею прѣмили свѣте, не оулиши мене не оулиши твоеѥ насытити се вьсекрасьниѥ доброти вь скорѣ и сь вьсесрьдьною и свѣтлою царицею Роѯаньдою.** — tako i *m*. [3] rkp. *a m* drugačije: **и твоего насытиѣше се имѣ вьсесладькаго образа, жикоть свои бо вь скорѣ имать ѯамѣнити сьмрьтию.** [4] rukop. *a* dodaje: **и Аломедоуша Поликратоушева сина, егоже люблеше ѯѣло, конь прѣстола своего на шестоиь степене посади**, tako i *m*.

Digitized by Google

посади на шестом степену. По том уста Ариштотил на обеди.[1] изне дари ке бише послала Олимпиада и дарова Александра и Рокзанду, дви стеми царски и дви крзни велици с бисером и каминем, и два фарижа бела како и сниг, оседлани слоновими седли, са златом и с каминем и з бисером,[2] и бакиту куманску царску и два рога слонова и два прстена од атранста[3] и аметисова и иних драгих камени и дванадесте здил златих и биѣежац сирмених злата с каминем и бисером и книгу говорећи тако: всеслатки и предраги и мили свите очию моею, цару всега свита, Александре, предрага мати твоѣ Олимпиѣда (радовати те пишу).[4] Сину мои, одколе видинѣ тво[CVI^b]га раздилих се, од толе срце мое и душа моѣ мею собом свадише се и умрити и(х) не могу никакоре, да вазда сузами тишу их, помишлаући твое раздилене. И вса богатаства и царства всега свита за ништор нимам, помишлаући твое раздилене. Да ако ти драго е к нам прити, скоро приди; ако ли ти ни драго, а ми к теби да доидемо, гди еси ти; и буди весел и здрав. И прочтав книгу Ариштотил седе. Александар сидише на великом престоли Пора цара индиискога,[5] и учинен бише чудно и многими хитростми од кости елефантових и од слонових зуби са частним златом и великим бисером и з драгим каминем. И бише висок од земле дванадесте шкалин. И ту много весели се Александар с властели, и ту много дан веселѣ бивша, нигдо украде руменчу[6] злату Александрову. И слишав то Александар [и] рече: гдо ю е украл и гди [CVII^a] буде руменча, Александрова звати се хоће, а не тога ки ю е украл. И ту сиде Ариштотил упроси Александра: како море учинити толико колико други чловик нигдо не учини. Александар рече: четири приѣтели на ово помогоше ми: прво податливство, друго непотворно на ѣзику, трето помиловане, четрто прав суд,[7] и к тому вса земалска колико ништор не имих за свою сриѣу. И то сповидаше Ариштотилу все ча по

---

[1] *a m* ovako: **и прѣполовльшоу се обѣдоу вьста** itd. [2] rukop. *a* nastavlja ovako: **и .р. коньѕобьныхь, и коуѵьмоу царьскоу ѕ бисеромь и сь ѕлатомь, и тисоущоу оклопи, прѣсталиенехь на львовехь кожахь, .д. рогоке слонове.** [3] *a* **оть камена аньдраха,** za tim nastavlja: **и хакиѕмо парижько оть коже коркодилове ѕ бисеромь и сь каменниемь, и .р. блюдьь иастольныихь и бѣлежьць ороужьныи сь бисеромь.** [4] umetak iz *m*. [5] rkp. *a* dodaje: **.ві. бѣше степень оть ѕемлѥ високь, сьтворень бѣше** itd. [6] rkp. *a m* **роменьуоу.** [7] rkp. *a* broji samo tri, i to ovako: **роука податьлика, и вѣра непотворьна, и соудь правь,** *m* takodjer samo tri: **податьство и непотворьство и прави соудь,** *c* broji četiri kao i naš tekst.

Digitized by Google

землах видил бише, и колико силна господства разби и како до раѣ дойде и [на] многа и чудна ина. Ариштотил упрашаше Александра: гди су велике твое скровнице и ризнице, ке по землах сабрал еси? Он на властеле свое погледав рече: верни мои друзи ово су мое ризнице, в срци верних люди есу.[1] Ариштотил рече: о Александре поспешаи дите учинити, да Мацедонпѣном поменуте оставиш. Александар рече нему: нимам [CVII^b] вам оставити сина, да оставлю вам и мнозим памет ову: велике мое подвиге и добра моѣ дила. И ту стое двора држител[2] Александров рече: добро е (цару) царство обогатити. Александар нему рече: Крис цар лидонски много злата сабрал бише, да ли не би му помоћи од нега. И[3] друзи негово имише, како и ми Пор(а) цар(а). Злато много е храбри [и] витези и верни и разумни люди. Гдо то има, все ча годи хоће имати море. Он паки рече: добро е Александре веће доходак по землах вазимати. Александар рече: ни вртара[4] не люблю ки ис корена зеле искида. И ту на обеди том види Александар Персиѣнина именем Меликаспра[5] и та бише стар и браду свою много угладил бише како да се млад види людем, и рече му: о мили мои ако ка помоћ од вапсила хоће ти бити, вапсаи колина ног твоих, да се укрипе; ако ли вапсилом старости [CVIII^a] укрипити не мореш, не вапсаи се да те вапсило не прехини; тебе млада гледаюћи, у старости брзо умреши. И в том властеле негови чуше и много смиѣше се. И други бише у Александра од властел и тому бише име Александар и бише страшлив много и иза всакога боѣ бигаше. И нему рече Александар: чловиче или име промини или дило, мое бо име тобом срамотно е. И в та дан доведоше Александру три тисућа гусаров и разбойников и рекоше му властеле обисити их всих. Александар ним рече: поколе лице мое видили есу, нима од них нiедан умрити, ере судцем дано е убиѣти а цару дано е помиловати. Них Александар ловце себи учини. И ту доведоше Александру чловика Индиѣнина и такова стрилца га повидаху, да кроз прстен промиташе стрилу туде. Тада Александар рече нему, да хити. Он не хоти. И вси нудише га и

---

[1] rkp. *a* **царьскаа бо съкровница въ чловѣчьскыихъ живоуть срьдьцихъ**, tako i *m*. [2] slaže se sa *c*: **дворѡдржац** [3] rkp. *a* ne govori ništa o Poru, nego ima samo ovo: **Нь дроуži того кѣрьдосаше**, *m* **много бо ѕлата събраль беше, нь дроуži его кѣрьдосаше**, više ništa, *c* dodaje: **такоже и ми Порово.** [4] rkp. grieškom vratara. [5] rkp. *a* ne stavlja mu imena ovdje, nego malo niže: **о любими мои Меликьиьспре**, tako i *m*.

Digitized by Google

не послуша их. Александар [CVIII*b*] рече: одсиците му главу. И ведући га рекоше му: за-ч чловиче живот свои за едно стрилене одда? Он рече ним: десет дни е, поколе лука не похитих и бою се да пред царем погришу и први глас мои изгублю. И то Александру повидаше и захвали му и даровав га оправи. И ту стое ники воиник Александру рече: цару кћер едну имам и удати ю хоћу, помози ми дотом.[1] И рече Александар дати му тисуће таланат злата. Он рече: много ми е цару. Александар рече: царски цар трибуе да велик е. И ту Александар Ариштотила учитела свога дарова стемом великом и крзном великим Пора цара и тисуће таланат злата и десет кабал бисера белога и василопатера учини га и в Мацедонию посла га довести Олимпиђду матер негову в Еюпат велики в палестинскои земли. Сам ту с Рокзандом [CIX*a*] царицом оста. По том чловик ники пришад Александру рече: цару (приђ мало дни)[2] ловлах краи рике, ка се зове Тигар, скровишће наидох много велико пуно злата. И ако ти е угодно, пошли и вазми га много, ере га много е. Александар рече: всако злато у божиеи руци е. Да ако би бог хотил, мани би е обѣвил; да када е теби обѣвил е, теби дано е; пои и вазми е. Он рече: колико хотих взех, два дни и дви ноћи колико хотих носих, остало цару вазми ти. Александар тому почуди се и усед на кона на место идише. И много злата видив (**рече, еда одь Дариевихь скрокищь ѕлато сие есть, и**)[3] заповида воиски всои узети, и толико га много бише, колико вси дости взеше, и Александру га оста сто коли.[4]

И тому тако бившу,[5] по том Олимпиђда од Мацедоние доиде. Александар то чув все властеле свое и силну воиску нареди, (и) коне велике поводне под златими седли, и трубе гласовне и органи и димпли и муси[CIX*b*]иске хитрости и колесницу злату с каминем и з бисером по достоѣню наредив и Рокзанду с тисућ владик изабраних посла с великом частю.[6] И када види Олимпиђда Рокзанду,

---

[1] rkp. *a* **дьщерь юединородноу имамь и дьнись омоужити ю хощоу, помоѕи ми прикїомь**, tako i *m*, samo što piš·: **омоужати**. [2] umetak iz *m*. [3] umetak iz *m*. [4] rkp. кони, ispravak je učinjen prema rkp. *a*; u *m* .р. **кьбль**, *c* .р. **кабал**. [5] ovdje dolazi u *a* naslov: **когда прїиде царица Олимпиада къ Алеѯеньдроу**. [6] rkp. *a* skladnije ovako: **Алеѯеньдрь же вьсе царе и киеѯе нареди и всоу силноу конскоу направи и коие поводие съ поѕлакиеними седли повести рече. Троуби гласьние и органы и дипли, ѯалтири и ине моусикниске хитрости по достоянию оуредивь колесьницоу ѕлатоу съ бисеромь и каменикьмь оукрашеноу на оусрѣте-**

Digitized by Google

узрадова се и [рече,] позирајући на ню чуђше се липоти нее и добру разуму, и к срцу притиснувши ю целиваше ю говорећи.[1] госпое нашла те есам, срце и душе и мили свите и взлюблена кћи моѣ Рокзандо. И рече Рокзанда: добро сам те нашла и добро си дошла мати господина мога и свитла царице и мана мати и госпоѣ, госпое Олимпиѣдо. По том на колесницу уседоше и поѣхаше. Александар них срите у чудноі великоі парастаси са всими властели, вси биху на велицих коних и всаки властелин пред свою воиску в царскоі стеми на златих направах ѣхаше. Александар ѣхаше у великом плашћу мацедониском[2] на великом [CX^a] кони бучифали, у пиничком крзни, на глави негови персидска кучма с качкамиловим[3] перием, на кучми винац Талистриде[4] амазонске царице. Када близу сташе се, тада цариці оби с колеснице излизоше и саге вргоше и ту на них ставше Александра дочекаше. Александар далеко с кона саседе с властели (и) пиш к матери своеи доиде. Мати нега видивши [и] целова га говорећи: добро те наидох сину мои и свега свита цару. По том к станом поѣхаше и бише видити чудни и липи станак. И када у окол поѣхаше, тада шереге по достоѣнству разредише и редом прико пола идиху вси. Трубе гласовне удрише, органи, праскавице, разлике ине мусиске свиренѣ, и не бише ниеднога инога гласа чути од трубнога вапѣ и од конскога рзанѣ.[5] И тако ва окол придоше и на обеди седоше. Александар седе на престоли свом златом и о десну седе Олимпиѣда а на ливу Рокзанда, и властеле [CX^b] седоше по достоѣнству. И ту много веселише се и наче казовати Александар Олимпиѣди бое велике, ке учинил бише з Дарием персидским и с Пором индиским и са источними и западними цари и езици. И то чувши Олимпиѣда царица чуѣше се много. И ту рече Александар и удрише органи, ки зову се сириниамели.[6] Такови есу ти органи: три тисуће писков имаю гласних, разлици есу, дебели и танки, висоци и ниски, ини чудни, ере всаки чловик ум

мнѥ матери своѥи посла; прѣжде себе Роѯаньдоу царицоу свою посла и тисоуіроу владыкьь сь нѥю сь чьстню и сь достоѧнѥмь срѣсти рече; tako i *m*.

[1] *a m* umeću: благодароу тебе боже мои, ѩко даль ми ѥси Алеѯеньдроу подобьноу ѥмоу женоу, и рече кь нѥи. [2] *a* sa svim drugačije: Алеѯеньдрь бѣ ѩхаѩ оу великои тльчи македоніискогѧ рьта; tako i *m*, samo što piše рота. [3] *a m* сь стратокамиловемь. [4] rkp. *a m* клетерьке. [5] rkp. *a m* оурнстокамии. [6] rkp. *a* сирьнамьли, *m* сириниамели, tako i *c*.

Digitized by Google

свои изминююћи.[1] И ту веселише се много, Олимпиѣда с Рокзандом в шатор отидоше и ту заповида Александар младим витезем в едан дан турнати се, а други дан на клобук стрилати, ини дан игру играху, ка се зове каружа,[2] чудна бо е веле.

О отровех Александрових. Ва то вриме биху два брата Мацедонанина, Ликадуш и Врионуш. Ликадуш бише челник конюшки, Врионуш бише слуга Александров, (и) мнише их Александар [CXI*a*] верних и люблаше их много,[3] и матер свою у Мацедонии имиху и бише име неи Минерва, и та бише лукава веле, и за много лит матер свою не биху видили. Она к ним често поручаше и писаше, како да доиду видити ю. Они матер не слишаху и нои писаху, говорећи: ни вас свит од любве Александрове не море нас раздилити. Мати них видивши тврду любав них ка Александру ку имаю [и] смисли она вухвено чудно дило: отровни ѣд с хитростю у гликизмо примиша, ко се зове арпие,[4] и то [а]гликизмо синовом посла с книгом говорећи тако: слатким синовом моим, Ликадушу и Врионушу мати ваша Минерва. Се двадесет лит е, да лица вашега не видих и много крат поручах и писах к вам и ви пишете ми да од любве Александрове не морете одтиснути се. Да всака слава и богатство у своих е почтено, да у иних злато мртво лежи. Да ѣа заклинам вас мликом ким оддоих вас, [CXI*b*] да (**придете видѣти ме; аще ли Алеѯеньдръ ме поустить власъ,**)[5] [а]гликизмо арпие (дах вам),[6] од нега дайте Александру окусити. Колико од нега окуси, та час вас пусти; сами од сега не окусите. Када книгу прочтише, Ликадуш матери своеи поруга се,[7] а Врионуш гликизмо оно схрани. Ликадуш нему рече: брате одврзи то, не те бо нам ниедне помоћи учинити. Бише (**Левькадоушь надь конюси старешинъ оу Алеѯандра цара, Креѡноушь же слоу-**

---

[1] rkp. *a* **и чюдьни и толико жалостьни слышати и сладьци яко вьсаки оумь чловѣчьскыи прѣоудолѣющи**, tako i *m*, samo: **прѣоудивлающь беше**, *c* bliže našemu tekstu: **ере вьсаки чловик зи свои зламинье.** [2] rkp. *a* **кароухи.** [3] u rkp. *a m* počima malo drugčije: **И тогда придоше къ Алеѯеньдроу два нѣкла витеза Макѣдонилина, иже Алеѯеньдръ зѣло люблаше и оть млада бѣше ихь оусхранилъ, и братьи же присна бѣхоу, матерь же въ Макѣдонии имѣхоу и оть многыихь лѣть сию не бѣхоу видѣли.** — Imena te dvojice piše *a* redovito ovako: **левькадоушь** i **крниеоушь**, *m* **левькадоушь** i **креоноушь.** [4] rkp. *a* **иже нарицеть се рефьие**, *m* **рефеие.** [5] dodatak iz *a m*. [6] dodatak po smislu, u *a* ovako: **гликизмо вамь рефие оудахь**, *m* **гликизмо рофоно оудахь вамь.** [7] *a* **зазрѣвь посмеи се.**

Digitized by Google

жаше Алеѯандроу цароу, беше же)[1] Ликадуш прав и веран Александру, бише Врионуш лукав и неверан на срци свом Александру. И много крат просил бише Александра: Александре даи ми Мацедонию. Александар рече: о мили мои Врионушу вас свит оддати имам, да Мацедонию никомуре до мое смрти; по том кому ю бог Сабаот да **(и мои народъ и крепька десьница и остри мьчь.)**[2] И за то Врионуш злобу на Александра в срци хранаше и [а]гликизмо оно ѣдовно имише,[3] ко шест лит држа, не могући Александра отровати. И брат негов Ликадуш не даваше му говорећи: остави се мужа чуднога, од нега потресе се сва подсуначна[4] (земла). Ако нега [CXII*a*] убиеш, вас свит смртю негову сметеш, и ми оба злом смртю умреве и матере наше не видимо. И хотише Ликадуш Александру повидати, да не би му Александар веровал, за то ере веле люблаше Врионуша. И Птоломею казати хотише, да размислив рече: ако брата мога убию, и мене убию ш ним. И Врионуша караше много, а он га не послушаше. Добро рече **(рекыи)**: в неразумно срце бог не вниде; ако ли вниде, то скоро изиде. И тада една од лукавих жен убинство велико учини[5] и ту Александра великога мацедонискога цара лукавством женским смрт постиже.

И в те дни Александар пир велик властелем своим учини, и та дан даре частне многе од всега свита к нему придоше, и на том обеди веселе велико учини. Имише Александар чашу самотворну анираста камика,[6] и том чашом вазда пѣше, ере многоцинна бише, и том чашом напи Рокзанди. [CXII*b*] Врионуш понесе чашу лудо

---

[1] ovaj je umetak izvadjen iz *m*, tako i *a*, samo što piše: **конюшьки уельинкь.** [2] umetnuto iz *m a*. [3] rukopis *a* mjesto имише piše ove rieči: **Алеѯеньдроу пристоуни(вь) хоте подати.** Za tim ide ovaj naslov: **како хотеше Врионоуш Алеѯеньдра отроути.** Umah nastavlja ovako: **поѕрѣвь же на красотоу лица его пакы не хотеше, дрьжаше же сие .s. лѣть, не могыи Алеѯеньдра отроути;** isto tako i *m*. [4] rkp. *m a* malko obširnije: **бои се бога о уловѣче, не оубивали моужа дивьна и чюдьна, егоже Еллини подивише се моудрости, егоже храбрости поуоудише се Перьсене (и Иньдиане), (оть) егоже потресе се подьсльньуьнала ѕемля, вьсточьнала и ѕападьнала, южьнала и северьнала, егоже оубояше се вьси поморьсцїи отоци;** rukop. *c* podudara se gotovo riječ po rieč s našim tekstom. [5] rukopis *a* dodaje: **якоже и дреклие ранские пише Евьи ради оуклонихоуь се. Соломоунь моудрїи вь уловѣцѣхь женьскою любовию моудрости своеие отпаде, и Самьѯоноу великоноу вь крѣпости женьское одолѣ оухищрение. И Иосифь прѣкрасныи оть лоукавые жены много пострада;** to ima i u *m*. [6] *a* **оть андракса камена,** *m* **оть анфраѯа камена.**

Digitized by Google

и з руке му упаде се и разби се. Александар нему рече: мили мои Врионушу, ча то учини, ниси достоѣн за то дило.[1] Врионуш злобу велику на срце вазам[2] [и] ту га хотише отровати, и не да му Ликадуш. И толико бише гиздав Врионуш, да мишлаше на срци свом говоре: ако Александра отрую, цар на мисто Александра бити хоћу свиту, и то како види Рокзанда пристане к мани. И в то вриме доидоше Евреи[3] од Ерусолима ка Алексадру и донесоше му шатор царски, чрлен, велик много, и повидаше му, да пророк Еремиѣ умри. И то чув Александар много скрбан би. По том придоше мужи од града Александрие, кога зида Александар и рекоше: господине цару, град ки зида Александрию, мисто добро и липо е; да не моремо живити в нем. Александар им рече: за-ч? Они му рише: ере гад зал е, змие исходе из рике Нилске и люди[4] умираю, ке [CXIII*a*] уѣидаю. Александар рече: поите в Ерусолим и кости пророка евреискога Еремие взамите и на криж града в зид узиѣите, молитва негова исцили ѣд од змии. И тому тако бившу, од толе до данас змиѣ ва Александрии уѣисти не море чловика. И та дан приступи жена ника ка Александру и рече: цару муж ме бие и кара много. Александар рече:[5] ни мани судити теби пред мужем твоим. Она на убиене мужа свога Александра понудити хотише (и) рече: цару Александре мене бие и теби неверан е. Александар рече:[6] ни жене мужем не суде ни е дано жени мужем судити своим. Ва царству мом жене мужем не суде и да од тебе друге [да] не науче се и заповида жени ѣзик уризати. И в то вриме приступи ка Александру дворородржица негов именем Дардануш.[7] Та бише милостан и веран Александру и бише млад тилом, и бише коник и храбар веле и рече: цару триби е [CXIII*b*] да властеле твои домове свое виде. Море бити тридесет лит да од домов своих зашли есу [николико их].[8] И ту заповида

[1] rkp. *m a* nešto drugčije: **Крѣоноушь же не сьблюдьно и поносьно сию носе, изъ роуки испоустивь и разбивь, Алеѯандрь ѡ семь расрьувь се Креѡноуша покара мало.** [2] rkp. *a m* dodavaju: **хранаше на своюго си благодѣтела безоумьно и тоу юго.** [3] rukopis *a c* **нерен**, *m* **Єурен.** [4] rkp. *a* **и люди оухапляюще и ѥдоць оумирають**, *m* **людие оухапающе единоць оумирають.** [5] rkp. *a* umeće ovu izreku: **кьсакои жене глава ѥсть моужь**; to isto ima i *m*. [6] ovo dalje ispravnije ima *a m*: **нѣсть ти дано соудити моужоу, вь царьстви бо моемь жени моужемь не соудеть, ѡ горе людемь темь, ньиже жена ѡбладаеть, жена бо на единоу потрекоу оть бога сьтвори се, дѣтородьства ради, моужоу же подроуьна да ѥсть.** [7] rkp. *a* **даньдароушь**, *m* **дарьданоушь.** [8] rieči suvišne metnuo sam u ogradu.

Digitized by Google

Александар и донесоше дари царске многоцинне, и властеле свое и всу воиску дарова царскими стемами и диадемами и великими крзни, и арапскими (и) индинскими фарижи, и вси оседлани седли златими, и свите од злата и поѣси и бисера кому числа не бише. И тако все даровав заповида всакому у свое царство одправити се.

Од отрованѣ Александрова. По том сам Александар с матерю свою Олимпиѣдом и с Роксандом и з двором своим са слободними витези поиде ловити у евилатинске горе.[1] И в то вриме приступи Врионуш ка Александру и рече: цару дан ми мацедониско госпоцтво. Александар му рече: мили мои Врионушу, ѣа свиту всему цар есам, да люди мацедониским царем зову ме. Да вазми Ливию и Киликию и велику Антиохию [XCIV^a] (И сиѥ Врисеоушь не вьсхоте, нь помишлиаше вь себе, ꙗко ѩре Алеѯеньдрь оумреть, азь вьсемоу свѣтоу цѣсарь боудоу. И тако ѥдь расткоривь Алеѯеньдроу даде. Алеѯеньдрь же вьвоусивь и вь ть часъ стоудень бысть ꙗко кроушьць и осетивь ꙗко отроковь бысть и рече: о любиии мои врахоу Филипе, вѣдомо да ѥсть тебѣ, ꙗко вь сладькомь винѣ горька вьвоусихь ѥда. Филипь же сиѥ слышавь и стемоу сь главы своѥѥ сьврьгь на ѯемлю (повръже)[2] и вина нѣкаа топлиаше сь целнымь терїакиѥмь[3] и Алеѯеньдроу даде пити. Се же слышавь Врисеоушевь братъ Левьвадоушь и Алеѯеньдрове сьмрьти видѣти не могыи, на иьчь свои налегь, слиь себе оубоде. Алеѯеньдрь же вь врахоу своѥмоу Филипоу рече: можеши ли ме сьмрьти избавити о Филипе. Филипь же вь ниѥмоу сь плачемь рече: о вьсега свѣта цѣсароу Алеѯеньдре, идеже бог хощеть, побѣждаѥть се ѥстьства чинь; да не вьзможно ни ѥ помощи ти, понеже прѣодолѣла ѥсть ѥдовиаа стоудень срьдьца твоѥго топлотоу. Нь сиѥ помощи ти могоу, ꙗко да .г. дьни живь боудеши, доньдеже вьса царьствиа оуредиши. Се же Алеѯеньдрь слышавь, главою же поиклавь и просльзивь се рече: о соуѥтьнаа слако человѣчьска, ꙗко вь малѣ ꙗвляѥши се, а вь скорѣ погибаѥши. Добре бо рече ребыи: Нѣсть на ѯемли радость, ѥиже не приѥшаѥть се жалость, ни ѥсть на ѯемли слава не прѣложьнаа. О ѯемлѥ и сльньце и людиѥ и твари плачите мене дьньсь, вь малѣ бо на свѣть ꙗвихь се а вь скорѣ подь ѯемлю ѯлидохь. О ѯемлѥ моя мати ꙗко красниѥ человѣкы оть ѯемлѥ оупитавьши (и) на красьно нхь вь себѣ приѥмлѥши. О неоуставьнаа человѣчьска чести, ꙗко вь мнѣ тихо посмѣꙗ се и паки ме вь ѯемли отсилаѥши. О вьсесильии[4] и вьсемощьии

[1] rukop. *a* вь китальские гори, *c* на екалатские гори, *m* вь еулатьске гори. [2] umetnuto iz *m*. [3] *m* терїакомь. [4] rukopis ѡвое силии и мощии.

Digitized by Google

и любимїи мои Млкедонимне, аще възможьно ви есть сьрьти отети
ме дньсь, да сь вами вьсегда боудоу, за мене дньсь сьрьтию бинте
се; похитити бо ме оть влась пришьла есть. Се же слышавше Млкедонїане сь плачемь рекоше къ Алеѯеньдроу: Алеѯеньдре сильнии господине, аще би възможьно)[1] од смрти одкупити те данас, живот наш
вси дали бисмо. Да ти на земли добро поживил еси, и смрт твоѣ
почтена е, и бола е него ли наш живот. Да походи Александре
на уготовано теби мисто. Тада Филип ликар маску живу рассик
[и] постави в нои Александра. И ту сиде Александар. Вса зе-
малска госпоцтва и царства и все власти како е трибі нареди и
дозва Птоломеѣ и Филона, и взам Олимпиѣду и Рокзанду за руку,
да ним и рече: о моѣ предрага два брата, ово матер мою и жену
данас предаю вам, ере (да) споминаюћи любав мою к вам ово
почтено схраните[2] и мацедониско госпоцтво добро уредите. И
тило мое ва Александрии вакопаите, и паки видимо се када мртви
од гробов устану и (вѣдомо да есть вамь, яко)[3] на покон литом
Персиди Мацедонию имаю обладати, како ми Персиду данас. По[4]
том Александар призва к себи Рокзанду и целова ю и рече: о
Дариева кћи и до данас всега свита [CXIV*b*] царице, данас любав
наша и вера права, ку мею собом имисмо, растргнути се има. По
том дозва Александар все властеле свое и ш ними целива се
редом са всими с великим плачем, и к ним рече: о мила моѣ
братѣ и мои властеле, другога веће Александра нећете наити. По
том заповида Александар и доведоше к нему великога буцифала.
И види Александра буцифал умираюћи и желно вишћаше и много
рзаше и сузе од очию неговию како у чловици непрестанно идиху
и ногами землю копаше. Александар то видив похити га за гриву
и рече: о мили мои коню, тебе брата имих, да веће други Але-

---

[1] Ovaj je umetak izvadjen iz *a*, jer je u našem tekstu grieškom ispao; rkp. *c* podudara se gotovo do rieči s *a*, isto tako *m*. [2] rkp. *m* сьрьти дохраните. [3] umetak iz rkp. *m*. [4] rkp. *c* (u *a* istrgnut je taj list) piše ovako: И се рек Алексендар са матерню целова се са великою жалостню и са царицом Роксандом. Сию целова глаголе: о Дариева дщи, мили свете очию моею и срдце мое, веси ли от мелиже чест моя приплете се тебе, колико изкещение срьдьца моего и любе показа' тебе, яко инедни мъж ка своеи жени; тако же и ти верно саблюде якоже инедина жена ка мужу своему. Вѣдомо да ти ест, данас любов растргнути хощемо. Ва всуни свет отходу, откуд вратити се не имам. Остани са богом, мила душе моя. И се рек целова и отпусти ю. Tako od prilike i u *m*; u *a* iskinut je list, na kojem bijaše ovo mjesto napisano.

Digitized by Google

ксандар на те неће усести. По том Александар позрив на Врионуша [и] рече: о предраги мои Врионушу, ча ми зло да а за мое добро?[1] Да проклет (да) е, гдо храни госпоцкога убоицу и гдо храни градскога издаицу[2] [CXV^a] и гдо храни блудника госпоцке куће; да залога убии, да се зло не множи, да скрати. Врионуш сташе муче, не умие ча одговорити. И ту стое буцифал скочи и похити зуби Врионуша за врат и одкиде му главу и на землю га притишће и ногами га попра. Александар то видив [и] рече: брате драги Врионушу, попии чашу, ком мани послужи. И скочив Птоломеи и Фплон [и] рассикоше Врионуша на дробно и рекоше нега врићи псом. Александар на властеле свое погледав рече: како вас свит приѣх и по пустих землах ходих и до раѣ доидох, кади Адам прадид наш живил бише, и все крае земле видих и висину небеску испитах и дубину морску познах и смрти утећи не могох,[3] да похою онде гди су вси ки су од вика умрли.[4] Паки се видити имамо, када мртви од гробов устану, на судишћу оном страшном и на великом [CXV^b] трговишћу великога бога Сабаота, како ми указа пророк Еремиѣ. И то рек велики цар Александар умри в земли, ка се зове Гесем, в страни халдеискои, близу Еюпта, на Меюричю сирском, на рици Нили, на мести гди е Осип седам житниц Фараону цару учинил. И толик плач учини се ту, колико нигдор нигдир не види ни слиша. И тако оправише и в царске свите обукоше га и царску круну на главу нему положише и с велику частю тило негово на колеснице положише и ва Александрию донесоше. Мати негова Олимпиѣда и Рокзанда царица негова крзна своѣ многоцинна раздераше и власи главе свое до земле распустише, желно Александра плакаше.

(Роксанда[5] крьзно до зємле раздра и косе до зємле расноусти, ка Алеѯендроу ꙗко живоу говораше: о Алеѯендре васего света цароу, силни господине, пнзꙗтор ли мене кеше[6] тере ме остави ва тоуждих зємла(х), сам ꙗко слнце са слнцем занде. Ма о зємле и слнце, горн и хлми и

[1] rkp. *m* ovako: ѡ любими мои Врєѡноушоу, не весн ли, елика блага сьтворихь тебє, поутѡ зло за добро въздаль ми еси? поутѡ ѡтровьнога еда напои ме? [2] rkp. *m* изданьнью, *a* градонзданьнью. [3] rkp. *m* ovako: нь оубєжати ме могохомь горькога напраснаго сьмрьтьнаго срьца, ви же зрите ме оуипрающа, помощи ми хощете, нь не можете. [4] rkp. *m* dodaje: ви же ѡстанєте ми з богомь, мене до сьмрьти поменоующе. [5] ovaj umetak čita se u *c*, te se s njim podudara i tekst rukopisa *a* s nekimi razlikami; u našem tekstu ispade to valjda grieškom. [6] rkp. *a* да крьвьникь ли мене кѣше, понєже вь тоуждихь остави ме зємлюхь.

Digitized by Google

море и красила древа полскаа[1] **плачите се данас са мною и точите источник слза**[2] **от очню моєю, єзеро напините, гороу напоите пелиновоу, издовитоу тоу гороу.).**[3]

По том Рокзанда заповида всим излисти ван, сама кон Александра сиѣше[4] и много нега целивавши рече: о Александре, од тебе жива раздилити се не могу. [CXVI] И то рекши нож Александров взе и на-н налегши врху Александра убоде се и умри. Птоломеи и Филон ступ велик узидаше посрид александриискога града, и на нем в злати раци[5] Александра цара и Рокзанду царицу поставише, гди и до данашнега дне ту стое. Властеле отидоше всак на свою землю.[6] По смрти Александрови на четира ста царствиѣ вса земла раздили се.[7] Птоломеи и Филон написаше на ступу: Александар цар царем.

---

[1] rukop. *a* **плодовитаа.** [2] rukop. *a* **сльзьныи.** [3] rkp. *a* dodaje: **имѣ.** [4] rkp. *a* ovako: **слза же конь Алеѯеньдра сѣдьши како жива облобизаше и къ нємоу глаголаше: Алеѯеньдре македоніискы цароу, македоньско сльньце, аще ми ѥ дньсь оумрѣти, тебе разлоучити се не имамь, моє мило сльньце. Се рекьши, парамахеръ алеѯеньдровъ възъмьши** itd., tako ima i *m*. [5] rkp. *a* **оу златѣ ковчєзѣ.** [6] rkp. *a* dodaje: **Алеѯеньдріа же Птоломею господствовати прилоучи се,** tako i *m*. [7] rukop. *a* dodaje: **и никомоу ѡ чловѣци сы свѣть не боуди оу вѣкь, да блюди се да не залъгаишь за покон троудь.** Rkp. *m* imade još četiri redka, ali kako je list izderan, ne mogu se proštiti van ove rieči: **конць. залело и конць але . . . . ьноу єго . . . . вьсем.**

Sadržaj teksta.

Uvod o četirim kropostima Aleksandra Velikoga str. 16.
Nektenab egipatski car 18.
Ververih donosi mu viest o vojsci Darijevoj 19.
Nektenab bježi iz Egipta 20.
Dolazi u Macedoniju 21.
Filip polazi u rat 21.
Olimpiada doziva Nektenaba 22.
Olimpiadu premami Nektenab 22.
Olimpiada rodi Aleksandra 23.
Filipu se u snu javlja Amon 23.
Filip vrati se u Macedoniju 24.
Aleksandrov učitelj Aristotel 25.
Smrt Nektenabova 26.
Aleksandar jaše bučifala 27.
Aleksandar polazi na Olimpijske igre 28.
Vrativ se nadje Filipa na piru, protjera drugu ženu i povrati Olimpijadu 29.
Aleksandar polazi na Kumane 30.
Anaksarh hoće da otme Olimpiadu 30.
Filip umrie 31.
Aleksandrovo vieće 32.
Darij piše Macedonjanom (u *a* pod naslovom: **повѣсти изъимемь ѡ дарїи**). 33

Digitized by Google

Aleksandar odgovara 34.
Darijevi darovi Aleksandru 35.
Aleksandrovo uzdarje 36.
Aleksandar polazi s vojskom na Karhidona 36.
Karhidon piše pismo i predaje se 37.
Aleksandar ide na Afinu (*а* **сказаніе ѡ градоу афинси**) 37.
Atinjani vićaju 38.
Atinjani gone Diogena iz grada 38.
Aleksandar šalje Kumanina u grad 38.
Diogen svjetuje Aleksandra na prievaru 39.
Aleksandar osvaja Atinu 40.
Aleksandar vodi vojsku na Rim 41.
Rimljani predaju se Aleksandru i primaju ga u grad 42.
Proročanstvo o Aleksandrovu gospodstvu 43.
Aleksandar dolazi do Okiana 44.
Tamo vidi zvieri čovjekoobrazne i divlje žene 44.
Aleksandar dolazi u Egipat 45.
Zidanje gradova 45.
Aleksandar dolazi u Troju 46.
Trojanci iznesoše mu darove 47.
Aleksandar časti grobove trojanskih junaka 48.
Aleksandar vrati se u Maćedoniju 49.
Aleksandar polazi na istok 50.
Darij šalje mu poklisara s pismom 50.
Aleksandar odgovara 51.
Darij skuplja vojsku 52.
Aleksandar polazi s vojskom na Jerusolim 52.
Pismo i odgovor evrejskoga zbora 53.
Aleksandru prikazuje se u snu Jeremija prorok 53.
Aleksandar ulazi u Jerusolim 54.
Aleksandar polazi na Egipat (О Еюпту великом) 55.
Egipćani hoće da podkupe Filipa ljekara 55.
Filip izlieči Aleksandra 56.
Uhode Darijeve 57.
Darij šalje Minanta na Aleksandra 58.
Aleksandar razbi persijsku vojsku 59.
Darij sprema novi boj 60.
Aleksandru javlja se prorok Jeremija 60.
Aleksandar osvaja Babilon (Од Бабилона) 61.
Amiviz smisli ubiti Aleksandra 62.
Aleksandar oprašta Amivizu 63.
Amiviz ostavlja Darija i dolazi k Aleksandru 64.
Aleksandru javlja se Jeremija prorok 64.
Aleksandar dolazi kao uhoda k Dariju s knjigom 65.
Darij poziva Aleksandra na večeru 66.
Kandarkus odaje Aleksandra 67.
Aleksandar spase se prievarom 68.
Darij moli pomoć u Pora 69.
Aleksandar razbi ih 70.
Darij ranjen pomaganji za Aleksandrom 71.
Darij daje Roksandu Aleksandru (*а* **како поюсть алеѯендрь роѯандоу цариноу**) 72.
Aleksandar piše knjigu u Macedoniju (*а* **епистолия ѡлимбїадѣ царицѣ и аристофелю**) 73.
Aleksandar dieli blago persijsko 74.
Aleksandar polazi na lidskoga cara Krisa 74.
Aleksandar nalazi divlje žene, čudne mrave, gradi most, dolazi do Pitika 75.
O caru Sanhozu (*а* **ѡ сьнхосѣ царѣ**) 75.
Ljudi divlji goleme veličine 76.
Aleksandar dolazi do stupova Iraklija i Semiramide (*а* **ѡ иракляю царѣ**) 76.
Од люди шестоногих и шесторуких 77.
O Psoglavih (**ѡ Жоглакыхь** *а*) 77.
O velikih racih (**ѡ рацѣхь** *а*) 77.
O nagomudrih (**ѯдѣ хощемь повѣсти ѡ нагомѣдрихь**) 78.
Од Еванта нагомудр. цара 80.
Од моста великога 83.
Од бисера великога (*а* **ути ѯдѣ како алеѯендрь бисерь изнесе**) 83.

Digitized by Google

Од птиц образа чловичаскога 83.
Jezero, koje oživljuje 84.
Од рибе велике 84.
Од исполинов 84.
О куки суначнои 85.
Од люди еднонозих 85.
Од Пора индиискога цара (**чтн здѣ и разумѣи ѡ форѹ царѹ како бысть**) 85.
Pismo Porovo na Aleksandra i odgovor 86.
Aleksandar piše pismo u Macedoniju 87.
Vojska Aleksandrova uplaši se od množine vojske Porove, Aleksandar kazni Persijance (**како форь трьпи боѥ и како перси невѣрство алеѯендрѹ сьтворити хотихѹ** *a*) 88.
Boj izmedju Pora i Aleksandra (**како дрѹгы бои бише** *a*) 90.
Filon dolazi s vojskom iz Persije (**какѡ филѡнь ѡть персиде пріиде нь алеѯендрѹ** *a*) 90.
Filon poslanik k Poru s knjigom (**епистолїа нь форѹ**) 92.
Dvoboj i smrt Porova 93.
Од амазонских жен 94.
Talistrida piše Aleksandru i odgovor 95.
Novo pismo na Aleksandra (**епистолїа нь алеѯен'дрѹ**) 96.
Од Евримитра мерсилонскога цара 97.
О зазидани езиков (**ѡ поганихь езыцѣхь како алеѯендрь ѯазыда нхь .ме. езыкь** *a*) 97.
Од града Клеопиле (**ѡ клеѡфиле амастронскои царици како ю сходи алеѯеньдрь** *a*) 98.
Од Евагрида солунскога цара 302.
Како Алеѯеньдрь амастроньскоѹ цѣсарицоѹ сьходи 101.
Од Клеопиле амастридонске царице 104.
Како поѯиа царица Клеофила Алеѯеньдра 105.
Dorip htjede ubiti Aleksandra 307.
Izmiri ih Kleofila 109.
О раздиленю госпоцтви (**како царь алеѯендрь вса царствїа раздѣли ѯемльская**) 110.
Povratak u Babilon 110.
Jeremija prikazuje se Aleksandru u snu 111.
О дошастю Ариштотила (**когда пride царица ѡлимбиада нь алеѯендрѹ**) 115.
Aleksandrov sud o bogatstvu 118.
Dolazak carice Olimpiade (**когда пріиде царица Олимбиада нь Алеѯеньдроѹ**) 119.
О отровех Александрових 121.
Како хотеше Кримеоѹшь Алеѯеньдра отроѹти 122.
Од отрованѣ Александрова 124.
Smrt Aleksandrova 126.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

3 2044 012 927 273

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

CANCELLED

MAY 27 1992

WIDENER

SEP 10 1993

BOOK DUE

WIDENER

SEP 11 1995

BOOK DUE

CANCELLED

NOV 13 1995

WIDENER

Digitized by Google

Digitized by Google